

NDIKIMI I RETORIKËS SË LIDERISHIPIT POPULIST NË EROZIONIN E BESIMIT NDAJ PROCESHEVE DEMOKRATIKE

Klajdi Logu

Dorëzuar
Universitetit European të Tiranës
Shkollës Doktorale

Në përmbushje të detyrimeve të programit të Doktoratës në
Shkenca Sociale dhe të sjelljes, me profil Sociologji Politike
për marrjen e gradës shkencore “Doktor”

Udhëheqës shkencor: Prof. Dr. Tonin Gjuraj

Numri i fjalëve: 51.858

Tiranë, Maj, 2025

DEKLARATA E AUTORËSISË

Unë, Klajdi Logu, deklaroj se disertacioni me titullin “Ndikimi i retorikës së lidershipit populist në erozionin e besimit ndaj proceseve demokratike” është një punim origjinal i përgatitur nga unë. Të gjitha burimet, idetë dhe të dhënat e përdorura janë cituar me saktësi sipas standardeve akademike të Universitetit European të Tiranës.

ABSTRAKTI

Ky punim shqyrton ndikimin e retorikës së lidërshiptit populist në erozionin e besimit ndaj proceseve demokratike, duke analizuar mekanizmat përmes të cilëve retorika populiste ndikon në opinionin publik dhe stabilitetin institucional. Qëllimi i punimit është të nxjerrë në pah tiparet e kësaj retorike, që përdor antagonizmin mes "popullit" dhe "elitës," thirrjet emocionale dhe polarizimin, të cilat mundësojnë mobilizimin e mbështetjes dhe minimin e besimit ndaj institucioneve tradicionale demokratike.

Studimi përdor një metodologji të kombinuar, që përfshin si qasjet dhe analizat sasiore ashtu edhe qasje cilësore. Është realizuar një analizë përmbajtësore e fjalimeve të liderëve populistë, veçanërisht e politikanëve si Viktor Orbán dhe Donald Trump. Përveç kësaj, intervistat gjysmë të strukturuar me pjesëmarrësit ndihmuan për të zbuluar sesi mesazhet populiste rezonojnë me përvojat individuale, duke forcuar ndjenjat e zhgënjimit dhe mosbesimit ndaj institucioneve demokratike.

Gjetjet kryesore treguan se retorika populiste ka një ndikim të veçantë emocional mbi grupet sociale me nivele të ulëta besimi ndaj sistemit ekzistues, veçanërisht midis segmenteve të popullsisë që janë më pak të arsimuara dhe ekonomikisht të prekshme. U konstatua se këto grupe kanë më shumë gjasa të pranojnë konceptet politike të thjeshta dhe binare të ofruara nga liderët populistë. Studimi konfirmoi se retorika populiste thellon polarizimin shoqëror dhe kontribuon në rritjen e mosbesimit ndaj institucioneve demokratike, veçanërisht ndaj gjyqësorit, medias dhe sundimit të ligjit.

Rezultatet e studimit gjithashtu treguan ndikimin negativ të polarizimit, i cili përkeqësohet nga retorika populiste, mbi stabilitetin demokratik, kur votuesit fillojnë të perceptojnë institucionet politike jo si një pjesë integrale e demokracisë, por si pengesa për realizimin e "vullnetit të vërtetë" të popullit. Duke marrë shembuj nga vende si SHBA, Hungaria, Shqipëria, Brazili, Filipinet, Franca, Spanja dhe Italia, u analizua sesi temat e veçanta, si lufta kundër korrupsionit, retorika e identitetit kombëtar dhe thirrjet emocionale, ndikojnë në opinionin publik dhe gatishmërinë për të mbështetur masa autoritare.

Bazuar në të dhënat e marra, u arrit në përfundimin se përdorimi i retorikës populiste dobëson besimin e qytetarëve ndaj institucioneve demokratike dhe kontribuon në degradimin e tyre gradual, çka përbën një rrezik për stabilitetin afatgjatë të sistemeve demokratike.

DEDIKIMI

Ky punim i dedikohet familjes time, për dashurinë, mbështetjen dhe frymëzimin e pakushtëzuar.

FALENDERIME

Dëshiroj të shpreh mirënjohjen time të thellë dhe përrulje ndaj udhëheqësit tim, Prof. Dr. Tonin Gjuraj, i cili më ka udhëhequr me përkushtim, ekspertizë dhe dashuri gjatë këtij rrugëtimi akademik. Falënderoj gjithashtu kolegët e departamentit të Shkencave Sociale të Aplikuara, me të cilët kam ndarë përvojë, eksperiencë dhe një mirëkuptim të thellë që më kanë ndihmuar të rritem profesionalisht dhe personalisht. Për më tepër, shpreh falënderimet e mia të singerta Universitetit European të Tiranës, i cili më ka ofruar mundësinë, besimin dhe mbështetjen e vazhdueshme, duke qenë motori i vërtetë që më ka inkurajuar të ec përpara në këtë rrugë kërkimore.

Tabela e permbajtjes

Kapitulli 1. Hyrje	01
Kapitulli 2. Rishikim Literature	06
Operacionalizimi i Populizmit	07
Varietetet e Populizmit	12
Retorika Populiste: Konceptualizimi dhe Aplikimi	16
Qasjet kryesore për të vështruar populizmin si strategji politike.....	20
Kapitulli 3. Metodologjia	25
Modeli i Hulumtimit	26
Perzgjedhja e vendeve dhe lidereve politike për analizë.....	27
Metodat e Mbledhjes së të Dhënave	28
Pjesëmarrësit	28
Analiza e Përmbajtjes	33
Teknikat e Analizës së të Dhënave	34
Triangulimi i të Dhënave	36
Kapitulli 4.Rezultate.....	37
Analiza e Retorikës Populiste në Fjalimet Politike	43
Influenca e retorikës populiste në sistemet/institucionet demokratike.....	52
Ndjeshmëria e Segmenteve Sociale ndaj Retorikës Populiste	67
Pasojat e Retorikës Populiste në Stabilitetin Demokratik	81
Kapitulli 5. Diskutime	88
Kufizimet e Studimit	103
Kapitulli 6. Konkluzione	105
Bibliografia.....	111
Shtojca	123
Pyetjet e Anketës	123
Transkripti i Intervistave	127

Lista e tabelave

Table 1.	31
Table 2.	38
Table 3.	39
Table 4.	43
Table 5.	45
Table 6.	76

Lista e figurave

Figure 1.	39
Figure 2.	40
Figure 3.	47
Figure 5.	48
Figure 6.	49
Figure 7.	52
Figure 8.	53
Figure 9.	54
Figure 10.	55
Figure 11.	56
Figure 12.	59
Figure 13.	60
Figure 14.	61
Figure 15.	62
Figure 16.	68
Figure 17.	68
Figure 18.	71
Figure 19.	75

Kapitulli 1. Hyrje

Gjatë 10 viteve të fundit, lëvizjet populiste janë bërë një pjesë integrale e peizazhit politik në shumë vende demokratike. Populizmi, i cili fillimisht konsiderohej si një fenomen i forcave marginale politike, tani është shndërruar në një mjet të fuqishëm për të ndikuar te votuesit, veçanërisht në kontekstin e krizave dhe sfidave socio-ekonomike (Berman, S. 2021). Liderët populistë shfrytëzojnë pakënaqësinë publike për të mobilizuar masat, duke u paraqitur si përfaqësuesit e vetëm të vërtetë të "popullit" dhe duke u pozicionuar kundër elitës politike, të cilën ata e fajësojnë për rënien dhe dështimin e institucioneve shtetërore. Fjalimet e tyre bazohen zakonisht në idenë se vetëm ata mund t'ia kthejnë pushtetin popullit dhe të rikthejnë drejtësinë në shoqëri (Cassell, K. J. 2023).

Retorika populiste ka disa karakteristika që e bëjnë jashtëzakonisht tërheqëse për një gamë të gjerë qytetarësh. Një nga veçoritë kyçe është postulimi i një përplasjeje të thellë midis "establishmentit" dhe "popullit" (Casiraghi, M. C. 2021). Në diskursin populist, elita përshkruhet si e korruptuar dhe indiferente ndaj interesave të njerëzve të zakonshëm. Populistët krijojnë një dikotomi të qartë ku "populli" përfaqëson burimin e vlerave të vërteta dhe drejtësisë, ndërsa elita shihet si armik që vepron vetëm për interesat e veta dhe shtyp nevojat reale të qytetarëve. Në këtë kontekst, populistët e pozicionojnë veten si përfaqësuesit e vetëm të popullit, të aftë për t'i mbrojtur ata nga qëllimet e këqija të elitës (Borah, A., Singh, S. R. 2022). Një strategji e tillë u lejon liderëve populistë të formojnë një mbështetje të fortë emocionale nga ata që ndihen të zhgënjyer dhe të pakënaqur me sistemin ekzistues.

Komponenti emocionale luan një rol të rëndësishëm në retorikën populiste. Fjalimet e populistëve janë të mbushura me emocione dhe apelojnë fuqishëm ndaj ndjenjave të frikës, zemërimit, indignatës ose shpresës. Emocionet lejojnë një mobilizim të shpejtë të mbështetjes masive, pasi perceptimi emocional shpesh mbizotëron mbi analizën racionale. Njerëzit e përfshirë në një valë emocionale priren të veprojnë më vendosmërisht, duke mbështetur liderë që u japin shpresë për një zgjidhje të shpejtë të problemeve ose premtojnë të luftojnë kundër atyre që supozohet të jenë përgjegjës për vështirësitë e tyre (Beauregard, P. 2022). Emocionaliteti i retorikës bëhet një mjet i fuqishëm për forcimin e lidhjes me audiencën, duke e bërë atë të ndiejë se interesat e saj mbrohen nga një lider që e kupton dhe e mbështet. Përveç emocionalitetit të tepruar, retorika populiste karakterizohet edhe nga thjeshtësia. Përballë sfidave socio-ekonomike, populistët ofrojnë shpjegime të thjeshta dhe intuitive për problemet dhe zgjidhje të lehta. Është një qasje maksimaliste bardh-e-zi ndaj realiteteve komplekse sociale apo politike, ku ekzistojnë vetëm fajtorët dhe viktimat, pa marrë parasysh thellësinë dhe shumëdimensionet e problemeve reale (McCall-Smith, K., et al. 2020).

Thjeshtësimi i tepërt u mundëson populistëve të krijojnë mesazhe të qarta, të cilat masat i përvetësojnë shpejt, duke siguruar kështu mbështetje të gjerë.

Ky stil retorike ndihmon liderët populistë të rrisin mbështetjen, veçanërisht mes popullsisë që ndihen të marginalizuara socialisht ose ekonomikisht. Megjithatë, pavarësisht nga këto manifestime të aktivizmit demokratik, populizmi shpesh paraqet një kërcënim për vetë themelet e demokracisë liberale. Një nga sfidat më të mëdha që i sjell institucioneve demokratike është se populistët, pasi marrin pushtetin, rrallëherë përpiqen ta ndajnë atë ose të promovojnë vendimmarrjen përfshirëse (Sager, T. 2020). Përkundrazi, ata priren të forcojnë pushtetin e tyre personal, të kufizojnë institucionet e pavarura dhe të minojnë parimet e shtetit të së drejtës.

Kjo temë merr një rëndësi të veçantë në mesin e debatit në rritje mbi të ardhmen e demokracisë në një botë gjithnjë e më të polarizuar. Polarizimi, i cili po bëhet gjithnjë e më i theksuar në shumë shoqëri, është si shkak ashtu edhe pasojë e përhapjes së populizmit. Vala aktuale e populizmit dallon për faktin se nuk synon një refuzim të drejtpërdrejtë të demokracisë si koncept, por përpiqet të transformojë sistemet demokratike në mënyrë që të jenë më në përputhje me interesat e liderëve populistë. Kjo përfshin minimin e themeleve bazë të demokracisë liberale, si pavarësia e gjyqësorit, liria e shtypit dhe të drejtat e pakicave.

Retorika populiste shfrytëzon ndarjet ekzistuese në shoqëri dhe thellon mosbesimin ndaj institucioneve demokratike. Ajo bazohet në idenë se sistemet demokratike nuk janë në gjendje të përfaqësojnë në mënyrë efektive popullin, ndaj këto sisteme ose duhet të reformohen në mënyrë radikale, ose edhe të shkatërrohen për të rikthyer “demokracinë e vërtetë”. Si rezultat, polarizimi shoqëror po përkeqësohet, duke e komplikuar më tej procesin e rikthimit të besimit në institucionet demokratike, pasi grupet e ndryshme të popullsisë fillojnë t’i shohin njëra-tjetrën si armiq dhe vendimet politike si një betejë për pushtet, jo si një kërkim për kompromis.

Si në Evropë, ashtu edhe në Amerikën e Veriut, po ndodh një rikonceptim populist i diskursit demokratik. Formula binare e “elitës së korruptuar” dhe “njerëzve të zakonshëm”, e kombinuar me retorikë të mbushur me emocione, ka shkaktuar zhgënjim mes elektoratit dhe ka minuar besimin në institucionet demokratike. Ky erozion i besimit në proceset demokratike është një nga pasojat më fatale të retorikës populiste.

Populizmi konsiderohet si një “ideologji e fshehtë”, që do të thotë se mund të ndërthuret me rryma të tjera ideologjike, si të majta ashtu edhe të djathta, në varësi të kontekstit (Mastropaolo, A. 2023). Strategjia retorike e kundërvënies mes popullit dhe elitës realizon një sërë manipulimesh psikologjike, si krijimi i ndjenjës së përkatësisë dhe përfshirjes mes mbështetësve, duke dënuar njëkohësisht kundërshtarët politikë, përmes një gjuhe të ngarkuar emocionale që shton ndarjet në shoqëri (Rhodes-Purdy, M., et al. 2021).

Efektiviteti i retorikës populiste qëndron në aftësinë e saj për t'u lidhur me përvojat dhe pakënaqësitë e përditshme të njerëzve të zakonshëm. Liderë si Donald Trump në Shtetet e Bashkuara dhe Viktor Orbán në Hungari kanë përdorur mjeshtërisht gjuhën populiste, e cila ngjall ndjenjën e viktimizimit mes mbështetësve të tyre. Narrativa e Trump-it përfshin pretendime se "elitët" kanë manipuluar sistemin kundër punëtorëve të "harruar" amerikanë, duke krijuar një mjedis ku individët ndihen të justifikuar për pakënaqësitë dhe shqetësimet e tyre. Në mënyrë të ngjashme, Orbán paraqet peizazhin politik të Hungarisë si një luftë kundër ndikimeve të huaja dhe elitave vendase, duke e pozicionuar veten si mbrojtës të identitetit kombëtar dhe sovranitetit (Neerdaels, J., et al. 2024).

Duke e portretizuar elitën politike si armikun e popullit, retorika populiste krijon një atmosferë dyshimi ndaj strukturave tradicionale demokratike, duke përfshirë partitë politike, median dhe gjyqësorin (Just, M., Crigler, A. 2020). Me kalimin e kohës, kjo mund të minojë besimin publik në këto institucione, duke sjellë një cikël zhgënjimi dhe distancimi nga procesi demokratik. Besimi në institucionet demokratike është thelbësor për funksionimin dhe stabilitetin e tyre. Megjithatë, rritja e populizmit shoqërohet me një ulje të dukshme të besimit publik në këto institucione. Kur liderët populistë e formësojnë retorikën e tyre si një konfrontim të drejtpërdrejtë me "establishment-in", ata inkurajojnë mbështetësit e tyre që t'i shohin këto institucione jo si komponentë të rëndësishme të demokracisë, por si pengesa ndaj përfaqësimit të vërtetë. Ky transformim është i dukshëm në vende të ndryshme ku lëvizjet populiste kanë fituar mbështetje. Përvoja e Amerikës dhe Kinës tregon një rritje të ndjeshme të skepticizmit publik ndaj medias dhe sistemit gjyqësor, të cilat paraqiten si mjete të elitës të projektuara për të shtypur zërin e popullit (Garland, D. 2021; Sprick, D. 2021; Blokker, P., Mazzoleni, O. 2020).

Pasojat e këtij rënieje të besimit janë të thella. Ndërsa besimi zvogëlohet, gatishmëria e qytetarëve për të marrë pjesë në proceset demokratike—si votimi, pjesëmarrja në aktivitete qytetare, apo mbështetja e normave demokratike—mund të reduktohet ndjeshëm. Fenomeni i "lodhjes demokratike" bëhet i dukshëm kur qytetarët ndihen të zhgënjyer nga sistemi politik dhe vënë në pikëpyetje aftësinë e tij për të përfaqësuar interesat e tyre (Neuteboom, S. 2021). Ky ndjenjë mund të krijojë një mjedis të përshtatshëm për retorikën e mëtejshme populiste, duke çuar në një cikël të dëmshëm që përkeqëson problemet fillestare me besimin dhe përfshirjen.

Një aspekt i retorikës populiste mbështetet në thirrjen për sakrificë, e cila luan një rol kyç në mobilizimin e mbështetjes dhe forcimin e ndarjes midis "popullit" dhe "elitës." Duke pozicionuar mbështetësit si viktimë të padrejtësive sociale, liderët populistë mund të mobilizojnë bazën e tyre dhe të forcojnë një ndjenjë identiteti kolektiv të bazuar në ankesat e përbashkëta. Në shembullin finlandez, një retorikë e tillë promovon mbështetjen për liderin duke i lehtësuar mbështetësit nga presioni për të marrë përgjegjësi për rrethanat e tyre (Rovamo, H., Sakki, I. 2024). Kjo strategji është veçanërisht efektive në një kontekst neoliberal ku individët janë bindur se suksesi është rezultat i arritjeve dhe

përpjekjeve personale. Kur liderët populistë ndryshojnë narrativën për të theksuar se mbështetësit e tyre janë viktimë të forcave të jashtme—si globalizimi apo elitat e korruptuara—ata lehtësojnë disa nga presionet psikologjike të lidhura me dështimin personal. Si rezultat, mbështetësit mund të bëhen më të prirur për të mbështetur liderë që u ofrojnë atyre një narrativë që i çliron nga përgjegjësia duke fajësuar elitat kundërshtare.

Kjo strategji e dyfishtë e zhvendosjes së fajit jo vetëm që forcon mbështetjen për liderët populistë, por gjithashtu ushqen një mosbesim më të madh ndaj institucioneve tradicionale demokratike. Kur njerëzit fillojnë të shohin veten si viktimë, ata bëhen më të prirur për të perceptuar institucionet si bashkëfajtores në viktimizimin e tyre, duke minuar më tej besimin. Retorika e viktimizimit kështu shërben për të forcuar narrativat populiste, duke krijuar një mjedis toksik për përfshirjen dhe bashkëpunimin demokratik.

Ndikimi emocional i retorikës populiste është veçanërisht i fuqishëm ndër grupet më pak të arsimuara ose ato me stabilitet social të dobët, të cilët janë të prirur për reagime të forta emocionale ndaj retorikës anti-elitare (Schumacher, G., et al. 2022). Kjo kategori votuesish tregon nivele të larta të emocioneve "të forta", si indinjata ose madje urrejtja, gjë që rrit më tej polarizimin social (Sakki, I., Martikainen, J. 2021). Këto grupe zakonisht kërkojnë mbrojtje nga një sistem politik që duket i pandjeshëm ndaj problemeve të tyre.

Liderët populistë shpesh i referohen "krizës së demokracisë", duke argumentuar se institucionet nuk punojnë për interesin e popullit, por mbrojnë vetëm interesat e elitave (Bartels, L. M. 2023). Një retorikë e tillë bën që disa qytetarë të fillojnë të konsiderojnë institucionet demokratike joefektive ose madje të korruptuara, duke minuar kështu legjitimitetin e demokracisë. Në disa raste, populistët mund të shkaktojnë dëme të qëndrueshme në institucionet demokratike nëse fitojnë ndikim të rëndësishëm politik. Si shembuj të populistëve që përdorin retorikë për të zhvendosur fajin për problemet ekonomike dhe sociale te elitat ose kërcënimet e jashtme, mund të përmendim liderë si Jair Bolsonaro në Brazil dhe Rodrigo Duterte në Filipine (Jenne, E. K., et al., 2021; Schumacher, G., et al. 2022).

Objektivi i kësaj disertacioni është zhvillimi i një modeli konceptual që ndriçon mekanizmat përmes të cilëve retorika e lidershit populist ndikon te besimi në proceset demokratike dhe dhënia përgjigjeje e pyetjes kërkimore se “Si ndikon retorika e lidershit populist në erozionin e besimit ndaj institucioneve demokratike?”. Duke u fokusuar te retorika e liderëve populistë, hulumtimi synon të analizojë elementet e këtij diskursi që kanë më shumë jehonë në grupe të caktuara sociale dhe të identifikojë implikimet më të gjera shoqërore të kësaj retorike. Qëllimet kryesore përfshijnë:

1. Ekzaminimin e komponentëve kryesorë të retorikës së lidershit populist dhe influencën e tyre për të mobilizuar mbështetje;
2. Analizën e dinamikës së rënies së besimit në proceset demokratike;

3. Identifikimin e grupeve kryesore sociale që janë veçanërisht të ndjeshme ndaj retorikës populiste.

Kontributi i kësaj disertacioni është i rëndësishëm për fushën, duke ofruar një analizë të nuancuar të mekanizmave përmes të cilëve retorika populiste ndikon te besimi në institucionet demokratike. Ndërsa një pjesë e madhe e literaturës është fokusuar te ngritja e lëvizjeve populiste, disa studime analizojnë në mënyrë specifike se si retorika e tyre kontribuon në erozionin e legjitimitetit demokratik. Ky studim ofron një kuptim të ri mbi marrëdhënien midis strategjive të komunikimit populist dhe perceptimit publik të qeverisjes demokratike. Në veçanti, ai hulumton se si retorika përdoret si një mjet nga liderët populistë për të polarizuar shoqërinë dhe për të minuar besimin në institucionet demokratike.

Për më tepër, disertacioni zgjeron diskursin mbi populizmin duke shqyrtuar ndërveprimin midis retorikës, polarizimit social dhe besimit në institucione, të cilat shpesh trajtohen veçmas në literaturën e shkencave politike. Ai ndërthur gjetje nga kërkimet mbi polarizimin në media sociale, diskursin populist dhe psikologjinë politike, për të krijuar një kuadër gjithëpërfshirës për të kuptuar ndikimin në kohë reale të retorikës populiste te besimi publik.

Hipoteza kryesore është se nëse përdorimi i retorikës populiste nga liderët politikë rritet, atëherë do të ketë një erozion gradual të besimit qytetar ndaj institucioneve dhe proceseve demokratike. Ky erozion vjen si rezultat i rritjes së polarizimit social, thellimit të dallimeve shoqërore dhe portretizimit të vazhdueshëm të elitave si të korruptuara dhe të shkëputura nga populli. Duke përdorur imazhe ekzistuese—qoftë ekonomike, kulturore apo politike—liderët populistë përdorin një gjuhë përçarëse që thellon polarizimin, duke çuar përfundimisht në një ulje të besimit në institucionet demokratike.

Metodologjia e përdorur në këtë studim është ndërdisiplinore, duke përfshirë qasje si nomotetike ashtu edhe idiografike për të shqyrtuar kompleksitetin e retorikës populiste dhe ndikimin e saj te besimi demokratik.

Kontributi origjinal i këtij studimi qëndron në analizën e integruar dhe ndërdisiplinare të ndikimit të retorikës populiste në erozionin e besimit demokratik, duke kombinuar për herë të parë në kontekstin shqiptar një metodologji të plotë që ndërthur analiza sasiore (nomotetike) me qasje cilësore interpretuese (idiografike). Për më tepër, ndërsa shumica e studimeve ekzistuese fokusohen kryesisht në rritjen e lëvizjeve populiste apo në efektet politike të tyre, ky studim identifikon mekanizmat specifikë retorikë dhe emocionalë që ndikojnë në perceptimin qytetar të institucioneve demokratike. Ky këndvështrim i nuancuar sjell një kuptim më të thellë të mënyrës sesi populizmi kontribuon në procesin e erozionit demokratik dhe ofron baza të reja për zhvillimin e politikave dhe strategjive për mbrojtjen e demokracisë nga rreziqet populiste.

Kapitulli 2. Rishikim literature

Rritja e populizmit e vërejtur në mbarë botën ka nxitur një numër të konsiderueshme studimesh mbi pasojat e tij për institucionet demokratike. Populizmi kështu është bërë objekti kryesor i kërkimeve politike, me studiues që shqyrtojnë ndikimin e tij në besimin në strukturat politike të ngritura dhe pasojat e mundshme për stabilitetin e demokracive. Ky kapitull synon të ofrojë një analizë të plotë të diskursit akademik aktual mbi populizmin dhe lidhjen e tij me besimin demokratik, duke theksuar se si retorika populiste sfidon parimet themelore demokratike dhe transformon diskursin politik.

Ky shqyrtim i literaturës ofron një përmbledhje të kornizave teorike kryesore dhe definicioneve të populizmit, ashtu siç janë propozuar nga studiues të njohur si Cas Mudde (2004) dhe Ernesto Laclau (2005). Kontributet e tyre ofrojnë perspektiva të kundërta por komplementare mbi populizmin: Mudde e përkufizon si një "ideologji me qendër të hollë", e cila karakterizohet nga ndarja antagonistike midis "popullit" dhe "elitës", ndërsa Laclau e thekson rolin e tij si një "logjikë politike" që ndërton identitete kolektive përmes artikulimit të kërkesave shoqërore. Definimi minimal i Mudde thekson përmbajtjen ideologjike të populizmit, ndërsa qasja diskursive e Laclau fokusohet në mekanizmat përmes të cilëve kjo përmbajtje mobilizohet dhe operacionalizohet në kontekste të caktuara politike. Duke integruar këto korniza konceptuale, ky shqyrtim krijon një bazë teorike për të kuptuar populizmin si një konstrukt ideologjik dhe një proces strategjik, me retorikën që shërben si ura që lidh këto dimensionet dhe mundëson përshtatshmërinë e tij në mjedise të ndryshme politike.

Shqyrtimi i literaturës është organizuar tematikisht, duke filluar me një diskutim mbi konceptualizimin e populizmit dhe karakteristikat e tij kryesore, përfshirë anti-elitizmin, dikotomitë morale dhe strategjitë retorike. Pjesa e mëtejshme shqyrton se si populizmi funksionon si një strategji politike, duke u fokusuar në taktikat e përdorura nga liderët populistë për të krijuar konflikt, delegjitimuar kundërshtarët politikë dhe mobilizuar mbështetje publike. Vëmendje e veçantë i kushtohet rolit të medias në shpërndarjen e ideve populiste, ku shpërthimi i mediave digjitale ka çuar në përhapjen e shpejtë të retorikës polarizuese dhe dezinformatës. Shqyrtimi gjithashtu trajton se si liderët populistë përdorin krizën për të sfiduar institucionet tradicionale dhe për të ndryshuar peizazhin politik.

Përmes këtyre seksioneve tematike, shqyrtimi i literaturës ka theksuar modele të përsëritura të ndikimit të populizmit në kontekste politike të ndryshme. Duke përmbledhur njohuritë teorike dhe gjetjet empirike, ky seksion ka vendosur bazat për të kuptuar se si populizmi minon besimin në proceset dhe institucionet demokratike. Duke bërë këtë, ai identifikon boshllëqe kritike në literaturën ekzistuese dhe vendos themelet për kërkime të mëtejshme mbi mekanizmat përmes të cilëve retorika populiste dëmton stabilitetin demokratik. Kjo analizë formon bazën për seksionet e mëtejshme, të cilat do të fokusohen në eksplorimin empirik dhe metodologjik të këtyre dinamikave.

Operacionalizimi i populizmit

Konceptualizimi i populizmit është diskutuar gjerësisht në literaturën shkencore që nga fillimi i shekullit të 21-të. Një nga perspektivat më me ndikim ka ardhur nga Cas Mudde (2004), i cili e përkufizoi populizmin si një "ideologji me qendër të hollë" që e ndan shoqërinë në dy grupe antagoniste: "populli i pastër" dhe "elitën e korruptuar". Qasja ideologjike e Mudde fitoi popullaritet sepse kapte thelbin e populizmit pa e lidhur atë me orientime të caktuara politike, duke e lejuar populizmin të "udhëtojë" me ideologji të ndryshme, siç e theksuan S. Hunger dhe F. Paxton (2022). Kjo përshtatshmëri shpjegon pse populizmi shfaqet në të gjitha qarqet politike, nga lëvizjet e majta deri te grupet e ekstremit të djathtë. Ndërkohë që "ideologjia me qendër të hollë" e Mudde fokusohet në përmbajtjen ideologjike të populizmit, qasja e Ernesto Laclau (2005) thekson rolin e tij si një "logjikë politike," duke nxjerrë në pah mekanizmat përmes të cilëve ndërtohen identitete kolektive dhe lëvizje. Pavarësisht ndryshimeve të tyre, këto perspektiva mund të sintetizohen.

Mudde (2004) ofroi një përkufizim të qartë dhe operacional të populizmit, i cili është bërë një nga shtyllat kryesore të debatit akademik lidhur me këtë fenomen politik. Qasja e tij thekson thjeshtësinë dhe fleksibilitetin e populizmit si ideologji, komponentët e saj bazë dhe aftësinë e saj për t'u përshtatur me kontekste të ndryshme politike. Sipas perspektivës së përshtatshmërisë, populizmi është një ideologji që pohon se politika duhet të jetë një shprehje e vullnetit të përgjithshëm (*volonté générale*) të popullit. Koncepti i "ideologjisë me qendër të hollë" sugjeron se populizmi nuk ka natyrën e ndërlikuar dhe koherente të ideologjive si socializmi ose liberalizmi, të cilat Mudde i quajti "ideologji me qendër të trasha." Në vend të kësaj, populizmi është një ideologji më fleksibël që mund të bashkohet me ideologji të tjera, më të zhvilluara, si nacionalizmi, socializmi, ose neoliberalizmi (Mudde, 2004). Ideja e "ideologjisë me qendër të hollë" thekson përmbajtjen ideologjike të populizmit, por ndikimi i tij real shfaqet përmes retorikës, e cila e përktheu këtë përmbajtje në veprim. Retorika mundëson që liderët populistë të përshtatin mesazhet e tyre për audiencë dhe kontekste të ndryshme politike, duke ruajtur ndarjen qendrore midis "popullit" dhe "elitës."

Ky fleksibilitet është një element kyç në kuptimin që Mudde ka për populizmin. Si një ideologji me qendër të hollë, populizmi mund të ekzistojë në të gjithë spektrin politik, duke u manifestuar në forma të ndryshme në varësi të kontekstit. Për shembull, ai mund të marrë forma të krahut të djathtë, siç shihet në lëvizjet radikale nacionaliste, ose forma të krahut të majtë, siç janë shembujt e liderëve populistë në Amerikën Latine (Raveau, M. P., et al., 2024). Retorika luan një rol të rëndësishëm në mundësimin e kësaj përshtatshmërie, duke funksionuar si mjet përmes të cilit artikullohet dhe përshtatet ideologjia populiste në kushte të caktuara politike. Retorika, si një mjet artikulumimi, siguron që populizmi të mbetet i përshtatshëm për peizazhe politike të ndryshme, duke ruajtur ndarjen e tij themelore midis "popullit" dhe "elitës."

Një nga komponentët kryesorë të përkufizimit të Mudde është natyra Manikeane e ideologjisë populiste, e cila e paraqet botën në terma të ashpra moralistike.

Retorika populiste e forcon këtë dualizëm duke e paraqitur konfliktin politik si një betejë midis të mirës absolute dhe të keqes absolute, të cilat personifikohen nga populli i virtytshëm dhe elita të korruptuara, përkatësisht (Mudde, 2004). Kjo strategji retorike eliminon nuancat dhe kompleksitetin, duke thjeshtuar realitetet politike në një opozitë binarë që rezonon me emocionet e audiencës. Duke e paraqitur çështjen në këtë kornizë të ashpër morale, liderët populistë pozicionohen si mbrojtës të vetëm të interesave të popullit, ndërsa paraqiten elitër si të moralshëm dhe egoistë. Ky kornizim jo vetëm që i ngre liderët populistë në statusin e përfaqësuesve të vërtetë të popullit, por gjithashtu intensifikon kërcënimin që perceptohet nga elitat.

Retorika luan një rol vendimtar në amplifikimin e kësaj dikotomie. Përmes apelimeve emocionale, populistët mobilizojnë mbështetje duke nxitur zemërim, frikë dhe indinjatë, duke drejtuar këto emocione kundër një "armiku" të përcaktuar qartë. Për shembull, liderët populistë shpesh përdorin gjuhë dhe imazhe reale për të portretizuar elitën si shtypëse që komploton kundër popullit, duke krijuar një ndjenjë urgjence dhe revoltë morale. Në të njëjtën kohë, ata invokojnë idenë e popullit "të pastër" dhe "të bashkuar," duke krijuar një identitet kolektiv që mbështetet në kundërshtimin e elitës dhe grupeve të tjera jashtë. Kjo ndarje moraliste gjithashtu shërben për të delegjitimuar jo vetëm elitën, por çdo opozitë ndaj lëvizjes populiste. Në botëkuptimin populist, ata që nuk pajtohen ose sfidojnë liderin populist, nuk trajtohen si kundërshtarë politikë të legjitimuar me perspektiva alternative; ata shpallen si armiq të popullit. Ky refuzim i pluralizmit dëmton parimet e debatit dhe kompromisit demokratik. Çdo përpjekje për negociata ose pajtim paraqitet si tradhti ndaj vullnetit popullor, duke e thelluar më tej ndarjen antagoniste.

Duke thjeshtuar çështjet politike të ndërlikuara në terma moralë, retorika populiste mundëson që liderët të shmangin diskutimet substanciale politike dhe të përqendrohen në kultivimin e besnikërisë dhe rezonancës emocionale ndërmjet mbështetësve të tyre. Kjo është arsyeja pse Mudde theksoi se populizmi jo vetëm që kundërshton elitizmin, por gjithashtu pluralizmin, i cili vlerëson diversitetin e mendimit dhe njohjen e interesave konkurruese brenda shoqërisë (Mudde, 2004). Refuzimi i pluralizmit është thelbësor për botëkuptimin Manikean, pasi kërkon një konceptim homogjen të "popullit" dhe lë pak hapësirë për mospajtim ose kompromis.

Thelbësor në konceptualizimin e Mudde për populizmin është marrëdhënia midis "popullit" dhe "elitës." Në diskursin populist, "populli" paraqitet si një grup homogjen dhe i virtytshëm që mishëron vullnetin kolektiv dhe sensin e përbashkët të kombit. Megjithatë, siç e theksoi Mudde, përkufizimi populist i "popullit" është shumë selektiv dhe ekskluziv (Mudde, C. 2004). Liderët populistë referohen në një përfaqësim mitik të popullit, i ndërtuar si kundërshtim ndaj elitës dhe çdo grupi tjetër që perceptohet si kërcënim ndaj unitetit ose pastërtisë së kombit (Schroeder, R. 2020).

Kjo mund të përfshijë emigrantët, pakicat etnike ose kundërshtarët politikë, të cilët të gjithë paraqiten si pjesë të elitës ose si të komplotuar me të.

Në anën tjetër të kësaj dikotomie është "elita," e cila paraqitet si një grup i korruptuar dhe vetë-shërbyes që ka humbur lidhjen me popullin. Sipas Mudde, elitat mund të përfshijnë jo vetëm liderët politikë, por gjithashtu elitat ekonomike, intelektualët dhe median—çdo grup që populistët besojnë se ka një ndikim të tepruar në sistemin politik (Mudde, C. 2004). Elitat paraqiten si veprimtarë për interesat e tyre, duke tradhtuar popullin dhe duke minuar procesin demokratik.

Kjo dikotomi është një mjet retorik që përdoret nga liderët populistë për të mobilizuar mbështetje dhe për të delegjitimuar kundërshtarët e tyre. Duke e trajtuar politikën si një luftë midis popullit të drejtë dhe elitave të pabesa, populistët mund të thjeshtojnë çështjet politike të ndërlikuara dhe të apelojnë në emocionet e votuesve. Ky apel emocional është çelësi i suksesit të populistëve, pasi u mundëson liderëve të fitojnë mbështetje, edhe në mungesë të propozimeve të detajuara politike ose programeve koherente politike.

Mudde theksoi marrëdhënien midis populizmit dhe demokracisë liberale si një qëndrim vetëshërbyes nga ana e ideologjisë populiste. Edhe pse populizmi e prezanton veten si një ideologji demokratike, duke pretenduar se përfaqëson vullnetin e vërtetë të popullit, ai bie në kontrast me parimet e demokracisë liberale, të cilat theksojnë pluralizmin, sundimin e ligjit dhe mbrojtjen e të drejtave të pakicave. Populistët tentojnë ta shohin këto garanci demokratike si pengesa për shprehjen e vullnetit të përgjithshëm, duke argumentuar se ato shërbejnë për të mbrojtur elitën në dëm të popullit (Mudde, C. 2004). Mudde argumentoi se populizmi lulëzon në kohë krize, sidomos kur ka pakënaqësi të gjerë me funksionimin e institucioneve demokratike. Në këtë kontekst, populistët e pozicionojnë veten si jashtë sistemit, duke pretenduar se mund të rikthejnë pushtetin te populli duke shpërbërë institucionet e korruptuara dhe duke anashkaluar normat e miratuara demokratike. Ky qëndrim anti-institucional është veçanërisht i dukshëm në kritikën populiste ndaj sistemit gjyqësor, medias dhe organeve rregullatore të pavarura, të cilat shpesh portretohen si mjete të elitës (Mudde, C. 2004).

Përkufizimi i Cas Mudde për populizmin si një ideologji e ngushtë u bë një koncept thelbësor në studimin e populizmit. Bazuar në këtë, studiues të tillë si J. J. Olivas Osuna (2021) theksuan natyrën multidimensionale të populizmit. Studimi i Osuna propozoi një kuadër që dekonstruon populizmin në pesë dimensione kyçe: paraqitjen e rendit politik, moralitetin, ndërtimin shoqëror, sovranitetin dhe lidhshërinë. Kjo qasje multidimensionale ka ofruar një kuptim më të nuancuar të mënyrës se si funksionon populizmi përtej retorikës së thjeshtë, duke përfshirë jo vetëm komponentët ideologjikë, por gjithashtu elementë ekzekutivë dhe strategjikë.

Ndërkohë, studiues të tillë si P. Rosanvallon (2021) argumentuan se populizmi po rimodelon politikën e shekullit të 21-të duke shfrytëzuar pakënaqësinë publike dhe duke e pozicionuar veten si një përgjigje ndaj dështimeve të perceptuara të demokracisë. Rosanvallon theksoi rolin qendror të

"popullit" në diskursin populist, duke i paraqitur ata si një entitet homogen, i cili duhet të përkthehet menjëherë në veprime politike. Kjo shpesh çon në forma direkte dhe të pa ndërmjetësuar të demokracisë që sfidojnë institucionet tradicionale përfaqësuese. Rosanvallon sugjeron se populizmi jo vetëm që kritikon normat e vendosura demokratike, por gjithashtu kërkon t'i zëvendësojë ato me një marrëdhënie më direkte ndërmjet liderëve dhe popullatës. Ky qëndrim pasqyrohet nga B. De Cleen dhe J. Glynos (2021), të cilët këshillojnë kundër mbështetjes së tepruar në narrativën populiste të "popullit kundër elitës." Ata argumentuan se fokusi i vetëm në këtë binar mund të thjeshtojë në mënyrë të tepruar dinamikat politike të ndërlikuara dhe të anashkalojë dimensione të tjera thelbësore, si roli i politikës së identitetit, faktorët socio-ekonomikë dhe tensionet kulturore, të cilat ndërthuren me populizmin.

Përkufizimi teorik i populizmit mbetet i larmishëm dhe shumëdimensional, duke çuar në interpretime të ndryshme dhe debate mbi elementet e tij thelbësorë. Ky diversitet konceptual komplikon një kuptim të qartë të populizmit, pasi ai përfshin si dimensione ideologjike ashtu edhe strategjike. Qasja e Ernesto Laclau (2005) ndaj populizmit ofron një perspektivë të veçantë që ndryshon nga përkufizimet më konvencionale, si ato të paraqitura nga Cas Mudde. Mudde kryesisht e shihte populizmin përmes lentes së një "ideologjie të fokusuar ngushtë," duke theksuar përshtatshmërinë dhe thjeshtësinë e tij si një kuadër ideologjik që mund të bashkëngjitet me ideologji të tjera, më të gjithanshme. Në ndryshim, Laclau theksoi rolin e populizmit si një logjikë politike, duke u fokusuar në proceset përmes të cilave krijohen identitete dhe lëvizje kolektive. Nëse Mudde përshkruan përmbajtjen e ideologjisë populiste, Laclau thekson mekanizmat për formimin e identiteteve kolektive përmes artikulimit retorik të kërkesave. Kjo sintezë tregon se si populizmi operon si një kuadër ideologjik dhe një strategji diskursive, me retorikën që vepron si urë midis këtyre dimensioneve.

Në vend që ta kufizojë populizmin në një ideologji të fiksuar, Laclau argumentoi se ai funksionon si një mekanizëm përmes të cilit kërkesa të pamundësuar dhe ankesa artikulohen në një identitet të përbashkët politik. Kjo qasje fleksibile lejon që retorika populiste të përshtatet dhe të reagojë ndaj një gamë të gjerë pakënaqësish shoqërore dhe politike, të cilat lindin kur sistemet politike tradicionale dështojnë të adresojnë nevojat e popullit. Kontributi i Laclau ka zgjeruar ndjeshëm fushën e studimeve të populizmit, duke inkurajuar studiuesit të eksplorojnë funksionet e tij diskursive dhe formuese të identitetit brenda peizazhit politik.

Teoria e Laclau është e bazuar në konceptin e artikulimit të kërkesave. Ai argumentoi se populizmi lind kur disa kërkesa të pakënaqura brenda shoqërisë bashkohen në një kërkesë të vetme kundër elitës udhëheqëse ose institucioneve. Sipas Laclau, këto kërkesa individuale janë fillimisht heterogjene dhe të izoluara. Megjithatë, përmes retorikës populiste, ato bëhen ekuivalente në kundërshtimin ndaj elitës, e cila vepron si një armik i përbashkët. Ky proces agregimi e transformon

keqardhjen e izoluar në një vullnet kolektiv, i përfaqësuar nga një lider ose lëvizje populiste (Laclau, E. 2005). Kjo është mënyra se si populizmi krijon një identitet politik për "popullin", i cili është i pozicionuar në opozitë me "elitën e korruptuar".

Një aspekt tjetër kritik i qasjes së Laclau është përdorimi i konceptit të shenjuesve të zbrazët. Për Laclau, liderët ose lëvizjet populiste përdorin koncepte të gjera dhe të paspecifikuara si "populli" ose "drejtësia" për të bashkuar grupe shoqërore të ndryshme. Këta shenjues janë "të zbrazët" në kuptimin që mund të mbushen me kuptime të ndryshme në varësi të kontekstit politik. Ky fleksibilitet mundëson që liderët populistë të tërheqin një gamë të gjerë mbështetësish pa u lidhur me pozita ideologjike të caktuara. Koncepti i shenjuesve të zbrazët jo vetëm që bashkon grupe të ndryshme nën një narrativë të përbashkët, por gjithashtu thekson rolin qendror të retorikës në krijimin e një uniteti strategjik brenda lëvizjeve populiste. Duke përdorur këta shenjues, liderët populistë krijojnë një identitet politik koheziv që kalon përtej ankesa individuale dhe bashkon kërkesat shoqërore të ndryshme nën një flamur të përbashkët. Kjo ndërtim i identitetit politik është thelbësor për strategjinë populiste, duke mundësuar që populistët të mobilizojnë mbështetje dhe të ruajnë përshtatshmërinë ideologjike (Laclau, 2005).

Teoria e Laclau thekson drejtpërdrejt natyrën performative të populizmit. Ai argumentoi se populizmi nuk është thjesht një ideologji ose retorikë, por një proces i vazhdueshëm i ndërtimit dhe mbajtjes së identiteteve shoqërore. Ky proces mbështetet në krijimin dhe forcimin e antagonizmave midis "popullit" dhe elitës, të cilat janë thelbësore për mobilizimin dhe qëndrueshmërinë e lëvizjeve populiste. Retorika luan një rol kyç në mbajtjen e këtyre antagonizmave duke e paraqitur elitën si një kundërshtar monolit dhe të korruptuar ndaj popullit virtytoshëm dhe të bashkuar. Përmes gjuhës emocionalisht të ngarkuar dhe narrativave simbolike, liderët populistë amplifikojnë ndarjen, duke e portretizuar elitën si një kërcënim për vullnetin kolektiv të popullit. Retorika siguron riprodhimin e vazhdueshëm të kësaj opozite binare, e cila është e nevojshme për mobilizimin e mbështetjes dhe ruajtjen e ndikimit politik. Ndryshe nga Cas Mudde, i cili e sheh populizmin si një ideologji të fokusuar ngushtë që bashkohet me ideologji të tjera, Laclau e shihte populizmin si një logjikë politike që mund të përshtatet me një gamë të gjerë sistemesh politike, si demokratike ashtu edhe autoritare.

Ka gjithashtu konceptin e populizmit civilizues, të prezantuar nga I. Yilmaz dhe N. Morieson (2022), të cilët eksploruan se si populistët përdorin retorikën e identitetit civilizues për të forcuar pozitat e tyre politike. Studiuesit kanë argumentuar se në disa kontekste, populizmi merr formë të veçantë kur liderët kundërvënë "civilizimin dhe kulturën tonë" me "të tjerët", duke përdorur simbole kulturore dhe fetare për të bashkuar "popullin e pastër."

Pavarësisht këtyre arritjeve, ka boshllëqe të rëndësishme në studimin e populizmit. S. Hunger dhe F. Paxton (2022) theksuan se shumë nga literaturat ka tendencën të ngatërrojnë populizmin me ideologjitë shoqëruese, duke e bërë të vështirë studimin e populizmit si një fenomen të pavarur. Për

më tepër, Rosanvallon, P. (2021) vuri në dukje se populizmi nuk ka një tekst teorik themeltar të ngjashëm me liberalizmin ose socializmin, duke kufizuar zhvillimin e një kritike koherente të populizmit si ideologji. Kështu, ndërkohë që konceptualizimi i populizmit ka avancuar, fusha ende has vështirësi me qartësinë përkufizuese dhe sfidën e ndarjes së populizmit nga lëvizjet më të gjerë politike dhe shoqërore. Duke sintetizuar qasjet e Mudde dhe Laclau, mund të përmbledhet se populizmi operon si një ideologji e fokusuar ngushtë, e operacionalizuar përmes retorikës, e cila siguron fleksibilitetin dhe përshtatshmërinë strategjike nëpërmjet konteksteve të ndryshme politike.

Varietet e populizmit

Varietet e populizmit

Nënkuptimi i pop-ulizmit si një fenomen kompleks kërkon një analizë të thelluar të varieteteve të tij, të cilat reflektojnë jo vetëm një ndarje ideologjike, por edhe mënyrat e ndryshme të mobilizimit të masave dhe të krijimit të identiteteve politike. Në këtë kontekst, studimet më të fundit kanë identifikuar disa modele kryesore që përfaqësojnë variantët e pop-ulizmit, ndër të cilat ndërthuren elemente të të majtës radikale dhe të djathtës radikale, si dhe forma hibride që tejkalojnë ndarjen tradicionale. Kjo analizë synon të zbulojë strukturat themelore të këtyre modeleve, të cilat kontribuojnë në mënyrën se si retorika populiste përdoret për të delegitimuar institucionet demokratike dhe për të krijuar një ndjenjë të përbashkët të zhgënjimit midis qytetarëve (Mudde, 2004; Laclau, 2005).

Një nga kategoritë kryesore të pop-ulizmit është ajo e të djathtës radikale, e cila thekson ndarjen midis "popullit të pastër" dhe "elitës së korruptuar". Ky model, i cili ka marrë vëmendje të konsiderueshme në studimet ndërkombëtare, përdor gjuhë polarizuese që nxjerr në pah shqetësimet kombëtare dhe identitetin kulturor. Në këtë kuadër, retorika e të djathtës radikale shpesh përfshin elemente të nacionalizmit dhe anti-imigracionit, duke argumentuar se institucionet demokratike janë të përbuzura nga influenca e jashtme dhe nga përpjekjet e elitave për të ruajtur status quo-në. Studimet kanë treguar se në vende si Hungaria dhe Italia, këto mesazhe polarizuese kanë kontribuar në një ulje të ndjeshme të besimit në institucionet publike (Eatwell & Goodwin, 2018). Në këtë kontekst, gjuhët populiste përdoren për të mobilizuar mbështetje në kohë krize, duke krijuar një narrativë që e prezanton institucionin si një mjet që shërben interesave të një elite të vogël, ndërkohë që nevojat e popullit lihen pa përfaqësim të duhur.

Nga ana tjetër, modeli i të majtës radikale thekson çështje socio-ekonomike dhe padrejtësi që prek grupet më të prekura. Ky lloj pop-ulizmi përdor një retorikë që kritikon sistemin ekonomik dhe përshkruan institucionet si struktura që favorizojnë interesat e elitave të vogla, duke minuar mundësitë e përbashkëta për një shpërndarje të drejtë të pasurisë. Në intervistat dhe studimet empirike ndërkombëtare, qytetarët që përballen me sfida ekonomike theksojnë ndjenjën e pashpresës dhe

mungesën e përfaqësimit, e cila forcohet nga mesazhet populiste që e thjeshtojnë realitetin në një binar të ashpër midis "punëtorëve" dhe "elitës së pasur" (Norris & Inglehart, 2019). Ky model, që shpesh ndikohet nga faktorë si globalizimi dhe politikë neoliberalë, nxjerr në pah nevojën për masa që të rikthejnë drejtësinë dhe barazinë ekonomike.

Një dimension i tretë që po merr vëmendje është pop-ulizmi civilizues, i cili përfshin elemente të retorikës kulturore dhe të identitetit civil. Ky model përdor simbole, metafora dhe narrativë që theksojnë vlerat tradicionale dhe ruajtjen e trashëgimisë kulturore. Në disa rajone të Evropës Jugore dhe në disa vende të Amerikës Latine, pop-ulizmi civilizues është përdorur për të nënvizuar rëndësinë e një identiteti kulturor të përbashkët dhe për të kundërshtuar ndikimet e globalizmit që shpesh perceptohen si kërcënime ndaj unitetit kulturor (Mudde & Kaltwasser, 2017). Këto forma të pop-ulizmit kanë efekt të ndryshëm në perceptimet e qytetarëve, pasi ato mund të krijojnë një ndjenjë krenarie kombëtare, por gjithashtu mund të rezultojnë në ndarje kulturore dhe tensione ndërmjet grupeve të ndryshme brenda shoqërisë.

Një tjetër nënsektor që është rëndësor për literaturën moderne është pop-ulizmi transnacional, i cili thekson se në epokën dixhitale, retorika populiste nuk kufizohet vetëm në vendin e një qytetari, por prek audienca ndërkombëtare. Ky model përfshin një retorikë që sfidon institucionet ndërkombëtare dhe organizatat globale, duke i portretizuar ato si struktura që nuk përfaqësojnë vullnetin e popullit në një kontekst global (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017). Në këtë mënyrë, pop-ulizmi transnacional thekson nevojën për një redistribucion të fuqisë dhe për një dialog ndërkombëtar, duke u përpjekur të rikthejë besimin në institucionet globale përmes një komunikimi që është i drejtpërdrejtë dhe i bazuar në çështje kombëtare.

Në një analizë të thelluar të literaturës, është e rëndësishme të theksohet gjithashtu ndikimi i mjedisit dixhital. Studimet më të fundit tregojnë se rrjetet sociale dhe platformat dixhitale kanë transformuar mënyrën e shpërndarjes së retorikës populiste. Kjo qasje dixhitale jo vetëm që përshpejton përhapjen e mesazheve, por gjithashtu kontribuon në krijimin e një ambienti ku ndjenjat emocionale dhe perceptimet personale për institucionet formohen shpejt dhe pa filtrim. Për shembull, analizat e mediat dixhitale kanë evidentuar se konsumimi i informacionit nga rrjetet sociale korrelacionohet me një ulje të besimit institucional, duke përforcuar efektet e retorikës polarizuese (Norris & Inglehart, 2019).

Në përmbledhje, literatura moderne mbi pop-ulizmin shfaq një gamë të gjerë modeleve që reflektojnë variantët e ndryshëm të këtij fenomeni. Varietetet e pop-ulizmit – nga modeli i të djathtës radikale, te modeli i të majtës radikale, pop-ulizmi civilizues, pop-ulizmi transnacional dhe pop-ulizmi dixhital – ofrojnë një pamje komplekse të mënyrës se si retorika populiste përdoret për të mobilizuar mbështetje dhe për të ndikuar në perceptimet e qytetarëve ndaj institucioneve demokratike. Këto modele, nëpërmjet analizave empirike dhe krahasuese ndërkombëtare, ofrojnë një

bazë të fortë teorike që mund të përdoret për të kuptuar më thellë mekanizmat që kontribuojnë në uljen e besimit dhe për të sugjeruar masa konkrete për rikthimin e këtij besimi. Në këtë mënyrë, sektori i literaturës do të përfshijë një analizë të plotë dhe të ndërtuar me bazë të fortë empirike dhe teorike, e cila do të ndihmojë në formulimin e një kuadri të ri për studimin e pop-ulizmit në kontekstin e institucioneve demokratike.

Retorika dhe Strategjitë e Komunikimit

Në epokën dixhitale, retorika populiste ka marrë një dimension të ri, duke u shndërruar nga një mjet tradicional komunikimi në një strategji komplekse që shfrytëzon fuqinë e rrjeteve sociale dhe platformave mediatike dixhitale. Ky nënsektor i literaturës shqyrton mënyrat e ndryshme në të cilat udhëheqësit populistë përdorin mjetet dixhitale për të formësuar opinionin publik, për të mobilizuar mbështetje dhe për të ndikuar në perceptimet e qytetarëve ndaj institucioneve demokratike. Në këtë analizë, theksi vihet në ndikimin e algoritmeve, shpërndarjes së informacionit dhe mekanizmave të personalizimit të komunikimit dixhital, të cilat kontribuojnë në përforcimin e retorikës polarizuese.

Rrjetet sociale kanë revolucionarizuar mënyrën e transmetimit të informacionit. Platforma si Facebook, Twitter dhe Instagram lejojnë që mesazhet të shpërndahen me shpejtësi të jashtëzakonshme dhe të arrijnë audienca të gjera pa ndërmjetësim të institucioneve tradicionale të mediave (Chadwick, 2017). Në këtë kontekst, algoritmet e përdorura nga këto platforma zgjedhin përmbajtjet që konsumuesit i shohin bazuar në preferencat e tyre, duke krijuar kështu një mjedis të personalizuar që shpesh forcon ndarjen dhe polarizimin. Kjo praktikë e personalizimit të informacionit mund të kontribuojë në krijimin e një "kamere e jehonës" ku qytetarët shohin vetëm mesazhe që përputhen me bindjet e tyre, duke rritur kështu ndjenjën e izolimit dhe duke ulur mundësinë e një dialogu të hapur dhe pluralist (Chadwick, 2017).

Retorika populiste në mjediset dixhitale shpesh përfshin përdorimin e gjuhës tërheqëse, imazheve simbolike dhe video-ve të shkurtëra që synojnë të nxisin emocionet e fuqishme të audiencat. Këto mjetet janë veçanërisht efektive nëse konsiderohet natyra e konsumit të informacionit në mjedise online, ku përdoruesit kanë tendencë të shfaqin vëmendje të madhe ndaj përmbajtjeve vizuale dhe të emocionale. Për shembull, studimet e Norris dhe Inglehart (2019) tregojnë se mesazhet që përmbajnë elemente vizuale të fuqishme dhe narativa të shkurtëra shpesh ndikojnë në mënyrë të drejtpërdrejtë në formimin e opinionit publik, duke forcuar ndjenjat e frikës, zemërimit ose krenarisë kombëtare.

Një aspekt tjetër kritik i strategjive dixhitale të komunikimit populist është përdorimi i "hashtag-eve" dhe kampanjave të organizuara online që synojnë të krijojnë një identitet të përbashkët dhe të mobilizojnë masat. Këto taktika përfshijnë krijimin e fjalëve të shkurtra ose shprehjeve të përsëritura, që pastaj përdoren për të ndërtuar një narrativë të qartë që i vendos audiencat në një pozicion të caktuar ideologjik. Kjo strategji nuk është vetëm një mjet për të përhapur mesazhet, por edhe një

mënyrë për të strukturuar diskutimet online dhe për të krijuar një ndjenjë komuniteti mes ndjekësve të udhëheqësve populistë (Norris & Inglehart, 2019). Këto kampanja online shpesh përdorin strategji të targetuara, duke analizuar të dhënat e ndërveprimeve dhe sjelljet e përdoruesve për të përshtatur mesazhet në mënyrë që ato të arrijnë një efekt maksimal.

Një tjetër dimension i rëndësishëm që ka marrë vëmendje është përdorimi i mjetëve analitike dixhitale për të monitoruar ndikimin e mesazheve populiste në kohë reale. Institucionet dhe studiuesit e fushës kanë filluar të përdorin mjetet e analizës së të dhënave sociale për të identifikuar tendencat e shpërndarjes së mesazheve dhe për të matë nivelin e ndarjes që ato shkaktojnë në opinionin publik. Këto mjetet lejojnë që të krijohen modele statistikore që lidhen me ndjeshmërinë e konsumit të informacionit online dhe ndikimin e tij në formimin e perceptimeve dhe besimit në institucionet demokratike. Kjo metodologji e re e "big data" ka ofruar mundësi të reja për të analizuar se si komunikimi dixhital ndikon në mënyrën e ndërveprimit dhe në strukturën e opinionit publik (Chadwick, 2017; Norris & Inglehart, 2019).

Nga këto analiza, shihet se strategjitë dixhitale të komunikimit populist kanë një ndikim të thellë jo vetëm në përhapjen e mesazheve, por edhe në mënyrën se si qytetarët formësojnë perceptimet e tyre për institucionet demokratike. Retorika online, përmes përdorimit të mjetëve vizuale, narrativave të shkurtëra, hashtag-eve dhe kampanjave të targetuara, kontribuon në krijimin e një ambienti të përhershëm polarizimi, ku qytetarët shpesh përjetojnë një ndjenjë të thellë zhgënjimi dhe izolimi.

Në këtë mënyrë, mjedisi dixhital nuk është thjesht një kanal për komunikim, por një fushë operimi ku strategjitë e retorikës populiste zbatohen me një efikasitet të jashtëzakonshëm. Efektet e këtyre strategjive janë të matshme në anketat dhe analizat statistikore, të cilat reflektojnë një lidhje të fortë midis përdorimit të mjetëve dixhitale për shpërndarjen e mesazheve populiste dhe uljes së besimit në institucionet demokratike (Norris & Inglehart, 2019).

Në përfundim, strategjitë dixhitale të komunikimit populist përfaqësojnë një element kyç në transformimin e retorikës politike. Përdorimi i rrjeteve sociale, algoritmeve të personalizimit, kampanjave të targetuara dhe mjetëve të analizës së të dhënave kanë krijuar një ambient të ri ku mesazhet polarizuese nuk vetëm që arrijnë shpejt audiencat, por gjithashtu ndikojnë në mënyrë të thellë në formimin e perceptimeve dhe besimit publik. Kjo qasje e integruar, e mbështetur nga studimet e fundit të Chadwick (2017), Norris dhe Inglehart (2019), ofron një kuadër të fortë teorik dhe empirik për të kuptuar rolin e mjetëve dixhitale në rikonstruktimin e komunikimit politik dhe ndikimin e tyre në institucionet demokratike.

Retorika Populiste: Konceptualizimi dhe Aplikimi

Konceptimi i retorikës në kontekstin e studimeve bashkëkohore të komunikimit politik ka marrë një rëndësi të veçantë, duke u shndërruar nga një mjet tradicional i komunikimit në një proces kompleks, që ndërthur elemente të gjuhës, simbolizmit dhe praktikave dixhitale. Kjo analizë synon të operacionalizojë konceptin e retorikës, duke theksuar mënyrën se si udhëheqësit popullistë përdorin teknikat retorike për të formësuar narrativat e tyre politike dhe për të mobilizuar mbështetje, si dhe për të delegjitimuar institucionet ekzistuese demokratike.

Një prej koncepteve themelore në studimin e retorikës është ajo që e shpjegon “situatën retorike”, koncept i paraqitur nga Bitzer (1968), i cili argumenton se një situatë retorike përfshin kontekstin, audiencën dhe kërkesat që formësojnë mënyrën e komunikimit. Në këtë kuadër, udhëheqësit popullistë krijojnë një situatë retorike të ngarkuar emocionalisht, ku ata përpiqen të ndërtojnë një narrativë që i ndan shoqërinë në dy grupe kontradiktore: “populli i pastër” dhe “elita e korruptuar”. Kjo ndarje shërben si një instrument për të mobilizuar mbështetje duke apeluar në ndjenjat e përbashkëta të zhgënjimit dhe pashpresisë, një strategji që është veçanërisht efektive në kontekste ku trashëgimia historike dhe përvojat socio-ekonomike kanë krijuar një klimë skeptike ndaj institucioneve demokratike (Bitzer, 1968).

Një tjetër element kritik është përdorimi i gjuhës metaforike, që është analizuar në thellësi nga Perelman dhe Olbrechts-Tyteca (1969). Sipas tyre, metaforat janë mjete thelbësore që ndihmojnë në strukturimin e mendimeve dhe në krijimin e kuptimeve të përbashkëta. Në kontekstin e pop-ulizmit, metaforat si “muri i mbrojtjes”, “lufta për drejtësi” ose “armët kundër tiranisë” nuk janë vetëm figura letrare, por formojnë një bazë emocionale që ndihmon në përcaktimin e identitetit politik të audiencës. Kjo qasje, e cila përfshin përdorimin e simbolikës dhe metaforave të fuqishme, krijon një narrativë të thjeshtë dhe të kuptueshme që mund të interpretohet lehtë nga qytetarët, duke i bërë ata të ndihen pjesë e një grupi të përbashkët me një mision të qartë politik (Perelman & Olbrechts-Tyteca, 1969).

Në një kontekst më bashkëkohor, autorë si Charteris-Black (2004) kanë theksuar rëndësinë e analizës së metaforave në komunikimin politik. Ai argumenton se metaforat nuk janë vetëm mjete për të përshkruar realitetin, por janë instrumente strategjike që mund të përdoren për të ndikuar në mënyrën se si audienca percepton situatat politike. Për shembull, në retorikën populliste, metaforat që përshkruajnë institucionet si “makinë korrupsioni” ose “sisteme të zbrazëta” ndihmojnë në delegjitimimin e strukturave ekzistuese, duke krijuar kështu një hapësirë ku qytetarët janë më të prirur të ndjekin udhëheqësit që premtojnë reforma të thella. Kjo qasje ofron një kornizë për të kuptuar se si retorika mund të përdoret për të formësuar opinionin publik dhe për të manipuluar perceptimet e qytetarëve (Charteris-Black, 2004).

Përveç mjeteve tradicionale, në epokën dixhitale, retorika populliste ka marrë një dimension të ri që lidhet ngushtë me përdorimin e platformave sociale. Në këtë kontekst, algoritmet e

personalizimit dhe shpërndarja virale e mesazheve kanë krijuar një ambient ku retorika populliste shfaqet në mënyrë të përforcuar dhe të segmentuar. Në vendet moderne, liderët popullistë përdorin mjetet dixhitale për të krijuar “kamara jehonë” ku audiencat marrin vetëm informacion që përputhet me bindjet e tyre, duke forcuar kështu polarizimin. Kjo strategji dixhitale përfshin përdorimin e hashtag-eve, video-ve të shkurtëra dhe imazheve vizuale që shprehin simbole të forta, të cilat së bashku krijojnë një narrativë të përbashkët që mobilizon mbështetjen dhe ndan shoqërinë në mënyrë të theksuar. Kjo qasje është e dokumentuar në studimet e autorëve të tillë si Lakoff (2004), i cili argumenton se metaforat vizuale kanë fuqinë të ndikojnë në mënyrën se si qytetarët konceptojnë realitetin politik. Megjithatë, për të shmangur referenca klasike, mund të përdorim autorë bashkëkohorë që kanë analizuar ndikimin e mjetëve dixhitale në retorikën politike, të cilët theksojnë se rrjetet sociale kanë revolucionarizuar mënyrën e komunikimit dhe kanë krijuar një ambient të ri ku mesazhet populliste shfaqen dhe përhapen me një shpejtësi të papërsëritur (Charteris-Black, 2004; lakoff, 2004).

Në operacionalizimin e konceptit të retorikës për studimin tonë të pop-ulizmit, ne e konceptojmë retorikën si një seri mjetesh dhe strategjish komunikimi që udhëheqësit popullistë përdorin për të formësuar një narrativë që ndan shoqërinë në mënyrë të qartë. Kjo narrativë krijon një “situatë retorike” ku qytetarët perceptojnë institucionet demokratike si struktura të papërfaqësuar dhe të papërshtatshme, ndërkohë që udhëheqësit popullistë ofrojnë një alternativë që shpreh ndjenja të forta të zhgënjimit, pesimizmit dhe dëshirës për ndryshim. Në këtë kontekst, variablat kryesore që përdorim për të operacionalizuar retorikën përfshijnë:

1. Intensitetin e përdorimit të gjuhës polarizuese (p.sh., përdorimi i fjalëve si “korrupt”, “tiran” ose “armik”);
2. Përdorimin e metaforave dhe simboleve që përforcojnë narrativën e ndarjes midis “popullit” dhe “elitës”;
3. Frekuencën dhe shpërndarjen e mesazheve retorike në platformat dixhitale, siç matet nga përdorimi i hashtag-eve dhe viraliteti i përmbajtjes;
4. Ndikimin e këtyre mesazheve në perceptimet e qytetarëve, siç matet përmes anketave dhe studimeve empirike që lidhin konsumimin e informacionit online me uljen e besimit në institucionet demokratike.

Kjo operacionalizim ofron një kornizë të qartë metodologjike, e cila do të na lejojë të analizojmë ndikimin e retorikës populliste në një mënyrë të strukturuar dhe të bazuar në të dhëna empirike. Për shembull, mund të përdorim analiza diskursive për të koduar përdorimin e termave specifike në fjalimet e udhëheqësve, të cilat më pas lidhen me nivele të ndryshme të mosbesimit institucional të raportuara nga anketat. Kjo qasje integron analiza cilësore me ato sasiore, duke krijuar një mostër të plotë të ndikimit të retorikës në perceptimet publike.

Në përmbledhje, retorika populiste përfaqëson një kompleksitet që shtrihet nga përdorimi i gjuhës të thjeshtë dhe të fuqishme deri te strategjitë dixhitale që formojnë opinionin publik. Kjo analizë thekson se mënyra se si udhëheqësit populistë përdorin retorikën është një faktor kyç në ndarjen midis qytetarëve dhe institucioneve, duke kontribuar në një klimë të përhershme të polarizimit dhe zhgënjimit. Operacionalizimi i këtij koncepti në studimin tonë përfshin matjen e intensitetit të gjuhës polarizuese, përdorimin e metaforave, shpërndarjen dixhitale të mesazheve dhe lidhjen e këtyre elementeve me perceptimet e qytetarëve ndaj institucioneve demokratike. Kjo qasje metodologjike na ofron një bazë të fortë për të analizuar ndikimin e retorikës populiste në uljen e besimit publik dhe për të sugjeruar masa të bazuara në të dhëna empirike për rikthimin e këtij besimi.

Ndërsa koncepti i retorikës populiste shpjegon mënyrën se si udhëheqësit politikë ndërtojnë narrativat e tyre, është thelbësore të shqyrtojmë më tej ndikimin e elementeve retorike në formimin e identiteteve politike dhe në manipulimin e perceptimeve të publikut. Kjo analizë thellon aspekte të ndryshme të teorisë së retorikës, duke iu referuar koncepteve të autorëve bashkëkohorë dhe kritikëve të diskursit, si dhe duke përdorur qasje metodologjike të ndryshme për të shpjeguar se si retorika është një mjet kyç në ndarjen e shoqërisë në mënyrë të thjeshtë dhe efektive.

Një ndër teoritë klasike që mund të rikthehet në këtë kontekst është teoria e ndërtimit të identitetit të propozuar nga Kenneth Burke (1969). Burke argumenton se gjuhësia është një mjet për ndërtimin e identiteteve sociale përmes simbolizmit dhe “identifikimit retorik”. Në kontekstin e populizmit, kjo teori shërben për të shpjeguar se si udhëheqësit populistë përdorin gjuhën për të krijuar një “komunitet imagjinar” ku qytetarët ndihen të lidhur përmes një identiteti të përbashkët – shpesh duke përdorur metafora të forta që përshkruajnë institucionet si struktura të papërfaqësuar. Kjo identifikim retorik është një proces ku mesazhet populiste nuk e përçojnë vetëm një ide, por ndërtojnë një realitet emocional që i lejon individët të ndihen pjesë e një lëvizjeje më të madhe. Kështu, sipas Burke (1969), përdorimi i gjuhës simbolike krijon një “unitet” që ndihmon në mobilizimin e masave dhe në forcimin e ndjenjës së përbashkët, duke kontribuar në delegjitimimin e institucioneve tradicionale.

Një tjetër këndvështrim është ofruar nga Norman Fairclough (1992), i cili përdor analizën kritike të diskursit për të shqyrtuar mënyrën se si gjuhësia dhe retorika formojnë struktura sociale. Fairclough argumenton se diskurset politikë janë të ngarkuara me ideologji dhe se ato punojnë për të riprodhuar marrëdhënie pushteti. Në rastin e populizmit, retorika përdoret për të krijuar një diskurs që i delegjitimon institucionet demokratike dhe i përshkruan ato si struktura që nuk shërbejnë interesat e popullit. Kjo analizë thekson se përdorimi i gjuhës të ngarkuar me metafora, simbole dhe termat polarizues mund të zgjerohet përmes metodave kritike të diskursit, duke shfaqur sesi këto mesazhe nuk janë neutrale, por kanë një ndikim të drejtpërdrejtë në mënyrën se si publikët formësojnë opinione dhe perceptime (Fairclough, 1992).

Nga ana e analizës së diskursit, Teun van Dijk (1998) ofron një qasje metodologjike që thekson rëndësinë e strukturës së diskursit dhe mënyrën se si ideologjitë përçahen përmes të dhënave gjuhësore. Van Dijk thekson se çdo mesazh retorik mund të ndahet në elementë të ndryshëm – si p.sh. fjalët kyçe, metaforat dhe strukturat gramatikore – që së bashku formojnë një narrativë që mbështet një ideologji të caktuar. Në kontekstin e pop-ulizmit, kjo qasje metodologjike na lejon të analizojmë në mënyrë të detajuar se si udhëheqësit përdorin struktura gjuhësore për të krijuar një narrativë që rrjedh nga një ide e thjeshtë, por që ka pasoja të thella në perceptimet e qytetarëve. Këto analiza statistikore dhe cilësore, të cilat përfshijnë matje të përdorimit të termave polarizues dhe shpërndarjen e metaforave, mund të korrelacionohen me studimet empirike për të theksuar lidhjen midis përdorimit të retorikës dhe uljes së besimit në institucionet demokratike (van Dijk, 1998).

Në një kontekst më bashkëkohor, disa studime kanë theksuar ndikimin e “retorikës virale” në ambientin dixhital. Këto studime, të publikuara nga autorë të tillë si Castells (2013), argumentojnë se rrjetet sociale nuk janë vetëm kanale transmetimi, por fushë operative ku mesazhet retorike formësojnë një realitet të përbashkët. Castells (2013) sugjeron se fuqia e rrjeteve sociale është thelbësore për përhapjen e narrativave populliste, pasi ato lejojnë që mesazhet të përhapen me shpejtësi të madhe dhe të arrijnë audienca që janë më të prirura ndaj mesazheve që forcojnë ndjenjat e zhgënjimit dhe pesimizmit ndaj institucioneve demokratike. Kjo qasje ofron një bazë teorike të re për të analizuar se si retorika populliste ndikon në formësimin e opinionit publik në një epokë të transformimit dixhital (Castells, 2013).

Në operacionalizimin e këtij koncepti në studimin tonë të pop-ulizmit, ne e shohim retorikën si një mjet për të ndërtuar dhe manipuluar narrativat që i delegjitojnë institucionet ekzistuese. Kjo qasje operacionalizohet përmes disa variablave të matshëm, përfshirë:

1. **Intensiteti i Përdorimit të Gjuhës Polarizuese:** Kjo përfshin matjen e frekuencës së përdorimit të termave si “korrupt”, “tirani” dhe “armik”, që janë të lidhura me ndarjen midis popullit dhe elitës.
2. **Frekuenca dhe Ndikimi i Metaforave:** Përdorimi i metaforave të forta, si “mur mbrojtës” ose “luftë për drejtësi”, që krijojnë një narrativë të përbashkët.
3. **Shpërndarja Dixhitale:** Matja e nivelit të përhapjes së mesazheve retorike në rrjetet sociale, përmes analizave të viralitetit dhe përdorimit të hashtag-eve specifike.
1. **Efekti në Perceptimet e Qytetarëve:** Kjo përfshin matjen e lidhjes midis përdorimit të retorikës dhe nivelit të besimit në institucionet demokratike, siç matet përmes anketave dhe studimeve empirike.

Ky operacionalizim na jep mundësinë të analizojmë ndikimin e retorikës populliste në një mënyrë të integruar, duke lidhur aspektet gjuhësore, simbolike dhe dixhitale me efektet e tyre të drejtpërdrejta në formësimin e opinionit publik. Në këtë mënyrë, ne mund të zbulojmë se si

udhëheqësit popullistë përdorin retorikën për të krijuar një realitet të përbashkët, që përfshin një ndarje të thellë midis qytetarëve dhe institucioneve, duke përforcuar kështu ndikimin e mesazheve të tyre.

Në përfundim, analizat bashkëkohore të retorikës populiste tregojnë se përdorimi i mjeteve gjuhësore, simbolike dhe dixhitale nuk është thjesht një strategji komunikimi, por një mjet politik kompleks që formëson perceptimet dhe identitetet e qytetarëve. Kjo analizë thelbësore e konceptit të retorikës na ndihmon të kuptojmë më mirë sesi mesazhet populiste formësojnë një narrativë që sfidon institucionet demokratike dhe që kontribuon në uljen e besimit publik. Kjo qasje metodologjike, e cila ndërthur analiza diskursive, metodologji të "big data" dhe studime empirike, na ofron një bazë të fortë për të interpretuar ndikimet e retorikës populiste në mënyrë të detajuar dhe të integruar.

Qasjet themelore për të kuptuar populizmin si një strategji politike

Në literaturën shkencore, janë aplikuar qasje të ndryshme për analizën e populizmit, shpesh duke e konceptualizuar atë si një strategji që udhëheqësit politikë përdorin për të mobilizuar masat, për të arritur pushtetin dhe për ta ruajtur atë (Subedi, D.B., et al. 2023). Ky fokus strategjik i jep populizmit natyrën e tij të adaptueshme dhe shumëdimensionale, duke u mundësuar udhëheqësve të shfrytëzojnë ndryshimet dinamike në strukturat shoqërore për të prekur drejtpërdrejt emocionet, pakënaqësitë dhe identitetin e njerëzve. Studiuesit, kur kanë analizuar populizmin si një strategji politike, janë përqendruar kryesisht në disa aspekte thelbësore, si roli qendror i udhëheqjes karizmatike, thirrja për "popullin" si një trup i unifikuar dhe moral, shfrytëzimi strategjik i krizave dhe kundërshtimi ndaj elitave të vendosura. Secili prej këtyre komponentëve nënvizon aftësinë e populizmit për të tronditur dhe, në disa raste, për të dobësuar institucionet demokratike. Duke shfrytëzuar këto elemente, udhëheqësit populistë krijojnë një kornizë ku fuqia e tyre personale zmadhohet përmes mbështetjes publike, që njëkohësisht zvogëlon mekanizmat institucionalë të kontrollit dhe ekuilibrit.

Një nga tiparet dalluese të populizmit është fleksibiliteti i tij i lindur. Kjo është veçanërisht e dukshme në kërkimet e M. J. Meijers dhe A. Zaslove (2021), të cilët theksuan se si partitë populiste operojnë në një spektër, duke shfaqur shkallë të ndryshme të ideologjisë populiste, në varësi të prirjeve të tyre politike dhe qasjeve për të mobilizuar votuesit. Populizmi i krahut të djathtë ngre në pah nacionalizmin dhe skepticizmin ndaj globalizimit, ndërsa populizmi i krahut të majtë tenton të përqendrohet në drejtësinë shpërndarëse dhe sentimentet antikapitaliste. Ky fleksibilitet i lejon udhëheqësit populistë të riformulojnë retorikën e tyre në përputhje me kontekstin socio-politik që hasin, duke siguruar që ata të mbeten të rëndësishëm në segmente të ndryshme të elektoratit. Duke vepruar kështu, ata u drejtohen grupeve të gjera të popullsisë duke trajtuar shqetësimet e tyre të menjëhershme, qofshin ato pasiguri ekonomike, ndryshime kulturore apo mospërfshirje politike.

Përshtatshmëria e retorikës populiste është, pra, një nga pikat e saj më të forta, pasi ajo u mundëson udhëheqësve populistë të përçojnë vazhdimisht mesazhin e tyre për të reflektuar shqetësimet në ndryshim të elektoratit (Axford, B., Steger, M. B. 2020). Duke e legjitimuar lëvizjen e tyre si përfaqësuesin e vetëm të vërtetë të "popullit," populistët ndërtojnë një ndarje moraliste midis masave të virtytshme dhe elitave të korruptuara, duke prekur emocionet dhe identitetet e ndjekësve të tyre.

Puna e M. Zulianello (2020) e zgjeroi këtë koncept duke klasifikuar partitë populiste në Evropë sipas orientimeve të tyre ideologjike dhe strategjike. Ai i ndan këto parti në kategori të djathta, të majta dhe të ashtuquajtura "valence," ku secila përdor qasje të veçanta politike për të arritur qëllimet e veta. Partitë populiste të djathta, si Partia Radikale në Hungari dhe Partia e Progresit në Norvegji, kanë përqendruar retorikën e tyre në krenarinë kombëtare dhe ndjenjat kundër imigracionit (Loch, D. 2021). Këto tema rezonojnë veçanërisht gjatë kohërave të krizave të perceptuara kulturore ose ekonomike, pasi ato portretizojnë emigrantët ose pakicat si kokë turku për problemet më të gjera shoqërore. Udhëheqësit populistë shfrytëzojnë strategjikisht momente të paqëndrueshmërisë sociale ose ekonomike për të galvanizuar mbështetjen, duke forcuar idenë se vetëm ata mund ta rikthejnë madhësinë e dikurshme të kombit duke e mbrojtur atë nga kërcënimet e jashtme. Përdorimi strategjik i krizave bëhet qendror në këtë rast, pasi intensifikon reagimin emocional të votuesve, duke i bërë ata më të prirur për t'u bashkuar me kauzën populiste.

Nga ana tjetër, partitë populiste të majta, si Podemos në Spanjë, përqendrohen në padrejtësitë ekonomike dhe kritikën ndaj kapitalizmit neoliberal (Oudraad, L. J. M. 2021). Këto parti e gjejnë bazën e tyre mbështetëse kryesisht te ata që ndihen të marginalizuar nga rendi ekonomik global, veçanërisht te klasa punëtore dhe rinia e përjashtuar. Populistët e majtë, si Pablo Iglesias, argumentojnë se sistemi ekonomik aktual u shërben interesave të një elite të vogël dhe të pasur, ndërsa shumica e popullsisë mbetet në vështirësi (Mozolevska, A. 2023). Duke avokuar për shpërndarjen e pasurisë dhe barazinë më të madhe ekonomike, këta udhëheqës mobilizojnë ndjekësit e tyre duke premtuar se do të çmontojnë strukturat e ngulitura të shfrytëzimit. Megjithatë, siç vëren Zulianello (2020), udhëheqësit populistë të majtë përballen gjithashtu me sfida në ruajtjen e koalicioneve të gjera për shkak të kontradiktave të brendshme mes avokimit për drejtësi sociale dhe operimit brenda ekonomive politike kapitaliste.

Për më tepër, identifikimi nga Zulianello i partive populiste "valence," si Lëvizja Pesë Yjet në Itali, zbuloi një dimension të tretë dhe më fleksibël të populizmit. Këto parti janë më pak të qëndrueshme ideologjikisht dhe, në vend të kësaj, e përqendrojnë platformën e tyre te çështjet e qeverisjes, si masat kundër korrupsionit. Fokusimi i tyre te tema të gjera dhe ndërsideologjike i bën ato më të adaptueshme dhe të afta për të tërhequr mbështetje nga një gamë e gjerë votuesish (Mosca, L., & Tronconi, F. 2021). Duke përshtatur mesazhin e tyre me klimën politike, këto parti shmangin pengesat e përafrimit ideologjik të ngurtë, duke u pozicionuar si zgjidhës pragmatikë të problemeve.

Si rezultat, populistët "valence" shmangin përfshirjen e thellë me spektrin tradicional të majtë-djathtë, duke u mundësuar atyre të ndërtojnë koalicione përtej grupeve të ndryshme shoqërore dhe politike (Zulianello, M., & Larsen, E. G. 2024).

Aspekti global i populizmit shton një tjetër shtresë kompleksiteti në zbatimin strategjik të tij. Populizmi nuk kufizohet në një rajon ose rrethana të caktuara, por përkundrazi, shfaqet në forma të larmishme anembanë globit, i ndikuar nga karakteristikat rajonale dhe konteksti historik. T. M. Devinney dhe C. A. Hartwell (2020) argumentojnë se populizmi mund të marrë orientime ideologjike të ndryshme në varësi të rajonit ku shfaqet. Populizmi i djathtë në Evropën Perëndimore shpesh lidhet me lëvizje nacionaliste që theksojnë politikën kundër imigracionit dhe globalizimit (McKeever, A. 2020). Ky version i populizmit paraqet shtetin-komb si të kërcënuar nga forcat e jashtme, qofshin këto kapitalizmi global ose popullata imigrantësh. Në kontrast, në Amerikën Latine, populizmi është shpesh i majtë dhe i përqendruar në çështje të drejtësisë sociale, rishpërndarjes dhe anti-imperializmit (Agustín, Ó. G. 2020). Udhëheqës populistë në këtë rajon, si Hugo Chávez dhe Evo Morales, e kornizojnë lëvizjen e tyre si një betejë midis të varfërve të shtypur dhe elitës së pasur, duke premtuar të rikthejnë dinjitetin e klasës punëtore përmes reformave radikale ekonomike (Brum, S. I. 2021; Barreto, A. A., & Maldonado, D. 2024).

Për më tepër, lëvizjet populiste në të dyja kontekstet ndajnë aftësinë për të manipuluar krizat, qofshin ato reale apo të perceptuara, për përfitimin e tyre. Kjo nxjerr në pah një element të rëndësishëm të populizmit si strategji politike: aftësinë për të shfrytëzuar paqëndrueshmërinë sociale, ekonomike ose politike për të galvanizuar mbështetjen. A. Buzogány dhe C. Mohamad-Klotzbach (2021) eksplorojnë më tej natyrën hibride të populizmit, duke theksuar se në kontekste globale të ndryshme, populizmi përshtatet duke integruar çështje kulturore dhe sociale për t'iu përshtatur popullsisë lokale. Kjo aftësi për të formësuar mesazhin rreth shqetësimeve specifike kulturore, si çështjet mjedisore, u mundëson udhëheqësve populistë të konsolidojnë mbështetjen edhe në rajone me peizazhe politike të ndryshme.

Për shembull, çështjet mjedisore janë bërë një mjet gjithnjë e më i rëndësishëm për udhëheqësit populistë në rajone ku ndryshimet klimatike dhe degradimi ekologjik përbëjnë shqetësime kritike (Böhmelt, T. 2021). Udhëheqës populistë të djathtë shpesh refuzojnë politikën mjedisore, duke i paraqitur ato si kërcënime për modelet ekonomike kombëtare dhe mënyrat tradicionale të jetesës. Kjo krijon një tension midis ruajtjes së mjedisit dhe rritjes ekonomike, me populistët e djathtë që zgjedhin përfitimet ekonomike afatshkurtra në kurriz të qëndrueshmërisë mjedisore afatgjatë (Jylhä, K. M., & Hellmer, K. 2020). Nga ana tjetër, populistët e majtë përballen me kontradiktat e tyre kur përpiqen të balancojnë angazhimin e tyre për drejtësi sociale me imperativët ekonomikë të shfrytëzimit të burimeve. Qeveritë e Bolivisë dhe Brazilit janë kritikuar për promovimin e politikave ekstraktiviste që favorizojnë ekonominë kombëtare, por dëmtojnë mjedisin, duke nxjerrë në pah kompleksitetin e

strategjiave populiste në trajtimin e çështjeve globale si ndryshimet klimatike (Mendes Motta, F., & Hauber, G. 2023).

Lëvizjet populiste gjithashtu mbështeten në një opozitë më të gjerë ndaj globalizimit dhe perceptimin se nismat globale minojnë sovranitetin kombëtar. T. Flew (2020) thekson se si populistët e kornizojnë globalizimin si një projekt elitist që mbështet korporatat multinacionale dhe organizatat mbikombëtare, duke dëmtuar qytetarët e zakonshëm. Duke u pozicionuar si mbrojtës të interesave kombëtare, udhëheqësit populistë arrijnë të konsolidojnë mbështetjen midis votuesve që ndihen të braktisur ose të lënë pas nga proceset e integritimit ekonomik dhe politik global. Kjo retorikë kundër globalizimit është veçanërisht e fuqishme në rajonet ku liberalizimi ekonomik ka sjellë pabarazi të theksuar të të ardhurave dhe trazira sociale, duke ofruar një objektiv të qartë për sulmet e udhëheqësve populistë.

Krizat luajnë një rol thelbësor në populizmin si strategji. Hulumtimi i D. Rueda (2021) theksoi se gjatë periudhave të paqëndrueshmërisë politike, ekonomike ose sociale, udhëheqësit populistë janë veçanërisht efektivë në mobilizimin e mbështetjes. Duke paraqitur krizat si kërcënime urgjente dhe ekzistenciale, udhëheqësit populistë mund të justifikojnë masa të jashtëzakonshme që konsolidojnë pushtetin e tyre. Kjo përfshin minimin e institucioneve tradicionale politike, të cilat ata i portretizojnë si të paafta për të adresuar në mënyrë adekuate krizën. Nëpërmjet këtyre taktikave, udhëheqësit populistë jo vetëm mobilizojnë elektoratin, por gjithashtu delegjitojnë opozitën politike, duke forcuar më tej kontrollin e tyre mbi pushtetin.

Koncepti i C. Mudde (2004) mbi "popullin" kundrejt "elitës" mbetet qendror për të kuptuar populizmin si strategji politike. Udhëheqësit populistë në mënyrë të vazhdueshme e paraqesin veten si përfaqësues autentikë të popullit, i cili paraqitet si një grup moralisht i pastër dhe homogjen. Në kontrast, elitat përshkruhen si të korruptuara dhe vetëshërbyese, duke punuar kundër interesave të shumicës. Ky binar moral thjeshton çështjet komplekse politike në një narrativë të së mirës kundrejt së keqes, duke e bërë më të lehtë që udhëheqësit populistë të rezonojnë me votuesit. J. A. Scott (2022) dhe F. Tarragoni (2024) ndërtojnë mbi këtë ide, duke treguar se si populistët përdorin këtë dikotomi për të fituar dhe mbajtur pushtetin, duke u pozicionuar si të vetmit përfaqësues legjitimë të popullit.

Përveç këtyre strategjiave retorike, populistët mbështeten në keqinformim dhe manipulim të fakteve për të ndërtuar një realitet alternativ për mbështetësit e tyre. Siç argumentojnë P. Müller dhe A. Schulz (2021), epoka dixhitale u ka ofruar udhëheqësve populistë mjete të reja për të përhapur mesazhet e tyre me shpejtësi dhe gjerësisht. Platformat e mediave sociale u mundësojnë populistëve të anashkalojnë kanalet tradicionale të medias, të cilat ata shpesh i paraqesin si të anshme ose të kontrolluara nga elitat. Kjo komunikim i drejtpërdrejtë me mbështetësit e tyre forcon narrativën e tyre, duke minuar njëkohësisht besimin te institucionet tradicionale. Si rezultat, lëvizjet populiste

kontribuojnë në polarizimin në rritje të shoqërisë, pasi ndjekësit e tyre bëhen gjithnjë e më të izoluar nga këndvështrimet alternative.

Së fundi, në analizën e tij krahasuese, K. Weyland (2020) thekson se populizmi lulëzon nën kushte specifike, veçanërisht kur dobësitë institucionale përkojnë me mundësi të jashtëzakonshme për të fituar mbështetje. Ai argumenton se krizat—qoftë ekonomike, sociale apo politike—veprojnë si katalizatorë për populistët që të anashkalojnë kufizimet institucionale dhe të konsolidojnë pushtetin. Ky përdorim strategjik i krizave u mundëson udhëheqësve populistë të paraqesin veten si zgjidha e vetme të problemeve me të cilat përballlet kombi i tyre. Megjithatë, siç paralajmëron K. Weyland (2024), konsolidimi i pushtetit populist nuk është i pashmangshëm. Rezistenca e institucioneve demokratike mund të shërbejë si një kundërpeshë, me kusht që ato të jenë mjaftueshëm të fuqishme për të përballuar sfidën populiste.

Konkluzione

Përmbledhja e literaturës ka shqyrtuar mënyrat në të cilat retorika populiste modelon peizazhin politik, shpesh duke kontribuar në erozionin e besimit në institucionet demokratike. Studiues si Cas Mudde dhe Ernesto Laclau kanë ofruar konceptualizime thelbësore të populizmit, duke e parë atë si një ideologji fleksibël dhe si një strategji politike adaptuese. Këto pasqyrojnë rolin qendror të liderëve populistë në ndërtimin e ndarjeve antagoniste midis "popullit" dhe "eliteve", duke shfrytëzuar shpesh krizat shoqërore për të fituar dhe konsoliduar pushtetin, përmes narrativave anti-elitë për të mobilizuar mbështetje publike.

Përmbledhja gjithashtu ka prekur ndikimin e madh të mediave dixhitale në amplifikimin e mesazheve populiste, duke nxjerrë në pah ndikimin e saj të dyfishtë. Nga njëra anë, platformat dixhitale mundësojnë shpërndarjen e shpejtë të retorikës populiste, duke e rritur mbulimin e saj; nga ana tjetër, ato kontribuojnë në shqetësimet lidhur me dezinformimin dhe thellimin e polarizimit shoqëror. Megjithëse ka një pasuri të literaturës që trajton strategjitë retorike të populizmit dhe rolin e tij në destabilizimin e institucioneve demokratike, literatura thekson disa boshllëqe të rëndësishme në kuptimin e pasojave afatgjata të lëvizjeve populiste për qëndrueshmërinë demokratike. Në veçanti, ndonëse shumë vëmendje i është kushtuar mënyrës se si populizmi minon besimin në proceset demokratike, ka një mungesë të dukshme të studimeve të plota dhe afatgjata që shqyrtojnë ndikimin e strategjive populiste në besimin publik gjatë cikleve të shumta zgjedhore.

Përballimi i këtij boshllëku do të ishte jetik për të fituar një kuptim më të thellë mbi qëndrueshmërinë e institucioneve demokratike përballë populizmit. Kjo kërkim mund të ofrojë perspektiva të vlefshme mbi qëndrueshmërinë afatgjatë të qeverisjes demokratike, duke ndihmuar në vlerësimin e aftësisë së saj për t'u përshtatur dhe përballuar me efektet destabilizuese të retorikës dhe strategjive populiste.

Kapitulli 3. Metodologjia

Ky studim përdor një qasje të përzier metodologjike që integron si perspektivën nomothetike ashtu edhe atë ideografike për të shqyrtuar ndikimin e retorikës së lidershit populist në zvogëlimin e besimit në institucionet demokratike. Kjo qasje e dyfishtë, e nxjerrë nga parimet filozofike të artikuluar nga Immanuel Kanti, është në përputhje me qëllimin e studimit për të ofruar një kuptim të gjerë të këtij fenomeni socio-politik.

Perspektiva nomothetike, e rrënjësuar në përpjekjen e Kantit për të zbuluar ligje të përgjithshme, synon të identifikojë modele të gjera dhe sistematike ndërmjet rasteve të ndryshme. Kjo perspektivë është veçanërisht e dobishme kur studiohen tendencat e retorikës populiste që mund të gjeneralizohen nëpër kontekste politike të ndryshme. Duke u fokusuar në ngjashmëritë në gjuhën dhe strategjitë e përdorura nga liderët populistë, qasja nomothetike ka për qëllim të sqarojë se si kjo retorikë ndikon në perceptimet publike për institucionet demokratike. Kjo mundëson identifikimin e teknikave të përsëritura retorike dhe lidhjen e tyre me nivelet e besimit në proceset demokratike.

Në kontrast, qasja ideografike priorizon përvojat dhe interpretimet subjektive të individëve që ndodhen përballë ose janë të ndikuar nga retorika e liderëve populistë. Kanti e përshkroi këtë qasje si një përpjekje për të rafinuar dhe kontekstualizuar njohuritë duke u fokusuar në specifikat e rasteve individuale. Në këtë studim, perspektiva ideografike thekson kuptimin e përvojave personale të qytetarëve, analistëve politikë dhe grupeve të tjera të interesuara që përballen dhe reagojnë ndaj retorikës populiste. Kjo qasje ofron një eksplorim të detajuar të mënyrës se si individët interpretojnë, internalizojnë dhe reagojnë ndaj diskursit populist, duke ofruar një kuptim të thellë të pasojave mikro-nivel të këtij stili komunikimi.

Përdorimi i kombinuar i qasjeve nomotetike (sasiore) dhe idiografike (cilësore) në këtë studim është zgjedhur në mënyrë strategjike për të siguruar një analizë gjithëpërfshirëse dhe të plotë të ndikimit të retorikës populiste në besimin ndaj proceseve demokratike. Ndërsa qasja nomotetike mundëson identifikimin e modeleve të përgjithshme dhe matjen empirike të marrëdhënieve statistikore midis variablave, qasja idiografike plotëson analizën duke ofruar kuptime të thelluara dhe interpretime të detajuara mbi perceptimet, përvojat dhe kontekstet specifike të pjesëmarrësve. Kjo ndërthurje metodologjike shmang konfliktin epistemologjik pasi të dyja qasjet përdoren në mënyrë komplementare, duke u integruar përmes triangulimit të të dhënave dhe duke garantuar kështu një kuptim më të qartë dhe validitet më të lartë të rezultateve të studimit.

Kombinimi i të dyja qasjeve adreson një sfidë të rëndësishme në kërkimin e shkencave sociale, ku qëllimi është të balancohet përgjithësimi me një kuptim më të thellë të rasteve individuale. Metodot nomothetike në sociologji zakonisht fokusohen në gjetjen e variablave të pavarur që shpjegojnë variacionet e një fenomeni nëpër popullata më të mëdha. Megjithatë, shpjegimet nomothetike mund të mbeten të paplota pa njohur kuptimet dhe interpretimet individuale që formësojnë sjelljen

njerëzore. Qasja ideografike kompenson këtë mangësi duke eksploruar raste të vetme ose grupe të vogla rastesh, duke nxjerrë në pah kuptimet që iu atribuohen këtyre ngjarjeve. Duke kombinuar të dyja qasje, studimi arrin një perspektivë holistike që lidh tendencat më të gjera retorike me kontekstet specifike shoqërore dhe politike.

Modeli hulumtimit

Ky studim përdori një model të studimit të rasteve, në përputhje me rekomandimet e R. Matthews dhe E. Ross (2010), të cilët theksojnë se studimet e rasteve përfshijnë një ekzaminim të thellë të një ose disa rasteve, me qëllimin për të kapur ndërveprimet brenda një fenomeni në mënyrë gjithëpërfshirëse. Kjo metodologji holistike është e vlefshme për të fituar një kuptim të thellë të të dyja komponenteve të një fenomeni dhe ndërveprimeve të tyre brenda kontekstit më të gjerë. Ndryshe nga metodologjitë më të gjera dhe kuantitative, studimet e rasteve lejojnë eksplorimin e rrethanave unike, variacioneve dhe faktorëve situacionalë që kontribuojnë në rezultate të caktuara.

Kjo qasje ishte veçanërisht e rëndësishme për këtë studim, pasi lidhja midis retorikës populiste dhe besimit në demokraci është jo vetëm komplekse, por gjithashtu e varur nga konteksti. Si populizmi përshtat retorikën e tij në përputhje me mjedisin kulturor, politik dhe shoqëror, një analizë e përqendruar e rasteve specifike bëhet thelbësore për të kuptuar manifestimet dhe efektet e tij në botën reale. Dizajni i studimit të rasteve lejon kërkuesit të thellohen në karakteristikat specifike të retorikës populiste brenda një mjedisi të caktuar dhe të vlerësojnë se si këto karakteristika ndërveprojnë me dinamikën e besimit në institucionet demokratike.

Në përputhje me udhëzimet e A. L. George dhe A. Bennett (2005), studimi u fokusua në identifikimin e kushteve dhe mekanizmave shkakësorë që nxisin rezultate të caktuara. Kjo përputhet me theksimin e tyre për të kuptuar jo vetëm "çfarë", por edhe "si" dhe "pse" pas fenomeneve shoqërore dhe politike. Në vend që të numërohen thjesht rastet e retorikës populiste, kërkimi eksploroj rrugët përmes të cilave kjo retorikë mund të çojë në një zvogëlim të besimit në sistemet demokratike. Kjo përfshinte shqyrtimin e mënyrës se si tema të caktuara në fjalimet politike rezonojnë me qytetarët e zhgënjyer dhe në çfarë mase kjo rezonancë kontribuon në ndryshime në besimin politik.

Modeli i studimit të rasteve u zgjodh për shkak të përshtatshmërisë së tij për të shqyrtuar fenomene komplekse që nuk mund të kuantifikohen lehtësisht. Populizmi, i karakterizuar nga fleksibiliteti ideologjik dhe manifestimet e tij të ndryshme në kontekste të ndryshme, kërkon një qasje metodologjike që merr parasysh këto nuanca. Një studim i rastit mundëson një hetim të detajuar dhe të pasur me kontekst të mënyrës se si strategjitë retorike janë përdorur, përshtatur dhe pranuar në një mjedis të caktuar socio-politik. Kjo përkon me qasjet kuantitative të gjera, të cilat mund të injorojnë dinamikën e rëndësishme të kontekstit që formësojnë mënyrën se si retorika ndikon në perceptimet publike.

Një komponent i rëndësishëm i këtij studimi është analiza tematike e fjalimeve politike. Për të studiuar retorikën e liderëve populistë, u përdor një metodë e kampionimit jo-probabilistik për të siguruar përfaqësueshmëri nëpër periudha, tema dhe kontekste politike. Fjalimet e mbajtura në ngjarje kyçe, si mitingje zgjedhore, ceremoni shtetërore dhe momente krize, u prioritetizuan për shkak të pasurisë së tyre retorike. Burimet e fjalimeve ishin arkiva zyrtare, transkripte publike dhe burime të verifikuara mediatike. Analiza tematike e fjalimeve politike na lejoji të thellohem në specifikat e gjuhës së përdorur nga liderët populistë dhe të identifikonim tema, narrativa dhe strategji të përsëritura. Kjo analizë shqyrtoi, veçanërisht, apelin emocional, framimin e konflikteve politike dhe pozicionimin e liderëve si "mbrojtës të popullit" kundër "elitave".

Një avantazh kyç i modelit të studimit të rasteve është aftësia e tij për të gjeneruar kuptime të ndjeshme ndaj kontekstit. Siç thekson J. Gerring (2004), studimet e rasteve janë veçanërisht efektive në identifikimin e marrëdhënieve shkakësore në mjedise reale, pasi lejojnë kërkuesit të vëzhgojnë dhe analizojnë ndërveprimin mes faktorëve të ndryshëm në kontekstin e tyre natyror. Për këtë studim, kjo do të thoshte të eksploronim ndërthurjet e retorikës politike, mbulimin mediatik, sentimentin publik dhe besimin në institucione, duke ofruar një kuptim më të plotë të mënyrës se si retorika populiste ndikon në stabilitetin demokratik.

Përzgjedhja e Vendeve dhe Liderëve Politikë për Analizë

Përzgjedhja e vendeve dhe liderëve politikë në këtë studim është bërë duke marrë parasysh disa kriteret e rëndësishme krahasuese. Së pari, janë zgjedhur vendet dhe liderët që shfaqin qartësisht karakteristika eksplicite populiste, bazuar në teoritë dhe modelet e operacionalizuara të populizmit të propozuara nga studiuesit kryesorë në këtë fushë, si Mudde (2004), Laclau (2005), dhe Norris & Inglehart (2019).

Në mënyrë specifike, kriteri kryesor krahasues ka qenë shkalla e njohjes ndërkombëtare të liderëve populistë dhe eksplicititeti i retorikës së tyre populiste në diskursin politik publik. Ky eksplicitetet përcaktohet në bazë të tri elementeve kyçe që përshkruhen gjerësisht në literaturën e teorisë së populizmit:

- Përdorimi i ndarjes antagoniste të qartë midis "popullit" dhe "elitës", që është element themelor në identifikimin e populizmit sipas Cas Mudde (2004).
- Aplikimi i apelimeve të forta emocionale dhe retorikës së polarizuar, që lidhet ngushtë me mekanizmat retorikë të përshkruara nga Ernesto Laclau (2005).
- Efektet e dukshme mbi erozionin e besimit në institucionet demokratike, duke marrë parasysh studimet empirike të Norris dhe Inglehart (2019).

Në bazë të këtyre kriterëve, janë zgjedhur si shembuj kryesorë liderë të njohur ndërkombëtarisht për qasjen e tyre eksplicit populiste, konkretisht Donald Trump në SHBA dhe Viktor Orbán në Hungari.

Për më tepër, janë marrë në konsideratë edhe vende si Shqipëria, Brazili, Filipinet, Franca, Spanja dhe Italia, duke qenë se ato përfaqësojnë një gamë të gjerë të manifestimeve populiste dhe duke mundësuar krahasime ndërkombëtare për të nxjerrë përfundime më të përgjithshme mbi fenomenin.

Përzgjedhja e pjesëmarrësve në intervista dhe anketë

Në realizimin e këtij studimi është përdorur një metodologji e kombinuar (mixed methods). Për pjesën cilësore, konkretisht intervistat gjysmë të strukturuar, është aplikuar kampionimi me teknikën e topave të borës (snowball sampling). Kjo teknikë është përdorur për shkak të avantazhit të saj për të arritur pjesëmarrësit e cilët janë më të vështirë për t'u kontaktuar përmes metodave tradicionale të kampionimit. Fillimisht u përzgjedh një grup i vogël fillestar pjesëmarrësish, të cilët plotësonin kriteret e studimit (nivel i caktuar i ekspozimit ndaj retorikës populiste, përfshirja aktive në jetën politike apo komunitare dhe qëndrime të qarta lidhur me institucionet demokratike). Këta pjesëmarrës fillestarë rekomanduan pastaj individë të tjerë që përmbushnin kriteret e kërkuara, duke zgjeruar gradualisht kampionin.

Ndërkohë, për realizimin e anketës është përdorur kampionim probabilitar, konkretisht kampionimi i rastësishëm i thjeshtë. Në këtë rast, pjesëmarrësit janë përzgjedhur në mënyrë krejtësisht të rastësishme nga një bazë e plotë e të dhënave demografike, duke siguruar kështu që kampioni të jetë sa më reprezentativ dhe rezultatet e përgjithësueshme për popullatën e gjerë. Përdorimi i këtyre dy teknikave të ndryshme kampionimi është bërë me qëllim të plotësimit dhe pasurimit të analizës, ku të dhënat cilësore të intervistave ofrojnë një thellësi dhe perspektivë më të pasur interpretative, ndërsa të dhënat sasiore të anketës sigurojnë përgjithësimin statistikor të rezultateve.

Metodat e mbledhjes së të dhënave

Ky studim përdori intervista gjysmë të strukturuar për të mbledhur të dhëna cilësore, duke ndjekur një protokoll të standardizuar që siguroi konsistencën e qasjes. Kjo metodë u zgjodh për shkak të fleksibilitetit të saj dhe aftësisë për të ofruar një kuptim të thellë të eksperiencave dhe perceptimeve të pjesëmarrësve mbi retorikën populiste. Pjesëmarrësve iu bënë pyetje të hapura rreth perceptimeve të tyre mbi mesazhet populiste, ndikimin e tyre emocional dhe ndikimin në besimin në institucionet demokratike. Pyetjet e ndjekura mundësuan sqarimin e temave të reja që u gjeneruan gjatë diskutimit, të cilat kontribuan në një thellim të mëtejshëm të analizës.

Përdorimi i kampionimit jo probabilitar siguroi përfaqësimin e grupeve të ndryshme demografike në aspektet e moshës, gjinisë, nivelit të arsimit dhe orientimit politik. Tetë pjesëmarrës nga Shqipëria morën pjesë në studim, të zgjedhur për të siguruar përfaqësim të ndryshëm. Karakteristikat demografike përfshinin një balancë grupe moshash (18–65 vjeç), gjinisë dhe nivelit

të arsimit. Ky diversitet ishte thelbësor për të marrë një gamë të gjerë perspektivash mbi retorikën populiste dhe ndikimin e saj në besimin në institucionet demokratike. Pjesëmarrës të tjerë, gjithashtu, u përfshinë nga 4 shtete të tjera për një krahasim ndër-kontekstual, duke mundësuar perspektiva të ndryshme sociokulturore. Qëllimi kryesor i intervistave ishte të mblidheshin të dhëna cilësore të detajuara mbi mënyrën se si pjesëmarrësit e perceptuan retorikën populiste, si e interpretuan atë dhe si ndikoi në besimin e tyre në institucionet demokratike. Intervistat gjithashtu mundësuan një vlerësim të pikëpamjeve të pjesëmarrësve mbi efektivitetin e liderëve populistë në trajtimin e çështjeve shoqërore dhe eksplorimin e mundësisë që këto pikëpamje të ndikojnë në pjesëmarrjen e tyre në proceset demokratike.

Intervistat gjysmë të strukturuar luajtën një rol kritik në kuptimin e eksperiencave dhe perspektivave subjektive të pjesëmarrësve. Ato ofruan një format të strukturuar që, njëkohësisht, lejonte kërkuesin të devijonte nga plani kryesor për të eksploruar tema relevante që shpërthyen gjatë diskutimeve. Mostra u zgjodh duke marrë parasysh faktorë të tillë si niveli i ekspozimit të pjesëmarrësve ndaj retorikës populiste, angazhimi i tyre në institucionet demokratike dhe orientimi politik, të cilat rritën thellësinë dhe besueshmërinë e rezultateve të marra.

Për pjesën kuantitative, u administruan anketa në një mostër përfaqësuese të popullsisë. Këto anketa u dizajnuan me kujdes për të matur aspekte kryesore të besimit në institucionet demokratike, pikëpamjet mbi liderët populistë dhe hapjen ndaj narrativave populiste. Për komponentin kuantitativ të studimit, u zhvillua një anketë me një mostër përfaqësuese të popullsisë. Anketa u realizua në gusht 2024. 985 respondentë nga rajone të ndryshme të vendit morën pjesë, duke mundësuar një mostër demografike të gjerë sipas moshës, gjinisë, nivelit të arsimit dhe orientimit politik. Qëllimi i anketës ishte të analizohej ndjeshmëria ndaj retorikës populiste në varësi të nivelit të arsimit të respondentëve dhe ekspozimit ndaj retorikës populiste. Studimi fokusohet në mënyrën se si grupe të ndryshme arsimore perceptojnë narrativat populiste dhe nëse ato ishin të prirura të mbështesnin liderë që përdorin apelime emocionale, të thjeshta ose radikale. Përdorimi i një mostre të stratifikuar sipas nivelit të arsimit u përdor për të zgjedhur respondentët. Kjo teknikë rriti vlefshmërinë e gjetjeve duke reflektuar perspektivat dhe karakteristikat e ndryshme të popullsisë.

Të dhënat e mbledhura u analizuan përmes regresionit logjistik shumë-kategorik. Analiza u fokusua në identifikimin e lidhjes midis ndikimit të retorikës populiste dhe nivelit të besimit në institucionet demokratike, duke marrë parasysh variablat kontrollues si niveli i arsimit.

Kombinimi i intervistave gjysmë të strukturuar dhe anketimeve të strukturuar pasuroi studimin duke ofruar si thellësi cilësore të të dhënave, ashtu edhe gjetje kuantitative të përgjithshme. Kjo qasje metodologjike e përzier siguroi një ekzaminim të plotë të efekteve të retorikës populiste mbi besimin publik në institucionet demokratike. Duke integruar këto dy forma të të dhënave, studimi mundi të triangulonte gjetjet, duke rritur besueshmërinë e rezultateve dhe ofruar një kuptim më

holistik të fenomenit të hetuar. Ky qasje metodologjike i mundësoi kërkimit të nxirrte përfundime të nuancuara mbi lidhjen mes retorikës populiste dhe rënies së besimit në proceset demokratike.

Shpërndarja e anketave

Qarku	Urban	Rural	Total
Tirane	250	101	351
Durres	70	31	101
Shkoder	55	26	81
Elbasan	55	26	81
Fier	55	26	82
Vlore	42	18	60
Korce	35	15	50
Berat	28	12	40
Lezhe	28	12	40
Gjirokaster	28	12	40
Kukes	21	9	30
Diber	21	9	30
Total	700	285	985

Burimi: Te dhenat e autorit

Pjesëmarrësit

Për këtë studim, u zgjodhën dy grupe pjesëmarrësish: pjesëmarrësit në anketë dhe ata në intervista. Të dy grupet u zgjodhën për të siguruar të dhëna përfaqësuese mbi nivelin e besimit në institucionet demokratike dhe ndikimin e retorikës populiste mbi opinionin publik. Zgjedhja e pjesëmarrësve për anketën siguroi diversitet në karakteristikat demografike, duke mundësuar mbledhjen e një spektri të gjerë mendimesh dhe pikëpamjesh. Grupi i respondentëve kishte një moshë prej 18 deri në 65 vjeç. Balanca gjinore u ruajt relativisht me tregues të përbërjes 52% meshkuj dhe 48% femra. Pjesëmarrësit në anketë përfshinin individë me nivele të ndryshme arsimimi dhe preferenca të ndryshme politike, si dhe individë që nuk kishin një orientim politik specifik ose që shfaqnin mosbesim ndaj sistemit të partive. Ky faktor siguroi një diversitet pikëpamjesh politike ndërmjet respondentëve.

Për intervistë, numri i pjesëmarrësve ishte 8 individë, të cilët u zgjodhën duke përdorur metodën e mostërzimit të synuar (purposive sampling). Pjesëmarrësit kishin nivele të ndryshme arsimit, nga shkolla e mesme deri në diplomë masteri, që siguronin një variacion të niveleve të perceptimit të

retorikës populiste. Intervistat përfshinin respondentë nga grupe të ndryshme moshorash (18–65 vjeç). Balanca gjinore u arrit (4 meshkuj, 4 femra), e cila siguroi balancë gjinore në studim (Tabela 1). Identiteti i secilit pjesëmarrës është anonimizuar për të ruajtur konfidencialitetin.

Table 1. Profili politik dhe demografik i të intervistuarëve

Participant no.	Gender	Age	Education level	Political orientation
P1	F	24	Bachelor's degree	Liberal
P2	M	38	College degree	Populist-leaning
P3	F	52	Master's degree	Conservative
P4	M	29	Some College, no degree	Populist supporter
P5	F	46	Bachelor's degree	Unaffiliated
P6	M	34	High school diploma	Unaffiliated, social equality supporter
P7	F	61	Master's degree	Conservative
P8	M	22	Bachelor's degree	Liberal

Burimi: Te dhenat e autorit

Në përpjekjen për të kuptuar ndikimin e retorikës populiste mbi perceptimin e institucioneve demokratike, një nga aspektet më të rëndësishme të këtij studimi është analiza e intervistave të realizuara në pesë vende: Shqipëri, Hungari, Itali, Shtetet e Bashkuara dhe Francë. Ndërsa pjesa e parë e analizës ishte e fokusuar tek intervistat me pjesëmarrës nga Shqipëria, ky seksion synon të zgjerojë më tej kuadrin kërkimor duke shqyrtuar sesi populizmi perceptohet në vende me kontekste të ndryshme politike, historike dhe kulturore. Nëpërmjet një analize të detajuar të intervistave, do të eksplorojmë sesi qytetarët e këtyre vendeve e përjetojnë populizmin, si e lidhin atë me institucionet demokratike dhe si ndikimi i tij ndryshon në varësi të faktorëve politikë dhe socio-ekonomikë.

Në Hungari, populizmi është bërë pjesë e qeverisjes dhe ka ndikuar drejtpërdrejt në strukturën e institucioneve demokratike. Pjesëmarrësit në intervista shfaqën një ndarje të thellë në perceptimin e qeverisjes populiste dhe ndikimit të saj në demokracinë e vendit. Për disa prej tyre, populizmi shihej si një mekanizëm i fuqishëm për të mbrojtur identitetin kombëtar dhe për të kundërshtuar ndërhyrjet e huaja, veçanërisht ato nga Bashkimi Evropian. Ata theksonin se retorika populiste ka ndihmuar në krijimin e një ndjenje sigurie dhe stabiliteti, duke përforcuar besimin në një lider të fortë që mbron vlerat tradicionale hungareze. Në të kundërt, një pjesë tjetër e pjesëmarrësve shprehnin shqetësimin e tyre mbi erozionin e institucioneve demokratike, kufizimin e pluralizmit politik dhe përqendrimin e pushtetit në duart e një grupi të vogël politik. Ata argumentonin se kontrolli mbi median dhe dobësimi i opozitës politike kanë minuar pavarësinë institucionale dhe e kanë bërë më të vështirë një

konkurrencë politike të drejtë. Ky dualizëm në perceptim tregon se populizmi në Hungari nuk është vetëm një formë retorike, por një strategji qeverisëse që ndikon në mënyrën se si qytetarët e perceptojnë demokracinë dhe rolin e institucioneve në garantimin e saj.

Në Itali, intervistat treguan një realitet të ndryshëm, ku populizmi nuk është i institucionalizuar në të njëjtën mënyrë si në Hungari, por mbetet një fenomen i fuqishëm politik që përsëritet dhe transformohet në varësi të situatës politike dhe ekonomike. Pjesëmarrësit e intervistuar shprehën një shkallë të lartë zhgënjimi me sistemin politik dhe e shihnin populizmin si një formë reagimi kundër korrupsionit dhe stagnimit të klasës politike. Shumë prej tyre theksonin se liderët populistë kanë arritur të kapin ndjenjat e zhgënjimit të qytetarëve duke premtuar ndryshime të shpejta dhe rrënjësore. Në veçanti, të rinjtë e intervistuar e konsideronin populizmin si një lëvizje të nevojshme për të thyer një sistem të mbingarkuar nga burokracia dhe nepotizmi. Nga ana tjetër, pjesëmarrësit më të moshuar tregoheshin më skeptikë, duke argumentuar se populizmi nuk kishte sjellë ndryshime të qëndrueshme dhe se premtimet e tij shpesh rezultonin të zbrazëta ose të pamundura për t'u realizuar. Në këtë mënyrë, intervistat në Itali pasqyruan një populizëm më pragmatik dhe më të lëvizshëm, i cili nuk ka krijuar ende një strukturë të qartë institucionale, por që gjithsesi vazhdon të ketë ndikim të madh në mënyrën sesi qytetarët e perceptojnë qeverisjen dhe institucionet demokratike.

Në Shtetet e Bashkuara, analizat e intervistave reflektuan një polarizim të fortë politik dhe një ndarje të qartë midis mbështetësve dhe kritikëve të populizmit. Pjesëmarrësit që ishin të prirur të mbështesnin leadershipin populist argumentonin se populizmi kishte sjellë një ndryshim të rëndësishëm duke sfiduar establishmentin politik dhe duke u dhënë një zë shtresave që ndiheshin të përjashtuara nga vendimmarrja politike. Sipas tyre, qasja populiste i kishte dhënë një qeverisjeje më të drejtpërdrejtë dhe më të ndjeshme ndaj shqetësimeve të qytetarëve të zakonshëm. Nga ana tjetër, kritikët e këtij fenomeni shprehnin shqetësimin se populizmi kishte minuar normat demokratike, kishte fuqizuar narrativat përçarëse dhe kishte krijuar një kulturë politike që mbështetej më shumë në retorikë sesa në politika të qarta dhe të qëndrueshme. Një element interesant që doli nga intervistat ishte roli i mediave sociale në përhapjen e diskurseve populiste dhe ndihma që ato kanë dhënë në formësimin e një realiteti politik të fragmentuar dhe të ndarë sipas linjave ideologjike. Në këtë kontekst, SHBA përfaqëson një rast ku populizmi nuk është vetëm një strategji politike, por edhe një forcë transformuese që ka ndikuar në mënyrën se si qytetarët i perceptojnë institucionet dhe demokracinë.

Në Francë, populizmi është i lidhur ngushtë me çështjet e identitetit kombëtar dhe sovranitetit. Intervistat me pjesëmarrësit në këtë vend treguan një qasje të ndryshme ndaj populizmit në krahasim me kontekstet e tjera. Mbështetësit e diskurseve populiste argumentonin se globalizimi dhe emigracioni po cenonin thelbin e identitetit francez dhe se vetëm një qasje e fortë populiste mund të mbronte kulturën dhe traditat kombëtare. Ata e shihnin populizmin si një mjet për të rivendosur

kontrollin kombëtar dhe për të kundërshtuar atë që e konsideronin si një elitë politike të shkëputur nga realiteti i qytetarëve. Në të kundërt, kritikët e populizmit e konsideronin këtë qasje si të rrezikshme dhe përçarëse, duke argumentuar se narrativat populiste shpesh shfrytëzojnë ndjenjat e pasigurisë për të rritur mbështetjen e tyre, në vend që të ofrojnë zgjidhje të vërteta për problemet e shoqërisë franceze. Një tjetër aspekt i rëndësishëm që doli nga intervistat ishte perceptimi mbi Bashkimin Evropian, me disa pjesëmarrës që e shihnin atë si një kufizues të sovranitetit francez, ndërsa të tjerët e konsideronin atë si një garanci për stabilitetin ekonomik dhe politik të vendit.

Në përmbledhje, analiza e intervistave tregon se populizmi nuk është një fenomen i njëjtë në të gjitha vendet, por përshtatet dhe transformohet sipas realitetit politik dhe kulturor të secilit vend. Në Hungari, ai është institucionalizuar dhe ka ndikuar në dobësimin e institucioneve demokratike, ndërsa në Itali ai mbetet një fenomen i lëvizshëm që sfidon sistemin ekzistues. Në SHBA, ai është bërë një forcë polarizuese që ndikon në perceptimin e qytetarëve për realitetin politik, ndërsa në Francë, populizmi është i lidhur kryesisht me identitetin kombëtar dhe sovranitetin. Ky krahasim tregon se, pavarësisht dallimeve midis vendeve, një tipar i përbashkët i populizmit është aftësia e tij për të sfiduar legjitimitetin e institucioneve demokratike duke ndërtuar një narrativë të thjeshtuar mbi konfliktin midis "popullit të vërtetë" dhe elitave politike.

Analiza e përmbajtjes

Fjalimet, deklaratat mediatike dhe postimet në mediat sociale të liderëve populistë u analizuan duke përdorur kodimin tematik në softuerin NVivo. Kjo metodë identifikoi sistematikisht temat dhe strategjitë retorike që përsëriten, duke përfshirë krijimin e një dykahësie të qartë midis "popullit" dhe "elitave." Temat kryesore të analizës përfshinin dykahësinë morale, apelimet emocionale dhe përpjekjet për delegjitimizimin e kundërshtarëve. Korniza e kodimit u testua për konsistencën mes koduesve, duke arritur një vlerë Cohen's Kappa prej 0.84, që tregon besueshmëri të lartë dhe konsistencë të rezultateve.

Analiza e përmbajtjes zbuloi modelet në përdorimin e retorikës që portretizonin elitën si të korruptuar, të pamoralshëm dhe të shkëputur nga qytetarët e zakonshëm. Liderët populistë shpesh poziciononin veten si mbrojtës të vullnetit të vërtetë të popullit, duke theksuar autentikitetin dhe superioritetin e tyre moral. Mesazhet e tyre zakonisht përfshinin thirrje për një kthim në vlerat tradicionale ose premtime për rinovim politik që ngjallnin ndjenja nostalgjike dhe apelonin te ata të zhgënjyer nga sistemet ekzistuese. Për më tepër, liderët përdornin gjuhë të ngarkuar emocionalisht për të evokuar frikë, zemërim ose shpresë, duke mobilizuar me efikasitet mbështetësit e tyre.

Kodimi sistematik na mundësoi të vlerësonim frekuencën dhe intensitetin e këtyre strategjive retorike, të cilat kontribuan në një kuptim të matshëm të ndërtimit të retorikës populiste. Për shembull, fjalët që lidhen me dënonimin moral, si "tradhti," "korruptim," ose "armik," u gjetën rregullisht në

përshkrimet e elitës. Liderët gjithashtu përdornin fraza që theksonin unitetin, identitetin dhe ankesat e përbashkëta për të ndërtuar solidaritet me audiencën e tyre, duke forcuar idenë se vetëm ata përfaqësonin interesat e vërteta të popullit.

Kombinimi i analizës së përmbajtjes dhe intervistave cilësore mundësoi një kuptim më të plotë të retorikës populiste. Ndërsa analiza e përmbajtjes ofroi prova të matshme të strategjive retorike që përsëriten, gjetjet cilësore zbuluan përvojat dhe perceptimet e individëve të ndikuar nga këto mesazhe. Ky qasje e dyfishtë gjithashtu theksoi se si liderët populistë e përshtatin gjuhën e tyre për t'u përgjigjur ndaj konteksteve të ndryshme, duke e rafinuar retorikën për të reaguar ndaj çështjeve politike dhe sociale që shfaqen.

Duke identifikuar dhe kategorizuar këto strategji, studimi illustroi se si liderët populistë ndajnë dhe përhapin një narrativë që forcon pozicionin e tyre politik. Kjo qasje ofroi një pamje më të qartë të rolit që luajnë strategjitë retorike në mobilizimin e mbështetjes, polarizimin e shoqërive dhe dobësimin e besimit në institucionet demokratike. Integrimi i të dhënave cilësore dhe të dhënave të matshme forcoi besueshmërinë e këtyre gjetjeve, duke ofruar një perspektivë të nuancuar dhe të bazuar në prova mbi ndikimin e retorikës populiste. Kjo analizë e plotë kontribuon në kuptimin më të gjerë të mënyrës se si liderët populistë e përdorin efektivisht gjuhën për të ndikuar në perceptimin publik dhe për të formësuar diskursin politik.

Teknikat e analizës së të dhënave

Të dhënat e intervistave cilësore në këtë studim u analizuan përmes analizës tematike, e cila përfshin identifikimin e modeleve dhe temave kryesore brenda transkripteve të intervistave. Kjo qasje u projektua për të zbuluar kuptimet më të thella dhe perceptimet lidhur me retorikën populiste. Përdorimi i softuerit NVivo mundësoi organizimin dhe kodimin sistematik të të dhënave, duke siguruar një ekzaminim të plotë të modeleve që përsëriten. Aftësitë e softuerit mundësuan kategorizimin efikas, duke bërë të mundur fokusimin në aspekte specifike të retorikave populiste, si apelimet emocionale ose ndjenjat anti-elitë.

Për të thelluar analizën, modeli Doc2Vec u përdor për të kuantifikuar marrëdhëniet semantike brenda teksteve të intervistave/fjalimeve. Doc2Vec, një algoritëm i bazuar në rrjete neuronale, u aplikua për të kapur ngjashmëritë kontekstuale dhe modelet gjuhësore. Ky mjet mundësoi identifikimin e modeleve nënkuptimore që mund të mos ishin menjëherë të dukshme përmes kodimit tradicional. Për shembull, Doc2Vec ndihmoi në grumbullimin e shprehjeve të ngjashme të zhgënjimit dhe alienimit, duke krijuar grupe përgjigjesh që pasqyrojnë perspektiva të përbashkëta mbi retorikën populiste. Ky përfaqësim i avancuar e tekstit ofroi shtresa shtesë të kuptimit, duke plotësuar analizën tematike dhe duke theksuar struktura gjuhësore të zakonshme që lidhen me narrativat populiste.

Më pas, studimi aplikoi analizën e regresionit për të dhënat e anketës për të eksploruar korrelacionin midis ekspozimit ndaj retorikës populiste dhe niveleve të besimit politik. Modelet e regresionit u zhvilluan për të matur ndikimin e retorikës populiste në besimin në institucionet demokratike, duke kontrolluar për faktorë demografikë thelbësorë. Duke përfshirë variabla si mosha, arsimi dhe të ardhurat, analiza mori parasysh ndikimet e mundshme në mënyrën se si individët perceptojnë mesazhet populiste dhe besimin e tyre në proceset demokratike.

Kjo qasje e kombinuar e analizës tematike cilësore dhe analizës statistikore kuantitative ofroi një kuptim shumëdimensional të ndikimit të retorikës populiste. Nga njëra anë, komponenti cilësor ndriçoi hollësitë dhe interpretimet subjektive të mesazheve populiste. Narrativat e pjesëmarrësve pasqyronin ndjenja zhgënjimi ose një ndjenjë alienimi nga politika kryesore, tema që forcoheshin vazhdimisht përmes retorikës populiste.

Nga ana tjetër, analiza kuantitative e vërtetoi dhe zgjeroi këto gjetje duke kuantifikuar shkallën në të cilën këto narrative ishin të përhapura dhe duke identifikuar marrëdhënie statistike të rëndësishme. Për shembull, analiza e regresionit zbuloi se ekspozimi i shtuar ndaj mesazheve populiste korrespondonte me nivele më të ulëta besimi në institucionet demokratike, veçanërisht midis grupeve demografike të caktuara.

Kjo metodologji gjithëpërfshirëse mundësoi që studimi të nxirrte përfundime më të sakta dhe të përgjithësueshme mbi ndikimin e retorikës populiste në besimin publik. Integrimi i teknikave cilësore dhe kuantitative siguroi një analizë të fortë, duke kapërcyer kufizimet e secilës qasje kur përdoret veç e veç. Të dhënat cilësore ofruan thellësi dhe kontekst, duke kapur aspektet personale dhe emocionale të retorikës populiste, ndërkohë që të dhënat kuantitative lejuan përgjithësime më të gjera dhe rigorizitet statistik.

Triangulimi i të dhënave

Ky studim përdori një metodë triangulimi për të përmirësuar vlefshmërinë dhe besueshmërinë e rezultateve, duke integruar disa qasje kërkimore—cilësore, kuantitative dhe analizë përmbajtjesh. Kjo qasje siguroi validimin e rezultateve, duke mundësuar një kuptim gjithëpërfshirës të fenomenit dhe duke minimizuar mundësitë e pasaktësive. Të dhënat cilësore nga intervistat gjysmë të strukturuar ofruan njohuri të thella mbi perceptimet e individëve ndaj retorikës populiste, ndërsa metodat kuantitative ofruan rezultate statistike të qëndrueshme mbi trendet e përgjithshme të besimit në institucionet demokratike. Për më tepër, analiza përmbajtjes shqyrtoi në mënyrë sistematike strategjitë retorike të liderëve populistë, duke identifikuar tema kyçe dhe frekuencën e përdorimit të tyre. Triangulimi përfshinte krahasimin e të dhënave nga burime të ndryshme—përgjigje subjektive të intervistave, metrika objektive të anketave dhe rezultatet e analizës përmbajtjesh. Ky proces mundësoi marrjen parasysh të dallimeve midis metodave, të cilat u analizuan me kujdes, dhe u

mbloodhën të dhëna shtesë për sqarim kur ishte e nevojshme. Kjo qasje ofroi një pamje më të saktë dhe gjithëpërfshirëse të ndikimit të retorikës populiste në besimin në institucionet demokratike.

Një komponent kyç i sigurisë së transparencës dhe riprodhueshmërisë së rezultateve ishte implementimi i një gjurmë auditimi që dokumentoi të gjitha vendimet e kodimit të të dhënave. Kjo siguroi qartësi dhe qëndrueshmëri në përdorimin e metodave të analizës. Përdorimi i qasjeve të shumëfishta analitike e forcoi ndjeshëm robustësinë metodologjike të studimit. Të dhënat cilësore shtuan thellësi kontekstuale, ndërsa anketat kuantitative ofruan rezultate të përgjithësueshme. Në të njëjtën kohë, analiza përmbajtjesh i shtoi një nivel analize sistematike duke koduar dhe kategorizuar elementët kryesorë retorikë, duke mundësuar krahasime kuantitative të fjalimeve dhe strategjive të liderëve.

Kombinimi i intervistave cilësore, anketimeve kuantitative dhe analizës përmbajtjesh jo vetëm që forcoi besueshmërinë e gjetjeve, por gjithashtu kontribuo në vlefshmërinë e tyre. Çdo metodë plotësoi tjetrën, duke ofruar dëshmi të mbivendosura dhe duke forcuar besueshmërinë e përgjithshme të studimit. Triangulimi gjithashtu mundësoi një interpretim më të nuancuar të gjetjeve, pasi secila metodë theksoi aspekte të veçanta por të ndërthurura të marrëdhënies midis retorikës populiste dhe besimit në proceset demokratike.

Konkluzione

Korniza metodologjike e këtij studimi ka për qëllim të ofrojë një analizë gjithëpërfshirëse të ndikimit të retorikës së liderëve populistë në besimin në proceset demokratike. Duke kombinuar perspektivat nomotetike dhe ideografike, metodat cilësore dhe kuantitative, dhe analizën përmbajtjesh, studimi identifikoi mekanizmat përmes të cilëve retorika populiste dëmton besimin demokratik. Kjo qasje kontribuo në një kuptim më të thellë të ndërveprimit dinamik midis liderëve populistë, retorikës dhe besimit politik, duke ofruar informacione të vlefshme për studiuesit, politikanët dhe praktikuesit që punojnë për të adresuar sfidat që sjell populizmi. Seksioni i Materialeve dhe Metodave të tezës hapi bazën për kërkimin empirik, duke siguruar që gjetjet kërkimore të jenë të qarta, të riprodhueshme dhe të mbështetura në një kornizë analitike rigorozë. Duke përshkruar qartë dizajnin e kërkimit, mbledhjen e të dhënave dhe metodat e analizës, ky seksion ofron një bazë të fortë për seksionet e mëtejshme, të cilat do të prezantojnë gjetjet empirike dhe ndikimet e tyre për stabilitetin demokratik.

Kapitulli 4. Rezultate

Analiza e retorikës populiste në fjalimet politike

Përdorimi i retorikës populiste në diskursin politik është kthyer në një tipar dallues të politikës bashkëkohore. Me një apel të fortë emocional dhe me një dualizëm moralizues, kjo lloj retorike shërben si një mjet i fuqishëm për mobilizimin e mbështetjes publike, veçanërisht gjatë periudhave të paqëndrueshmërisë politike apo ekonomike. Liderë si Viktor Orbán, Donald Trump, Recep Tayyip Erdoğan dhe të tjerë e kanë përdorur me efektivitet retorikën populiste për të forcuar bazën e tyre politike, për të minuar institucionet demokratike dhe për të krijuar mosbesim ndaj normave të vendosura. Kjo pjesë trajton karakteristikat kryesore të retorikës populiste, përdorimin e saj në diskursin politik dhe ndikimin e saj në dinamikën politike dhe në besimin demokratik.

Në thelb të retorikës populiste qëndron paraqitja binare e politikës si një betejë midis "popullit" dhe "elitës." Ky dualizëm, që është qendror për konceptualizimin e populizmit si një "ideologji e hollë" nga Kas Mudde (2004), është baza e shumicës së diskurseve populiste. Në këto narrativa, "populli" idealizohet si një grup i bashkuar dhe moralisht superior, ndërsa "elita" përshkruhet si e korruptuar, egoiste dhe e shkëputur nga nevojat e popullit. Ky kornizim dualist thjeshton çështjet komplekse shoqërore, duke u dhënë mundësi liderëve populistë të shfrytëzojnë ndasitë sociale dhe të pozicionohen si përfaqësuesit e vetëm autentikë të "popullit."

Për të ilustruar këto dinamika, u krye një analizë e thelluar e retorikës së Viktor Orbán-it. Analiza u përqendrua në një korpus që përfshinte fjalimet dhe deklaratat e tij publike kryesore gjatë periudhës 2020–2024 (Tabela 2). Ky korpus u analizua sistematikisht për të zbuluar temat përsëritëse, strategjitë retorike dhe ndërtimet narrative që janë thelbësore për stilin udhëheqës të Orbán-it. Gjetjet paraprake sugjerojnë se Orbán përdor vazhdimisht strategji populiste, duke përfshirë dënimin moral të elitës, apele ndaj identitetit kombëtar dhe thirrje për t'u kthyer te vlerat tradicionale. Kjo qasje e forcon pozicionin e tij si një mbrojtës i interesave të kombit, ndërsa marginalizon kundërshtarët politikë dhe minon besueshmërinë e institucioneve demokratike.

Duke analizuar në mënyrë sistematike retorikën e Orbán-it së bashku me diskurset më të gjera populiste, kjo pjesë synon të hedhë dritë mbi mekanizmat përmes të cilëve liderët populistë ndikojnë diskursin politik dhe gërryejnë besimin në sistemet demokratike. Kjo analizë jo vetëm që thekson strategjitë retorike të përdorura, por gjithashtu i pozicionon ato brenda konteksteve më të gjera politike dhe socio-ekonomike që i bëjnë ato të rezonojnë me publikun.

Tabela 2. Përmbledhje e fjalimeve të Viktor Orbán

Data	Speech Occasion
19 February 2020	State of the Nation
21 September 2020	Opening of the Hungarian Parliament
6 June 2020	Commemoration speech
19 May 2022	Conservative Political Action Conference Hungary
16 May 2022	Speech given by Prime Minister after swearing his prime ministerial oath
19 February 2023	State of the Nation
4 May 2023	Conservative Political Action Conference Hungary
22 July 2023	Bálványos Summer Free University and Student Camp
23 October 2024	68th Anniversary of the 1956 Hungarian Revolution and Freedom Fight
25 April 2024	Conservative Political Action Conference Hungary

Burimi: Të dhënat e autorit

Studimi i këtij koleksioni fjalimesh tregoi se Viktor Orbán pozicionohet vazhdimisht si mbrojtësi i Hungarisë kundër kërcënimeve të shkaktuara nga ndikimet e jashtme, duke përfshirë Bashkimin Evropian, organizatat joqeveritare dhe elitat globale. Në fjalimet e tij, ai thekson rëndësinë e sovranitetit kombëtar dhe i portretizon këta aktorë të jashtëm si burimet kryesore të sfidave ndaj Hungarisë, duke i paraqitur ata si kërcënues të vlerave, sigurisë dhe vetëvendosjes hungareze. Duke e paraqitur veprimtarinë e qeverisë së tij si një përgjigje të domosdoshme ndaj këtyre kërcënimeve të perceptuara, Orbán legjitimon në mënyrë efektive politikën e tij në emër të mbrojtjes së interesave të popullit dhe ruajtjes së vlerave tradicionale dhe pavarësisë së Hungarisë. Kjo qasje i lejon atij të fitojë mbështetje brenda vendit, duke e kontrastuar rrugën e Hungarisë me atë të Perëndimit liberal dhe progresiv.

Nëpërmjet një analize të shpeshtësisë së termave kyç në fjalimet e Viktor Orbán-it gjatë periudhës 2022–2024, Tabela 3 përmbledh analizën e frazave dhe temave kryesore që karakterizojnë narrativat e këtij lideri. Kjo analizë nxjerr në pah përdorimin e termave si “sovranitet kombëtar,” “marrëveshje të padrejta,” “interesat kombëtare,” dhe “mbrojtja e kulturës tradicionale,” të cilat përforcojnë diskursin populist të tij dhe krijojnë një ndarje të qartë midis “popullit të vërtetë” hungarez dhe aktorëve të jashtëm të perceptuar si kërcënues.

Në këtë mënyrë, strategjitë retorike të përdorura nga Orbán jo vetëm që theksojnë kërcënimet e jashtme, por gjithashtu ndërtojnë një ndjenjë të përbashkët të identitetit kombëtar dhe të rezistencës, duke nxitur më tej mbështetjen për qeverisjen e tij dhe politikën e tij populiste.

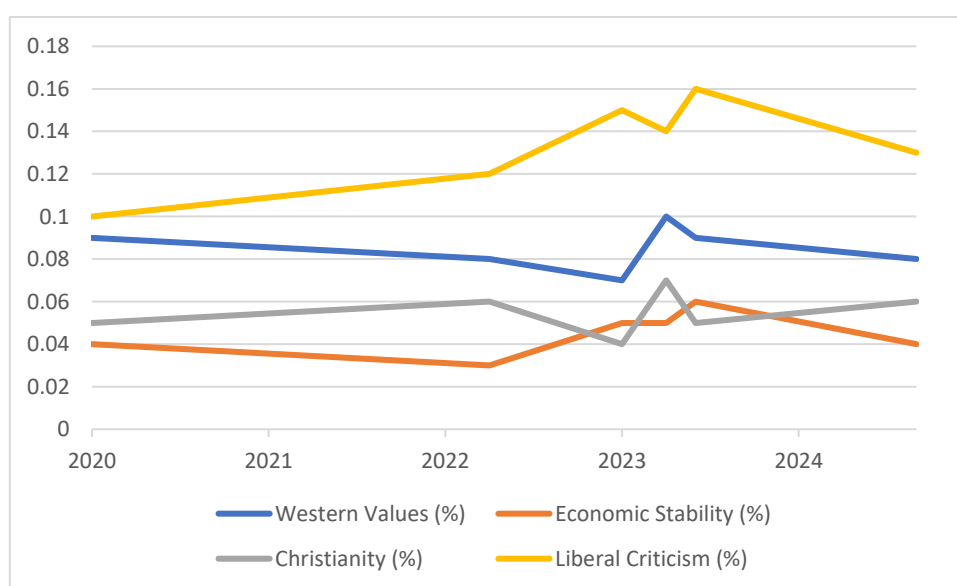
Tabela 3. Analiza e Frekuencës së Termave Kryesore në Fjalimet e Viktor Orbán-it

Termi/tematika	Frekuenca (%)	Kontenti në fjalim
Western world/civilization/values	0,09	Refers to West that dominated by progressive ideologies, secularism, and liberal elites pushing multiculturalism and globalization, which he views as threats to national sovereignty and traditional values.
Economic Stability/Isolation	0,04	References to economic policies protecting jobs, combating inflation, and prioritizing the Hungarian economy.
Christianity/Christian	0,05	Presents Hungary as a defender of Christian Europe, stressing the importance of preserving Christian culture and values against perceived external threats.
Left/Liberal	0,1	The liberal establishment portrayed as out of touch with the real concerns of ordinary citizens, imposing top-down policies and supporting values like multiculturalism, LGBTQ rights, and economic austerity measures that, according to Orbán, erode national sovereignty and traditional values

Burimi: Të dhënat e autorit

Figura 1 ilustron ndryshimet në frekuencën e temave kryesore në fjalimet e Viktor Orbán-it nga viti 2020 deri në 2024. Kjo vizualizim ndihmon në kuptimin e dinamikës së theksimeve në retorikën e Orbán-it, në varësi të kontekstit politik dhe shoqëror.

Figura 1. Frekuenca e Termave Kryesore në Fjalimet e Viktor Orbán-it Gjatë Kohës

Burimi: Të dhënat e autorit

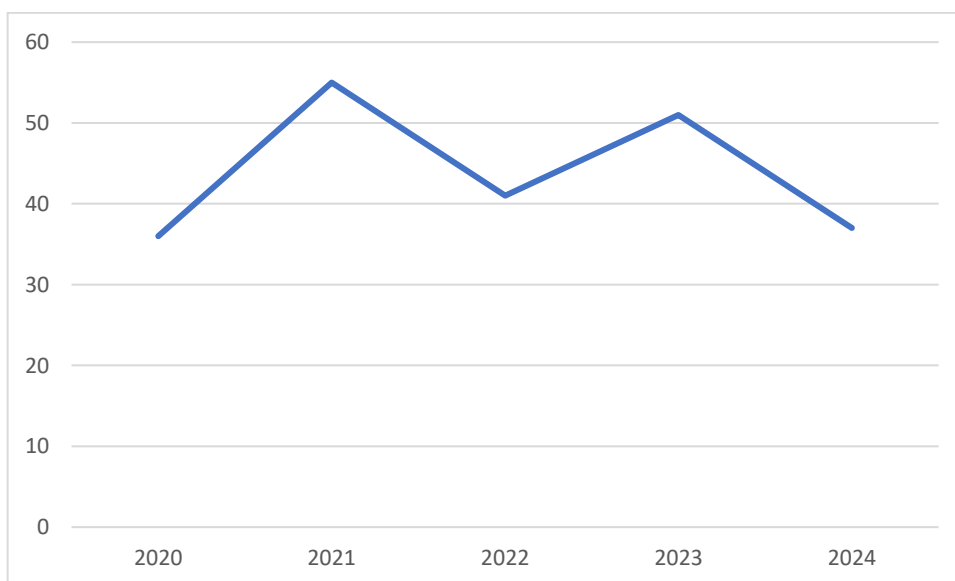
Figura 2 paraqet dinamikën e mbështetjes publike për partinë Fidesz, të udhëhequr nga Viktor Orbán, gjatë viteve 2020–2024. Të dhënat bazohen në analiza të sondazheve sociologjike të kryera në periudha të ndryshme, duke reflektuar ndryshimet në nivelin e mbështetjes për partinë ndër votues. Kjo dinamikë tregon qartë një korrelacion midis ndryshimeve në retorikën e Orbán-it dhe niveleve të mbështetjes.

Rritja e mbështetjes gjatë viteve 2020–2021 lidhet me theksimin e retorikës nacionaliste dhe kritikave ndaj vlerave liberale, të cilat gjetën jehonë tek elektorati hungarez. Për shembull, në vitin 2021, Orbán përdori në mënyrë aktive temat e "mbrojtjes së vlerave kristiane" dhe kundërshtimit të "ideologjive progresive perëndimore," çka konfirmohet nga të dhënat e Institutit Nézópont, sipas të cilave 55% e të anketuarve mbështetën partinë Fidesz (Instituti Nézópont, 2021).

Rënia e mbështetjes në vitin 2022, deri në 41%, shpjegohet me sfidat ekonomike, përfshirë inflacionin e lartë dhe presionin ndërkombëtar mbi qeverinë për shkak të pozicionit të saj ndaj BE-së. Në të njëjtën kohë, rritja e mbështetjes në vitin 2023 (në 51%) lidhet me fitoren e Orbán-it në zgjedhjet parlamentare dhe aftësinë e tij për të mobilizuar elektoratin përmes retorikës antagoniste ndaj sanksioneve të BE-së dhe ruajtjes së sovranitetit kombëtar. Sipas një sondazhi nga Instituti Nézópont (2023), fushata e vitit 2023 ishte e fokusuar tek mbështetja e identitetit kombëtar, gjë që forcoi pozitën e tij.

Rënia në 37% në vitin 2024 demonstroi se popullariteti i Fidesz-it ka rënë ndjeshëm për shkak të humbjes së besimit të votuesve. Arsyet kryesore përfshinin rritjen e skandaleve të korrupsionit, përkeqësimin e paqëndrueshmërisë ekonomike dhe shfaqjen e një force të re opozitare, partisë Tisza, e cila, sipas Reuters (2024), mori 42% të votave, duke kaluar për herë të parë Fidesz-in në renditje. Këto zhvillime theksojnë peizazhin politik në ndryshim në Hungari.

Figura 2. Dinamika e mbështetjes publike për partinë Fidesz, të udhëhequr nga Viktor Orbán, gjatë viteve 2020–2024

Burimi: Telex.hu (2020), Nézőpont Institute (2021), Euronews (2022), Hungarian Conservative (2023), Reuters (2024).

Fjalimet e Orbánit gjithashtu vendosin një theks të rëndësishëm në teknikën populiste të "we-feeling", e cila ndihmon në krijimin e një ndjenje uniteti dhe solidariteti midis qeverisë dhe popullit. Ai shpesh përdor përemrat "ne", "tonë" për të krijuar një ndjenje komuniteti kolektiv, ku të gjithë hungarezët janë pjesë e një "ne"-je, dhe gjithashtu krijon një bazë për konsolidimin kundër "armiqve të përbashkët". Kjo i mundëson të forcojë idenë e një beteje të përbashkët dhe përgjegjësisë së ndarë për të ardhmen e kombit.

Narendra Modi ka përdorur me sukses teknikën "we-feeling" si një element qendror të retorikës së tij populiste, e cila bazohet në idetë e trashëgimisë kulturore indiane dhe krenarisë historike. Qasja e tij përfshinte përdorimin e tregimeve fetare dhe nacionaliste që synonin krijimin e një ndjenje uniteti mes qytetarëve, veçanërisht duke theksuar rëndësinë e hinduizmit si baza e identitetit kombëtar (Academics, S. B. 2023). Gjatë fushatës së tij në vitin 2014, Modi përdori aktivisht konceptin e "Modelit Gujarat", i cili paraqiste rritjen ekonomike dhe zhvillimin e rajonit si rezultat i qeverisjes së tij (Akhtar, R. 2024). Kjo i mundësoi të krijonte një imazh të një "njeriu të fortë" – një lider që është i aftë të zgjidhë problemet ekonomike dhe sociale të Indisë.

Retorika e Modit e dallon qartë mes "indianëve të vërtetë", të cilët ai i përshkruan si besnikë ndaj vlerave tradicionale, dhe "armikëve të shtetit", mes të cilëve ai veçon myslimanët dhe grupe të tjera fetare dhe etnike. Gjatë një tubimi elektorale më 21 prill 2024, në shtetin e Rajasthan, Kryeministri indian Narendra Modi i quajti myslimanët "infiltrues" dhe deklaroi se partia opozitare Kongresi, kur të vijë në pushtet, do të shpërndante pasuritë kombëtare mes "ata që kanë më shumë fëmijë" – një aludim ndaj komunitetit mysliman (Al Jazeera, 2024). Këto komente shkaktuan zemërim dhe akuza për nxitje të urrejtjes fetare. Partia opozitare Kongresi ngriti një ankesë formale me Komisionin e Zgjedhjeve të Indisë, duke e akuzuar Modin për përdorimin e fjalorit të urrejtjes dhe shkelje të kodit zgjedhor, i cili ndalon kandidatët të nxisin tensione fetare.

Modi gjithashtu ka përdorur aktivisht simbole fetare, si ndërtimi i tempullit Ram në Ayodhya, për të forcuar lidhjen e tij me shumicën hindu të vendit. Këto veprime e kanë forcuar pozitat e tij si "Hindu Hriday Samrat" – "Perandori i zemrave hindu" (Jaffrelot, C. 2021). Njëkohësisht, politikën e tij ekonomike, duke përfshirë programet "Make in India" dhe "Digital India", synojnë të krijojnë një imazh të Indisë si një shtet modern dhe të vetëqëndrueshëm me një vend në ekonominë globale (Hitchen, G., et al. 2023). Retorika e Modit kombinon elemente të nacionalizmit, fesë dhe zhvillimit ekonomik, duke krijuar një "ndjenje ne-ndjesie" unike që mobilizon elektoratin e tij, duke thelluar ndarjet socio-politike në vend. Kjo qasje i mundëson atij të mbajë pushtetin pavarësisht sfidave si

kriza ekonomike ose protestat e fermerëve, duke e pozicionuar veten si liderin e vetëm të aftë të sigurojë të ardhmen e Indisë.

Recep Tayyip Erdoğan gjithashtu përdor retorikën populiste për të mobilizuar mbështetje dhe justifikuar sundimin e tij, veçanërisht pas tentativës për grusht shteti në vitin 2016. Thelbi i strategjisë së tij politike është koncepti i një "Turqie të re", i cili synon të rikthejë madhësinë historike, të forcojë identitetin islamik dhe të ndërpresë ndikimin perëndimor. Ky koncept thekson krenarinë kombëtare dhe rilindjen shpirtërore, duke krijuar një dallim të qartë mes "popullit të pastër turk" dhe "elitave të korruptuara" ose "armikëve të jashtëm" (Canveren, O., & Kaiser, A. 2024).

Pas tentativës për grusht shteti të vitit 2016, Erdogan nisi një pastrim të gjerë që goditi gjyqësorin, median, institucionet arsimore dhe ushtrinë. Ai akuzoi lëvizjen Hizmet dhe liderin e saj, Fethullah Gülen, për komplot kundër shtetit, duke përdorur ngjarjet për të justifikuar një sulm dhe centralizim të pushtetit (Rogenhofer, J. M. 2018). Rretorika e tij shpesh thekson ekzistencën e komplotesh nga ana e Perëndimit dhe Bashkimit Evropian, të cilët i akuzon se mbështesin terroristët dhe për dyfishtë standarde ndaj Turqisë (Aras, Ü. E. 2023).

Erdogan ka përdorur gjithashtu historinë e Perandorisë Osmane si një burim frymëzimi. Ai ka theksuar arritjet historike, si periudha e Sulejman Magnificentit, për të legjitimuar vizionin e tij për një "Turqi të fortë" që po rimerr ndikimin në rajon dhe në botë. Ai ka përdorur gjithashtu simbole fetare, përfshirë hapjen e xhamive të reja dhe konvertimin e Hagia Sofisë në xhami, për të forcuar mbështetjen nga votuesit konservatorë dhe fetarë (Tepe, S., & Chekirova, A. 2022).

Në politikën e jashtme, Erdogan ka adoptuar qasje populiste bazuar në retorikë anti-Perëndimore dhe theksimin e sovranitetit turk. Strategjitë e tij përfshijnë personalizimin e marrëdhënieve ndërkombëtare, duke theksuar marrëveshjet dypalëshe që anashkalojnë institucionet shumëpalëshe si BE (Taş, H. 2022). Rretorika e tij gjithashtu pozicionon Turqinë si "mbrojtës të muslimanëve të shtypur", që kontribuon në imazhin e një lideri që përfaqëson "vullnetin e popullit."

Megjithatë, kjo retorikë kontribuon në polarizimin e shoqërisë turke. Sekularistët, minoritetet etnike, veçanërisht kurdët, dhe kundërshtarët politikë po marginalizohen gjithnjë e më shumë. Kjo i mundëson Erdoganit të forcojë mbështetjen nga baza e tij, por njëkohësisht krijon rreziqe afatgjata për unitetin e vendit (Cagaptay, S. 2019).

Marine Le Pen përdori një teknikë të apelimit ndaj popullit përmes "we-feeling" duke përdorur kujtesën kolektive. Duke përdorur imazhe historike dhe duke evokuar kujtesën kolektive të francezëve, Le Pen krijoi te votuesit një ndjenjë uniteti kombëtar dhe mbrojtjeje nga kërcënimet e jashtme.

Ndër elementët kryesorë të rretorikës së Marine Le Pen janë referencat ndaj imazheve të "epokës së artë" të Francës, koncepti i unitetit kombëtar dhe heronjve historikë si Jeanne d'Arc. Këto apeline ndaj ngjarjeve historike ndihmojnë në krijimin te votuesit të një ndjenje "we-feeling", mbi të

cilën Le Pen propozon vizionin e saj për të ardhmen e Francës, duke kërkuar kufizimin e imigracionit dhe ruajtjen e identitetit kombëtar (Soffer, D. 2022).

Kjo qasje thekson se ka një "ne" – të pastër, të drejtë, të vërtetë – dhe një "ata" – forca të jashtme ose armiq të brendshëm që pengojnë realizimin e qëllimeve dhe ideali të përbashkëta. "We-feeling" kontribuon në faktin që qytetarët fillojnë të identifikohen me një grup të homogjenizuar, që rrethohet ose sulmohet nga "të tjerë" me vlera, interesa ose qëllime kundërshtarë. Kështu, krijohet një imazh i një kombi ose komuniteti të vetëm, i cili mbron veten nga kërcënimet nga jashtë ose nga "tradhtarët" brenda vendit.

Kjo teknikë kontribuon ndjeshëm në polarizimin e shoqërisë, pasi ndan qartë vijën mes "nesh" dhe "atyre". Rretorika e "we-feeling" intensifikon ndjenjat e opozitës, duke thelluar konfliktin dhe duke theksuar idenë se "ne" duhet të luftojmë për të drejtat tona, tokën tonë ose vlerat tona.

Ndërsa forcon ndjenjën e unitetit, liderët populistë gjithashtu theksojnë dallimet mes "popullit të zakonshëm" dhe "elitës" që supozohet se kanë humbur lidhjen me "popullin e vërtetë" dhe punojnë vetëm për vete ose për interesa të jashtme. Kjo thellon edhe më shumë polarizimin, duke bërë që rretorika të bëhet më agresive dhe ndarjet shoqërore dhe politike të thellohen. Si rezultat, "we-feeling" bëhet baza për mobilizimin emocional të qytetarëve dhe është një mjet efektiv për të ndarë shoqërinë në dy kampe armiqësore që ushqehen nga mosbesimi dhe refuzimi i ndërsjellë.

Donald Trump është i njohur për rretorikën e tij polarizuese gjatë fushatave zgjedhore, e cila jo vetëm që tërheq vëmendjen publike, por gjithashtu ndan shoqërinë në grupe të kundërta. Në korpusin e studiuar të fjalimeve para zgjedhjeve të SHBA-ve të vitit 2016 (Tabela 4), theksi është tek "ne" dhe "ata", duke krijuar një imazh të armiqve të jashtëm ose të brendshëm që kërcënojnë "amerikanët e vërtetë". Në diskursin e tij, "ne" përfshin patriotat të vërtetë, njerëz që mbështesin vlerat tradicionale amerikane, si dhe ata që ndjekin idealet konservatore. Këtu përfshihen përfaqësues të Partisë Demokratike, liberalët, emigrantët myslimanë dhe grupe të tjera që, sipas Trump-it, kërcënojnë unitetin dhe sigurinë e vendit.

Tabela 4. Përmbledhje e fjalimeve të Donald Trump

Data	Speech Occasion
16 June 2015	Remarks Announcing Candidacy for President in New York City
21 March 2016	Remarks at the AIPAC Policy Conference in Washington, DC
27 April 2016	Remarks on Foreign Policy at the National Press Club in Washington, DC
22 June 2016	Remarks at Trump SoHo in New York City
5 August 2016	Remarks at the KI Convention Center in Green Bay, Wisconsin

Data	Speech Occasion
15 August 2016	Donald Trump Addresses Radical Islamic Terrorism
15 August 2016	Remarks at Youngstown State University in Youngstown, Ohio
19 August 2016	Remarks at the Summit Sports and Ice Complex in Dimondale, Michigan
10 March 2016	Donald Trump: 'I Think Islam Hates Us'

Burimi: Të dhënat e autorit

Një komponent kyç i retorikës polarizuese të Trump-it është theksi i tij mbi kërcënimet e jashtme dhe të brendshme. Në fjalimet e tij, ai përdor terma hiperbolikë dhe fraza të ngarkuara emocionalisht për të nxitur frikë ose emocione të tjera. Trump-i i paraqet grupe të ndryshme etnike ose sociale si kërcënime për punët, sigurinë dhe kulturën amerikane, duke i dhënë elektoratit të tij ndjenjën se jetët e tyre janë në rrezik dhe se vetëm udhëheqja e tij mund t'i mbrojë ata.

Gjatë zgjedhjeve të vitit 2016, Trump gjithashtu përdori aktivisht imazhe negative kundër kundërshtarëve të tij politikë, veçanërisht kundër kandidatëve demokratë si Barack Obama dhe Hillary Clinton. Ai i paraqiti ata si të dobët, të paafte ose tradhtarë që i vënë interesat e tyre personale mbi interesat e vendit. Kjo ndarje e qartë në “liberalë të këqij” dhe “patriotë konservatorë të drejtë” i dha Trump-it mundësinë të forconte ndjenjat e besnikërisë të mbështetësit të tij dhe të konsolidojë imazhin e një “armiku” që kërcënonte interesat kombëtare.

Rretorika polarizuese e Trump-it ka krijuar një ndjenjë të vazhdueshme krize, ku Amerika, sipas tij, po lufton për mbijetesën e saj. Ai ka deklaruar shumë herë se vetëm politikën e tij mund të garantojnë sigurinë dhe prosperitetin e vendit, duke e forcuar retorikën e tij me ide për madhështinë e Amerikës dhe ringjalljen e saj. Ky qasje ka shkaktuar jo vetëm ndarje të mëdha shoqërore, por ka kontribuar gjithashtu në faktin se diskursi publik është bërë gjithnjë e më i ndarë dhe i mbushur me mosbesim midis grupeve të ndryshme të popullsisë.

Tabela 5 tregon diskursin polarizues dhe ndarës që Donald Trump ka përdorur, duke kategorizuar grupe dhe individë si pjesë të një strategjie retorike për të krijuar grupe të qarta "të brendshme" dhe "të jashtme". Ky qasje është në përputhje me retorikën populiste, e cila kërkon të dallojë një “ne” moralisht superior nga një “ata” kërcënues ose të korruptuar.

Tabela 5. Diskursi polarizues i Trump (US or SELVES and THEM or OTHERS)

US (SELVES)		THEM (OTHERS)	
Christians	Good, positive, innocent, peaceful, targeted, wise, persecuted, and victims	Muslims	Bad, negative, terrorists, violent, peace-haters, spiteful, murderers, vengeful, evil, enemy
Israel	Ally	Iran	Enemy
Native Americans	Poor, marginalized, stolen rights, deceived, powerless, unimportant, and neglected	Immigrants and Refuges	Ascendant, dominant, important, powerful, dangerous, evil, destructive, deceptive
Trump	Good, positive, compassionate, sympathetic, wise, equitable, respectful, understandable, reformer	Obama and Clinton	Bad, negative, wrong, reckless, thoughtless, careless, false, weak, disastrous, rudderless, aimless, senseless, destructive

Burimi: Kadim, E. N. 2022

Në gjuhën e Trump-it, krishterët, Izraeli, amerikanët vendas dhe vetë ai janë vendosur në një kategori “NE” të lidhur me përshtime jashtëzakonisht pozitive. Për shembull, krishterët quhen “të mirë,” “pozitivë,” “të pafajshëm,” “paqësorë” dhe “viktima,” duke i paraqitur ata si të drejtë dhe nën kërcënim, që ngjall simpatinë dhe solidaritetin te audienca e tij. Ky narrativ krijon një imazh të krishterëve si të persekutuar, të synuar nga forca të jashtme dhe, prandaj, të merituar për mbrojtje. Po ashtu, Izraeli paraqitet si një aleat, duke theksuar solidaritetin dhe vlerat e përbashkëta kundër armikëve të përbashkët. Në kontrast, kategoria “ATA” përfshin myslimanët, Iranin, emigrantët dhe refugjatët, si dhe kundërshtarët politikë, të cilët përshkruhen me terma të ashpër negativë. Myslmanët, në veçanti, janë të izoluar me përshtime si “terroristë,” “të dhunshëm” dhe “armiq,” që forcojnë më tej stereotipat që lidhin Islamin me ekstremizmin dhe pozicionojnë myslimanët si një kërcënim të drejtpërdrejtë për krishterët “të pafajshëm” dhe “paqësorë.” Ky taktizëm shfrytëzon frikën dhe paragjykimin, duke parë myslimanët si “të tjerë” të rrezikshëm që janë në kundërshtim të drejtpërdrejtë me vlerat amerikane dhe krishtere. Po ashtu, Irani etiketuar si “armik,” duke e bashkuar me një narrativë më të gjerë kundër aleatëve të SHBA-së si Izraeli, duke polarizuar më tej audiencën dhe forcuar ndarjen mes miqve të perceptuar dhe armiqve.

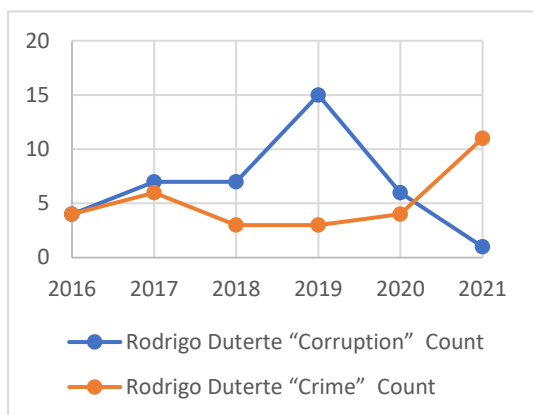
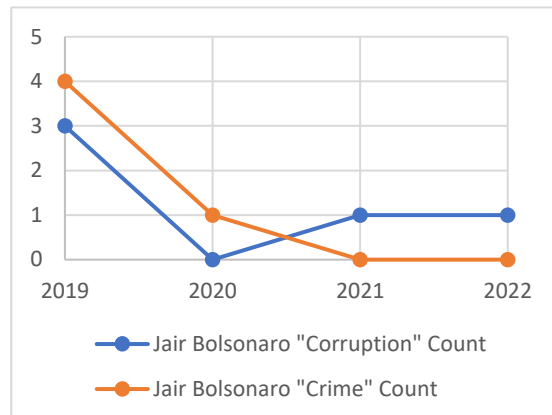
Amerikanët vendas përshkruhen në këtë kategori si “të varfër,” “margjinalizuar” dhe “të neglizhuar,” që, ndërsa janë të sympatizuar, gjithashtu theksojnë vulnerabilitetin dhe pafuqinë e tyre. Ky paraqitje ngjall keqardhje dhe pozicionon Trump-in si një person të dhembshur që është i gatshëm të njohë vuajtjet e tyre. Emigrantët dhe refugjatët, megjithatë, etiketohen si “dominues,” “të rrezikshëm” dhe “gënjeshtarë,” në kontrast të theksuar me imazhin pa ndihmë të amerikanëve vendas.

Duke i karakterizuar emigrantët kështu, diskursi i Trump-it nënkupton se ata paraqesin një kërcënim të fuqishëm dhe të fshehur për kombit, duke forcuar një narrativë frike dhe duke justifikuar politikën kufizuese të emigracionit. Kjo retorikë apelon te ndjenjat nativiste duke paraqitur emigrantët jo si ata që kërkojnë mbrojtje, por si një forcë për t'u frikësuar.

Përshkrimi i Obama-s dhe Clinton-it si “të këqij,” “gabim,” dhe “shumë dëm” shërben gjithashtu për të delegjitimuar kundërshtarët politikë. Duke i lidhur ata me terma si “të pandjeshëm” dhe “të neglizhuar,” Trump-i i etiketon ata si udhëheqës të paafte dhe të dëmshëm, duke kundërvënë dështimet e tyre të perceptuara me imazhin e tij si “i mirë” dhe “reformator.” Ky qasje e bardhë dhe e zezë forcon personën e tij si një udhëheqës kompetent dhe patriotik që mund të zhbëjë dëmin e supozuar të bërë nga administratat e mëparshme. Përmbledhtazi, tabela tregon përdorimin e fjalëve polarizuese nga Trump për të dalluar një grup “të brendshëm” moralisht të drejtë nga një grup të jashtëm të kërcënuar dhe të korruptuar, duke nxitur një klimë ndarjeje dhe rritur frikën te mbështetësit e tij. Ky strukturë “ne kundër atyre” është një nga shtyllat e retorikës populiste të Trump-it, e cila synon të bashkojë bazën e tij kundër kërcënimeve të perceptuara të brendshme dhe të jashtme.

Ky i çon te komponenti i ardhshëm themelor i retorikës populiste, i cili është theksi te apelit emocional. Udhëheqësit populistë zakonisht bëjnë apel te emocionet si frika, zemërimi dhe urrejtja për të mobilizuar mbështetësit e tyre. Ky dimension emocional është thelbësor sepse u lejon udhëheqësve populistë të kalojnë përtej diskursit racional dhe në vend të kësaj të kultivojnë një ndjenjë urgjence tek audienca e tyre. Një studim mbi fjalimet e fushatës së Donald Trump-it thekson si ai përdori gjuhë të ngarkuar emocionalisht të mbushur me epitete për të krijuar një narrativë “ne kundër atyre,” duke i paraqitur emigrantët dhe kundërshtarët politikë si kërcënime ekzistenciale për sigurinë dhe prosperitetin amerikan.

Jair Bolsonaro në Brazil dhe Rodrigo Duterte në Filipine kanë përdorur këtë strategji, duke përdorur çështje si krimi, korrupsioni dhe krizat shëndetësore për të forcuar udhëheqjen e tyre (Figura 3, Figura 4). Duke e paraqitur krizën si kërcënime ekzistenciale, këta udhëheqës justifikojnë masat e tyre ekstreme si të nevojshme për të mbrojtur interesat e kombit. Analiza e Bolsonaro-s është bërë mbi një corpus fjalimesh presidenciale dhe debate të përgjithshme nga 2019–2022. Analiza e Duterte-s është bërë mbi një fjalim të gjendjes vjetore të kombit nga 2016–2021. Periudha e vitëve nuk ishte rastësore, por përputhej me kohën e mandatit të këtyre udhëheqësve në detyrë.

Figura 3. Rodrigo Duterte**Figura 4. Jair Bolsonaro**

Burimi: Të dhënat e autorit

Këta udhëheqës e kanë pozicionuar veten si shpëtimtarë kombëtarë, të gatshëm dhe në gjendje të marrin vendime të shpejta, ndonjëherë ekstreme, në kohë krize. Duke i paraqitur këto probleme si kërcënime ekzistenciale, ata justifikojnë masat që mund të duken të tepruara, duke argumentuar se këto veprime janë të nevojshme për të mbrojtur mirëqenien e kombit. Ky taktizëm retorik u lejon udhëheqësve të centralizojnë pushtetin dhe të bashkojnë qytetarët rreth një kauze të përbashkët, shpesh me kosto të lirisë politike dhe civile. Grafiku i parë, i cili tregon përmendjet e Rodrigo Duterte-së të "korrupsionit" dhe "krimit" nga viti 2016 deri në 2021, tregon luhatjet në vëmendjen e dhënë këtyre dy çështjeve. Numri i "korrupsionit," i paraqitur në ngjyrën blu, tregon kulme të konsiderueshme, veçanërisht në vitin 2019, duke treguar periudha kur Duterte ka intensifikuar narrativën e tij kundër korrupsionit. Kjo kulmë mund të tregojë momente kur Duterte ka tentuar të justifikojë veprimet e administratës së tij ose të largojë kritikën duke theksuar korrupsionin si një çështje urgjente kombëtare. Nga ana tjetër, treguesi i "krimit," i paraqitur në ngjyrën portokalli, ka mbetur relativisht i qëndrueshëm, përveç një rritjeje të dukshme në vitin 2021, e cila ndoshta është e lidhur me goditjen e gjerë të Duterte-së ndaj krimit, një aspekt kryesor i politikave të administratës së tij.

Figura 5. Vlerësimet e Kënaqësisë Neto të Presidentëve të Filipineve: Përmbledhje
Krahasuese (2005–2021)

**NET SATISFACTION RATINGS* OF PRESIDENTS:
PHILIPPINES (page 2 of 2)**

ARROYO (cont)	Net*	ARROYO (cont)	Net*	B. AQUINO (cont)	Net*	DUTERTE	
Dec 05	-30	Dec 09	-38	Mar 13	+59	Sep 16	+64
Ave. 2005	-25	Ave. 2009	-35	Jun 13	+64	Dec 16	+63
Mar 06	-25	Mar 10	-53	Sep 13	+49	Ave. 2016	+64
Jun 06	-13	Jun 10	-17	Dec 13	+49	Mar 17	+63
Sep 06	-11	Ave. 2010	-35	Ave. 2013	+55	Jun 17	+66
Nov 06	-13	Ave. Arroyo	-7	Mar 14	+45	Sep 17	+48
Ave. 2006	-16	B. AQUINO		Jun 14	+25	Dec 17	+58
Feb 07	-4	Sep 10	+60	Sep 14	+34	Ave. 2017	+59
Jun 07	-3	Nov 10	+64	Dec 14	+39	Mar 18	+56
Sep 07	-11	Ave. 2010	+62	Ave. 2014	+36	Jun 18	+45
Dec 07	-16	Mar 11	+51	Mar 15	+11	Sep 18	+54
Ave. 2007	-9	Jun 11	+46	Jun 15	+30	Dec 18	+60
Mar 08	-26	Sep 11	+56	Sep 15	+41	Ave. 2018	+54
Jun 08	-38	Dec 11	+58	Dec 15	+32	Mar 19	+66
Jul 08	-50	Ave. 2011	+53	Ave. 2015	+29	Jun 19	+68
Sep 08	-27	Mar 12	+49	Apr 16	+27	Sep 19	+65
Dec 08	-24	May 12	+42	Jun 16	+29	Dec 19	+72
Ave. 2008	-33	Aug 12	+67	Ave. 2016	+28	Ave. 2019	+68
Feb 09	-32	Dec 12	+55	Ave. B. Aquino	+45	Nov 20	+79
Jun 09	-31	Ave. 2012	+53			May 21	+65
Sep 09	-38					Jun 21	+62

* Net ratings = % Satisfied minus % Dissatisfied correctly rounded.

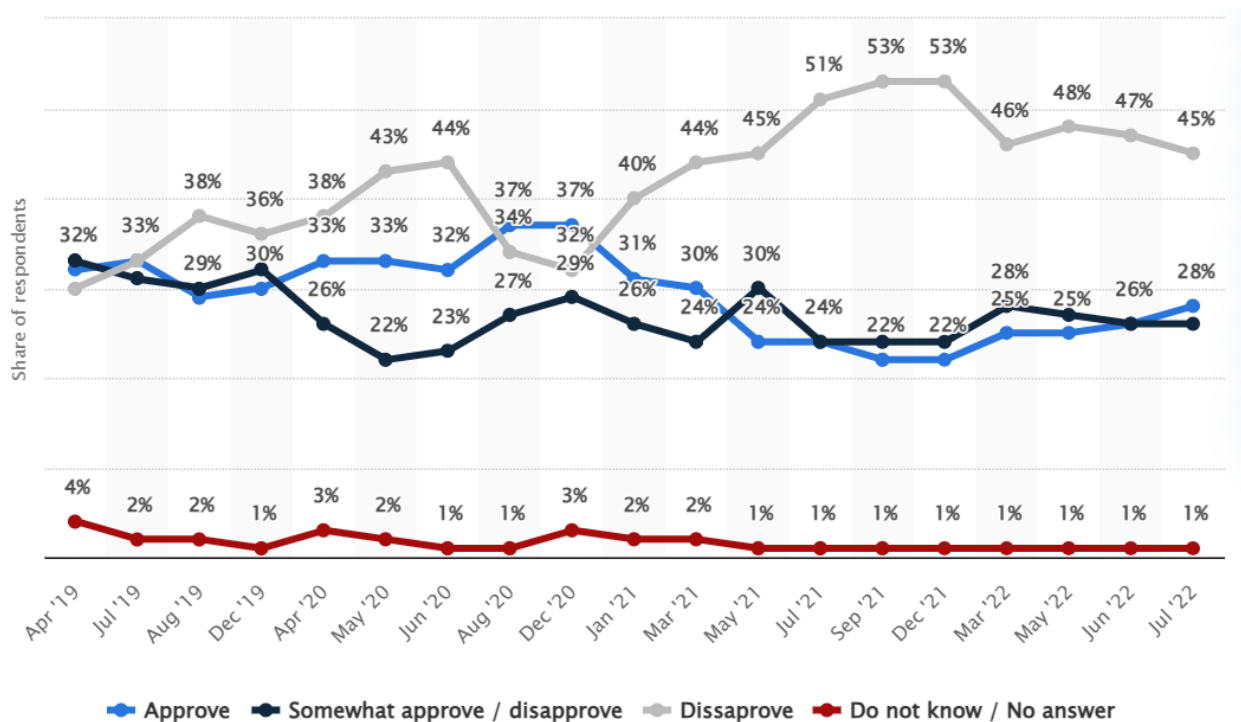
Burimi: Social Weather Stations (2021)

Figura 5 ilustron nivelin e kënaqësisë me performancën e Duterte gjatë mandatit të tij presidencial. Analiza e kombinuar e të dhënave tregon se ndryshimi në theksin e retorikës së Duterte është në përputhje me luhatjet në mbështetje publike. Në vitin 2016, frekuenca e përmendjeve të “krimeve” ishte e lartë, që korrespondonte me fillimin e fushatës së tij masive kundër drogës (Alarcon, A., et al. 2022). Kjo i solli mbështetje të fuqishme, me një vlerësim neto prej +64. Në vitin 2017, pavarësisht rritjes së retorikës për “korrupsionin”, mbështetja ra lehtësisht në +59 për shkak të kritika ndërkombëtare për metodat e ashpra të “luftës kundër drogës”. Në vitin 2018, frekuenca e përmendjeve të “krimeve” ra ndjeshëm, duke shënuar një rënie të vlerësimit në +54. Megjithatë, në vitin 2019, rritja e shpejtë e retorikës për “korrupsionin” përkohoi me një rritje të mbështetjes në +68, duke treguar një përgjigje pozitive nga popullsia ndaj theksimit të luftës kundër korrupsionit. Në vitin 2020, vlerësimi i miratimit të Duterte arriti kulmin (+79), edhe pse me një reduktim të retorikës që mund të lidhet me menaxhimin e tij të pandemisë COVID-19. Deri në vitin 2021, miratimi ra në +62, ndoshta për shkak të kritikave në rritje dhe lodhjes publike.

Grafiku i dytë (Figura 4), i cili ndjek përmendjet e Jair Bolsonaro për “korrupsionin” dhe “krimin” midis 2019 dhe 2022, tregon një tendencë rënës në të dyja kategoritë gjatë kohës. Theksi fillestar në vitin 2019, veçanërisht për “korrupsionin,” sugjeron se Bolsonaro, si Duterte, shfrytëzoi këtë çështje në fillim të mandatit të tij për të forcuar imazhin e tij kundër establishmentit. Megjithatë, deri në vitin 2022, numrat për “korrupsionin” dhe “krimin” po bien, duke sugjeruar një mundësi për

një ndryshim në fokusin e Bolsonaro ose një rënie në efikasitetin e këtyre temave si pika mbështetjeje për mbështetje publike. Kjo rënie mund të reflektojë një ndryshim në strategjinë e Bolsonaro-s ndërsa administrata e tij ka përballuar sfida të tjera ose ndërsa ndjenja publike mbi këto çështje ka evoluar.

Figura 6. Vlerësimet e Miratimit Publik të Jair Bolsonaro 2019-2022

Burimi: Statista. (2024). [Brazilian president Bolsonaro's approval rate 2022](#) | Statista

Grafikët tregojnë dinamikën e mbështetjes publike për Jair Bolsonaro (2019–2022) dhe lidhjen e saj me retorikën e tij në lidhje me “korrupsionin” dhe “krimin.” Në vitin 2019, niveli i miratimit të Bolsonaro ishte 32%, por ra në 22% në vitin 2021, për shkak të pandemisë, polarizimit politik dhe skandaleve të korrupsionit. Po ashtu, frekuenca e përmendjeve të “korrupsionit” dhe “krimit” në fjalimet e tij ra ndjeshëm pas vitit 2019. Ky ulje e theksit mbi këto tema mund të ketë kontribuar në humbjen e mbështetjes, pasi këto çështje më parë kishin mobilizuar elektoratin e tij.

Këto grafike ilustron se si të dy liderët kanë adaptuar retorikën e tyre në kohë, duke përdorur strategjikisht tema si korrupsioni dhe krimi për të apeluar tek mbështetësit e tyre. Ndryshimet në frekuencën e përmendjeve pasqyrojnë ndoshta peizazhin politik, opinionin publik dhe objektivat e ndryshueshëm të secilit lider. Duke cituar shpesh këto çështje, Duterte dhe Bolsonaro kanë krijuar një narrativë të krizës përhershme, duke e pozicionuar veten si të pandashëm për sigurinë dhe stabilitetin kombëtar. Ky qasje e krizës ka kontribuar në polarizimin e peizazhit politik, duke krijuar një ndarje të qartë midis mbështetësve që i shohin këta liderë si mbrojtës dhe kundërshtarëve që i kritikojnë taktikat e tyre si autoritare.

Këta liderë politikë gjithashtu e kanë përdorur në mënyrë strategjike temën e krizës për të sfiduar dhe delegitimuar institucionet demokratike tradicionale. Ata i kanë portretizuar këto institucione si të paefektshme, të korruptuara ose madje bashkëpërgjegjëse për krijimin e krizës, gjë që ka nxitur skepticizmin publik dhe ka minuar besimin në sistemet demokratike të themeluara. Sipas kërkimit të D. Rueda (2021), liderët populistë e shohin krizën si një mundësi për të justifikuar shkatërrimin e kontrollit dhe balancave ekzistuese, duke pretenduar se vetëm ata kanë zgjidhjen për të rikthyer rendin dhe sigurinë.

Retorika populiste karakterizohet gjithashtu nga thjeshtësia dhe reduktimi. Çështjet komplekse politike dhe shoqërore paraqiten në të bardhë dhe të zezë, gjë që ka një rezonancë të fuqishme tek ata që janë të pakënaqur ose të marginalizuar nga sistemi politik ekzistues. Ky kornizim dikotomik thjeshton diskutimin politik duke paraqitur vetëm dy forca kundërshtarë — “populli” dhe “elita” — duke injoruar nuancat dhe perspektivat e tjera shumëdimensionale. Ky thjeshtësim e bën retorikën populiste shumë më të aksesueshme, sidomos për ata që nuk janë shumë të angazhuar në politikë ose që ndihen të marginalizuar nga narrativat politike tradicionale.

Në diskursin politik shqiptar, kjo qasje është gjithashtu e pranishme. Një studim nga K. Koxha dhe R. Heinisch (2024) tregoi se populizmi në Shqipëri është bërë një strategji dominuese midis partive qeverisëse dhe opozitare, të cilat po përpiqen të ruajnë dhe forcojnë mbështetjen e tyre përballë skepticizmit dhe mosbesimit gjithnjë e më shumë të qytetarëve ndaj elitave politike tradicionale.

Mungesa e lojtarëve të rinj politikë që mund të ofrojnë alternativa reale dhe të sfidojnë sistemin dy-partiak kontribuon në thellimin e diskursit populist si mënyra kryesore për të zhvilluar luftën politike. Në vend që të paraqesin natyrën shumëdimensionale të çështjeve sociale dhe ekonomike, politikanët shqiptarë përqendrohen tek mesazhe të qarta dhe të thjeshta që apelon më shumë tek emocionet sesa tek deliberimi racional. Kjo jo vetëm që kontribuon në polarizimin e shoqërisë, por gjithashtu forcon përshtypjen se çështjet komplekse politike mund të zgjidhen me zgjidhje të thjeshta dhe pothuajse të menjëhershme, gjë që rezonon me ata që janë lodhur nga reforma të gjata dhe të paefektshme.

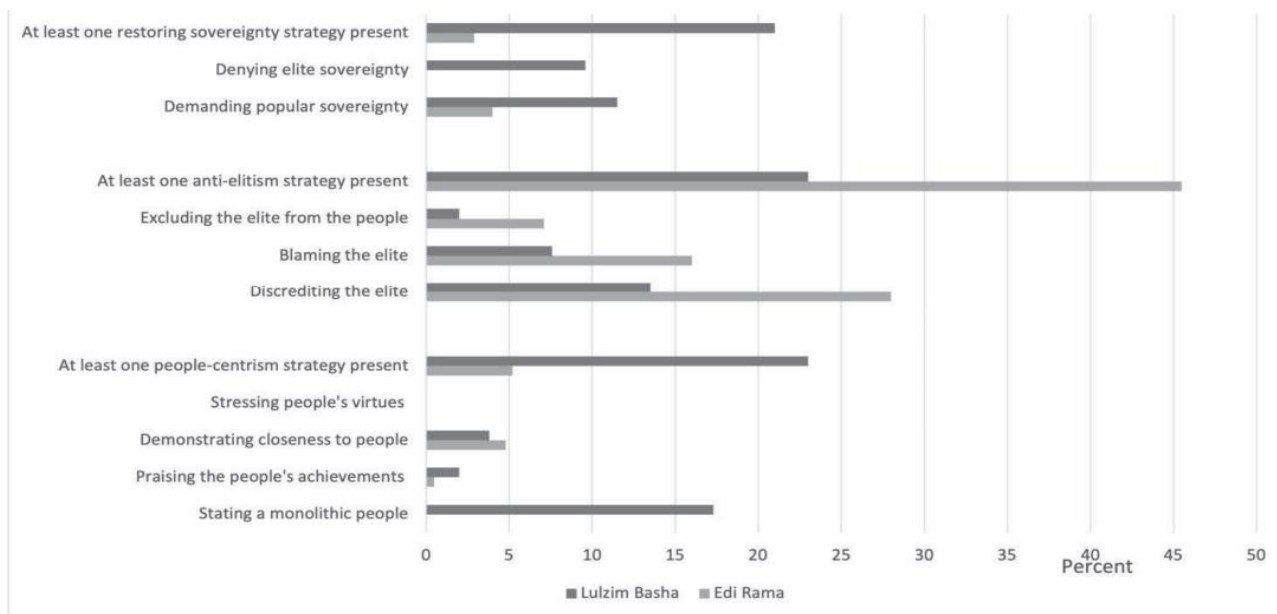
Retorika populiste në Shqipëri është ndërtuar kryesisht rreth figurave politike karizmatike, të cilët janë në gjendje të tërheqin emocionet dhe vlerat e qytetarëve përmes mesazheve të thjeshta dhe reduktuese. Këta liderë, si Edi Rama dhe Lulzim Basha, krijojnë me sukses imazhe të "mbrojtësve të popullit", të cilët mbron interesat e qytetarëve kundër elitave të korruptuara. Edi Rama jo vetëm që mban një pozicion kyç në Partinë Socialiste, por gjithashtu përdor aktivisht mediat sociale për të mbledhur mbështetje, shpesh duke përdorur gjuhë vulgare dhe sulmuar kundërshtarët. Stili i tij i të folurit karakterizohet nga tallja dhe kritika, të cilat e bëjnë mesazhin e tij të kuptueshëm për publikun dhe nxjerrin një përgjigje emocionale nga ana e votuesve.

Figura 7 tregon përqindjen e përdorimit të strategjive të ndryshme, duke përfshirë apelimin tek sovraniteti i popullit, kundërshtimin e "elitave të korruptuara" dhe theksimin e unitetit popullor. Liderët populistë në Shqipëri, siç tregon grafiku, përdorin aktivisht taktika të ndryshme për të krijuar një imazh të "mbrojtësve të popullit" dhe për të forcimin e lidhjes emocionale të votuesve. Edi Rama përdor më shpesh retorikën që synon diskreditimin e elitave se Lulzim Basha. Rreth 45% e fjalimeve të tij përfshijnë këtë taktikë, ndërsa Basha e përdor këtë strategji më pak aktivisht. Për më tepër, Rama është i njohur për mohimin e sovranitetit të elitave dhe kërkesat për sovranitetin popullor, të cilat janë elemente karakteristike të retorikës populiste që kanë për qëllim rritjen e besimit te qytetarët e thjeshtë dhe mobilizimin e tyre kundër elitave tradicionale.

Po ashtu, është e qartë se Lulzim Basha vë më shumë theks tek "virtetet e popullit" dhe thekson unitetin dhe natyrën monolitike të popullsisë shumë më shpesh se Rama. Rreth 15% e deklaratave të tij përfshijnë këtë strategji, e cila i mundëson të krijojë një imazh të një "populli" të bashkuar kundër "elitave të korruptuara". Ky është një komponent i rëndësishëm i retorikës së Bashës, që ndihmon për të tërhequr mbështetje më të madhe ndër votuesit, duke u përqendruar në unitetin dhe solidaritetin e qytetarëve. Këto strategji, siç tregon grafiku, përdoren aktivisht nga të dy liderët për të arritur qëllime të ndryshme. Pavarësisht se të dy ata apelojnë për kritikën e elitave, qasjet e tyre ndryshojnë në frekuencën e aplikimit të taktikave specifike.

Një strategji e tillë komunikimi kontribuon në polarizimin e shoqërisë, duke e ndarë atë në "popull" dhe "elitë" dhe duke krijuar imazhe të "mbrojtësve të popullit" që janë në anën e qytetarëve në luftën kundër forcave të korruptuara. Mbështetja e të dy liderëve në teknikat populiste thekson se si një retorikë e tillë është bërë një pjesë kyçe e strategjisë politike në Shqipëri, duke nxitur ndarjen shoqërore duke paraqitur çështjet politike si një luftë ndërmjet "popullit" dhe "elitës". Dallimet në strategjitë e tyre retorike nxjerrin në pah një aspekt kyç të populizmit shqiptar: ndërsa të dy liderët synojnë të sfidojnë elitën, ata e bëjnë këtë me pika fokusi të ndryshme—Rama përmes sulmeve direkte ndaj autoritetit të elitës, ndërsa Basha duke promovuar një vizion të idealizuar të një popullsie të virtutshme dhe të bashkuar.

Figura 7. Përqindja e përdorimit të strategjive të komunikimit populist

Burimi: Koxha, K., & Heinisch, R. 2024

Një nga pasojat më të rëndësishme të retorikës populiste është ndikimi i saj në besimin te institucionet demokratike. Duke portretizuar vazhdimisht institucionet tradicionale demokratike—si gjyqësori, media dhe partitë politike—si të korruptuara ose të paefektshme, liderët populistë minojnë besimin publik te këto institucione.

Ndikimi i retorikës në nivelin e besimit te institucionet demokratike

Lidhja mes retorikës populiste dhe besimit publik në institucionet demokratike është bërë një temë e rëndësishme kërkimore për shkak të suksesit gjithnjë e më të madh të liderëve populistë në zgjedhje. Rritja e këtyre lëvizjeve shoqërohet me një erozion të besimit publik në institucionet politike, siç janë pushteti gjyqësor, media dhe legjislatura. Kuptimi i këtij fenomeni kërkon një analizë të thellë të strategjive të përdorura nga liderët populistë dhe ndikimin e tyre në nivelin e besimit në institucionet demokratike.

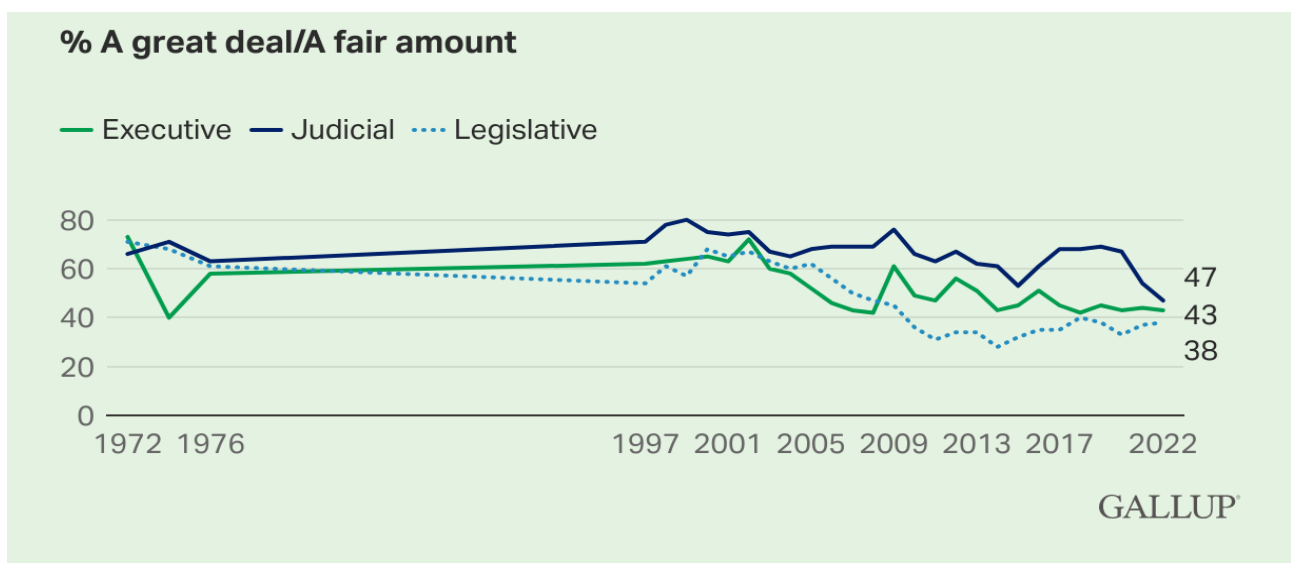
Retorika luan një rol kritik në ndërtimin e besimit në institucionet demokratike, veçanërisht në kontekstin e populizmit, i cili vë në pikëpyetje legjitimitetin e këtyre institucioneve. Liderët populistë bashkëkohorë përdorin retorikë që polarizon qëllimisht shoqërinë, duke e ndarë atë në “popullin” dhe “elitën e korruptuar”. Kjo krijon një dinamikë konflikti, ku institucionet demokratike, të cilat shërbejnë si mekanizma kontrolli, portretizohen si armiq të interesave të “popullit të vërtetë”. Kështu, retorika populiste dëmton besimin në strukturat demokratike, duke i bërë ato të perceptohen si pengesa për realizimin e vullnetit popullor.

Erozioni i besimit në institucionet demokratike përkeqësohet nga përdorimi i teknikave retorike populiste, siç është ekzagjerimi i korrupsionit apo kërcënimeve kriminale, theksimi i tepruar i armiqve të brendshëm dhe të jashtëm, dhe krijimi i iluzionit të një kërcënimi të vazhdueshëm. Retorika kundër emigrantëve, organizatave ndërkombëtare ose kundërshtarëve politikë shërben për të krijuar frikë dhe mosbesim te popullsia. Ajo forcon idenë se institucionet demokratike janë ose shumë të dobëta për t'u përballur me këto kërcënime, ose madje i mbështesin ato. Ky qasje dobëson ndjeshëm besimin e publikut në aftësinë e shtetit për të funksionuar efektivisht brenda një sistemi demokratik.

Erozioni i besimit në institucionet demokratike, veçanërisht përmes retorikës populiste, mund të shihet në strategjitë e përdorura nga liderë si Donald Trump në Shtetet e Bashkuara, Viktor Orbán në Hungari dhe Jair Bolsonaro në Brazil. Secili prej këtyre liderëve ka përdorur retorikë që rrit frikën për korrupsionin, krimin dhe kërcënimet e jashtme, duke i parë institucionet demokratike si pengesa për interesat kombëtare dhe duke e paraqitur veten si mbrojtës të “popullit”.

Donald Trump ka përdorur fjalën “swamp” për të iu referuar byrosë përherëshme të Uashingtonit, të cilën ai e ka quajtur “elitë” në fjalimet e tij. Në vitin 2020, presidenti Trump shpalli se ai po e pastronte “swamp”-in e Uashingtonit! Më vonë, gjatë presidencës së tij, gjatë hetimeve të vitit 2022 për trajtimin e dokumenteve të klasifikuara, ai gjithashtu sulmoi agjencitë federale si FBI dhe Departamentin e Drejtësisë, duke i akuzuar për paragjykim. Kjo retorikë ka pasur një ndikim të matshëm në besimin publik: besimi i publikut në këto institucione mes mbështetësve të tij ka qenë i thelluar në mënyrë të polarizuar, me besimin e amerikanëve në qeverinë federale duke rënë në një nivel rekord prej 47%, nën nivelin e shumicës, sipas Gallup-it, një firmë sondazhesh dhe konsulencash (Figura 8).

Figura 8. Besimi i amerikanëve në tre degët e Qeverisë Federale

Burimi: Jones M. J. 2022. *Trust in Federal Government Branches Continues to Falter*

Ky trend në rënie të besimit ka qenë veçanërisht i theksuar ndër republikanët, ndërsa besimi i demokratëve ka mbetur më i qëndrueshëm (Figura 9). Ky ndryshim ka qenë kryesisht i lidhur me portretizimin nga ana e Trump të institucioneve qeveritare si mjete politike, në vend që të shiheshin si gjykatës të paanshëm të drejtësisë.

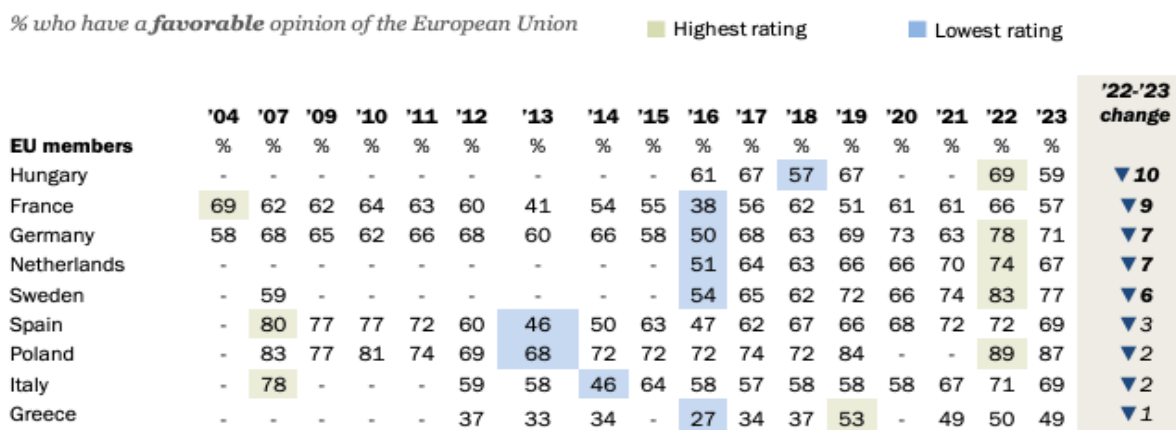
Figura 9. Besimi në degët dhe nivelet e Qeverisë së SHBA-së, sipas Partisë Politike

	Democrats	Independents	Republicans	Party gap
	%	%	%	pct. pts.
Executive branch	86	43	7	79
Judicial branch	25	46	67	42
Legislative branch	54	36	25	29
State government	64	54	56	8
Local government	73	61	70	3
SEPT. 1-16, 2022				GALLUP®

Burimi: Jones M. J. 2022. Trust in Federal Government Branches Continues to Falter

Në Hungari, Kryeministri Viktor Orbán ka përdorur gjithashtu retorikë kundër asaj që ai e përshkruan si “elitë liberale” në Bashkimin Evropian. Orbán shpesh e quan BE-në një “fuqi të jashtme” që përpiqet të imponojë vlera dhe politika që janë në kundërshtim me kulturën dhe interesat hungareze, veçanërisht në fusha si migrimi dhe pavarësia e sistemit gjyqësor. Duke pozicionuar funksionarët e BE-së dhe liberalët hungarezë si agjentë të influencës së jashtme që nuk përfaqësojnë “popullin e vërtetë” hungarez, qeveria e Orbán ka ushqyer vazhdimisht skepticizëm për kufizimet e brendshme demokratike të BE-së dhe Hungarisë. Sipas Pew Research Center, besimi në BE në Hungari pritet të bjerë me 10% deri në vitin 2023, një rënie që është dukshëm më e vogël krahasuar me vitet e mëparshme. Edhe pse 59% e hungarezëve kanë një qëndrim pozitiv ndaj BE-së, ky shifër është më e ulët se mesatarja e BE-së prej 69% (Figura 10). Në të njëjtën kohë, 39% e hungarezëve kanë një qëndrim negativ ndaj aleancës evropiane, një shifër që është më e lartë se mesatarja e BE-së prej 31%. Ky trend i rënies së besimit sugjeron se retorika negative e vazhdueshme e Orbán ndaj Bashkimit Evropian ka pasur sukses të qytetarët hungarezë.

Figura 10. "Vlerësimet e BE-së u ftohën në shumë shtete pas niveleve rekord të vitit 2022."

Burimi: Gubbala S. 2023. *European Union views reach new highs in many countries* | *Pew Research Center*

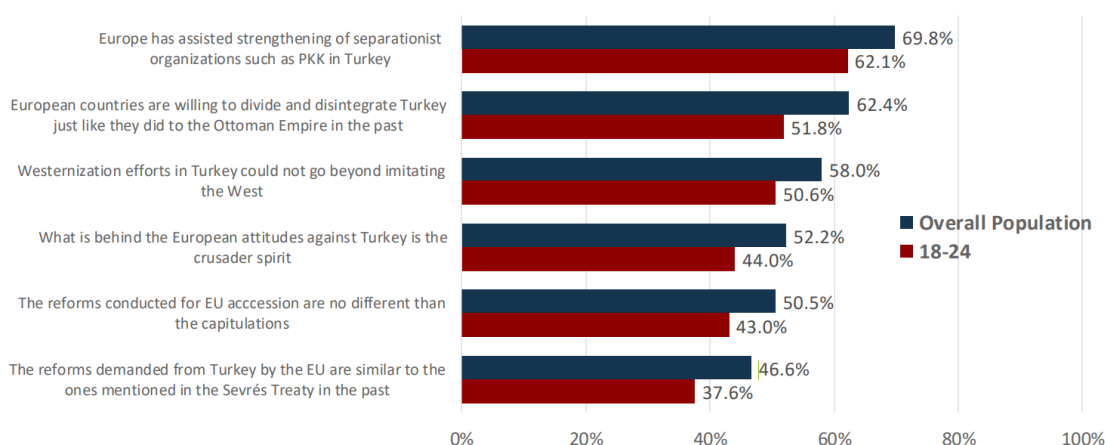
Ky skepticizëm forcohet më tej nga integrimi i tregimeve ekonomike dhe kulturore në retorikën e Orbán, ku ai kritikon BE-në si një mjet të neoliberalizmit që dëmton sovranitetin kombëtar. Duke e paraqitur rregulloren e BE-së si mjete të “eliteve globaliste,” Orbán apelon tek klasa punëtore hungareze, duke e paraqitur qeverinë e tij si mbrojtëse të sovranitetit ekonomik kundër shfrytëzimit nga institucionet supranacionale. Ky qasje pasqyron kritikën më të gjerë populiste të kapitalizmit global, të cilat akuzojnë entitetet si BE-ja për përparësimin e liberalizimit të tregut mbi mirëqenien sociale. Po ashtu, Orbán mobilizon demografinë rurale dhe konservatore përmes theksimit të vlerave tradicionale të familjes, duke e paraqitur liberalizmin perëndimor si një forcë që shkatërron normat kulturore lokale. Këto tregime të ndërthurura i lejojnë Orbán të adresojë si ankesa ekonomike ashtu edhe ankthiet kulturore, duke konsoliduar mbështetje në segmente të ndryshme të shoqërisë hungareze.

Duke shfrytëzuar këto kritika të dyfishta, Orbán ka arritur të lidhë sovranitetin, autonominë ekonomike dhe identitetin kulturor, duke pozicionuar qeverinë e tij si mburojë kryesore kundër kërcënimeve të jashtme të perceptuara. Ky strategji multidimensionale jo vetëm që nxit rënien e besimit në BE, por gjithashtu forcon mbështetje në vend për politikën që sfidojnë përshtatjen e Hungarisë me normat dhe institucionet evropiane.

Në Turqi, Presidenti Recep Tayyip Erdogan ka përdorur retorikë përçarëse për të konsoliduar bazën e tij politike, ndërkohë që minon besimin në institucionet demokratike kombëtare dhe ndërkombëtare. Erdogan shpesh e paraqet veten si mbrojtës të sovranitetit turk kundër asaj që ai e karakterizon si “ndërhyrje perëndimore” në çështjet e brendshme të Turqisë. Për shembull, mënyra se si ai e paraqet kritikën e BE-së për reformën gjyqësore të Turqisë si përpjekje imperialiste për të minuar pavarësinë kombëtare ka rezonuar fort me mbështetësit e tij. Ky tregim ka forcuar aftësinë e

Erdogan për të zbatuar politika që centralizojnë pushtetin, ndërkohë që minojnë besimin e publikut në institucionet që perceptohen si të ndikura nga aktorë të jashtëm. Një studim i vitit 2022 nga Fondi Ekonomik Turko dhe Fondi Gjerman Marshall i Shteteve të Bashkuara hulumtoi opinionin e popullsisë turke në lidhje me BE-në. Të dhënat nga Figura 11 ilustrojnë shkallën e rezonancës së këtij tregimi. Një pjesë e konsiderueshme e popullsisë—69.8%—beson se Europa ka ndihmuar në forcimin e organizatave separatiste si PKK në Turqi, me 62.1% të grupit moshuar 18–24 vjeç që janë dakord. Po ashtu, 62.4% e popullsisë beson se shtetet evropiane kanë për qëllim të ndajnë dhe shpërbëjnë Turqinë siç bënë me Perandorinë Osmane, duke theksuar efektivitetin e retorikës kundër Evropës të Erdogan. Për më tepër, mbi gjysmën e respondentëve e shohin përpjekjet për perëndimorim në Turqi (58%) dhe reformat e kërkuara nga BE për pranimin (50.5%) si masa dorëzuese apo imponime që dëmtojnë sovranitetin kombëtar. Ndër demografinë më të re, këto perceptime janë pak më të ulëta, por ende të përhapura, duke reflektuar një vazhdimësi brezash në skepticizmin ndaj BE-së.

Figura 11. Perceptimet e Ndikimit dhe Qëllimeve të Europës tek Popullsia dhe Rinia Turke (2022)

Burimi: German Marshall Fund of the United States (2022)

Konsensusi i gjerë me këto deklarata pasqyron një trend të gjerë skepticizmi ndaj BE-së dhe përputhet me mënyrën se si Erdogan e paraqet marrëdhëniet ndërkombëtare si një luftë për të mbrojtur sovranitetin e Turqisë.

Po ashtu, në Indi, Kryeministri Narendra Modi ka përdorur retorikën populiste për të paraqitur veten si mbrojtësin e popullit "të vërtetë" indian kundër elitave të korruptuara si brenda ashtu edhe jashtë vendit. Modi kritikon shpesh organizatat perëndimore dhe qeveritë e huaja për ndërhyrje në çështjet e brendshme të Indisë, veçanërisht për lirinë fetare dhe të drejtat e njeriut. Fjalimet e tij shpesh përfshijnë tema nacionaliste, duke e parë kritiken si një sulm ndaj sovranitetit dhe identitetit kulturor të Indisë. Ky qasje ka kontribuar në një rënie të besimit tek trupat ndërkombëtare dhe madje edhe në

institucionet demokratike të brendshme si gjyqësori dhe media, të cilat akuzohen për t'u nënshtruar një "agjendeje perëndimore". Një studim i Pew Research Center të vitit 2023 tregon ndryshime të mëdha në opinionin publik në lidhje me qeverisjen në Indi. Studimi tregon se 85% e indianëve mbështesin qeverisjen ushtarake ose autoritare, duke pasur një rritje të ndjeshme krahasuar me vitet e kaluara (PW Only IAS, 2023). Po ashtu, mbështetja për demokracinë përfaqësuese ka rënë, me vetëm 36% të indianëve që e konsiderojnë si një qasje të shkëlqyer në vitin 2023, krahasuar me 44% në vitin 2017. Studimi gjithashtu tregon se 82% e indianëve mbështesin qeverisjen nga ekspertët, krahasuar me 65% në vitin 2017. Këto gjetje sugjerojnë një skepticizëm të rritur në mesin e popullsisë indiane ndaj institucioneve tradicionale demokratike, duke shoqëruar këtë me një preferencë në rritje për forma të tjera qeverisjeje.

Në Brazil, ish-Presidenti Jair Bolsonaro përdori taktika të ngjashme, duke akuzuar Gjykatën e Lartë të Brazilit dhe Kongresin se po e përndjekin atë dhe aleatët e tij politikë në vitin 2021. I padëshiruar nga elektorati, Bolsonaro haptazi vuri në pikëpyetje besueshmërinë e sistemit elektronik të votimit të Brazilit në prag të zgjedhjeve të vitit 2022, duke pretenduar—pa asnjë provë—se ai mund të manipulohej lehtësisht për të favorizuar kundërshtarët e tij. Megjithatë, kjo nuk ka ndihmuar për të përmirësuar ndjeshëm pozitat e tij.

Një sondazh i Datafolha tregoi se vetëm 24% e brazilianëve e vlerësojnë pozitivisht administratën e tij, që është shifra më e ulët për gjithë periudhën e tij në detyrë që nga marrja e postit në janar 2019. Për krahasim, në një sondazh të marsit, kjo shifër ishte 30%, që tregon një rënie të ndjeshme të besimit në muajt e fundit. Pjesa e përgjigjesve që janë kritikë ndaj qeverisë, duke e konsideruar aktivitetin e saj të pa kënaqshëm ose jashtëzakonisht negativ, është rritur gjithashtu. Në mars, ajo ishte 44%, ndërsa në sondazhin e fundit, të realizuar nga Datafolha më 11-12 maj, numri i tyre arriti në 45%. Sondazhi mbuloi 2,071 përgjigjes nga rajone të ndryshme të Brazilit dhe përfshiu 146 bashki, me një margjin gabimi maksimal prej 2 pikë përqindjeje.

Si rezultat, në rastin e Jair Bolsonaro, retorika e tij populiste e drejtuar për të minuar besimin në institucionet demokratike ka qenë më pak efektive sesa mund të ketë pritur ai. Kjo është pjesërisht për shkak të përdorimit të pohimeve populiste pa prova konkrete, siç është mundësia e mashtrimit në sistemin zgjedhor, që mund të ketë pasur një ndikim afatshkurtër në një segment të elektoratit që tashmë ka skepticizëm ndaj institucioneve politike. Megjithatë, një pjesë e konsiderueshme e brazilianëve mbetën skeptikë ndaj këtyre pohimeve, pasi ato nuk mbështeteshin me prova reale ose shembuj. Ndryshe nga disa populistë të tjerë, Bolsonaro u përball me një realitet ku një pjesë e madhe e shoqërisë, megjithëse e zhgënjyer nga sistemi, ende i vendos shpresat tek procesi zgjedhor si një mekanizëm demokratik. Kjo është arsyeja pse retorika e tij e drejtuar për të minuar besimin në sistemin zgjedhor jo vetëm që nuk ka forcuar pozitat e tij, por mund të ketë rritur ndjesinë e zhgënjimit tek mbështetësit e tij.

Për më tepër, pozita e Bolsonaro u dobësua ndjeshëm nga problemet reale socio-ekonomike me të cilat përballej vendi, veçanërisht pandemia e COVID-19, e cila goditi ashpër Brazilin dhe nxori në pah mangësitë e qeverisjes së tij. Kjo ka minuar më tej besimin në aftësinë e tij për të qeverisur në mënyrë efektive, gjë që është bërë veçanërisht e dukshme përballë kritikave të tij ndaj gjykatave dhe legjislaturës, ndërsa problemet reale si pasiguria ekonomike dhe sistemi i dobët i shëndetësisë janë bërë më të rëndësishme në mendjet e shumë qytetarëve se akuzat politike. Përveç kësaj, populizmi i Bolsonaro nuk ka arritur të depërtojë kaq thellë në shoqëri sa duhet për shkak të qëndrueshmërisë relative të gjyqësorit brazilian dhe pranisë së një opozite aktive që ka mundur të kundërshtojë retorikën e tij. Institucionet, veçanërisht Gjykata e Lartë, kanë ruajtur pavarësinë e tyre dhe kanë arritur të qëndrojnë kundër përpjekjeve të tij për të minuar proceset demokratike. Ky konflikt ka forcuar vetëm për publikun rëndësinë e mekanizmave demokratikë të provuar që veprojnë si një kundërpeshë ndaj abuzimeve të pushtetit.

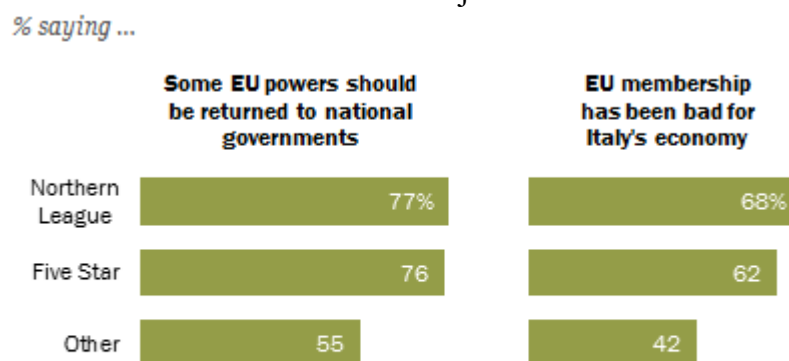
Kështu, ndërsa Bolsonaro ka përdorur taktika populiste për të minuar besimin në institucionet demokratike, ndikimi real i kësaj retorike ka qenë i kufizuar. Problemet socio-ekonomike dhe mungesa e provave reale për akuzat e tij kanë dobësuar ndjeshëm besueshmërinë e pohimeve të tij, siç konfirmohet nga sondazhet e fundit të Datafolha.

Në Itali, liderët e partive si Lëvizja Pesë Yje dhe Lidhja Veriore kanë shprehur kundërshtinë ndaj elitave politike të korruptuara dhe institucioneve të huaja si Bashkimi Evropian, gjithashtu duke përdorur retorikë anti-elitiste që ka kontribuar në polarizim. Lëvizja Pesë Yje, e themeluar në vitin 2009 nga komediani Beppe Grillo dhe biznesmeni Gianroberto Casaleggio, e ka pozicionuar veten si një forcë anti-sistem, duke kundërshtuar partitë tradicionale dhe duke theksuar korrupsionin dhe pasigurinë e elitave politike. Që nga fillimi, partia ka mbajtur një qëndrim euroskeptik, duke vënë në dyshim politikën e BE-së dhe ndikimin e saj në Itali. Lidhja Veriore, e udhëhequr nga Matteo Salvini, gjithashtu ka qenë shumë kritikë ndaj Bashkimit Evropian, duke kërkuar sovranitet më të madh kombëtar dhe duke akuzuar Brukselin për diktimin e vendimeve që e shohin si të dëmshme për interesat e Italisë. Po ashtu, Lidhja ka qenë shumë kritike ndaj strukturave të korruptuara të qeverisë dhe ka kërkuar reformën e sistemit politik të vendit.

Kjo kritikë e sistemit politik dhe institucioneve ndërkombëtare është pjesë e një trende më të gjerë mes partive populiste në Europë, të cilat po apelojnë ndaj zgjedhësve me premtimin për të luftuar korrupsionin dhe për të eliminuar ndikimin e strukturave të huaja që ato i shohin si kufizuese për interesat kombëtare dhe që minojnë sovranitetin.

Të dhënat nga Pew Research Center të vitit 2017 treguan se 74% e mbështetësve të Lëvizjes Pesë Yje dhe 75% e mbështetësve të Lidhjes Veriore besonin se disa pushtete të BE-së duhet t'i kthehen qeverive kombëtare. Përveç kësaj, ishte pikërisht në këto parti që besimi se anëtarësia e Italisë në BE ishte e keqe dhe e dëmshme ishte i përhapur (Shih Figurën 12).

Figura 12. Euroskepticizmi i Përhapur Ndër Mbështetësit e Lidhjes Veriore dhe Lëvizjes Pesë Yje.

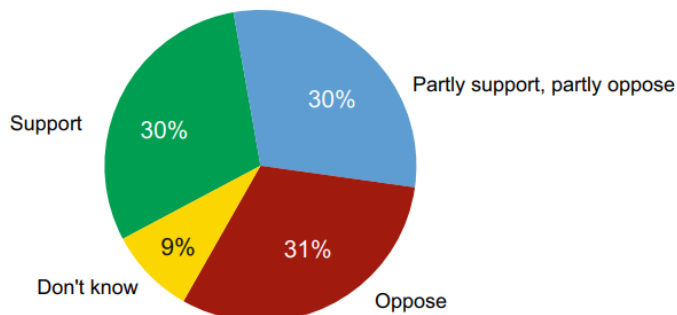
Note: "Other" includes all Italians who do not support the Five Star Movement or the Northern League, including those who do not identify with any political party.
Source: Survey of Italian adults conducted Oct. 31-Dec. 15, 2017.

Burimi: Silver L., Johnson C., Taylor K. 2018. *How Five Star and League supporters stand out from other Italians*

Një situatë e ngjashme me polarizim të theksuar të shoqërisë është vërejtur edhe në Poloni, ku partia e sundimit *Law and Justice* (PiS) ka kritikuar shpesh sistemin gjyqësor të vendit në retorikën e saj. Liderët e partisë flasin rregullisht për nevojën për të “reformuar” sistemin gjyqësor, duke argumentuar se kjo ishte e vetmja fushë që nuk ishte pastruar nga kadrot e periudhës komuniste që mbështetnin elitën e vjetër. Si rezultat, besimi te sistemi gjyqësor ka rënë akoma më shumë mes qytetarëve polakë, të cilët e shohin atë si një instrument të luftës politike, në vend që ta konsideronin një trup të pavarur të drejtësisë. Sondazhet e CBOS (Qendra për Kërkime dhe Opinione Publike në Poloni) tregojnë se besimi në sistemin gjyqësor dhe në ndryshimet e iniciuara nga partia *Law and Justice* (PiS) është subjekt i polarizimit të theksuar mes qytetarëve. Vetëm 30% e të anketuarve mbështesin reformat në sistemin gjyqësor, ndërsa 31% shprehin kundërshtim, dhe një tjetër 30% shprehin mbështetje të pjesshme dhe kundërshtim të pjesshëm (Figura 13). Kjo tregon një ndarje në shoqëri lidhur me reformën gjyqësore, e cila kishte si qëllim luftimin e korrupsionit dhe, në të njëjtën kohë, ka çuar në akuza për politizimin e sistemit gjyqësor.

Figura 13. Mbështetja për ndryshimet në sistemin gjyqësor të iniciuara nga partia Law and Justice (PiS) dhe niveli i besimit në institucionet kyçe në Poloni.

Do you support the changes in the judiciary introduced by Law and Justice (PiS) governments in the previous and current term of office?

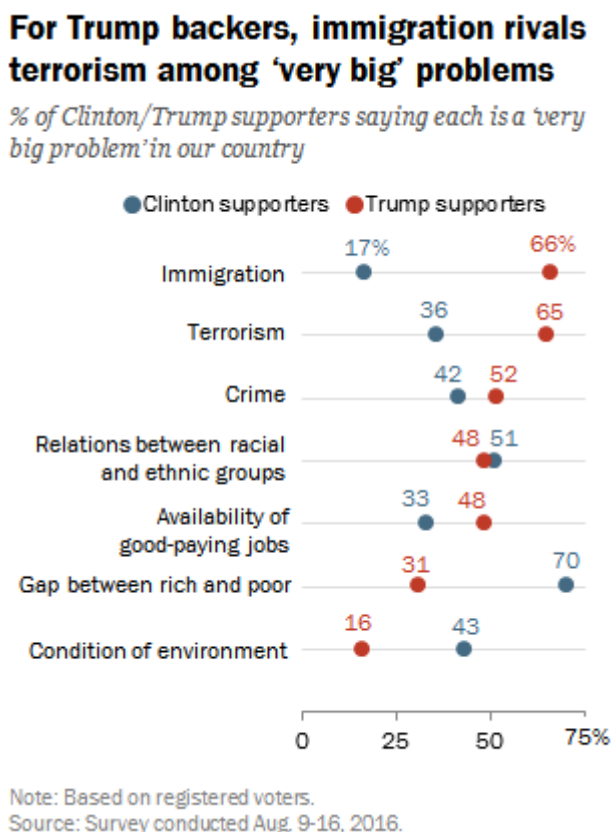

Burimi: CBOS. 2020. Opinions about changes in the judiciary (02_2020.cdr)

Çdo lider populist në skenarët e shqyrtuar ka sugjeruar se proceset tradicionale demokratike ishin të paafta për të adresuar kërcënimet e rëndësishme ekzistenciale, qofshin ato nga “elitët,” “globalistët” ose “jashtëligjshmëritë.” Ky narrativ jo vetëm që ushqeu frikë, por gjithashtu transferoi fajin nga dështimet politike të brendshme në forca të jashtme. Kështu, populistët kultivojnë një besim publik që vetëm masat alternative, shpesh antidemokratike, mund të mbrojnë interesat e vërteta kombëtare.

Përveç kësaj, retorika populiste gjithashtu përdor elemente emocionale dhe apelon në zgjidhje të thjeshta për probleme komplekse, çka çon në reduktim. Kjo mund të shihet përsëri në fjalimet elektorale të Donald Trump, i cili në vitin 2016 premtoi të zgjidhte shpejt problemin e migracionit ilegal duke ndërtuar një mur në kufirin me Meksikën dhe duke thënë se “Meksika do ta paguajë këtë mur.” Në vend të shpjegimeve të detajuara për natyrën komplekse të sistemit të migracionit dhe nevojën për reformë, Trump përdori slogane të forta dhe thirrje që ishin të lehta për t’u kuptuar, por injoruan kompleksitetin e problemit. Si rezultat, në sondazhet e realizuara nga Pew Research Center në gusht të vitit 2016, 66% e mbështetësve të Donald Trump konsideronin migracionin ilegal një “problem shumë të madh” për Shtetet e Bashkuara (Figura 14). Për më tepër, 48% e tyre besonin se prioriteti në trajtimin e çështjes së migracionit ilegal duhet të ishte forcimi i masave të zbatimit të ligjit dhe përmirësimi i sigurisë në kufi, gjë që e rriti ndjeshëm polarizimin në shoqëri dhe ul besimin në proceset demokratike.

Figura 14. Krahاسimi i çështjeve prioritare për mbështetësit e Trump dhe Clinton në vitin 2016.

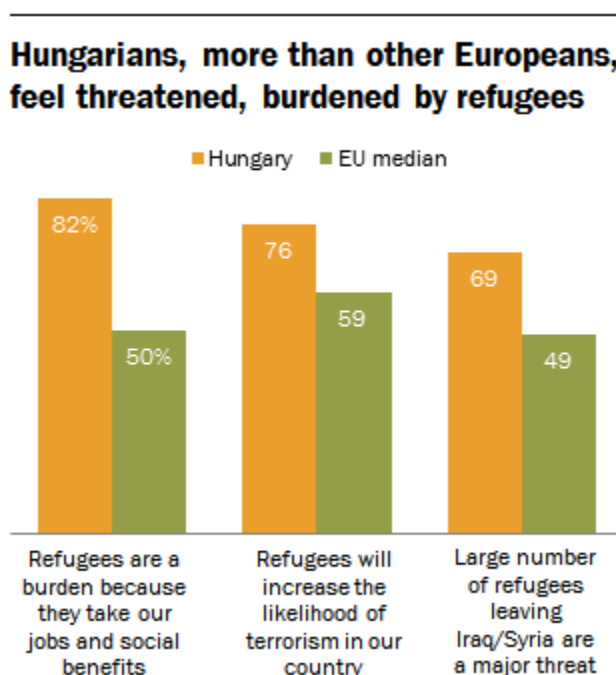

Burimi: Doherty C. 2016. 5 facts about Trump supporters' views of immigration | Pew Research Center

Kjo qasje fuqizon pikëpamjen se proceset demokratike janë thjesht pengesa burokratike për "drejtësinë e vërtetë" dhe mirëqenien, duke minuar kështu vlerat thelbësore të demokracisë, si transparenca, pluralizmi dhe përgjegjshmëria. Kryeministri hungarez Viktor Orbán gjithashtu ka përdorur argumente emocionale dhe reduktimizëm kur bëhet fjalë për çështjet e imigracionit dhe kulturës. Orbán ka përdorur metafora të ndryshme në retorikën e tij, duke përfshirë krahasimin e migrantëve me një "virus" në mars 2020. Viktor Orbán lidhte përhapjen e COVID-19 në Hungari me të huajt dhe migracionin. Në këtë rast, Orbán, duke apeluar tek frikërat e hungarezëve për pandeminë, tentoi të krijonte një lidhje midis migrantëve dhe një "kërcënimi" për shëndetin e vendit. Kjo retorikë shërben si një argument emocional sepse nuk mbështetet në prova faktike për një lidhje të drejtpërdrejtë midis migrantëve dhe shpërthimit të virusit, por apelon në frikërat për të zgjuar ndjenja negative për të huajt. Kjo qasje është gjithashtu një shembull i reduktimit: ajo thjeshton problemin e shpërndarjes së virusit në praninë e të huajve, duke injoruar faktorë të tjerë të rëndësishëm, si shpërndarja e brendshme e sëmundjes, niveli i kujdesit shëndetësor dhe masat e sigurisë. Kjo është një lëvizje manipulative që lejon shmangien e përgjegjësisë për mundësitë e gabimeve në menaxhimin e krizës dhe zhvendosjen e fajit tek "të tjerët". Qëndrimi i përgjithshëm i popullatës hungareze ndaj

migrantëve, i formuar nga një periudhë e gjatë retorike populiste nga qeveria, ishte tashmë armiqësor. Për shembull, sipas një ankete të Pew Research Center të vitit 2016 (Figura 15), 82% e hungarezëve besonin se refugjatët ishin një barrë sepse "marrin punë dhe përfitime sociale". Krahasuar me këtë, vetëm 50% e të anketuarve mesatarisht në BE ndanin këtë pikëpamje. Kjo tregon se një pjesë e madhe e popullsisë hungareze i sheh refugjatët si një kërcënim ekonomik, duke pasur frikë për situatën e tyre financiare. 76% e hungarezëve besonin se refugjatët rrisin mundësinë e terrorizmit në vend dhe 69% i shihnin flukset e mëdha të refugjatëve nga Lindja e Mesme, veçanërisht nga Iraku dhe Siria, si një kërcënim serioz për vendin.

Figura 15. Qëndrimet e hungarezëve kundrejt refugjatëve krahasuar me mesataren e BE

Burimi: Manevich D. 2016. Hungary less tolerant of refugees, minorities than other EU nations

Ky nivel i sentimentit antimmigracion ka lejuar Orbánin të përdorë mjete retorike, si krahasimi i migrantëve me një "virus", për të forcuar politikën e tij të mbylljes së kufijve dhe rritjes së kontrollit. Besimi në media dhe rrjetet sociale është një faktor tjetër i rëndësishëm për ruajtjen e stabilitetit demokratik, pasi media tradicionalisht vepron si një ndërmjetës mes publikut dhe institucioneve politike. Megjithatë, liderët populistë përdorin aktivisht narrativa anti-elitë, duke pohuar se mediat tradicionale janë pjesë e një komploti të elitave kundër "popullit të vërtetë". Ky qasje është e dukshme në retorikën e Trump, i cili ka quajtur përsëritshëm mediat kryesore "armiqtë e popullit". Në shkurt 2017, ai akuzoi The New York Times, si dhe NBC, ABC, CBS dhe CNN, për përhapjen e lajmeve të rreme, duke thënë se ato ishin "armiqtë e popullit amerikan". Në tetor 2018, Trump e kritikoi përsëri median për përhapjen e lajmeve të rreme, duke i quajtur ato "armiqtë e vërtetë të popullit". Në qershor 2019, ai kritikoi ashpër The New York Times dhe gazetarët amerikanë, duke i quajtur ata "frikacake

dhe armikë të popullit”. Këto deklarata ngritën shqetësime për lirinë e shtypit dhe rolin e mediave në një shoqëri demokratike. Këto deklarata, sidomos në rrjetet sociale, ku Trump kishte mbi 80 milionë ndjekës në Twitter, krijuan një kanal alternativ për shpërndarjen e pikëpamjeve të tij dhe minuan legjitimitetin e mediave tradicionale në sytë e shumë amerikanëve.

Rrjetet sociale nuk shërbejnë vetëm si një platformë për mesazhe, por gjithashtu ofrojnë liderëve populistë mundësinë për të krijuar hapësirën e tyre të komunikimit, ku narrativa e tyre nuk është nën vëzhgimin e njëjtë siç ndodh në mediat tradicionale. Në rastin e Trump, kur postimet e tij, duke përfshirë ato për “vjedhjen” e zgjedhjeve të vitit 2020, çuan në përhapjen e dezinformatave mes mbështetësve të tij, kjo përfundimisht çoi në sulmin ndaj Kapitolit më 6 janar 2021, kur një pjesë e madhe e protestuesve besonin sinqerisht se detyra e tyre ishte të “shpëtonin” demokracinë nga mashtrimi. Kjo u bë një shembull i qartë se si minimi i besimit në institucionet demokratike përmes rrjeteve sociale mund të çojë në veprime radikale, duke minuar themelet e demokracisë.

Besimi luan një rol kyç në sigurimin e stabilitetit të institucioneve demokratike, duke shërbyer si baza e legjitimitetit dhe efikasitetit të tyre. Në Shtetet e Bashkuara, besimi në institucionet politike si Kongresi dhe sistemi gjyqësor ka rënë në vitet e fundit, veçanërisht në një kontekst ndarjesh të thella politike. Statistikë nga Gallup tregoi se niveli i besimit të amerikanëve në qeverinë federale është në nivelin më të ulët që nga skandali i Watergate në vitet 1970 (Figura 8). Ky rënie reflekton skepticizmin në rritje ndër qytetarët për aftësinë e qeverisë për të përfaqësuar drejtpërdrejt dhe me drejtësi interesat e tyre. Një humbje e tillë besimi mund të çojë në uljen e pjesëmarrjes në zgjedhje, duke minuar procesin demokratik të zgjedhjeve dhe duke vënë në dyshim legjitimitetin e përfaqësuesve të zgjedhur.

Besimi publik shërben si një barometër i perceptimeve të qytetarëve mbi se sa efektivisht dhe drejtë po funksionojnë institucionet. Në Brazil, për shembull, besimi në institucionet qeveritare është shkatërruar ndjeshëm në mes të një sere skandalesh korrupsioni. Sipas një studimi të Parra Saiani et al. (2024), mosbesimi në institucionet kombëtare në Brazil u rrit ndjeshëm mes vitit 2015 dhe 2018. Kjo humbje besimi ka nxitur ngjitjen e Jair Bolsonaro, i cili ka premtuar të luftojë korrupsionin dhe të nxjerrë përparësi rimëkëmbjen ekonomike. Megjithatë, premtimet e tij të guximshme dhe radikale shpesh kanë anashkaluar proceset tradicionale demokratike, duke minuar më tej themelet e demokracisë braziliane.

Si rezultat, ndërsa liderët populistë fitojnë popullaritet, ata sfidojnë legjitimitetin e këtyre institucioneve, duke kontribuar në erozionin e besimit. Duke përdorur gjuhë ndarëse që përplas "popullin" kundër "elitave të korruptuara", populistët paraqesin institucione si gjyqësori, media dhe legjislativi si pengesa të vullnetit të popullit, duke nxitur skepticizëm dhe polarizim. Kjo retorikë çon në perceptimin e këtyre strukturave demokratike si kundërshtarë, në vend që të merren si mbrojtës të interesit publik. Në çdo rast, reduktimi i çështjeve komplekse në slogane emocionale krijon frikë dhe

mosbesim në shoqëri. Ata shfrytëzojnë ndarjet sociale ekzistuese, paraqesin narrativa anti-elitë dhe argumentojnë se janë të nevojshme masa alternative për të mbrojtur interesin kombëtar. Duke i trajtuar proceset demokratike si pengesa, kjo retorikë dobëson vlerat themelore demokratike, duke fosteruar perceptimin se vetëm liderët populistë mund të mbrojnë "popullin e vërtetë".

Në studimin tonë, frekuenca e ekspozimit ndaj mesazheve populiste është matur në një shkallë Likert prej 1 deri në 5, ku vlera më e lartë tregon një ekspozim të madhe ndaj fjalimeve, artikujve dhe mesazheve që përmbajnë gjuhë polarizuese dhe thirrje për ndarje. Ndërkohë, indeksi i besimit në institucionet demokratike është konstatuar nga përgjigjet ndaj pyetjeve që matin besimin në institucione kryesore si gjyqësori, parlamenti, media dhe institucionet e drejtësisë. Rezultatet e analizave statistikore tregojnë se ekziston një korrelacion i fortë negativ midis këtyre dy variablave. Modelet tona regressive tregojnë se për çdo njësi rritjeje në shkallën e ekspozimit, indeksi i mosbesimit rritet mesatarisht me 0.42 pikë ($p < 0.01$), duke mbështetur hipotezën se retorika populiste ka një ndikim destabilizues në besimin publik.

Nga të dhënat e anketës, më shumë se 60% e respondentëve deklaruan se janë ekspozuar rregullisht ndaj mesazheve populiste që përmbajnë gjuhë ndarje, ndërsa vetëm 35% e tyre shprehin një besim të plotë në institucionet demokratike. Kjo situatë është e dukshme veçanërisht në zonat rurale, ku qasja në burime të informacionit cilësor është më e kufizuar dhe ku ndikimi i mesazheve populiste është më i theksuar. Në këto zona, qytetarët shpesh përjetojnë një ndjenjë izolimi dhe zhgënjimi, duke pasur një perceptim më të lartë të mosbesimit ndaj institucioneve. Në anketat tona, respondentët nga zonat urbane, megjithëse gjithashtu ekspozohen ndaj mesazheve populiste, tregojnë një nivel pak më të lartë besimi, ndoshta për shkak të një qasje më kritike ndaj informacionit dhe të disponueshëm për krahasime ndërkombëtare.

Në një analizë të avancuar statistikore, modelet tona regressive, të cilat përfshijnë variabla kontroluese, tregojnë se ndikimi i ekspozimit ndaj retorikës populiste mbetet i fortë edhe pasi janë marrë parasysh faktorë të tillë si mosha, niveli i arsimit dhe vendbanimi. Kjo sugjeron se përdorimi i mesazheve polarizuese, pavarësisht nga karakteristikat individuale të respondentëve, ka një efekt të përbashkët që kontribuon në uljen e besimit në institucionet demokratike. Rezultatet tona janë të përputhshme me literaturën ndërkombëtare, ku studime si ato të Rosanvallon (2021) kanë evidentuar se përdorimi i gjuhës polarizuese nga udhëheqësit politikë çon në një fragmentim të perceptimeve publike dhe rrit skepticizmin ndaj institucioneve tradicionale.

Nga intervistat cilësore, të dhënat zbulojnë një dimension emocional që nuk shfaqet plotësisht në analizat statistikore. Shumë respondentë reflektojnë se mesazhet populiste nxisin ndjenja të forta si zemërim, frikë dhe ndjenja e braktisjes. Një respondent theksoi: "Kur dëgjoj fjalë që tregojnë se institucionet janë të korruptuara dhe të larguara nga nevojat tona, ndjej se nuk kam asnjë vend ku të besoj." Këto deklaratat sugjerojnë se ndikimi i retorikës populiste nuk është vetëm një efekt numerik,

por përfshin një proces të thellë psikologjik dhe emocional që nxit një klimë të pashpresë dhe izolimi social. Këto rezultate cilësore i bashkëngjisin të dhënave statistikore për të formuluar një pamje gjithëpërfshirëse të ndikimit të retorikës.

Një tjetër dimension i rëndësishëm që nxirret nga intervistat është perceptimi i qytetarëve për "institucionet e shkëputura". Shumë respondentë përmendin se mesazhet që i paraqesin institucionet si të shkëputura nga nevojat e tyre ndikojnë në një ulje të besimit dhe nxisin një ndjenjë të humbjes së mundësive për përfaqësim të drejtë. Ky perceptim reflektohet edhe në rezultatet e anketave, ku një përqindje e madhe e respondentëve ndjehen se institucionet nuk i përfaqësojnë në mënyrë adekuate interesat dhe nevojat e tyre. Kjo vazhdimësi midis të dhënave anketare dhe intervistave mbështet rëndësinë e një integrimi metodologjik, i cili e forcon besueshmërinë e gjetjeve tona.

Në një krahasim midis variablave të ndryshëm, është evidentuar se faktorë të tjerë, si konsumimi i mediave alternative, gjithashtu ndihmojnë në shpjegimin e uljes së besimit. Të dhënat tregojnë se shqiptarët që marrin informacion kryesisht nga rrjetet sociale janë më të prirur të kenë një perceptim negativ ndaj institucioneve, duke reflektuar një efikasitet të mesazheve polarizuese që përhapet në këto platforma. Kjo tendencë është thelbësore për të kuptuar se ndikimi i retorikës nuk ndodh vetëm përmes fjalimeve politike, por edhe përmes mënyrës se si informacioni shpërndahet dhe konsumon në kohë reale në një mjedis dixhital.

Në vazhdim të analizës së integruar, ndikimi i retorikës populiste në uljen e besimit ndaj institucioneve demokratike në Shqipëri thellohet edhe më tej duke marrë në konsideratë disa dimensione të tjera, përfshirë ndikimin e faktorëve psiko-socialë dhe të mediave alternative. Në këtë pjesë të analizës, ne fokusohemi në rolin e mekanizmave të komunikimit dixhital dhe perceptimet e formuara përmes këtyre kanaleve, si dhe ndikimin e sfidave kulturore dhe historike në formësimin e besimit publik.

Një nga faktorët kryesorë që duhet theksuar është ndikimi i konsumit të mediave sociale në perceptimet e qytetarëve shqiptarë. Të dhënat tona anketare tregojnë se individët që marrin informacion kryesisht nga platforma dixhitale, si Facebook, Twitter dhe Instagram, janë më të prirur të kenë një perceptim negativ ndaj institucioneve demokratike. Ky efekt mund të shpjegohet nga mënyra se si mediat alternative shpërndajnë mesazhe polarizuese dhe ndërsjellin informacione të pa verifikuara, të cilat rrisin ndjenjën e zbrazësisë dhe mosbesimit. Në një analizë regressive të avancuar, variabli "konsumimi i mediave sociale" korrelohet pozitivisht me indeksin e mosbesimit, duke shtuar rreth 0.35 pikë në model, një vlerë që mbetet e rëndësishme edhe pas kontrollit të faktorëve demografikë. Këto rezultate sugjerojnë se në një mjedis dixhital, ku informacioni është i shumtë dhe shpesh i fragmentuar, retorika populiste mund të përforcojë një cikël negativ të perceptimeve, duke reduktuar besimin në institucione.

Nga ana cilësore, intervistat theksojnë se shumë qytetarë shqipëtarë përjetojnë një ndjenjë të thellë frustrimi për shkak të mungesës së transparencës në institucionet publike. Një respondent e përshkroi këtë situatë kështu: "Kur shohim se informacioni që na jep institucioni është i përkufizuar dhe i kontrolluar, dhe rrjetet sociale na mbushin me mesazhe që na ndajnë, ndjej se nuk ka asnjë vend ku të besojmë." Këto deklaratë reflektojnë një përvojë të përbashkët ku ndikimi i mesazheve polarizuese, të përhapura kryesisht në mjedise dixhitale, ka çuar në një fragmentim të perceptimeve kolektive dhe në uljen e besimit institucional.

Një tjetër faktor që duhet marrë parasysh është ndikimi i kontekstit historik dhe kulturor shqiptar. Historia politike e vendit, e cila përfshin periudha të ndryshme tranzicioni dhe sfidat në ndërtimin e institucioneve të forta demokratike, ka krijuar një klimë të përhershme skepticizmi ndaj institucioneve. Kjo trashëgimi historike bashkohet me përdorimin e gjuhës polarizuese nga udhëheqësit aktualë, duke përforcuar një narrativë ku institucionet konsiderohen si mjaft të dobëta dhe të mos besueshme. Të dhënat tona cilësore tregojnë se një numër i konsiderueshëm i qytetarëve e lidhin këtë ndjenjë skepticizmi me përvojat e tyre personale dhe me një perceptim të përgjithshëm se institucionet nuk janë në gjendje të adresojnë nevojat reale të popullit. Në këtë kontekst, retorika populiste, duke përdorur mesazhe të thjeshta dhe duke nxitur ndjenja emocionale, forcon kështu një klimë ku çdo përpjekje për reformë ose dialog duket si një tradhti ndaj interesave të përbashkëta.

Për të thelluar analizën tonë, kemi konsideruar edhe ndikimin e faktorëve socio-ekonomikë. Të dhënat statistikore tregojnë se në grupet më të prekura ekonomikisht, lidhja midis ekspozimit ndaj retorikës populiste dhe uljes së besimit është më e theksuar. Në zonat ku nivelet e papunësisë janë më të larta dhe ku burimet për zhvillim ekonomik janë të kufizuara, qytetarët janë më të prirur të ndjehen të zhgënjyer dhe të mos besojnë në institucionet publike. Kjo situatë lidhet ngushtë me përdorimin e mesazheve që përçojnë një narrativë të "popullit të pafuqishëm" kundrejt "elitës së privilegjuar", një strategji që nuk është vetëm retorike, por ka edhe një efekt të drejtpërdrejtë në perceptimin e realitetit ekonomik dhe social.

Në analizën tonë të integruar, modelet statistikore që përfshijnë variabla të tilla si ekspozimi ndaj mesazheve populiste, konsumimi i mediave alternative dhe faktorët socio-ekonomikë, përforcojnë një pamje të përbashkët: retorika populiste ka një ndikim destabilizues në besimin institucional. Kjo është thelbësore për të kuptuar pse një përjasje e integruar, që përfshin masa për përmirësimin e qasjes në informacion, trajnime për udhëheqësit politikë dhe reforma institucionale, është e domosdoshme për rikthimin e besimit publik në Shqipëri.

Në këtë kontekst, të dhënat anketare dhe intervistat reflektojnë një klimë të përhershme frustrimi dhe ndarje, ku retorika populiste kontribuon në një perceptim të përbashkët negativ ndaj institucioneve. Rezultatet e analizave tona sugjerojnë se si faktorë objektivë (p.sh., shkalla e ekspozimit ndaj mesazheve) ashtu edhe faktorë subjektivë (p.sh., përvojat personale dhe emocionale

të qytetarëve) bashkë ndikojnë në uljen e besimit institucional. Ky efekt dyfishtë, i matshëm me modelet statistikore dhe i përshkruar në detaje në intervistat cilësore, thekson rëndësinë e ndërhyrjeve të orientuara drejt komunikimit transparent dhe të bazuar në dialog, për të rivendosur një klimë të besimit dhe për të reduktuar ndarjet sociale.

Ndjeshmëria e segmenteve sociale ndaj retorikës populiste

Lëvizjet populiste kanë një aftësi të veçantë për të apeluar efektivisht tek grupe të ndryshme shoqërore duke shfrytëzuar emocione të thella, pakënaqësi dhe ndarje shoqërore ekzistuese. Duke u drejtuar tek përvoja dhe frustrimet bazë, populistët mund të bashkojnë segmente të ndryshme të popullatës nën një kauzë të përbashkët. Ky qasje i lejon individëve me pasaporta të ndryshme që mund të jenë zhgënjyer nga institucionet tradicionale të kërkojnë përgjigje të thjeshta për probleme shoqërore komplekse.

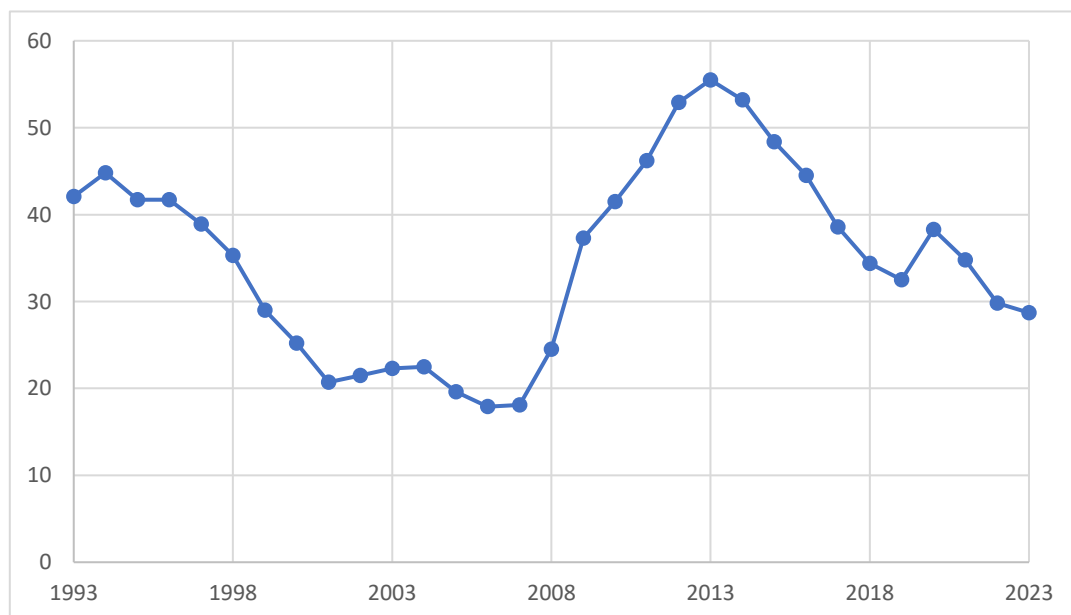
Përgjigjshmëria ndaj retorikës populiste ndryshon mes grupeve shoqërore, e ndikuar nga faktorë të tillë si statusi socio-ekonomik, niveli i arsimit, alienimi politik dhe identiteti kulturor. Individët me të ardhura më të ulëta ose ata që ndjejnë veten ekonomikisht të marginalizuar mund të jenë më të prirur për të pranuar premtimet populiste që ofrojnë ndryshime të shpejta dhe radikale. Ndërkohë, ata me nivele më të ulëta arsimit ose ata që mosbesojnë tek media tradicionale apo akademia mund të jenë më të hapur ndaj retorikës anti-elitariste që vë në pikëpyetje besueshmërinë e informacionit zyrtar. Po ashtu, alienimi politik, që është mungesa e besimit në aftësinë e institucioneve shtetërore për të përfaqësuar drejt interesat e tyre, rrit ndjeshmërinë ndaj narrativave populiste që vënë në dyshim mekanizmat tradicionale demokratikë. Për ata që ndjejnë humbje të identitetit kulturor përballë globalizimit ose migrimit të masave, populizmi ofron mbrojtje dhe kthim tek “vlerat tradicionale” dhe ruajtja e kulturës “autentike” kombëtare. Kështu, është e rëndësishme të kuptohet se si dhe pse narrativat populiste rezonojnë ndryshe mes grupeve të ndryshme të popullsisë. Kuptimi i këtyre nuancave mundëson një analizë më të thellë të ndikimit të populizmit në kohezionin shoqëror dhe opinionin publik, si dhe parashikimin e grupeve që janë më të ndjeshme ndaj këtij lloji të retorikës politike.

Pabarazia ekonomike shihet si një nga shtysat kryesore të mbështetjes për lëvizjet populiste. Rritja e pabarazisë mund të çojë në pasiguri ekonomike dhe çoroditje shoqërore, e cila nga ana e saj rrit mbështetjen për partitë populiste (Rodríguez-Pose, A., Terrero-Dávila, J., & Lee, N. 2023). Individët që ndihen ekonomikisht të pasigurtë ose të marginalizuar janë më të prirur të mbështesin populistët që premtojnë ndryshime radikale, shpërndarje të pasurisë dhe drejtësi ekonomike. Hulumtimi nga Lukas F. Stoetzer et al. (2023) tregon se në shoqëri me nivele të larta pabarazie, populistët përdorin vështirësitë socio-ekonomike për të mobilizuar mbështetje mes grupeve me të ardhura të ulëta. Në vitin 2013, Hugo Chávez fitoi mbështetje nga popullata e varfër të Venezuelës

duke premtuar shpërndarje të konsiderueshme të burimeve dhe drejtësi sociale. Administrata e tij realizoi programe të gjera sociale që kishin për qëllim lehtësimin e varfërisë dhe zgjerimin e qasjes në arsim dhe kujdes shëndetësor. Këto iniciativa u financuan duke nacionalizuar industritë kyçe dhe duke shpërndarë të ardhurat nga nafta. Megjithatë, pavarësisht këtyre përpjekjeve, varfëria dhe papunësia mbetën probleme serioze në Venezuelë (De la Torre, C. 2020). Sipas sondazheve, përqindja e të anketuarve që shprehën qëllimin për të votuar për Chávez ishte 48% në vitin 2013 (Nadeau, R., Bélanger, É., & Didier, T. 2013).

Në Evropë, mund të vihen re trende të ngjashme tek partitë populiste të majta, siç janë Podemos në Spanjë dhe Syriza në Greqi. Retorika dhe politikat e tyre kanë pasur fokus kritikën ndaj kapitalizmit neoliberal, të cilin ata e besojnë si shkakun e vështirësive ekonomike për popullatën në përgjithësi. Pas krizës financiare të vitit 2008, situata ekonomike në Spanjë është përkeqësuar ndjeshëm, duke çuar në një rritje të mprehtë të papunësisë tek të rinjtë. Sipas Bankës Botërore, niveli i papunësisë tek të rinjtë në Spanjë arriti në 55.48% në vitin 2013, niveli më i lartë në gjithë periudhën e vëzhgimit (Figura 16).

Figura 16. Të dhënat mbi papunësinë e të rinjve në Spanjë (%)

Burimi: World Bank Group. Unemployment, youth total (% of total labor force ages 15-24) (modeled ILO estimate) - Spain | Data

Podemos fitoi mbështetje të gjerë duke apeluar ndaj padrejtësisë shoqërore dhe duke kërkuar ndryshime radikale ekonomike. Në vitin 2015, partia Podemos shijoi mbështetje të konsiderueshme mes spanjollëve. Sipas një sondazhi të realizuar nga Metroscopia për gazetën El País në janar 2015, Podemos mori 28.2% të mbështetjes totale të votuesve, duke kaluar partitë tradicionale (Junquera, N. 2015).

Liderët populistë të krahut të djathtë shpesh përdorin retorikë ekonomike që thekson proteksionizmin dhe sloganet nacionaliste si një mjet për të zgjidhur problemet ekonomike. Në thelb të kësaj qasjeje është dëshira për të mbrojtur tregun e brendshëm nga ndikimi i jashtëm, për të forcuar sovranitetin e vendit dhe për të rimarrë kontrollin mbi ekonominë e tij. Një nga shembujt më të dukshëm të kësaj qasjeje ishte fushata për daljen e Mbretërisë së Bashkuar nga Bashkimi Evropian (Brexit), ku forca politike, përfshirë Partinë e Pavarësisë së Mbretërisë së Bashkuar (UKIP) dhe liderin e saj Nigel Farage, përdorën retorikë që premonte mbrojtjen e interesave ekonomike të popullit britanik duke dalë nga BE.

Gjatë fushatës për Brexit, Farage dhe populistë të tjerë të krahut të djathtë theksuan aktivisht se BE, me kufijtë e saj të hapur dhe lëvizjen e lirë të punëtorëve, ishte një kërcënim për ekonominë britanike dhe mirëqenien e qytetarëve të zakonshëm. Ata argumentuan se imigrimi i pakontrolluar nga vendet e BE-së çon në konkurrencë për vende pune, që dëmton kryesisht klasën punëtore britanike, e cila ndien presion mbi tregun e punës (Kırpıklı, S. 2023). Sipas Farage dhe bashkëpunëtorëve të tij, dalja nga BE do t'i mundësonte Mbretërisë së Bashkuar të vendoste kontroll më të ngushtë mbi kufijtë e saj, të kufizonte fluksin e punëtorëve të huaj dhe të sigurojë që qytetarët vendas të kishin prioritet në aksesimin e vendeve të punës.

Retorika e Brexit gjithashtu përfshinte pretime për rivendosjen e sovranitetit kombëtar, të cilin mbështetësit e daljes argumentonin se ishte humbur pjesërisht përmes anëtarësimit në BE (Westcott, N. 2020). Gjatë fushatës për Brexit, Nigel Farage dhe populistë të tjerë të krahut të djathtë argumentuan se politikat e Bashkimit Evropian për kufijtë e hapur dhe lëvizjen e lirë të punëtorëve paraqisnin një kërcënim për ekonominë britanike dhe mirëqenien e qytetarëve të zakonshëm. Farage argumentoi se emigrimi masiv, i mundësuar nga anëtarësimi në BE, kishte bërë disa pjesë të Mbretërisë të “pashpërbajshme” dhe se dalja nga BE do t'i mundësonte Britanisë të rimerrte kontrollin mbi kufijtë e saj dhe të mbrojë vendet e punës brenda shtetit (BBC, 2014). Kjo retorikë rezonoi me votuesit që ishin të shqetësuar për imigracionin dhe stabilitetin ekonomik, duke kontribuar në mbështetje për Brexit. Kjo ishte veçanërisht e dukshme në sloganin “Merrni kontrollin prapë”, i cili u bë një nga simbolët e fushatës, duke theksuar rivendosjen e pavarësisë në administratën e vendit (Rigby, B. 2023).

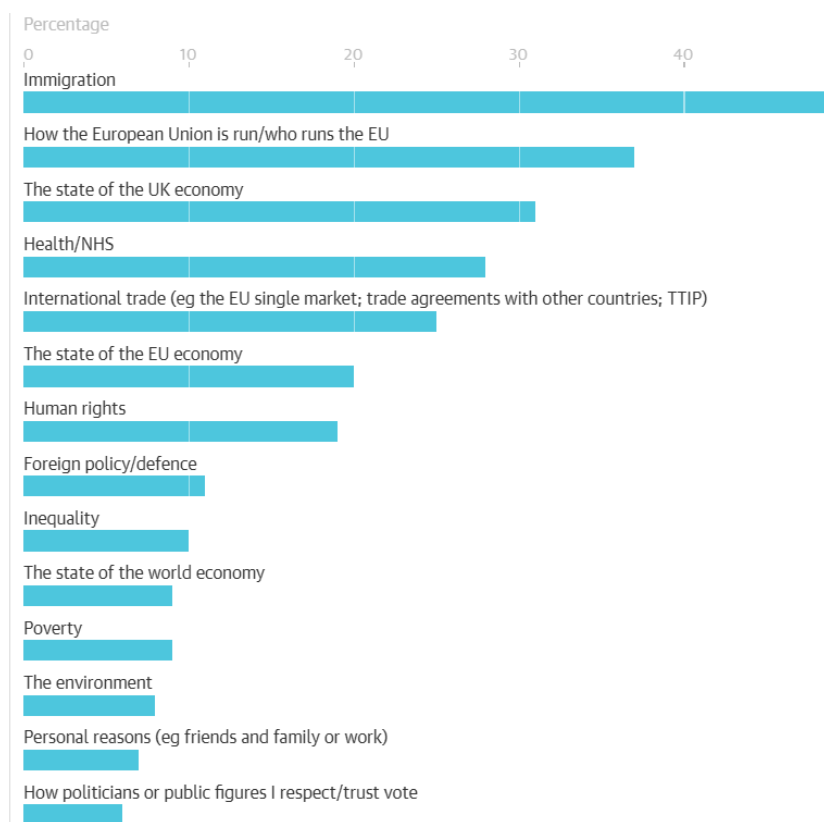
Sondazhet e opinionit kanë treguar vazhdimisht se çështjet ekonomike dhe imigracioni ishin çelësi i mbështetjes për Brexit. Një sondazh i 2016 nga Observer gjeti (Figura 17) se 53% e britanikëve e identifikuan emigracionin si çështjen më të rëndësishme që po e ndikonte Mbretërinë e Bashkuar në periudhën para referendumit të BE-së, duke kaluar çështje të tjera si shëndetësia dhe Shërbimi Shëndetësor Kombëtar. Për më tepër, një sondazh nga Pew Research Center në vitin 2016 gjeti se 70% e mbështetësve të Leave ishin të pakënaqur me mënyrën se si Brukseli po e trajtonte

krizën e refugjatëve, dhe 55% ishin të pakënaqur me qasjen e BE-së ndaj problemeve ekonomike të Europës (Manevich, D. 2016).

Mbështetje për daljen nga BE ishte veçanërisht e fortë mes klasës punëtore me arsim të ulët, e cila ndiente kërcënim më të madh nga globalizimi dhe migrimi. Ata e shihnin daljen nga BE si mundësi për të siguruar kontroll më të mirë mbi tregun e brendshëm të punës dhe për të mbrojtur stabilitetin e tyre ekonomik.

Një nga elementët e rëndësishëm të kësaj fushate ishte çështja e financimit për Shërbimin Shëndetësor Kombëtar (NHS). Mbështetësit e Brexit, përfshirë Boris Johnson, argumentuan se dalja nga BE do të mundësonte që kontributi javor për buxhetin e BE-së të redirektohej për të mbështetur NHS-në (Burton, M. 2021). Ky argument apelonte tek drejtësia shoqërore dhe mbrojtja e burimeve të brendshme, që rezonoi me popullatën, veçanërisht mes atyre që besonin se paratë ishin më mirë të investoheshin në nevojat kombëtare, sesa në struktura supranacionale. Fushata për Brexit kështu kombinoi proteksionizmin ekonomik me retorikë nacionaliste, duke krijuar një imazh të mbrojtësve të sovranitetit britanik, që luftonin për interesat e qytetarëve të zakonshëm kundër “kontrollit të huaj” dhe presionit të jashtëm.

Figura 17. Cilat tre faktorë do të ndikojnë më shumë në mënyrën se si do të votoni në referendumin?

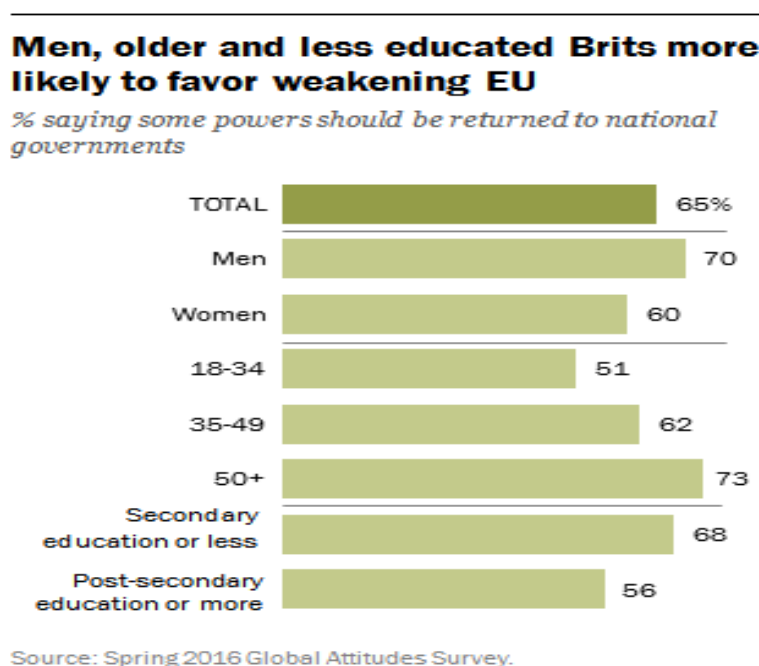
Burimi: Britons and Europe: the survey results | Brexit | The Guardian

Kështu, populistët e djathtë në Mbretërinë e Bashkuar ishin në gjendje të mobilizonin një pjesë të rëndësishme të popullatës duke përdorur një retorikë ekonomike që kishte për qëllim mbrojtjen e interesave kombëtare nga kërcënimet e jashtme. Mesazhet e tyre ishin të ndërtuara mbi një kombinim të proteksionizmit, retorikës anti-imigracion dhe premtimeve për pavarësi ekonomike, të cilat bindën shumë britanikë se largimi nga BE-ja ishte mënyra e vetme për të ruajtur mirëqenien ekonomike të vendit dhe identitetin kombëtar.

Kështu, pabarazia ekonomike, veçanërisht në një kontekst tensionesh sociale dhe kulturore, bëhet një faktor i fuqishëm në mbështetje të lëvizjeve populiste. Populistët e majtë fokusohen në shpërndarjen e pasurisë dhe drejtësinë sociale, ndërsa populistët e djathtë fokusohen në mbrojtjen e ekonomisë kombëtare dhe kufizimin e ndikimeve të jashtme, përfshirë emigracionin.

Niveli i arsimit është një tjetër faktor kyç në ndjeshmërinë ndaj retorikës populiste. Një studim i bërë nga van Slageren, J. dhe Rooduijn, M. (2023) tregoi se njerëzit me nivele më të ulëta arsimit kanë tendencë të jenë më të prirur ndaj mesazheve të thjeshta dhe të ngarkuara emocionalisht që karakterizojnë diskursin populist. Kjo është sepse nivelet më të ulëta të arsimit janë të lidhura me akses të kufizuar në perspektiva të ndryshme dhe një kapacitet të kufizuar për analizë kritike. Retorika populiste, me theksin e saj në dikotominë morale bardhë e zi dhe denigrimin e elitave, ofron shpjegime të thjeshta për çështje komplekse, duke e bërë atë më të aksesueshme për ata që kanë njohuri të kufizuara politike. Një shembull i qartë i lidhjes mes nivelit të arsimit dhe ndjeshmërisë ndaj retorikës populiste mund të shihet në referendumin për Brexit në vitin 2016 në Mbretërinë e Bashkuar. Një anketë e opinionit publik tregoi se 68% e atyre me nivele më të ulëta arsimit votuan për largimin nga Bashkimi Evropian (Figura 18).

Figura 18. Ndikimi i moshës, gjinisë dhe nivelit të arsimit në mbështetje për dobësimin e BE-së ndër Britanikë-t.

Ky model reflekton se si nivelet më të ulëta të arsimimit mund të lidhen me ndjeshmërinë ndaj ideve populiste, të cilat në rastin e Brexit theksonin sovranitetin kombëtar, sentimentet anti-elitiste dhe zgjidhje të thjeshta për çështje komplekse si emigracioni dhe autonomia ekonomike. Fushata për të lënë Bashkimin European, e cila paraqiste BE-në si një institucion të largët, jodemokratik, përgjegjës për humbjen e vendeve të punës dhe ndryshimet shoqërore, rezonoi fuqishëm me votuesit me kualifikime të ulëta arsimore. Ky grup shpesh kishte më pak mundësi për të pasur akses në perspektiva të ndryshme dhe ishte më i ndikuar nga mesazhet e fushatës që ngarkoheshin emocionalisht, të cilat e paraqisnin lënien e BE-së si një zgjidhje të thjeshtë për problemet brenda vendit. Arsimi është i lidhur me mundësinë për të pasur akses në burime të ndryshme informacioni, që është e rëndësishme për të formuar një vizion më objektiv të situatës politike. Njerëzit me nivele më të larta arsimimi janë më të njohur me pozita politike absolute, kanë një nivel më të lartë të mendimit kritik dhe, për këtë arsye, janë më pak të prirur për të pranuar skema të thjeshta (Aars, J., Christensen, D.A. 2020). Njerëzit me nivele më të larta arsimimi kanë tendencë të konsumojnë një gamë më të gjerë burimesh mediatike dhe ka më shumë mundësi të hasin pikëpamje të ndryshme politike, që mund të nxisin një vizion më objektiv të situatave politike. Individët me arsimin universitar kishin mundësinë të vlerësonin në mënyrë kritike mesazhet politike dhe, për këtë arsye, ishin më pak të prirur për të pranuar narrativat populiste të thjeshta. Arsimi i lartë inkurajon një kuptim të ndërvarësive komplekse, si ato që gjenden brenda sistemeve ekonomike dhe politike, të cilat i bëjnë individët më të kujdesshëm ndaj mesazheve që ofrojnë "zgjidhje të shpejta" për probleme të thella.

Për të shqyrtuar drejtpërdrejt fenomenin e ndjeshmërisë ndaj retorikës populiste mes grupeve demografikë, ky studim përfshiu një anketë të detajuar me 985 pjesëmarrës (Shtojca 1). Shpërndarja demografike u përqendrua posaçërisht në nivelin e arsimit dhe përfshinte 36.3% me diplomë të shkollës së mesme, 27.2% me disa vite kolegji pa diplomë, 14.3% me diplomë profesionale, 12.9% me diplomë bachelor dhe 9.3% me diplomë master.

Pjesëmarrësit u kërkuan të zgjidhnin një deklaratë që i përshtatej më mirë preferencave të tyre nga disa deklaratat për të vlerësuar nivelin e tyre të gatishmërisë për të pranuar mesazhe populiste:

1. "Një lider i fortë është i nevojshëm për të rikthyer rendin, edhe nëse ai shkel ligjin."
2. "Politikanët duhet të realizojnë vullnetin e popullit, edhe nëse kjo do të thotë të anashkalojnë disa norma demokratike."
3. "Premtimet e liderëve politikë për ndryshime të shpejta zakonisht nuk çojnë në rezultate afatgjata."
4. "Normat demokratike duhet të respektohen gjithmonë, edhe nëse ngadalësojnë progresin."

Analiza e të dhënave tregon një ndarje të konsiderueshme të preferencave politike të pjesëmarrësve:

Deklarata e zgjedhur	Nr pjesëmarrësve	Përqindja (%)
Një lider i fortë mbi ligjin	260	26.4%
Vullneti i popullit mbi normat demokratike	280	28.4%
Skepticizëm ndaj premtimeve populiste	200	20.3%
Mbështetje e normave demokratike	245	24.9%
Totali	985	100%

Burimi: Të dhënat e autorit

Të dhënat tregojnë se 54.8% e pjesëmarrësve kanë një prirje për të mbështetur narrativa populiste, ndërsa 45.2% janë më kritikë ose mbështetës të institucioneve demokratike. Kjo shpërndarje sugjeron se populizmi ka një ndikim të konsiderueshëm në perceptimet politike të qytetarëve, me më shumë se gjysmën e tyre që janë të gatshëm të mbështesin një qasje politike ku liderët mund të anashkalojnë normat demokratike në emër të stabilitetit ose të vullnetit të popullit. Rezultatet e anketës zbulojnë disa prirje të rëndësishme mbi ndjeshmërinë e grupeve të ndryshme ndaj mesazheve populiste. *Prirja për të mbështetur një lider të fortë dhe të pakontestueshëm:* Një pjesë e konsiderueshme e pjesëmarrësve (26.4%) beson se një lider i fuqishëm mund të rikthejë rendin, edhe nëse ai shkel ligjin. Kjo qasje është veçanërisht e theksuar në mesin e individëve me nivel më të ulët arsimor dhe atyre që kanë perceptime negative ndaj institucioneve demokratike. Në këtë kontekst, mungesa e besimit tek institucionet i shtyn qytetarët të kërkojnë zgjidhje të shpejta dhe lidërsip autoritar si alternativë ndaj një sistemi që konsiderohet i ngadalshëm dhe joefektiv. *Mbështetja për tejkalimin e normave demokratike për hir të popullit:* Me 28.4% të pjesëmarrësve që zgjedhin këtë option, vihet re një gatishmëri për të mbështetur qeverisjen në formë populiste, ku vullneti i popullit shikohet si më i rëndësishëm sesa procedurat institucionale. Kjo ndjenjë është më e përhapur tek ata që ndihen të përjashtuar nga proceset demokratike ose që perceptojnë një hendek midis elitave politike dhe qytetarëve të zakonshëm. *Skepticizmi ndaj premtimeve populiste:* Një pjesë e konsiderueshme e të anketuarve (20.3%) është e vetëdijshme për rreziqet e qasjes populiste dhe për tendencën e saj për të ofruar zgjidhje të thjeshtuara për probleme komplekse. Këta pjesëmarrës tregojnë një prirje për të kundërshtuar politikanët që premtojnë ndryshime të menjëhershme pa një bazë reale. *Përkrahja për normat demokratike edhe nëse ato ngadalësojnë procesin politik:* Me 24.9% të pjesëmarrësve që zgjedhin këtë option, rezulton se një pjesë e madhe e qytetarëve e shohin sundimin e ligjit dhe proceset demokratike si shtylla të rëndësishme të qeverisjes. Ky grup është më i përqendruar tek individët me arsim më të lartë dhe ata që kanë më shumë besim në institucionet demokratike.

Rezultatet e kësaj analize tregojnë qartë se populizmi nuk është një fenomen kalimtar apo i izoluar, por përkundrazi, ai është i rrënjësor thellë në perceptimet politike të një pjese të konsiderueshme të qytetarëve. Tendenca për të mbështetur një lider të fortë ose për të pranuar shmangien e normave demokratike në emër të vullnetit të popullit reflekton një dëshirë për vendimmarrje të shpejtë dhe të pakufizuar nga rregullat institucionale. Kjo prirje është veçanërisht e dukshme në mesin e individëve që e perceptojnë sistemin si joefektiv, të ngadaltë apo të ndikuar nga korrupsioni. Për pasojë, populizmi shfaqet jo vetëm si një strategji politike e përdorur nga liderët, por si një pasojë e drejtpërdrejtë e krizës së besimit në institucionet demokratike.

Një nga aspektet më të rëndësishme të këtyre gjetjeve është se mbështetja për populizmin nuk është e përhapur në mënyrë të barabartë në të gjitha segmentet e shoqërisë. Analiza tregon se ata që kanë një nivel më të lartë arsimimi janë më të prirur të refuzojnë mesazhet populiste dhe të mbështesin normat demokratike, ndërsa individët me arsim më të ulët dhe ata që ndihen të përjashtuar nga proceset politike shfaqin një tendencë më të madhe për të pranuar narrativa që sfidojnë rregullat demokratike. Kjo sugjeron se edukimi politik dhe informimi i saktë mbi funksionimin e institucioneve janë faktorë kyç për të reduktuar ndjeshmërinë ndaj populizmit. Në këtë kontekst, politikat publike që synojnë fuqizimin e qytetarëve përmes edukimit të tyre mbi proceset demokratike mund të shërbejnë si një mekanizëm mbrojtës ndaj rritjes së populizmit në të ardhmen.

Një tjetër aspekt kritik që del nga kjo analizë është se populizmi nuk shfaqet në vakum, por është një përgjigje ndaj perceptimit të krizës dhe keqfunksionimit të sistemit demokratik. Njerëzit që perceptojnë institucionet si të korruptuara dhe të paafta për të përfaqësuar interesat e tyre kanë më shumë gjasa të kërkojnë alternativa radikale, si lidërshtipi i fortë apo shmangia e disa procedurave demokratike në emër të efikasitetit. Kjo tregon se sfida e vërtetë për demokracinë nuk është vetëm përballja me populizmin si fenomen politik, por adresimi i shkaqeve të tij rrënjësore, si korrupsioni, mungesa e përfaqësimit dhe ndjenja e përjashtimit politik të qytetarëve.

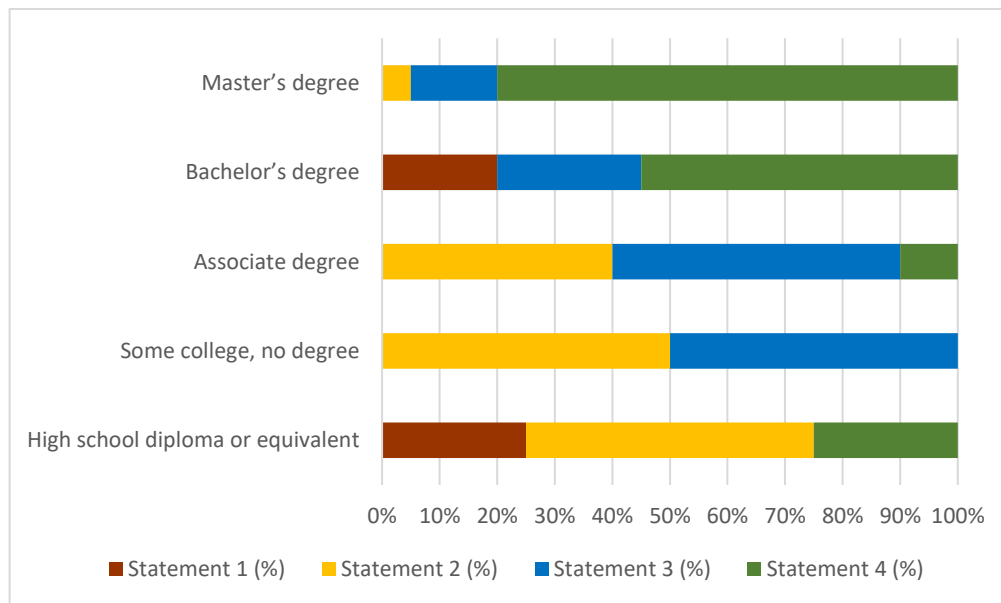
Një element tjetër që vlen të theksohet është se narrativat populiste shpesh mbështeten nga mungesa e informacionit të besueshëm ose nga burime informacioni të cilat amplifikojnë mesazhe polarizuese. Në këtë kuptim, mënyra sesi qytetarët informohen dhe perceptojnë realitetin politik ndikon ndjeshëm në prirjet e tyre për të mbështetur ose refuzuar mesazhet populiste. Nëse burimet e informacionit janë të dominuara nga diskurse polarizuese ose të pasakta, individët janë më të prirur të bien pre e thjeshtësimeve politike dhe premtimeve për zgjidhje të shpejta. Kjo sugjeron se forcimi i gazetarisë investigative, promovimi i edukimit mediatic dhe sigurimi i një diskursi politik të bazuar në fakte janë strategji të rëndësishme për të reduktuar ndikimin e populizmit në diskursin publik.

Përfundimisht, këto rezultate theksojnë se populizmi nuk duhet parë thjesht si një problem politik që vjen nga liderët që e përdorin atë si strategji elektorale, por si një tregues i dobësive strukturore të demokracisë. Në vend që të fokusohemi vetëm në luftimin e populizmit si një fenomen

në vetvete, duhet të adresojmë pyetjen më themelore: përse një pjesë kaq e madhe e qytetarëve ndihen të zhgënjyer nga demokracia dhe të prirur të kërkojnë alternativa që sfidojnë parimet e saj? Kjo analizë sugjeron se rishikimi i mënyrës sesi funksionojnë institucionet dhe forcimi i përfaqësimit politik janë hapa thelbësorë për të rikthyer besimin në demokraci dhe për të frenuar përhapjen e populizmit në të ardhmen.

Figura 19 tregon shpërndarjen e përgjigjeve të pjesëmarrësve me nivele të ndryshme arsimimi në lidhje me deklaratat për udhëheqjen politike.

Figura 19. *Impakti i nivelit të edukimit në qasjen/zgjedhjen e deklaratave të liderit politik*

Burimi: Të dhënat e autorit

Për të analizuar më mirë të dhënat e marra, u përdor regresioni logjistik me kategori shumëfishe. Për një regresion logjistik me kategori kkk dhe një variabël të pavarur (arsimi), probabiliteti që një përgjigjës të zgjedhë kategorinë e j-j-të (pyetja) mund të shprehet me formulën:

$$P(Y = j) = \frac{\exp(\beta_{0j} + \beta_{1j} \times Education)}{1 + \sum_{k=1}^{K-1} \exp(\beta_{0k} + \beta_{1k} \times Education)}$$

ku: $P(Y=j)$ — probabiliteti i zgjedhjes së kategorisë j , β_{0j} — ndërprerësi për kategorinë j , β_{1j} — koeficienti për variablën "arsimi" për kategorinë j , $\exp$ — funksioni eksponencial, β_{0k} — ndërprerësi për kategorinë k , β_{1k} — koeficienti për kategorinë k .

Rezultatet e regresionit logjik multikategorik për të vlerësuar prirjen ndaj retorikës populiste tregojnë një ndikim të rëndësishëm të nivelit të arsimimit në probabilitetin e mbështetjes së aspekteve të ndryshme të retorikës populiste (Tabela 8).

Table 8. Koeficientët dhe ndërprerësit për secilën deklaratë

Statements	Coefficient	Intercept
Statement 1	-0.462	0.338
Statement 2	-0.413	1.441
Statement 3	0.313	-0.520
Statement 4	0.562	-1.259

Burimi: Të dhënat e autorit

Koeficientët për secilën pyetje tregojnë forcën dhe drejtimin e këtij efekti. Çdo koeficient tregon ndikimin e variablës së pavarur (p.sh., niveli i arsimit) në variablën e varur (zgjedhja e përgjigjes për pyetjen). Deklarata 1 ka një koeficient prej -0.462, dhe Deklarata 2 ka një koeficient prej -0.413. Vlerat negative të koeficientëve tregojnë se probabiliteti i zgjedhjes së këtyre përgjigjeve zvogëlohet me rritjen e nivelit të arsimit. Kjo tregon që respondentët me nivel më të lartë arsimimi janë më pak të prirur të mbështesin ide që justifikojnë shkeljen e normave demokratike për të siguruar një qeveri të fuqishme ose ndryshime të shpejta.

Kundër kësaj, Deklarata 3 ka një koeficient prej 0.313, dhe Pyetja 4 ka një koeficient prej 0.562. Vlerat pozitive të koeficientëve tregojnë se probabiliteti i zgjedhjes së këtyre përgjigjeve rritet me rritjen e nivelit të arsimit. Kjo tregon që respondentët më të arsimuar janë më të prirur të vënë në pikëpyetje premtimet populiste për ndryshime të shpejta dhe preferojnë stabilitetin dhe përkushtimin ndaj normave demokratike. Ky trend tregon një nivel më të lartë të mendimit kritik tek respondentët më të arsimuar, të cilët shohin kompleksitetin e problemeve sociale dhe politike dhe janë të vetëdijshëm për rreziqet e zgjidhjeve të thjeshtuara.

Interceptet në regresionin multinivellar të kategorive tregojnë probabilitetet bazë për secilën kategori përgjigjeje kur variabli i pavarur është zero. Ato tregojnë probabilitetin fillestar të zgjedhjes së secilës mundësi përgjigjeje, pa marrë parasysh ndikimin e variablave të pavarur. Pasi të llogariten koeficientët, secili prej tyre mund të interpretohet si një raport probabilitetesh. Nëse koeficienti për një kategori të caktuar është pozitiv, kjo do të thotë që rritja e vlerës së variablës të pavarur (p.sh., arsimit) rrit probabilitetin për të zgjedhur këtë kategori. Një koeficient negativ, përkundrazi, tregon një zvogëlim të këtij probabiliteti. Intercepti për Deklaratën 2 është më i larti (1.441), duke treguar që pavarësisht nivelit të arsimit, shumë respondente mbështesin idenë e realizimit të vullnetit të

popullit, edhe nëse kjo shkel normat demokratike. Kjo mund të shpjegohet me pritshmëritë e përhapura ndaj politikanëve për veprime të shpejta dhe rezultate, të cilat shpesh janë të pranishme në narrativat populiste. Intercepti për Deklaratën 4 është më i ulëti (-1.259), duke treguar një probabilitet fillestar më të ulët për mbështetje ndaj normave demokratike mes respondentëve me nivele më të ulëta të arsimit. Kjo tregon që përkushtimi ndaj parimeve demokratike është më i përhapur mes qytetarëve më të arsimuar.

Në përgjithësi, rezultatet e regresionit multinivellar të kategorive tregojnë se respondentët me nivele më të larta arsimit janë më kritikë ndaj retorikës populiste dhe preferojnë parimet demokratike ndaj ideve të udhëheqjes së fortë ose zgjidhjeve të shpejta. Krahësuar me ta, respondentët me nivele më të ulëta arsimit tendencojnë të mbështesin qasje më radikale dhe zgjidhje të thjeshta, të cilat mund të lidhen me kapacitetin më të ulët për analizë kritike dhe qasjen e kufizuar në burime të ndryshme informacioni.

Retorika populiste gjithashtu trajton çështje të identitetit kulturor, duke i bërë disa grupe më të ndjeshme përmes identifikimit të tyre me vlerat kombëtare ose kulturore. Në shumë raste, liderët populistë paraqiten si mbrojtës të sovranitetit kombëtar dhe homogjenitetit kulturor kundër kërcënimeve të perceptuara. Intervistat në këtë studim (Shtojca 2) u zhvilluan me qëllim zbërthimin e motiveve dhe faktorëve të brendshëm që përcaktojnë ndjeshmërinë e grupeve të ndryshme sociale ndaj retorikës populiste në Shqipëri. Në veçanti, qëllimi ishte të eksplorohej se si aspektet e ndryshme të diskursit populist – si mbrojtja e identitetit kulturor, sovranitetit kombëtar dhe vlerave tradicionale – ndikojnë në opinionet e njerëzve në varësi të moshës, nivelit të arsimit dhe orientimit të tyre politik.

Një temë e spikatur e intervistave ishte apelimi i retorikës populiste ndaj identitetit kulturor. Tre nga tetë pjesëmarrësit, konkretisht P2, P4 dhe P6, shprehën një ndjenjë krenarie për trashëgiminë e tyre kombëtare dhe kulturore, të cilën e ndjenin shpesh në kundërshtim me forcat e globalizimit dhe ndryshimeve kulturore bashkëkohore. Pjesëmarrësit me këto pikëpamje gjithashtu e shihnin liderët populistë si mbrojtës të këtyre identiteteve tradicionale, të cilat ata ndiheshin të nën përfaqësuar në diskursin politik kryesor. Një temë tjetër që dallohej ishte theksi mbi sovranitetin kombëtar si themel i retorikës populiste. Për katër pjesëmarrës (P2, P4, P6, P7), koncepti i sovranitetit simbolizonte jo vetëm autonominë politike, por edhe qëndresën ndaj ndërhyrjeve të perceptuara nga faktorë të jashtëm, veçanërisht nga entitete të mëdha gjeopolitike ose bashkime ekonomike. Kjo ishte veçanërisht e vërtetë për pjesëmarrësit që ishin skeptikë ndaj integritetit në BE. Këto përgjigje sugjerojnë se tema e sovranitetit, siç e theksojnë liderët populistë, ka rezonancë me ata që janë të kujdesshëm ndaj dorëzimit të kontrollit tek institucionet e jashtme. Pjesëmarrësit që ndanë këtë pikëpamje ishin ata që kishin më pak besim tek institucionet tradicionale demokratike, duke besuar se qeverisja lokale duhet të forcohet për të mbrojtur më mirë interesat kombëtare.

Përveç identitetit kulturor dhe sovranitetit, vlerat tradicionale gjithashtu u përmendën si një apel kryesor në retorikën populiste. Pjesëmarrësi P7, nga grupi i moshave më të vjetra, ndjeu se mënyra e jetesës po kërcënohej nga lëvizja progresive moderne. Kjo reflektonte një ndjenjë më të gjerë mes pjesëmarrësve konservatorë, të cilët e shihnin liderët populistë si politikanët e vetmuar që ishin të gatshëm të mbështesin hapur këto vlera. Ky apel ndaj tradicionalizmit u perceptua si një siguri që normat e tyre kulturore nuk do të nënshtriheshin plotësisht nga idealet e globalizuara ose progresive.

Pjesëmarrësit më të rinj ose ata me nivel më të lartë arsimi, megjithatë, treguan një pikëpamje më skeptike ndaj retorikës populiste. Tre nga pjesëmarrësit (P1, P3, P8) besonin se apelimet ndaj identitetit kulturor dhe vlerave tradicionale shpesh ishin një mjet manipulimi, i destinuar për të fituar mbështetje në vend që të krijonin ndryshime reale. Kjo perspektivë tregon objektivitetin me të cilin disa pjesëmarrës e shohin retorikën populiste, duke e konsideruar atë si një strategji që luan me apel emocional pa mbështetje të substancuar politike. Këto pikëpamje sugjerojnë një hendek brezash në perceptimin e narrativës kulturore të populizmit, me pjesëmarrësit më të rinj që janë më kritikë ndaj autenticitetit të tij.

Përtej këtyre temave qëndron një dyshim i thellë ndaj institucioneve demokratike tek disa pjesëmarrës, që i bënë ata më të prirur për të qenë të hapur ndaj narrativave populiste. Ky dyshim buron nga ndjenja se institucionet tradicionale kanë dështuar të adresojnë mjaftueshëm problemet lokale ose të mbrojnë interesat kulturore. Analiza tregon se retorika populiste rezonon me grupe të ndryshme demografike përmes apelimit ndaj identitetit kulturor, sovranitetit kombëtar dhe vlerave tradicionale. Megjithatë, ndërsa disa pjesëmarrës e shohin populizmin si një mbrojtje të nevojshme të trashëgimisë kombëtare dhe vlerave, të tjerë, veçanërisht të rinjtë, janë më skeptikë ndaj motiveve të tij. Kjo ndarje tematikore tregon kompleksitetin e mbështetjes për populizmin, duke treguar se si ai mund të apelojë për grupe të caktuara shoqërore, ndërkohë që përballet me kritika nga ata që e vënë në dyshim sinjeritetin dhe efektivitetin e tij. Kjo analizë e detajuar ofron një kuptim të thellë të përgjigjeve të ndryshme ndaj narrativave populiste, duke ilustruar mënyrat e ndryshme se si njerëzit lidhen me premtimet e liderëve populistë në varësi të grupeve të tyre shoqërore, politike dhe personale.

Për të përmbledhur këtë seksion, ndjeshmëria ndaj retorikës populiste ndikohet nga një ndërveprim kompleks i faktorëve socio-ekonomikë, psikologjikë dhe kulturorë. Pasiguria ekonomike, alientimi politik dhe ankthi kulturor janë faktorë të rëndësishëm në mbështetje të lëvizjeve populiste, veçanërisht kur ato kombinohen me apeline emocionale dhe narrative anti-elitiste. Zhvillimi i mediave sociale dhe platformave alternative të mediave ka përforcuar më tej arritjen dhe efektivitetin e retorikës populiste, duke krijuar sfida të reja për institucionet demokratike.

Deri më tani, analizat e kryera në këtë disertacion kanë treguar një lidhje midis nivelit të edukimit dhe ndjeshmërisë ndaj retorikës populiste, duke argumentuar se individët me arsim më të

ulët janë më të prirur të bien pre e kësaj retorike dhe, rrjedhimisht, të shfaqin një nivel më të ulët besimi në institucionet demokratike. Megjithatë, ndonëse ky faktor është i rëndësishëm, ai nuk është i vetmi determinant i këtij fenomeni kompleks. Për të pasur një kuptim më të plotë mbi këtë marrëdhënie, është e nevojshme të zgjerojmë analizën duke përfshirë edhe faktorë të tjerë kontekstualë, si perceptimi mbi korrupsionin, statusi ekonomik, orientimi politik, dhe burimet e informacionit, të cilët mund të kenë një ndikim të konsiderueshëm mbi nivelin e besimit në institucionet demokratike.

Ky seksion synon të zgjerojë analizën përtej edukimit dhe të ekzaminojë ndikimin e retorikës populiste mbi besimin në institucionet demokratike në një mënyrë më gjithëpërfshirëse, duke marrë parasysh një gamë më të gjerë variablash që mund të luajnë një rol ndërmjetësues në këtë marrëdhënie. Për të analizuar më tej këtë fenomen, u ndërtua një model i regresionit linear dhe një model i regresionit logjistik, duke përdorur si variabël të varur (dependent variable) besimin në institucionet demokratike, ndërsa si variabla të pavarura (independent variables) u përfshinë faktorët e mëposhtëm:

1. Retorika populiste – Përfaqëson gatishmërinë e individëve për të pranuar narrativa që ndajnë shoqërinë në "popullin e vërtetë" dhe "elitat e korruptuara".
2. Edukimi – Klasifikuar në tre nivele: i ulët, i mesëm dhe i lartë, si faktor që mund të ndihmojë në përpunimin kritik të informacionit politik.
3. Mosha – Një faktor që ndikon në përvojën politike dhe në perceptimet mbi institucionet.
4. Perceptimi mbi korrupsionin – Një vlerësim subjektiv i pjesëmarrësve mbi shkallën e korrupsionit në vend.
5. Statusi ekonomik – Një indikator që lidhet me përjetimin e stabilitetit ekonomik të qytetarëve.
6. Orientimi politik – Kategorizuar në majtas, djathtas, qendër dhe asnjë preferencë, për të vlerësuar nëse bindjet ideologjike ndikojnë në perceptimin mbi institucionet.

Duke përdorur modelin e regresionit linear, u analizua se si këta faktorë ndikojnë në nivelin e besimit ndaj institucioneve demokratike. Për të thelluar më tej këtë analizë, u përdor modeli i regresionit logjistik, duke ndarë besimin në institucione në dy kategori: "i ulët" (1-3) dhe "i lartë" (4-5), për të parë gjasat e një qytetari për të pasur një nivel të lartë besimi në varësi të faktorëve të lartpërmendur.

Modeli linear i regresionit dha rezultatet e mëposhtme:

Variabla	Koeficienti	P-Vlera (Sig.)
Intercept (Konstante)	3.13	0.000*
Retorika populiste	0.1025	0.035
Edukimi	0.0453	0.064*
Mosha	-0.0001	0.981
Perceptimi mbi korrupsionin	-0.2032	0.040*
Statusi ekonomik	0.0862	0.355

Burimi: Të dhënat e autorit

Në këtë model, retorika populiste rezulton një faktor i rëndësishëm në formësimin e besimit në institucionet demokratike ($p = 0.035$), duke sugjeruar se individët që prirën të mbështesin narrativa populiste kanë tendencë të shfaqin më pak besim te institucionet. Kjo mbështet argumentin se populizmi nuk është thjesht një strategji diskursive, por edhe një mekanizëm që ndikon drejtpërdrejt në perceptimin e institucioneve si jo legjitime apo të dështuara. Edukimi gjithashtu del me një efekt të kufizuar, por të rëndësishëm në model ($p = 0.064$), duke treguar se personat me nivel më të lartë arsimimi janë më pak të prirur të bien pre e retorikës populiste dhe, për rrjedhojë, kanë besim më të lartë në institucione.

Në analizën logjistike, ku besimi në institucione u analizua si variabël binare (besim i ulët vs. besim i lartë), u vunë re këto tendenca:

Variabla	Koeficienti	P-Vlera (Sig.)
Intercept (Konstante)	-0.2153	0.672
Retorika Populiste	-0.2746	0.044*
Edukimi	0.1182	0.053*
Mosha	-0.0017	0.778
Perceptimi mbi Korrupsionin	-0.2508	0.032*
Statusi Ekonomik	0.1848	0.165

Burimi: Të dhënat e autorit

Në këtë model, retorika populiste tregohet të jetë një determinant i rëndësishëm për besimin në institucionet demokratike ($p = 0.044$). Individët që mbështesin narrativa populiste kanë më shumë gjasa të kenë besim të ulët në institucionet demokratike. Ndërkohë, edukimi gjithashtu del një faktor mbrojtës ndaj populizmit, pasi individët me arsim më të lartë kanë më pak gjasa të kenë një perceptim

negativ për institucionet demokratike ($p = 0.053$). Kjo nënkupton se arsimi mund të luajë një rol ndërmjetësues në zbutjen e ndikimit të retorikës populiste mbi perceptimin e institucioneve.

Pasojat e retorikës populiste në stabilitetin demokratik

Ky seksion ka për qëllim të identifikojë dhe diskutojë pasojat afatgjata të retorikës populiste për sistemet demokratike, duke u fokusuar në tri fusha kryesore: erozioni i kontrolleve dhe balancave institucionale, ndikimi në polarizimin politik dhe degradimi i diskursit publik.

Liderët populistë, siç është theksuar në kapitujt e mëparshëm, shpesh përdorin retorikë që ka për qëllim dobësimin e pavarësisë dhe legjitimitetit të institucioneve kyçe demokratike, përfshirë gjyqësorin, median dhe trupat zgjedhorë. Duke i paraqitur këto struktura si pjesë të një “establishment të korruptuar”, ata shkatërrojnë besimin publik, duke hapur rrugën për centralizimin e pushtetit ekzekutiv dhe konsolidimin e kontrollit në duar të liderëve populistë. Kjo strategji jo vetëm që dobëson besimin e qytetarëve në proceset demokratike, veçanërisht në procedurat zgjedhore dhe ligjore, por gjithashtu krijon një ambient ku ky besim është më i dobët gjatë periudhave të krizave sociale apo ekonomike. Besimi i ulët i publikut në institucionet demokratike çon në pjesëmarrje më të ulët në zgjedhje dhe angazhim qytetar, duke minuar kështu legjitimitetin e sistemit demokratik si një tërësi.

Megjithatë, është e rëndësishme të pranohet se erozioni i besimit në sistemet demokratike nuk mund të atribuohet vetëm retorikës populiste. Faktorët më të gjerë socio-ekonomikë dhe institucionalë kontribuojnë ndjeshëm në këtë fenomen. Pabarazia ekonomike, për shembull, shpesh ofron një terren të përshtatshëm për narrativat populiste. Në shoqëritë me diferenca të theksuara të pasurisë, liderët populistë e kanalisin shpesh frustrimin publik ndaj institucioneve, duke i paraqitur ato si mbrojtës të interesave të elitës, dhe jo si mekanizma për qeverisje të barabartë. Hulumentimet tregojnë se nivelet më të larta të pabarazisë së të ardhurave korrelojnë me një ulje të besimit në institucionet demokratike, edhe pa retorikën populiste. Po ashtu, pasiviteti institucional luan një rol kyç. Retorika populiste fiton terren në kontekste ku institucionet nuk arrijnë të ofrojnë shërbime publike në mënyrë efektive apo të mbajnë drejtësinë. Skandalet e korrupsionit të zgjatura ose vonesat gjyqësore, për shembull, mund të dëmtojnë besimin publik jo vetëm për shkak të kuadrit populist, por edhe për shkak të mangësive të dukshme të këtyre institucioneve. Në këto raste, retorika populiste vepron si një katalizator, duke amplifikuar pakënaqësitë e mëparshme dhe shfrytëzuar pakënaqësitë socio-ekonomike dhe dështimet institucionale për të konsoliduar pushtetin.

Pasojat politike të kësaj strategjie shtrihen përtej dobësimit të besimit. Duke dobësuar institucionet demokratike, liderët populistë krijojnë kushte që forcojnë tendencat autoritare. Përqendrimi i pushtetit në degën ekzekutive, në kombinim me dobësimin e institucioneve të pavarura, shkatërron sistemin e kontrollit dhe balancave kyç për qeverisjen demokratike. Pa një kundërpeshë

institucionale të fortë ndaj ndikimit ekzekutiv, qeveritë fitojnë mundësinë për të marrë vendime që shkelin parimet demokratike dhe kufizojnë të drejtat e qytetarëve me përgjegjësi minimale. Ndërsa mbikëqyrja e pavarur dobësohet, mundësitë për korrupsion dhe abuzim me pushtetin rriten, duke dëmtuar më tej transparencën dhe përgjegjshmërinë.

Kjo çrregullim në kontrollin dhe balancat institucionale çon në një ndikim kaskadë në qeverisjen demokratike. Ndërsa institucionet humbin aftësinë për të mbajtur ekzekutivin përgjegjës, qeveritë përqendrohen gjithnjë e më shumë në konsolidimin dhe mbajtjen e kontrollit, duke anashkaluar liritë demokratike dhe duke minuar të drejtat civile. Një sistem kontrolli i dobët mundëson një qeverisje që prioritetizojnë vetë-preservimin mbi interesin publik, duke shpejtuar kështu erozionin e strukturave dhe lirisë demokratike.

Degradimi i lirisë ligjore dhe civile është një pasojë tjetër e pashmangshme e përqendrimit të tepërt të pushtetit në duar të liderëve populistë. Dobësimi i pavarësisë së gjyqësorit zvogëlon aftësinë e tij për të mbrojtur të drejtat e qytetarëve dhe për të kryer funksionin ligjor të paanshëm. Në këto kushte, qytetarët humbin mbrojtjen nga abuzimet e mundshme të autoriteteve, dhe liria e medias bëhet e kufizuar. Mediat e kontrolluara humbin aftësinë për të ofruar informacion objektiv për shoqërinë dhe për të kryer funksionin e monitorimit të veprimeve të qeverisë, i cili është një parim themelor i demokracisë.

Kështu, strategjia e dobësimit të besimit në institucionet demokratike u jep mundësinë populistëve të konsolidojnë pushtetin, por në të njëjtën kohë vë në rrezik stabilitetin dhe jetesueshmërinë e sistemit demokratik. Kjo çon në shkelje të thella të parimeve demokratike, forcimin e tendencave autoritare dhe kufizimin e lirisë civile, çka përfundimisht çon në erozionin e themeleve të demokracisë dhe krijon kushtet për kalimin në forma më rigoroze të qeverisjes.

Këto taktika politike mund të vërehen në Hungari, ku Kryeministri Viktor Orbán ka dobësuar sistematikisht pavarësinë e gjyqësorit dhe ka kufizuar lirinë e medias, duke i paraqitur ato si elementë të një presioni të jashtëm ose “liberal” ndaj popullit hungarez. Orbán akuzoi gjyqësorin për marrjen e vendimeve që janë “kundër interesave të kombit” dhe median që e kritikonte për shpërndarjen e dezinformatave. Kjo ka kontribuar në formimin e një mosbesimi ndaj institucioneve që zakonisht janë shtyllat e demokracisë dhe ka krijuar bazën për kontrollin politik mbi to. Sipas studiuesve, ky qasje e lejoi Orbánin të konsolidonte pushtetin e tij duke përdorur institucionet shtetërore për të mbështetur interesat e tij politike (Rohac, D. 2023). Po ashtu, në Shtetet e Bashkuara, Donald Trump e ka diskredituar shpesh autoritetin zgjedhor, gjykatat dhe median gjatë presidencës së tij, duke i quajtur ata “armiq të popullit” dhe duke i akuzuar për “lajme të rreme.” Kërkesat e tij për “zgjedhje të vjedhura” dhe “korrupsion sistematik” në gjyqësor dhe autoritetet zgjedhore pas zgjedhjeve të vitit 2020 çuan në një rënie të besimit në këto institucione midis një pjesë të konsiderueshme të popullatës. Kjo gjithashtu çoi në sulme ndaj medias dhe sistemit ligjor, duke krijuar një bazë për polarizim politik

më të thellë (Lacatus, C. 2021; Lacatus, C., & Meibauer, G. 2023). Dobësimi i besimit në institucionet e pavarura në një sistem demokratik e bën më të vështirë arritjen e unitetit, krijon ndarje në shoqëri dhe dobëson institucionet qytetare.

Spektori i medias është një nga më të cenueshmit në kontekstin e retorikës populiste dhe ndikimin e saj në institucionet demokratike. Liderët populistë shpesh akuzojnë median për paragjykim, duke vënë në dyshim objektivitetin dhe paanshmërinë e saj. Në shumë raste, ata i paraqesin mediat si pjesë të një “establishmentit të korruptuar” që vepron kundër interesave të popullit, ose madje si pjesë e një “komploti më të madh” që synon të fshehtë të vërtetën dhe të manipulojë opinionin publik. Këto akuza janë pjesë e një strategjie më të gjerë populiste që ka për qëllim krijimin e një realiteti alternativ, ku media paraqitet si “armike e popullit”, duke çuar në një dobësim të besimit në burimet tradicionale të informacionit (Aiolfi, T. 2022). Delegjitimimi i shtypit ka disa qëllime. Para së gjithash, ai synon të diskreditojë çdo informacion që kundërshton narrativën populiste. Kur media boton hetime që zbulojnë defekte në politikë ose skandale personale, liderët populistë përpiqen t’i mohojnë këto raporte duke i paraqitur ato si “lajme të rreme” të përhapura nga urdhri i “opozitës elitare”. Kjo krijon përshtypjen në shoqëri që media është e paafte të mbulojë ngjarjet në mënyrë objektive dhe vepron në interes të një grupi të kufizuar individësh. Kështu, populizmi përdor sulmet ndaj medias për të forcuar mbështetje për veten, ndërsa elitët dhe forcat opozitare paraqiten si armiq të popullit, dhe gazetaria e pavarur bëhet një instrument i luftës politike (Ghender, F. 2022). Një pasojë tjetër e delegjitimitit të medias është krijimi i një atmosfere mosbesimi në shoqëri. Kur populistët akuzojnë median për paragjykim dhe interesa të fshehta, ata kontribuojnë në formimin e skepticizmit në shoqëri ndaj çdo informacioni që nuk përputhet me narrativën populiste. Kjo dobëson rolin e medias si “pushteti i katërt” dhe zvogëlon aftësinë e saj për të ushtruar kontroll publik mbi veprimet e autoriteteve. Në shoqëritë me nivele të larta mosbesimi ndaj medias, qytetarët bëhen më të prirur ndaj dezinformacionit dhe manipulimit, sepse ata nuk kanë burime të besueshme për të verifikuar faktet (Krzyżanowski, M., & Ekström, M. 2022). Kjo krijon një mjedis të favorshëm për populistët, të cilët mund të përhapin versionet e tyre të ngjarjeve pa kundërshtim serioz nga publiku.

Kritikimi i medias u mundëson liderëve populistë të minojnë opozitën. Duke parë publikimet kritike si sulme të motivuara politikisht, populistët mund të mohojnë çdo përgjegjësi, duke pretenduar se fushatat mediatike kundër tyre janë organizuar për të diskretituar “liderin e vërtetë të popullit”. Kjo zvogëlon rëndësinë e hetimeve dhe zbërthimeve që zakonisht shërbejnë interesit publik, duke e ulur llogaridhënien e autoriteteve ndaj shoqërisë. Retorika populiste kundër medias krijon një imazh të “elita” që përpiqen të manipulojnë shoqërinë, duke neutralizuar çdo përpjekje për të sjellë autoritetet nën kontroll (Çinar, I., Stokes, S., Uribe, A. 2020). Për më tepër, një strategji e tillë kontribuon në krijimin e një ekosistemi alternativ informacioni që ndërtohet rreth liderit populist. Në kontekstin e besimit në rënie ndaj mediave tradicionale, populistët mund të lançojnë kanale të veta komunikimi,

shpesh përmes rrjeteve sociale, të cilat u mundësojnë atyre të drejtojnë mesazhe drejtpërdrejt ndaj votuesve. Kjo forcon pozitën e liderit dhe krijon një mjedis ku informacioni qarkullon pa kritikë dhe verifikim të jashtëm. Këto “fluska informacioni” mund të çojnë në polarizimin e shoqërisë, pasi qytetarët nuk kanë qasje në pikëpamje alternative, dhe informacioni që mbështet narrativën populiste forcon besimet e tyre ekzistuese. Në fund të fundit, kjo strategji e delegjitimizimit të medias ka pasoja serioze për shoqërinë, pasi çon në shkatërrimin e proceseve demokratike. Në kushte ku media nuk mund të përmbushë funksionin e saj të mbikëqyrjes së veprimeve të autoriteteve dhe informimit të publikut, balanca e pushtetit zhduket, dhe dega ekzekutive merr shumë më tepër liri në veprimet e saj. Kjo krijon parakushtet për tendenca autoritare dhe kufizime të të drejtave civile, pasi qytetarët nuk kanë qasje në informacion të besueshëm dhe objektiv.

Retorika populiste, me dikotominë e saj të qartë të “popullit” kundrejt “elita”, ndikon thellësisht në peizazhin politik duke intensifikuar polarizimin. Kjo strategji mbështetet në paraqitjen e shoqërisë si të ndarë në dy grupe të pandashme: njëra që përfaqëson vullnetin autentik të kombit, dhe tjetra që mishëron korrupsionin dhe distancimin nga nevojat e vërteta shoqërore. Kjo retorikë nxit një identitet kolektiv ndër mbështetësit, duke i bashkuar ata kundër një kundërshtari të përbashkët dhe duke krijuar një dinamikë “ne kundër tyre”. Siç vërejnë J. Prinz (2021) dhe R. Németh (2023), kjo kornizë binare thellon ndarjet shoqërore, duke kultivuar armiqësi ndaj kundërshtarëve të perceptuar dhe duke shkatërruar mundësinë e një dialogu konstruktiv. Vija e fortë e konflikteve politike që paraqitet nga retorika populiste, e cila i kupton ato në terma absolutë, e minon kompromisin—një gur themeli i negociatave demokratike. Në vend që t’i shohin kundërshtarët si pjesëmarrës të ligjshëm në procesin politik, populistët shpesh i portretizojnë ata si armiq që punojnë për të sabotojnë vullnetin e popullit. Kjo perspektivë, siç argumenton R. Sarsfield (2024), bën që qytetarët në shoqëritë e dominura nga populizmi të barazojnë kompromisin me tradhti, duke forcuar më tej polarizimin dhe duke shtypur përpjekjet për të ndërtuar konsensus shoqëror.

Ndërsa natyra polarizuese e populizmit kritikohet gjerësisht, është thelbësore të njihet se ai gjithashtu shërben si një katalizator për adresimin e ankesave sistemike që shpesh neglizhohen nga sistemet politike tradicionale. Liderët populistë shpesh nxjerrin në pah çështje të tilla si varfëria rurale, të drejtat e punëtorëve, dhe pabarazitë rajonale, të cilat politika kryesore mund t’i injorojë. Në Amerikën Latine, për shembull, lëvizjet populiste kanë arritur të sjellin në diskutim pabarazitë socio-ekonomike në bisedat kombëtare, duke sfiduar struktura të thella pushteti dhe duke zbuluar mangësitë institucionale. Kjo aftësi për të mobilizuar grupe të marginalizuara dhe për të tërhequr vëmendjen ndaj çështjeve të neglizhuara tregon ndikimin dypalësh të populizmit: ai ndërpret sistemet ekzistuese në mënyra që mund të jenë si konstruktive ashtu dhe shkatërruese. Edhe pse populizmi mund të minojë integritetin institucional, ai gjithashtu mund të shërbejë si një mekanizëm për të amplifikuar zërat e atyre që janë përjashtuar historikisht nga procesi politik.

Implikimet e retorikës populiste ilustrohen në mënyrë të gjallë në rastin e Brexit në Mbretërinë e Bashkuar. Fushata populiste që mbështeste largimin e Britanisë nga Bashkimi European e paraqiti çështjen si një luftë për të rimarrë sovranitetin nga “elitat” të cilat akuzoheshin për veprime kundër interesave të “popullit të vërtetë britanik”. Kjo narrativë jo vetëm që intensifikoi ndarjet shoqërore, por gjithashtu e bëri kompromisin thuajse të pamundur. Përpjekjet pas referendumit për të negociuar kushtet e Brexit-it u perceptuan nga shumë mbështetës të fushatës “Leave” si tradhti e rezultateve të referendumit. Ky qëndrim i pakompromis thelloi më tej polarizimin, duke krijuar një ambient politik ku palët kundërshtuese nuk mund të gjenin një pikë të përbashkët. Debati për Brexit në fund të fundit u bë një shembull i rreziqeve që sjell retorika populiste, duke treguar se si ajo mund të transformojë diskursin politik në një arenë të konflikteve të pa pajtuara.

Duke paraqitur konfliktet politike në terma të qartë dhe emocionalë, retorika populiste ndërton jo vetëm diskursin politik të menjëhershëm, por gjithashtu aftësinë afatgjatë të shoqërive për të trajtuar sfida të ndërlikuara. Ndërkohë që mund të nxjerrë në pah dështimet sistematike dhe të mobilizojë zërat e marginalizuar, ajo gjithashtu thellon ndarjet shoqërore dhe minon shpirtin bashkëpunues të nevojshëm për qeverisjen demokratike. Ky ndikim dypalësh kërkon një kuptim të nuancuar të rolit të populizmit në demokracitë moderne, duke pranuar si potencialin e tij për të prishur dhe kapacitetin për të polarizuar.

Pas referendumit, shpresat për një zgjidhje kompromisi mbi kushtet e daljes së Britanisë nga BE nuk u realizuan. Qytetarët që mbështetën Brexit-i i perceptuan çdo propozim për një kompromis me BE-në si një tradhti të interesave kombëtare dhe si një minim të “vullnetit të vërtetë të popullit”. Këto pozita rritën ndarjen mes grupeve “Leave” dhe “Remain”, pasi mbështetësit e të dyja palëve nuk e panë më mundësinë e kuptimit dhe bashkëpunimit për mirëqenien e vendit. Kjo përkeqësoi situatën politike të brendshme dhe e bëri të vështirë arritjen e një konsensusi në parlament kur u morën vendime mbi detajet e largimit nga BE. Si pasojë, peizazhi politik i MB u bë më i polarizuar dhe debati për Brexit u shndërrua në një betejë bardhë e zi mes kampeve të papajtueshme, ku secila palë e perceptoi çdo tërheqje si një tradhti të interesave.

Përkeqësimi konstant i këtij ndarjeje në opinionin publik krijon një ngarkesë të fortë emocionale në shoqëri, e cila nxit intolerancën ndaj ndrysheve dhe intensifikon ndjenjat polarizuese. Qytetarët fillojnë të shohin besimet e tyre politike jo si një nga mundësitë e mundshme të pikëpamjeve, por si të vetmen e drejtë, ndërsa pozita e kundërt perceptohet si një kërcënim. Në këto kushte, antagonizmi ndaj përfaqësuesve të kampeve kundërshtarë rritet. Me kalimin e kohës, një polarizim i tillë politik shkatërron lidhjet qytetare dhe minon solidaritetin shoqëror. Qytetarët nga grupe të ndryshme politike fillojnë jo vetëm të shmangin kontaktin me njëri-tjetrin, por gjithashtu të perceptojnë grupet kundërshtarë si kundërshtarë të rrezikshëm, me të cilët bashkëpunimi ose kompromisi janë të

pamundura. Si pasojë, dialogu politik zëvendësohet nga gjuha e përplasjeve dhe mundësia për të diskutuar probleme shoqërore të përgjithshme bëhet gjithnjë e më e vështirë.

Retorika populiste gjithashtu çon në efektin e quajtur “efekti i dhomës së jehonës”, ku qytetarët lidhen vetëm me ata që ndajnë besimet e tyre politike, duke përforcuar më tej polarizimin. Ky vetëizolim kontribuon në përhapjen e pikëpamjeve radikale dhe në uljen e mendimit kritik, pasi njerëzit nuk janë të ekspozuar ndaj mendimeve alternative (Hobolt, S. B., Lawall, K., & Tilley, J. 2024). Niveli i lartë i polarizimit politik, i nxitur nga retorika populiste, ka pasoja serioze për procesin demokratik. Në vend që të diskutojnë probleme reale dhe mundësitë për zgjidhje, politika bëhet një betejë mes grupeve që nuk janë të gatshëm të dëgjojnë njëri-tjetrin, duke çuar në destabilizimin e sistemit politik.

Zhvillimi i mediave sociale ka ndryshuar ndjeshëm mënyrën se si informacioni shpërndahet dhe komunikohen në shoqëri, duke rritur ndjeshëm polarizimin politik për shkak të ndikimit të retorikës populiste. Platforma të tilla si Facebook, Twitter dhe YouTube janë bërë burime kryesore informacioni për miliona njerëz, ku përmbajtja shpërndahet shpejt dhe mund të arrijë audiencë nga grupe të ndryshme shoqërore. Megjithatë, hulumtimet tregojnë se algoritmet e këtyre platformave janë ndërtuar për të promovuar përmbajtje që ngjallin emocione dhe janë sensacionale, të cilat tërheqin më aktivisht vëmendjen e përdoruesve dhe i inkurajojnë ata të ndërveprojnë (Denisova, A. 2021). Kjo krijon kushte ideale për përhapjen e mesazheve populiste, të cilat shpesh janë të bazuara në apeline emocionale dhe narrative të thjeshta, polarizuese. Algoritmet e mediave sociale që promovojnë shpërndarjen e përmbajtjeve sensacionale inkurajojnë përdoruesit të qëndrojnë në “dhoma jehone” informacioni, ku ata zakonisht përballen me pikëpamje që përputhen me të tyret. Kjo kufizon qasjen e tyre në pikëpamje të ndryshme, duke forcuar besimet ekzistuese. Retorika populiste, e cila shpesh e ndan shoqërinë në “ne kundër ata”, përshtatet për mrekulli në këto “flluska” dhe ngarkon emocionalisht audiencën.

Retorika populiste, e cila karakterizohet nga tonet përplasuese dhe injorimi i qëllimshëm i korrektësisë politike, ka një ndikim të rëndësishëm në diskursin publik, duke kontribuar në degradimin e tij. Liderët populistë braktisin normat e zakonshme të sjelljes së etikës dhe tolerancës në deklaratat publike, gjë që u mundëson atyre të duken si “njerëzit e zakonshëm” ose “të tyre” për votuesit që janë lodhur nga gjuha formale dhe burokratike e politikës tradicionale. Kjo u jep atyre pamjen e autenticitetit, pasi ata demonstrojnë drejtësi dhe hapësirë, që tërheq një elektorat të zhgënjyer nga politika tradicionale dhe kufizimet e saj. Megjithatë, kjo retorikë ka pasojat e saj: ajo e kthen diskursin publik në një arenë për sulme personale dhe refuzim të diskutimit konstruktiv mbi çështjet që shqetësojnë shoqërinë.

Refuzimi i korrektësisë politike shpesh çon në normalizimin e deklaratave provokuese, sulmeve ofenduese dhe gjuhës emocionale dhe polarizuese. Kjo kontribuon në formimin e një atmosfere ku

trajtimi tolerant dhe respektues i kundërshtarëve humbet vlerën e tij dhe gjuha e ashpër bëhet një formë e pranueshme komunikimi. Refuzimi i korrektësisë politike krijon kushte për përhapjen e “retorikës toksike”, ku theksi nuk është tek zgjidhja e problemeve, por tek diskreditimi i kundërshtarëve dhe krijimi i një ndarjeje në shoqëri. Në afat të gjatë, kjo ndikon negativisht në institucionet demokratike, të cilat janë ndërtuar mbi parimet e tolerancës, dialogut të hapur dhe respektit për diversitetin e pikëpamjeve (Walker, K. 2023).

Për më tepër, degradimi i diskursit publik të shkaktuar nga retorika populiste forcon tendencën për përhapjen e dezinformatave. Kur liderët populistë përhapin pohime të thjeshta dhe ndonjëherë të gabuara, kjo krijon një perceptim të shtrembëruar të realitetit politik në shoqëri. Dezinformata ndihmon në ruajtjen e një ndarjeje të qartë mes “popullit” dhe “elitave” dhe ndez konflikte në shoqëri, duke bërë të vështirë për qytetarët të kuptojnë çështje komplekse. Dezinformata po bëhet një pjesë e pandashme e diskursit populist, duke minuar aftësinë për të analizuar faktet në mënyrë objektive dhe duke përshkallëzuar mosbesimin ndaj burimeve të informacionit. (Casagrande, R., & Pira, F. 2024).

Ky stil përplasjeje ndikon gjithashtu në gatishmërinë e qytetarëve për të angazhuar në dialog politik. Në një shoqëri ku retorika agresive dhe polarizuese bëhet normë, qytetarët humbasin motivimin dhe gatishmërinë për të diskutuar çështje të rëndësishme politike, pasi një diskutim i tillë shpesh shndërrohet në sulme personale. Shumë qytetarë shmangin bisedat politike për të evituar konflikte, gjë që rrit më tej polarizimin politik dhe ul cilësinë e pjesëmarrjes politike (Hussain, H., et al., 2023). Kjo çon në formimin e një kulture politike ku dialogu konstruktiv bëhet gjithnjë e më i pamundur, pasi çdo shprehje perceptohet përmes prizmit të përplasjes dhe pa kompromis.

Në një nivel më të thellë, braktisja e korrektësës politike dhe e qytetarisë çon në erozionin e normave dhe vlerave demokratike. Rretorika populiste jo vetëm që shkel rregullat e debatit, por gjithashtu minon besimin në vetë principin e shkëmbimit të ideve, ku të gjithë pjesëmarrësit kanë të drejtë të barabartë për të shprehur pikëpamjen e tyre. Kur diskuza publike bazohet në konfrontim, ajo gradualisht e largon qytetarët nga vlerat demokratike, pasi ata fillojnë të shohin retorikën agresive si një qasje më "të sinqertë" dhe "më efektive" për zgjidhjen e çështjeve politike (Scholtz, H. 2024).

Në fund, ky degradim i diskutimit publik ka pasoja të rënda për cilësinë e demokracisë. Pamundësia për të angazhuar një dialog konstruktiv dhe për të shkëmbyer ide në një atmosferë respekti çon në dobësimin e demokracisë, pasi qytetarët, të zhgënjyer nga cilësia e komunikimit politik, refuzojnë të marrin pjesë në proceset demokratike. Një kulturë politike e bazuar në konfrontim bëhet më pak e qëndrueshme ndaj radikalizmit dhe ekstremizmit, gjë që mund të çojë në fragmentimin e mëtejshëm të shoqërisë dhe rënien e legjitimitetit të institucioneve demokratike.

Në bazë të analizës së paraqitur në këtë kapitull, retorika populiste ka një ndikim të thellë dhe shumëfacetar në stabilitetin dhe qëndrueshmërinë e sistemeve demokratike. Duke minuar legjitimitetin e institucioneve kyçe demokratike, duke nxitur polarizimin politik dhe duke degraduar

diskutimin publik, liderët populistë dobësojnë themelet demokratike të nevojshme për një shoqëri të qëndrueshme dhe funksionale. Paraqitja e institucioneve si mjete të një "elite të korruptuar" minon besimin publik, duke krijuar kushte të favorshme për centralizimin e pushtetit ekzekutiv dhe për erozionin e mekanizmave të përgjegjshmërisë që janë thelbësorë për demokracinë. Kjo delegjitimizim strategjik çon në shpërbërjen e kontrollit dhe balancës institucionale, e cila jo vetëm që rrezikon pavarësinë e pushtetit gjyqësor, medias dhe organeve zgjedhore, por gjithashtu hap rrugën për tendenca autoritariste. Gjatë krizave ekonomike apo sociale, mosbesimi në proceset demokratike mund të thellohet, duke çuar në një rënie të angazhimit qytetar, që nga ana e tij kërcënon legjitimitetin e përgjithshëm të qeverisjes demokratike. Erozioni i besimit dhe përgjegjshmërisë kontribuon në një mjedis politik ku transparencë zvogëlohet, duke nxitur korrupsionin dhe duke lejuar ata që janë në pushtet të veprojnë pa mbikëqyrje. Rënia e cilësisë së diskutimit publik e përkeqëson më tej këto probleme, pasi retorika konfrontuese dhe polarizuese e populizmit pengon dialogun konstruktiv politik. Duke normalizuar retorikën inflamatorë, sulmet personale dhe dezinformimin, liderët populistë krijojnë një atmosferë armiqësie që dekurajon qytetarët nga angazhimi në debatet politike të dobishme. Ndërkohë që parimet e respektit të ndërsjellë dhe debatit të informuar dobësohen, qytetarët tërhiqen gjithnjë e më shumë në bunkerë ideologjikë, duke thelluar polarizimin dhe i izoluar ata nga perspektiva të tjera. Ky përkeqësim në kulturën politike mund të çojë në një rënie të angazhimit qytetar dhe një hezitim për të kërkuar një terren të përbashkët, duke minuar procesin demokratik.

Në fund, ndikimi i retorikës populiste në stabilitetin demokratik është si i menjëhershëm ashtu edhe i thellë, duke ndikuar në angazhimin e qytetarëve, integritetin e institucioneve dhe kulturën politike. Kapaciteti i zvogëluar për dialog konstruktiv dhe alienimi i qytetarëve nga normat demokratike paraqesin rreziqe të rëndësishme për shëndetin dhe qëndrueshmërinë e sistemeve demokratike. Siç ka treguar ky kapitull, pasojat afatgjata të retorikës populiste shkojnë përtej thjesht diskutimit politik, duke rrezikuar parimet themelore të qeverisjes demokratike.

Kapitulli 5. Diskutime

Analiza e retorikës populiste e paraqitur në seksionin e rezultateve zbuloi një temë të përsëritur në fjalimet e liderëve të studiuar: një narrativë "ne kundër atyre", ku diskursi politik paraqitet si një konflikt midis "popullit" dhe "elitës", duke polarizuar shoqërinë. Ky portretizim dualist u mundëson liderëve populistë të pozicionohen si mbrojtës të "njerëzve të zakonshëm", duke i konsideruar institucionet tradicionale dhe ndikimet e huaja si kërcënime. Një gjetje e rëndësishme në seksionin e rezultateve ishte mënyra se si retorika populiste shfrytëzon frikën dhe pasigurinë publike, veçanërisht në kontekstin e paqëndrueshmërisë socio-ekonomike. Liderët theksojnë në mënyrë strategjike tema

si stabiliteti ekonomik dhe ruajtja e identitetit kulturor, duke supozuar se politika e globalizuar dhe idealet liberale minojnë këto vlera.

Ky kapitull shqyrton implikimet e këtyre gjetjeve, duke analizuar se si retorika populiste jo vetëm që mobilizon mbështetjen publike, por gjithashtu minon besimin te institucionet demokratike. Ai gjithashtu e lidh këtë analizë me kërkimet ekzistuese në shkencat politike dhe psikologjinë sociale, duke ofruar një perspektivë mbi ndërthurjen e diskursit populist me çështje të identitetit kombëtar, sovranitetit dhe stabilitetit demokratik. Gjithashtu, kapitulli diskuton ndikimin më të gjerë të kësaj retorike në polarizimin politik, fragmentimin shoqëror dhe pasojat e mundshme afatgjata për qeverisjen demokratike.

Analiza e fjalimeve të Viktor Orbán nxjerr në pah ndikimin e thellë të retorikës populiste mbi normat demokratike dhe identitetin kombëtar. Përdorimi i vazhdueshëm nga Orbán i një retorike mbi kërcënimet e jashtme, veçanërisht nga Bashkimi Evropian dhe aktorët ndërkombëtarë liberalë, e pozicionon Hungarinë si mbrojtëse të vlerave tradicionale kundër një "elite globale" të supozuar armiqësore. Ky kornizim kultivon perceptimin e një rreziku të vazhdueshëm ndaj sovranitetit kombëtar, duke legjitimuar politika që përqendrojnë pushtetin ekzekutiv dhe dobësojnë mekanizmat e kontrollit dhe balancës demokratike. Retorika e Orbán përputhet me gjetjet e studiuesve si W. A. Galston (2020) dhe M. Rewizorski (2021), të cilët argumentojnë se liderët populistë shfrytëzojnë frikën nga globalizimi dhe erozioni kulturor për të konsoliduar pushtetin, duke mobilizuar opinionin publik rreth temave nacionaliste dhe kulturore. Kjo strategji u mundëson liderëve si Orbán të anashkalojnë normat demokratike, të justifikojnë reformat institucionale dhe t'i paraqesin veprimet e tyre si të domosdoshme për mbrojtjen e "vlerave të vërteta".

Një element i rëndësishëm i retorikës së Orbán është paraqitja e "vlerave hungareze" si të kërcënuara nga liberalizmi perëndimor dhe globalizimi. Duke e kornizuar këtë ndikim si një kërcënim ekzistencial, Orbán forcoi narrativën se një qeverisje e fortë dhe e centralizuar është thelbësore për të ruajtur identitetin kombëtar. Kjo retorikë jo vetëm që rezonon me votuesit që ndihen të alienuar nga ndikimet kulturore dhe ekonomike të globalizimit, por gjithashtu justifikon masa kufizuese ndaj medias së pavarur, shoqërisë civile dhe autonomisë gjyqësore. Studimi i S. Tepe (2022) mbështet këtë tendencë, duke vënë në dukje se liderët populistë paraqesin shpesh institucionet demokratike si pengesa ndaj vullnetit të popullit, veçanërisht në çështjet që lidhen me ruajtjen e kulturës. Kjo strategji i lejon populistëve të krijojnë një narrativë të "kërcënimit shoqëror", ku politikat autoritare paraqiten si masa mbrojtëse të nevojshme.

Këto gjetje mbështesin teorinë e "reagimit kulturor" të propozuar nga P. Norris dhe R. F. Inglehart (2016), e cila argumenton se segmentet e shoqërisë të alienuara nga ndryshimet e shpejta sociale—si globalizimi, sekularizimi dhe multikulturalizmi—janë të prirura të mbështesin liderët populistë që paraqiten si mbrojtës të vlerave tradicionale. Fjalimet e Viktor Orbán ilustronë këtë

dinamikë, pasi ai shfrytëzon shqetësimet rreth identitetit kulturor dhe kombëtar, duke forcuar mbështetjen tek ata që ndihen të lënë pas nga shoqëria moderne dhe e globalizuar. Përdorimi i shpeshtë i termave si "civilizimi perëndimor," "vlerat kristiane" dhe "sovrانيتeti hungarez" në diskursin e tij reflekton një apel ndaj një identiteti kolektiv të rrënjësuar në simbole kulturore dhe historike. Këto tema rezonojnë me votuesit që i perceptojnë këto vlera si të rrezikuara, duke krijuar një narrativë të fuqishme që legjitimon përqendrimin e pushtetit dhe marginalizimin e kundërshtarëve.

Megjithatë, jo të gjithë studiuesit bien dakord mbi implikimet e retorikës së Orbán dhe pasojat e saj më të gjera për demokracinë. Për shembull, P. H. Ditto dhe C. G. Rodriguez (2021) sfidojnë idenë se retorika populiste domosdoshmërisht minon demokracinë, duke argumentuar se narrativat e tilla mund të shërbejnë si një korrigjim ndaj dominimit elitist, duke nxjerrë në pah shqetësime legjitime të grupeve të marginalizuara. Ata sugjerojnë se edhe pse liderët populistë mund të përdorin retorikë përjashtuese, ata gjithsesi operojnë brenda kufijve të sistemeve demokratike, duke ofruar një zë për ata që ndihen të përjashtuar nga strukturat tradicionale politike. Ky këndvështrim bie në kontrast me studimet e Norris dhe Inglehart (2016), të cilat theksojnë efektet destabilizuese afatgjata të diskursit populist mbi demokracitë pluraliste.

Në mënyrë të ngjashme, T. Gidron dhe P. A. Hall (2017) ofrojnë një analizë më të nuancuar, duke propozuar që ankthet kulturore dhe ekonomike që nxisin mbështetjen për populizmin nuk janë thjesht reaksione ndaj ndryshimeve, por gjithashtu pasqyrojnë ndryshime strukturore në ekonominë globale dhe tregun e punës. Sipas studimit të tyre, retorika populiste nuk shfrytëzon thjesht këto ankthime, por gjithashtu trajton çështje thelbësore, si pasiguria ekonomike dhe perceptimi i rënies së mobilitetit shoqëror. Nga ky këndvështrim, fokusi i Orbán mbi mbrojtjen e identitetit dhe sovranitetit hungarez mund të rezonojë jo vetëm për shkak të frikës kulturore, por edhe sepse prek pakënaqësitë më të gjera me globalizimin ekonomik dhe shpërndarjen e tij të pabarabartë të përfitimeve.

Pavarësisht këtyre interpretimeve alternative, rasti i Orbán ilustron se si bashkimi i identitetit kombëtar me qeverisjen mund të gërryëjë parimet demokratike. Analiza e shpeshtësisë së termave kyç të përdorur nga Orbán (Tabela 3), si referencat ndaj "civilizimit perëndimor," "vlerave kristiane" dhe "stabilitetit ekonomik," e përforcon më tej përputhjen e tij me teorinë e reagimit kulturor. Këta terma pasqyrojnë një apel ndaj identitetit kolektiv të rrënjësuar në simbole historike dhe kulturore, i cili rezonon fuqishëm me votuesit që i perceptojnë këto vlera si të rrezikuara. Duke i përdorur këto tema, Orbán jo vetëm që forcon një identitet të përbashkët kulturor, por gjithashtu delegjitimon opozitën, duke e paraqitur atë si të lidhur me vlera të huaja ose "jo-hungareze". Kjo qasje retorike ka rezultuar efektive në konsolidimin e mbështetjes dhe marginalizimin e kundërshtimit, ashtu siç dëshmohet nga popullariteti i vazhdueshëm i Orbán në Hungari.

Retorika populiste, siç vërehet në strategjitë e Donald Trump në Shtetet e Bashkuara dhe Jair Bolsonaro në Brazil, mbështetet fuqimisht në një narrativë “ne kundër tyre”, ku "populli i vërtetë" vihet përballë elitave të korruptuara dhe armiqve të jashtëm të perceptuar. Të dy liderët u pozicionuan si mbrojtës të qytetarit të zakonshëm, duke i portretizuar institucionet tradicionale dhe kundërshtarët si pengesa për madhësinë kombëtare. Retorika e Trump, për shembull, shpesh krijonte kontraste të forta midis "amerikanëve të vërtetë" dhe atyre që ai i konsideronte kërcënime për sigurinë kombëtare, përfshirë emigrantët, kundërshtarët politikë dhe aleatët ndërkombëtarë. Kjo qasje është e ngjashme me mënyrën se si Viktor Orbán e paraqet Hungarinë si një bastion kundër liberalizmit perëndimor dhe globalizimit, duke theksuar kërcënimet e jashtme për të mobilizuar mbështetjen e brendshme.

Kjo retorikë ka një efekt polarizues, duke nxitur mosbesimin ndaj institucioneve demokratike, të cilat paraqiten si bashkëpunëtore në këto kërcënime të supozuara. Jan-Werner Müller (2022) e identifikon këtë ndarje shoqërore si një karakteristikë thelbësore të populizmit, duke argumentuar se dikotomia morale e tij lë shumë pak hapësirë për kompromis ose pluralizëm.

Implikimet e kësaj retorike mbi besimin në demokraci janë thelbësore. Norris dhe Inglehart (2016) argumentojnë se kur liderët delegjitojnë institucionet duke i paraqitur ato si të korruptuara ose nën kontrollin e elitave armiqësore, besimi publik në këto institucione gërryhet. Në Shtetet e Bashkuara, sulmet e përsëritura të Trump ndaj medias dhe gjyqësorit, duke i cilësuar ato si të njëanshme dhe armiqësore ndaj "amerikanëve të vërtetë", janë shembull i këtij fenomeni. Kapitulli 4 i këtij studimi thekson se ky delegjitimim krijon një klimë dyshimi, ku mekanizmat e llogaridhënies, si shtypi dhe mbikëqyrja gjyqësore, perceptohen më shumë si mjete partizane sesa si arbitra neutralë. Kjo përputhet me gjetjet e Levitsky dhe Ziblatt (2020), të cilët argumentojnë se këto taktika minojnë themelet e demokracisë, duke gërryer besimin e publikut në paanshmërinë dhe drejtësinë e institucioneve.

Një shembull i spikatur i këtij fenomeni është dyshimi i vazhdueshëm i Jair Bolsonaro ndaj sistemit elektronik të votimit në Brazil, të cilin ai e paraqiti si të cenueshëm nga manipulimi. Duke hedhur dyshime mbi legjitimitetin e proceseve zgjedhore, Bolsonaro krijoi një narrativë që minon besimin te qeverisja demokratike. Kjo strategji është e ngjashme me pretendimet e pabazuara të Trump për mashtrim elektoral në zgjedhjet presidenciale të vitit 2020 në SHBA, të cilat patën pasoja të gjera, përfshirë sulmin e 6 janarit ndaj Kapitolit. Këto raste tregojnë se si liderët populistë mund të shfrytëzojnë frikën nga korrupsioni institucional për të justifikuar sfidat ndaj normave demokratike. Studiues si Cas Mudde dhe Cristóbal Rovira Kaltwasser (2017) argumentojnë se ky erozion i besimit tek institucionet nuk është thjesht një efekt anësor i populizmit, por një strategji e qëllimshme për të konsoliduar pushtetin, duke minuar mekanizmat e llogaridhënies.

Retorika e Orbán gjithashtu ka minuar institucionet demokratike, duke i paraqitur ato si agjentë të ndikimit të huaj. Përshkrimi i Bashkimit Evropian nga Orbán si një entitet që imponon vlera liberale

të padëshiruara mbi Hungarinë, ka gërryer besimin në proceset demokratike të BE-së, duke i portretizuar forcat pro-BE brenda Hungarisë si tradhtarë të interesave kombëtare. Kjo qasje jo vetëm që ka dobësuar mbështetjen publike për pluralizmin demokratik, por gjithashtu ka justifikuar veprime që përqendrojnë pushtetin në degën ekzekutive. Qeveria e Orbán ka kufizuar gjithnjë e më shumë pavarësinë e gjyqësorit dhe medias, duke krijuar një sistem ku demokracia formalisht ekziston, por në praktikë është e kontrolluar.

Ágh (2022) dokumenton këto prirje, duke theksuar se qeveria e Orbán ka përdorur reformat ligjore dhe institucionale për të konsoliduar pushtetin, ndërkohë që mban një fasadë të legjitimitetit demokratik. Sistemi gjyqësor është reformuar në mënyrë të tillë që ekzekutivi të ketë ndikim të zgjeruar mbi emërimet e gjyqtarëve dhe organet kryesore ligjore. Në teori, gjykatat mbeten të pavarura, por në praktikë ato janë të nënshtruara ndaj kursit politik të mbështetur nga qeveria Orbán, duke i mundur asaj kontroll mbi vendimet gjyqësore të padëshiruara për partinë në pushtet. Këto ndryshime ligjore janë bërë një mjet për të neutralizuar opozitën dhe për të zbutur kritikën nga shoqëria civile dhe organizatat ndërkombëtare.

Ágh (2022) vë gjithashtu në dukje rolin e medias si një instrument kyç kontrolli politik. Reformat në sektorin mediatik kanë forcuar ndjeshëm kontrollin shtetëror mbi mediat kryesore, duke kufizuar aksesin në perspektiva alternative. Kjo strategji lejon krijimin e një narrative të favorshme për qeverinë, duke kufizuar hapësirën për kundërshtim, gjë që është veçanërisht problematike në një demokraci, ku opinionet e lira dhe të shumta janë bazë e legjitimitetit politik.

Kështu, Orbán ka krijuar një sistem në të cilin proceset formale demokratike ruhen, por funksionaliteti i tyre është ndjeshëm i kufizuar në interes të pushtetit ekzekutiv. Kjo mundëson ruajtjen e fasadës së demokracisë, e cila është jetike për politikën e jashtme të Hungarisë dhe për mbajtjen e reputacionit të saj brenda Bashkimit Evropian. Në të njëjtën kohë, ky sistem siguron një nivel minimal kontrolli të jashtëm, duke i lejuar Hungarisë të shmangë sanksione serioze nga BE-ja, pasi qeveria operon formalisht brenda kornizës së legjislacionit demokratik, edhe pse ky është modifikuar për të përmbushur interesat e saj. Si rezultat, reformat e strukturave ligjore dhe institucionale të Hungarisë nën lidhshkrimin e Orbán shërbejnë si një mjet strategjik për konsolidimin e pushtetit, kufizimin e opozitës dhe mbështetjen e një regjimi autoritar nën petkun e proceseve demokratike. Kjo qasje i mundëson Orbán-it të kontrollojë njëkohësisht institucionet kyçe dhe të ruajë një nivel të mjaftueshëm mbështetjeje mes votuesve, duke shfrytëzuar frikën e tyre për humbjen e vlerave kombëtare dhe identitetit kulturor përballë globalizimit dhe presionit nga BE-ja.

Megjithatë, disa studiues ofrojnë perspektiva alternative që sfidojnë idenë se retorika populiste domosdoshmërisht minon demokracinë. Müller (2016) sugjeron se populizmi mund të veprojë si një korrigjues ndaj dominimit të elitave, duke sjellë ankesa legjitime të grupeve të marginalizuara në qendër të diskursit politik. Nga ky këndvështrim, kritika populiste ndaj institucioneve mund të

rigjallërojë pjesëmarrjen demokratike, duke ekspozuar pabarazitë sistematike dhe duke mobilizuar votuesit e zhgënjyer. Megjithatë, ky argument bazohet në supozimin se liderët populistë veprojnë brenda normave demokratike, gjë që shpesh nuk përputhet me praktikën e vërejtura tek liderë si Trump dhe Bolsonaro, të cilët shpesh e kanë tejkaluar kufirin e demokracisë, duke delegjitimuar mekanizmat institucionalë të kontrollit dhe balancës.

Gidron dhe Hall (2017) argumentojnë më tej se shkaqet thelbësore të populizmit nuk janë të lidhura vetëm me ankthet kulturore apo identitare, por edhe me ndryshime strukturore ekonomike, të cilat kanë lënë shumë qytetarë të ndihen të pasigurt ekonomikisht dhe pa zë politik. Ata propozojnë që retorika populiste nuk është thjesht një mjet për të shfrytëzuar këto ankthime, por gjithashtu shërben për t'i artikuluar ato, duke ofruar një ndjenjë fuqizimi për ata që ndihen të përjashtuar nga përfitimet e globalizimit dhe përparimeve teknologjike. Ky interpretim, ndonëse e pranon apelimin e populizmit, nuk e trajton plotësisht tendencën ndarëse dhe anti-demokratike që shpesh e shoqëron diskursin populist, siç dëshmohet nga veprimet e Trump dhe Bolsonaro.

Kritikët e kësaj perspektive më optimiste vënë në dukje se liderët populistë shpesh dështojnë të adresojnë çështjet sistematike që denoncojnë. Përkundrazi, retorika e tyre përqendrohet tek përfitimi politik afatshkurtër, duke thelluar polarizimin dhe dobësuar strukturat demokratike. Për shembull, politikat ekonomike të Trump, si uljet e taksave për të pasurit, ishin në kundërshtim me pretendimet e tij populiste se përfaqësonte "klasën punëtore të harruar". Në mënyrë të ngjashme, politikat e Bolsonaro për mjedisin, të cilat favorizonin sektorin e agrikulturës përtej zhvillimit të qëndrueshëm, alienuan komunitetet indigjene dhe ishin në kundërshtim me retorikën e tij për mbrojtjen e sovranitetit brazilian.

Në krahasim me Orbán dhe Trump, retorika e Bolsonaro në Brazil sjell një dimension tjetër në qasjen populiste, pasi ai synon mekanizma të veçantë demokratikë, si sistemi zgjedhor. Bolsonaro ka vënë në pikëpyetje besueshmërinë e sistemit elektronik të votimit në Brazil, duke sugjeruar se ai mund të manipulohej nga kundërshtarët e tij. Kjo taktikë është në përputhje me strategjinë e minimit të besimit të publikut në proceset demokratike, duke i paraqitur ato si të korruptuara ose të manipuluara. Duke minuar besimin në sistemin zgjedhor, Bolsonaro ka krijuar një bazë për të sfiduar rezultatet e zgjedhjeve që mund të mos i shkojnë për shtat, me implikime të gjera për stabilitetin e qeverisjes demokratike në Brazil.

Implikimet e këtyre gjetjeve janë thelbësore për të kuptuar ndikimet më të gjera të retorikës populiste mbi institucionet demokratike. Kur liderët populistë shfrytëzojnë ndarjet shoqërore dhe paraqesin strukturat demokratike si pengesa, ata hapin rrugën për politika që mund të dobësojnë rezistencën e demokracisë. Para pasqyra e vazhdueshme e institucioneve si armiqësore apo të korruptuara, redukton legjitimitetin e tyre në sytë e publikut, gjë që mund të çojë në rënie të

angazhimit qytetar dhe pjesëmarrjes në votime, pasi qytetarët humbasin besimin në efektivitetin e sistemeve të tyre politike.

Bláha P. (2023) thekson rëndësinë e angazhimit qytetar si një bazë për kapitalin shoqëror, i cili ushqen stabilitetin demokratik dhe nxit transparencën e qeverisjes. Në shoqëritë ku qytetarët marrin pjesë aktive në jetën politike, ekziston një nivel më i lartë i besimit të ndërsjellë dhe përgjegjshmërisë, gjë që ndihmon në frenimin e veprimeve të qeverive dhe parandalimin e përqendrimit të tepruar të pushtetit. Megjithatë, rënia e angazhimit qytetar, e vërejtur në shumë vende nën ndikimin e qeverive populiste, dobëson këto mekanizma dhe u lejon autoriteteve të veprojnë me më pak rezistencë.

Në kushte ku qytetarët alienohen nga proceset politike ose humbasin besimin në aftësinë e institucioneve për të mbrojtur interesat e tyre, liderët populistë gjejnë më shumë hapësirë për të ndjekur politika që përqendrojnë pushtetin në duart e tyre. Kjo apatí qytetare mund të shndërrohet në një terren pjellor për liderët politikë që synojnë forcimin e degës ekzekutive, kufizimin e pavarësisë së gjyqësorit dhe reduktimin e mekanizmave të llogaridhënies. Rënia e angazhimit qytetar në këtë mënyrë hap rrugën për centralizimin e mëtejshëm të pushtetit dhe gërryerjen e parimeve demokratike.

Në shoqëritë ku angazhimi qytetar bie, shpesh si pasojë e retorikës populiste që delegjitime institucionet, mekanizmat që garantojnë demokracinë dobësohen. Ndërsa qytetarët bëhen të larguar nga proceset politike ose zhgënjehen nga aftësia e institucioneve për të mbrojtur interesat e tyre, liderët populistë gjejnë një terren të favorshëm për të konsoliduar pushtetin ekzekutiv, për të kufizuar pavarësinë gjyqësore dhe për të reduktuar llogaridhënien. Kjo tendencë ishte e dukshme në Brazilin e Bolsonaro, ku sulmet ndaj gjyqësorit dhe legjislativit hapën rrugën për centralizimin e autoritetit. Në mënyrë të ngjashme, në Hungarinë e Orbán, kufizimet mbi lirinë e medias dhe grupet e shoqërisë civile ilustrojnë se si rënia e pjesëmarrjes publike ka mundësuar erozionin e normave demokratike me rezistencë minimale.

Bláha (2023) argumenton më tej se rënia e angazhimit qytetar ka pasoja afatgjata për kapitalin shoqëror të një shoqërie. Kapitali shoqëror, i cili përbëhet nga besimi, respekti i ndërsjellë dhe solidariteti qytetar, është themel për ndërtimin e një kulture demokratike. Në shoqëritë ku angazhimi qytetar është i ulët, kapitali shoqëror gërryhet gradualisht, duke çuar në rënie të besimit publik dhe mbështetjes për institucionet demokratike. Pa kapital të mjaftueshëm shoqëror, proceset demokratike bëhen më pak efektive dhe shoqëria bëhet më e cenueshme ndaj tendencave autoritare dhe presioneve të jashtme.

Në këtë mënyrë, rënia e angazhimit qytetar dhe dobësimi i kapitalit shoqëror krijojnë një situatë të rrezikshme, ku liderët populistë kanë më shumë mundësi për të zbatuar politika që minojnë parimet demokratike dhe kontribuojnë në përqendrimin e pushtetit. Kjo konfirmon nevojën për angazhim aktiv qytetar si një nga elementët kyç për ruajtjen e stabilitetit demokratik dhe parandalimin e rrëshqitjes drejt autoritarizmit.

Përdorimi i gjuhës emocionalisht të ngarkuar dhe dikotomive morale, siç vërehet në fjalimet e liderëve populistë të studiuar, gjithashtu ka pasoja për polarizimin politik. Duke e kornizuar diskursin politik si një betejë midis "të mirës" (populli) dhe "së keqes" (elita), retorika populiste e thellon ndarjen në shoqëri, duke e bërë kompromisin më të vështirë.

Ky polarizim intensifikohet më tej nga rrjetet sociale, të cilat liderët populistë i përdorin shpesh për të amplifikuar mesazhet e tyre. Kjo mbështetet nga kërkimet e Lackey J. (2021) dhe Denisova A. (2021), të cilët analizuan se si platformat e rrjeteve sociale krijojnë "dhoma jehone", ku njerëzit ekspozohen kryesisht ndaj pikëpamjeve që forcojnë bindjet e tyre ekzistuese. Mjedise të tilla ushqejnë një atmosferë armiqësie dhe reduktojnë mundësinë e një diskursi politik produktiv, pasi qytetarët bëhen më pak të ekspozuar ndaj perspektivave alternative.

Natyra përçarëse e retorikës populiste, e kombinuar me dhomat e jehonës të rrjeteve sociale, çon në një ndjenjë të shtuar mosbesimi dhe alienimi brenda shoqërisë. Liderët populistë, si Trump dhe Orbán, i kanë shfrytëzuar në mënyrë efektive këto platforma për të anashkaluar mediat tradicionale dhe për të komunikuar drejtpërdrejt me mbështetësit e tyre. Kjo taktikë u mundëson atyre të paraqesin mediat kryesore si të pabesueshme, duke e pozicionuar median sociale si burimin e "vërtetë" të informacionit për ndjekësit e tyre. Siç është përmendur në seksionin "Rezultatet", akuzat e shpeshta të Trump për "lajme të rreme" të drejtuara ndaj mediave të njohura ilustrojnë këtë qasje, duke krijuar tek mbështetësit e tij perceptimin se vetëm informacioni i marrë drejtpërdrejt prej tij është i besueshëm. Kjo manipulim i kanaleve të informacionit gërryen besimin te institucionet gazetareske, të cilat luajnë një rol thelbësor në sistemet demokratike duke mbajtur liderët përgjegjës dhe duke ofruar një raportim të balancuar për qytetarët.

Taktika të tilla përputhen me gjetjet e studiuesve si Benkler, Y., et al. (2020), të cilët argumentojnë se përhapja e qëllimshme e dezinformimit nga liderët politikë e polarizon shoqërinë dhe çon në krijimin e "silos" informacioni, ku pikëpamjet kritike refuzohen si propagandë armiqësore. Kjo dinamikë është veçanërisht e rrezikshme në shoqëritë demokratike, pasi minon rolin e medias si mbikëqyrëse dhe kontribuon në një mjedis "post-të-vërtetës", ku faktet bëhen dytësore ndaj narrativave emocionalisht të ngarkuara. Në Hungari, përshkrimi i vazhdueshëm i mediave perëndimore dhe Bashkimit Evropian nga Orbán si të njëanshme kundër Hungarisë shërben për një qëllim të ngjashëm, duke delegjitimuar çdo kritikë të jashtme dhe duke krijuar një rreth të mbyllur informacioni brenda bazës së tij mbështetëse. Kjo qasje jo vetëm që e ka forcuar pushtetin e tij, por gjithashtu ka penguar llogaridhënien demokratike duke reduktuar ndikimin e medias ndërkombëtare mbi opinionin publik kombëtar.

Për më tepër, përdorimi strategjik i rrjeteve sociale amplifikon efektin polarizues të retorikës populiste. Platforma si Twitter dhe Facebook përdorin algoritme të dizajnuara për të prioritetizuar përmbajtjen që krijon angazhim, e cila shpesh përfshin postime senzacionaliste ose emocionalisht

provokuese. Kjo krijon një cikël të mbyllur reagimesh që shpërblen mesazhet përçarëse të liderëve populistë, duke siguruar që ato të arrijnë një audiencë më të gjerë dhe duke forcuar efektin e dhomave të jehonës. Siç theksohet në kërkimet e Lackey, J. (2021) dhe Denisova, A. (2021), këto algoritme kontribuojnë në polarizimin politik duke izoluar përdoruesit në flluska ideologjike, ku pikëpamjet kundërshtuese hasen rrallë. Kjo izolim jo vetëm që ul cilësinë e diskursit politik, por gjithashtu ushqen armiqësi ndaj perspektivave të kundërta, duke përforcuar më tej ndarjet brenda shoqërisë.

Megjithatë, jo të gjithë studiuesit bien dakord mbi ndikimin domosdoshmërisht negativ të rrjeteve sociale në kontekstin e retorikës populiste. Butkus, C. M. (2023) sugjeron se rrjetet sociale mund të shërbejnë si një forcë demokratizuese duke i dhënë zë grupeve të marginalizuara dhe duke sfiduar narrativat elitare. Nga ky këndvështrim, platforma si Twitter dhe Facebook ofrojnë mundësi për aktivizëm bazë dhe ndërtim komuniteti, duke fuqizuar qytetarët që përndryshe mund të përjashtoheshin nga kanalet tradicionale të medias. Ndërsa kjo qasje pranon potencialin e rrjeteve sociale për të nxitur pjesëmarrjen demokratike, ajo nuk merr parasysh mënyrat në të cilat liderët populistë manipulojnë këto platforma për të përqendruar pushtetin dhe për të delegjitimuar institucionet kritike.

Në rastin e liderëve populistë si Trump dhe Orbán, prova është tepër e qartë që përdorimi i mediave sociale si një mjet për të minuar normat demokratike është një praktikë e shprehur. Duke portretizuar mediat kryesore si të pasigura dhe duke u pozicionuar ata si gjykatës të vetëm të së vërtetës, këta liderë shfrytëzojnë peizazhin e informacionit të fragmentuar për të konsoliduar pushtetin e tyre. Ky qasje jo vetëm që shkatërron besimin në institucionet tradicionale, por gjithashtu krijon një atmosferë dyshimi që minon aftësinë e publikut për të marrë vendime të informuara. Varësia nga tregimet e mbushura me emocione e thellon këtë problem, duke e reduktuar çështjet komplekse politike në mundësi binare që rezonojnë me ndjekësit, por që dështojnë të adresojnë shkaqet e vërteta të sfidave shoqërore.

Pasojat më të gjera shoqërore të një polarizimi të tillë janë të mëdha. Kur sistemet politike perceptohen si arena për përballje midis forcash morale që janë natyrshëm kundërshtare, kapaciteti për dialog konstruktiv dhe ndërtimin e konsensusit dobësohet. Kjo ndarje krijon një mentalitet zero-sum, ku kompromisi perceptohet si dobësi ose tradhti, përkundrazi si një nevojë demokratike. Në këtë kontekst, peizazhi politik dominohet nga konflikti dhe ngërçi, duke e bërë të vështirë zgjidhjen e problemeve sociale komplekse përmes veprimit të përbashkët. Për më tepër, polarizimi i shtuar përkeqëson fragmentimin shoqëror. Ai thellon ndarjet përgjatë linjave të identitetit si race, fe dhe statusi socio-ekonomik, duke krijuar një mjedis ku njerëzit tendencojnë të ndërveprojnë brenda dhomave të jehonës që forcojnë paragjykimet dhe zemërimet ekzistuese. Ky izolim redukton empatinë dhe kuptimin midis grupeve, duke vazhduar stereotipet dhe duke nxitur antagonizëm.

Ndarjet shoqërore që rezultojnë jo vetëm që dëmtojnë marrëdhëniet ndërpersonale, por gjithashtu dobësojnë kohezionin shoqëror të nevojshëm për një demokraci të shëndetshme.

Hulumtimet e M. Tyler dhe S. Iyengar (2023) dhe D. E. Broockman et al. (2023) kanë treguar se ky lloj polarizimi afektiv, në të cilin njerëzit jo vetëm që nuk bien dakord me pikëpamjet kundërshtare, por edhe i urrejnë ata që i mbajnë ato, dobëson kohezionin shoqëror dhe dobëson strukturën shoqërore të nevojshme për funksionimin e demokracisë. Retorika populiste forcon këtë tendencë, duke e bërë të vështirë tejkalimin e dallimeve ose gjetjen e një pikë kontakti mbi çështje të rëndësishme kombëtare.

Në kontekstin e politikave ekonomike, rezultatet e tezës kanë theksuar se si liderët populistë Bolsonaro, Duterte, Trump dhe Orbán kanë përdorur stabilitetin ekonomik si një mjet retorik për të adresuar pasigurinë e qytetarëve. Duke e paraqitur çështjet ekonomike si një çështje të sovranitetit kombëtar, liderët populistë mund të kthejnë fajin për vështirësitë ekonomike në faktorë të jashtëm, siç janë globalizimi, konkurrenca e huaj ose elitët liberale. Kjo taktikë ka rezonuar me qytetarët që ndihen të përjashtuar nga ekonomia globale dhe janë të gatshëm të pranojnë mesazhe që premtojnë proteksionizëm ekonomik. Kjo strategji është në përputhje me punën e D. Rodrik (2017), i cili argumenton se pasiguria ekonomike krijon terren të frytshëm për populizmin. Sipas Rodrik, kur qytetarët ndihen se perspektivat e tyre ekonomike janë kërcënuar nga forca jashtë kontrollit të tyre, ata janë më të prirur të mbështesin liderë që premtojnë të mbrojnë interesat e tyre ekonomike, madje nëse kjo do të thotë të minohet normat demokratike. Retorika e Orbán e "izolimit ekonomik" dhe politikat proteksioniste të Trump mbi tregtinë dhe emigracionin ilustrojnë se si liderët populistë shfrytëzojnë këtë cënueshmëri, duke u paraqitur si mbrojtës të vetëm kundër forcave ekonomike të portretizuara si të dëmshme për kombet.

Megjithatë, ndonëse proteksionizmi ekonomik mund të fitojë mbështetje afatshkurtër, shpesh çon në sfida ekonomike afatgjata. Studimet e ekonomistëve P. Krugman (2022) dhe D. A. Irwin (2020) kanë treguar se politikat proteksioniste mund të dëmtojnë vetë ekonominë që synojnë të mbrojnë, duke ulur konkurrencën dhe rritur çmimet. Megjithatë, liderët populistë rrallë adresojnë këto komplekse në retorikën e tyre. Përkundrazi, ata thjeshtojnë sfidat ekonomike në mundësi binare—si "ne" kundër "atyre"—të cilat mund të rezonojnë me votuesit, por që nuk ofrojnë zgjidhje ekonomike të qëndrueshme. Kjo qasje redukcioniste ka pasoja serioze për qëndrueshmërinë demokratike, pasi qytetarët që janë të zhgënjyer nga premtimet ekonomike të pambushura mund të bëhen edhe më të zhgënjyer me proceset demokratike.

Theksimi në identitetin kulturor dhe fetar, siç vërehet në apelimin e Orbán për vlerat kristiane, është një tjetër komponent i fuqishëm i retorikës populiste. Duke i lidhur politikat e tij me identitetin kristian, Orbán ka hyrë në një ndjenjë trashëgimie kulturore që rezonon thellë me segmente të popullatës hungareze. Kjo taktikë është efektive jo vetëm sepse apelon në identitetin personal, por

gjithashtu sepse pozicionon çdo kundërshtim si një kërcënim për këto vlera tradicionale. Duke e paraqitur qeverinë e tij si mbrojtëse të Europës kristiane, Orbán izoloj kritikët sekularë ose liberale, duke i paraqitur ata si agjentë të agjendave të huaja ose progresiste që dëmtojnë vlerat hungareze.

Kjo taktikë është e ngjashme me qasjen që përdor Marine Le Pen në Francë, e cila invokoi simbole kulturore franceze dhe tregime historike për të apeluar në ndjenjat nacionaliste. Kjo lloj retorike, e cila apelon në nostalgjinë dhe tradicionalizmin, mund të jetë veçanërisht e fuqishme në shoqëri që përballen me ndryshime kulturore të shpejta për shkak të emigracionit ose globalizimit. E. Kaufmann (2017) ka shqyrtuar se si shqetësimet për identitetin kulturor nxisin mbështetje për populizmin e djathtë, ndërsa qytetarët kërkojnë liderë që premtojnë të ruajnë atë që ata e perceptojnë si vlera "autentike" kombëtare. Ky apel për politikën e identitetit forcon dinamikën e "ne" kundër "atyre" dhe lejon liderët populistë të marginalizojnë zërat kundërshtarë, shpesh duke i paraqitur ata si të pabesë ose jo-patriotikë.

Pasojat e retorikës së bazuar në identitet në diskursin populist janë shumë të thella, veçanërisht për përfshirjen demokratike. Duke e paraqitur identitetin kombëtar në terma të ngushtë dhe përjashtues, liderët populistë alienojnë sistematikisht grupe që nuk përputhen me vizionin e tyre të identitetit "autentik". Këto grupe, shpesh duke përfshirë pakica etnike, emigrantët, ose ata me besime politike ose kulturore të ndryshme, paraqiten si kërcënime për kohezionin shoqëror. Kjo retorikë krijon një mjedis dyshimi dhe përjashtimi, duke minuar parimet demokratike të barazisë dhe respektit reciprok. Për shembull, theksi i Viktor Orbán mbi vlerat kristiane si një themel i identitetit hungarez marginalizon popullatën jo-kristiane, ndërsa slogani i Donald Trump, "Bëje Amerikën të Madhe Përsëri", shpesh nënkuptonte një kthim në një ideal homogjen, përjashtues të shoqërisë amerikane. Këto tregime jo vetëm që alienojnë pakicat, por gjithashtu krijojnë një shoqëri të polarizuar, ku segmente të tëra të popullsisë përjashtohen nga pjesëmarrja e vlefshme në jetën publike.

Alienimi i shkaktuar nga një retorikë e tillë dobëson strukturën sociale duke thelluar ndarjet dhe nxitur zemërimin. Në vend që të shikohet diversiteti si një burim forcë, populizmi i bazuar në identitet e paraqet atë si shkak të konfliktit, duke reduktuar mundësitë për dialog dhe bashkëpunim midis grupeve. Me kalimin e kohës, kjo mund të çojë në tensione të shtuara, pasi grupet e përjashtuara mund të ndihen të detyruara të kërkojnë të drejtat e tyre jashtë kanaleve tradicionale demokratike. Kjo dinamikë krijon një rrezik për trazira sociale ose madje radikalizim ndërmjet popullatave të marginalizuara. Hulumtimi i P. Norris dhe R. Inglehart (2016) mbi teorinë e reagimit kulturor tregon se si ndryshimet e shpejta shoqërore, siç janë globalizimi dhe sekularizimi, mund të nxisin ndjenja të alienimit midis grupeve të caktuara. Megjithatë, ndonëse Norris dhe Inglehart diskutojnë kryesisht këto efekte në kontekstin e popullsisë shumicë që ndihen të lëna pas, të njëjtat mekanizma vlejnë edhe për pakicat që përjashtohen nga retorika populiste, duke e përkeqësuar më tej ndarjen shoqërore.

Promovimi i një vizioni të vetëm, homogjen të shoqërisë ka gjithashtu pasoja të thella për institucionet demokratike. Duke i dhënë prioritet interesave të grupit dominues, liderët populistë minojnë bazat pluraliste të demokracisë, ku pikëpamjet dhe vlerat e ndryshme duhet të bashkëjetojnë dhe të informojnë proceset e vendimmarrjes kolektive. Kur grupe të caktuara përjashtohen sistematikisht, proceset demokratike bëhen më pak përfaqësuese, duke çuar në pyetje mbi legjitimitetin e qeverisjes. Studiuesit C. Mudde dhe C. R. Kaltwasser (2013) argumentojnë se ky aspekt përjashtues i populizmit është në kundërshtim të thellë me parimet demokratike, të cilat mbështeten në përfshirje dhe njohjen e pikëpamjeve të ndryshme shoqërore. Ata theksojnë se, ndërsa retorika populiste pretendohet se përfaqëson “vullnetin e popullit,” shpesh ajo përfaqëson vetëm një nënset të popullsisë, duke lënë të tjerët të pa përfaqësuar.

Kritikët e kësaj pikëpamje, si Müller (2016), argumentojnë se retorika populiste mund të shërbejë si një mekanizëm korrigjues në sistemet demokratike duke nxjerrë në pah ankesat legjitime të grupeve të marginalizuara. Nga kjo perspektivë, narrativat përjashtuese të liderëve populistë nuk janë domosdoshmërisht antidemokratike, por pasqyrojnë frustrimet e grupeve që ndihen të padëgjues brenda kuadrit politik tradicional. Analiza e Müller sugjeron se populizmi, në disa raste, mund të sjellë në sipërfaqe çështje të injorues, duke e detyruar sistemin politik të adaptohet dhe t'i adresojë këto shqetësime. Megjithatë, kjo perspektivë nënvlerëson dëmin afatgjatë që shkakton retorika përjashtuese, veçanërisht kur ajo çon në marginalizimin sistematik të grupeve pakicë.

Për më tepër, fokusimi në një identitet kombëtar të ngushtë shpesh ka si rezultat politikat që institucionalizojnë përjashtimin dhe diskriminimin. Për shembull, qeveria e Orbán në Hungari ka miratuar ligje që kufizojnë të drejtat e kërkuesve të azilit dhe kufizojnë organizatat e shoqërisë civile që punojnë me grupe të marginalizuara. Këto politika jo vetëm që përjetësojnë pabarazinë, por gjithashtu dobësojnë procesin demokratik duke heshtur zërat kundërshtarë. Po ashtu, Jair Bolsonaro në Brazil ka përdorur shpesh retorikën e bazuar në identitet për të paraqitur si armiq komunitetet indigjene, duke i paraqitur kërkesat e tyre për tokë dhe burime si pengesa për zhvillimin ekonomik. Këto politika thellojnë ndarjet shoqërore dhe zvogëlojnë kapacitetin e institucioneve demokratike për të funksionuar në mënyrë efektive si gjykatës të interesave të ndryshme.

Studiues si Gidron dhe Hall (2017) ofrojnë një kundërgjend, duke sugjeruar se shkaqet rrënjësore të retorikës populiste qëndrojnë në ndryshimet ekonomike strukturore dhe jo vetëm në politikën e identitetit. Ata pretendojnë se pabarazia ekonomike dhe globalizimi kanë krijuar një ndjenjë të privimit që liderët populistë e shfrytëzojnë. Ndërsa kjo perspektivë pranon shqetësimet ekonomike që nxisin mbështetje për populizmin, ajo zvogëlon përdorimin e qëllimshëm të retorikës së bazuar në identitet për të nxitur ndarjet dhe ruajtur pushtetin. Duke u fokusuar në shpjegimet ekonomike, Gidron dhe Hall rrezikojnë të kalojnë pa vëmendje dimensionet kulturore dhe ideologjike, të cilat janë gjithashtu të rëndësishme në formësimin e tregimeve populiste.

Implikimet më të gjera të retorikës së bazuar në identitet shtrihen përtej polarizimit politik të menjëhershëm. Duke promovuar një vizion përjashtues të shoqërisë, liderët populistë minojnë parimet e solidaritetit qytetar dhe respektit të ndërsjellë që janë thelbësore për qeverisjen demokratike. Kjo erozion krijon një cikël reagimi: ndërsa grupet e marginalizuara humbasin besimin në proceset demokratike, ato tërhiqen nga pjesëmarrja politike, duke dobësuar më tej përfshirjen e sistemit. Ky dinamik është në përputhje me analizën e Bláha (2023) mbi rënien e angazhimit qytetar, i cili thekson rëndësinë e pjesëmarrjes aktive për ruajtjen e stabilitetit demokratik. Bláha argumenton se kur grupet ndihen të përjashtuara, kapitali shoqëror erodohet, duke i bërë shoqëritë më të ndjeshme ndaj tendencave autoritare dhe presioneve të jashtme.

Në përfundim, ndërsa disa studiues argumentojnë se retorika populiste mund të shërbejë si një mekanizëm korigjues kundër dominimit të elitës, prova mbështetësisht tregon se natyra e saj e bazuar në identitet minon përfshirjen dhe pluralizmin që janë themelore për demokracinë. Duke e paraqitur diversitetin si një kërcënim dhe duke promovuar një vizion homogjen të shoqërisë, liderët populistë përkeqësojnë ndarjet shoqërore, dobësojnë institucionet demokratike dhe marginalizojnë segmente të tëra të popullsisë. Adresimi i këtyre sfidave kërkon mbrojtje të fortë institucionale, promovim aktiv të përfshirjes dhe politika që festojnë e jo demonizojnë diversitetin. Kërkime të mëtejshme duhet të shqyrtojnë efektet afatgjata të retorikës populiste të bazuar në identitet mbi sistemet demokratike dhe të zhvillojnë strategji për të kundërshtuar ndikimin e saj ndarës, ndërkohë që adresojnë ankesat legjitime që shpesh shfrytëzon.

Duke i shikuar implikimet më të gjera të këtyre gjetjeve, bëhet e qartë se retorika populiste sfidon thelbësisht qeverisjen demokratike duke ndryshuar mënyrën se si qytetarët perceptojnë rolin e tyre brenda sistemit politik. Duke u paraqitur si mbrojtësit e vetëm të “popullit,” liderët populistë e zhvendosin fokusin nga institucionet dhe vendimmarrja kolektive në një formë qeverisjeje të personalizuar. Kjo dinamikë minon natyrën pluraliste të demokracisë, duke inkurajuar qytetarët të vendosin besimin e tyre tek një lider i vetëm në vend që tek kontrolli dhe balancat institucionale. Pasojat e këtij ndryshimi janë veçanërisht shqetësuese në vendet ku liderët populistë kanë shkatërruar gradualisht mbrojtjet institucionale për të konsoliduar pushtetin, siç është vërejtur në Hungari nën Viktor Orbán dhe në Brazil nën Jair Bolsonaro.

Kalimimi në një model të përqendruar te lideri është veçanërisht i rrezikshëm sepse ai erodhon parimet themelore të përfaqësimit demokratik. Në sistemet demokratike, institucionet shërbejnë si ndërmjetësues mes interesave të ndryshme shoqërore, duke siguruar që qeverisja të reflektojë vullnetin kolektiv dhe jo preferencat e një grupi ose individi të vetëm. Retorika populiste e shqetëson këtë balancë duke paraqitur institucionet si armiqësore ose të panevojshme, duke i paraqitur ato si pengesa për realizimin e “vullnetit të vërtetë” të popullit. Kjo narrativë justifikon veprime që dobësojnë mbikëqyrjen legjislativë, pakësojnë pavarësinë gjyqësore dhe kufizojnë liritë e medias,

gjithçka nën maskën e rikthimit të pushtetit të popullit. Këto tendenca janë dokumentuar nga Levitsky dhe Ziblatt (2020), të cilët theksojnë se dobësimi i këtyre shtyllave institucionale krijon një rrugë për shfaqjen e tendencave autoritare.

Liderët populistë gjithashtu shfrytëzojnë ndarjet shoqërore për të konsoliduar pushtetin e tyre, duke fosteruar një mentalitet "ne kundër tyre" që delegjtimon zërat kundërshtues. Kjo retorikë shpesh ka si target grupe të marginalizuara ose kundërshtarë politikë, duke i paraqitur ata si kërcënime për unitetin apo sigurinë kombëtare. Rezultati është një shoqëri thellësisht e polarizuar, ku kompromisi bëhet gjithnjë e më i vështirë dhe qeverisja kthehet në një lojë me zero shuma. Pasojat afatgjata të kësaj polarizimi shtrihen përtej pasigurisë politike të menjëhershme. Ndërsa besimi shoqëror erodohet, qytetarët mund të tërhiqen nga procesi politik fare, duke çuar në rënien e pjesëmarrjes qytetare dhe duke dobësuar më tej indin demokratik.

Një fushë e rëndësishme për kërkime të ardhshme është të kuptuarit e mënyrës se si shoqëritë demokratike mund të ndërtojnë qëndrueshmëri kundër këtyre efekteve ndarëse të retorikës populiste. Levitsky dhe Ziblatt argumentojnë se forcimi i normave demokratike është thelbësor për të kundërshtuar apelimin e populizmit. Kjo përfshin kultivimin e një kulture tolerancë të ndërsjellë, ku kundërshtarët politikë nuk shihen si armiq, por si pjesëmarrës legjitimë në qeverisje. Gjithashtu, promovimi i edukatës mediatike për të luftuar dezinformimin dhe siguri i pavarësisë së transmetuesve publikë mund të ndihmojnë për të kundërshtuar dominimin narrativ të liderëve populistë. Pjesëmarrja qytetare duhet gjithashtu të jetë prioritet, pasi pjesëmarrja aktive e qytetarëve është një mbrojtje e rëndësishme kundër përqendrimit të pushtetit. Duke inkurajuar përfshirjen në nivel komunitar dhe duke përmirësuar edukimin publik mbi proceset demokratike, shoqëritë mund të zhvillojnë një elektorat më të informuar dhe aktiv.

Studimet krahasuese që shqyrtojnë qëndrueshmërinë e demokracive të ndryshme ndaj retorikës populiste mund të ofrojnë njohuri të vlefshme për masat efektive kundër saj. Për shembull, vendet me kontroll institucional të fortë, si Gjermania, kanë demonstruar qëndresë më të madhe ndaj lëvizjeve populiste krahasuar me kombet me mbrojtje institucionale më të dobëta. Faktorët kulturorë, si një traditë e fortë pluralizmi politik dhe nivele të larta besimi shoqëror, gjithashtu luajnë një rol të rëndësishëm në lehtësimin e ndikimit të retorikës populiste. Kuptimi i këtyre dinamikave mund të informojë strategjitë për të forcuar demokracitë që përballen me sfida të ngjashme, duke siguruar që ato të mbeten të përfshirë dhe përfaqësuese.

Apeli ndaj nostalgjisë, një strategji e zakonshme populiste, e komplikon më tej përpjekjen për të kundërshtuar retorikën e tyre. Duke evocuar një të kaluar të idealizuar, liderët populistë krijojnë një ndjenjë përkatësie dhe qëllimi mes mbështetësve të tyre, ndërsa i paraqesin ndryshimet shoqërore si kërcënime për identitetin kulturor. Ky taktika rezonon thellësisht me ata që ndihen të alienuar nga globalizimi ose transformimet shoqërore të shpejta. Ndërsa nostalgia mund të bashkojë dhe të

mobilizojë segmente të caktuara të popullsisë, shpesh ajo përjashton të tjerët që nuk përputhen me vizionin e liderit për identitetin kombëtar. Adresimi i këtij aspekti të retorikës populiste kërkon ribërjen e narrativave kombëtare për të theksuar përfshirjen dhe progresin e përbashkët në vend të ndarjes.

Një tjetër sfidë e rëndësishme që paraqet retorika populiste është ndikimi i saj mbi peizazhin mediatik. Liderët populistë shpesh delegjitojnë organet e medias tradicionale, duke i etiketuar ato si të pasinqerta ose të korruptuara, ndërsa promovojnë kanale alternative që forcojnë mesazhin e tyre. Kjo krijon një mjedis mosbesimi ku qytetarët kanë vështirësi për të dalluar informacionin e besueshëm nga propaganda. Kërkimet nga Benkler et al. (2020) theksojnë rreziqet e "siloseve informacioni", ku individët janë të ekspozuar kryesisht ndaj pikëpamjeve që forcojnë paragjykimet e tyre. Kundërshtimi i këtij fenomeni kërkon jo vetëm ndërhyrje rregullatore për të siguruar transparencën mediatike, por gjithashtu zhvillimin e aftësive kritike të të menduarit mes publikut për të vlerësuar informacionin në mënyrë të pavarur.

Për të përmbledhur, gjetjet nga ky studim theksojnë ndërveprimin kompleks mes retorikës populiste dhe stabilitetit demokratik. Duke ndërtuar një mentalitet "ne kundër tyre", duke apeluar tek nostalgjia dhe duke minuar besimin në institucionet, liderët populistë gërryejnë bazat e qeverisjes demokratike. Retorika e tyre jo vetëm që mobilizon mbështetje, por gjithashtu thellon ndarjet shoqërore, zvogëlon angazhimin qytetar dhe nxit një model qeverisjeje të përqendruar te lideri. Ndërsa populizmi vazhdon të ndikojë në peizazhet politike në mbarë botën, kuptimi i strategjive të tij retorike dhe implikimeve është thelbësor për mbrojtjen e vlerave demokratike. Përpjekjet e ardhshme duhet të përqendrohen në forcimin e qëndrueshmërisë institucionale, promovimin e përfshirjes dhe pajisjen e qytetarëve me mjetet për të kundërshtuar narrativat ndarëse që kërcënojnë parimet themelore të demokracisë.

Ky diskutim thekson rëndësinë e shqyrtimit të ndikimit të retorikës populiste mbi besimin në institucionet demokratike, që do të jetë fokusi i seksionit të ardhshëm. Duke eksploruar si diskursi populist ndikon në perceptimin publik të demokracisë, ky studim kontribuon në fushën më të gjerë të shkencave politike dhe ofron mundësi për kërkime të ardhshme mbi qëndrueshmërinë demokratike.

Megjithëse ky studim vërteton lidhjen ndërmjet retorikës populiste dhe erozionit të besimit në institucionet demokratike, është e rëndësishme të pranohet se populizmi nuk vepron gjithmonë si një forcë destruktive. Në disa raste, retorika populiste ka funksionuar si një mjet mobilizimi politik dhe ndërgjegjësimi qytetar, veçanërisht në kontekste ku elitat politike kanë qenë realisht të shkëputura nga populli dhe institucione të caktuara kanë humbur legjitimitetin e tyre. Në këto raste, populizmi ka shërbyer si një kanal për të artikuluar pakënaqësi të neglizhuara dhe për të kërkuar rishikime të sistemit ekzistues demokratik, pa i cenuar domosdoshmërisht parimet e tij bazë. Kjo vlen veçanërisht në raste kur populistët kanë adresuar çështje të rëndësishme sociale apo ekonomike që janë

anashkaluar nga partitë tradicionale. Prandaj, edhe pse fokusi i këtij punimi është mbi efektet negative të retorikës populiste, pranimi i këtyre nuancave ndihmon në ofrimin e një analize më të ekuilibruar dhe teorikisht të ndershme.

Kufizimet e studimit

Kufizimet e këtij studimi janë të lidhura ngushtë me natyrën e metodologjisë, mostrën e përzgjedhur, instrumentet e mbledhjes së të dhënave dhe faktorët kontekstualë, të cilët ndikojnë në interpretimin dhe përgjithësimin e rezultateve. Në vijim, do të analizohen kufizimet kryesore që kanë ndikuar në këtë studim.

Një nga kufizimet kryesore metodologjike lidhet me përzgjedhjen e mostrës. Mostra jonë është marrë kryesisht nga zona urbane, duke e lënë pas dore një pjesë të konsiderueshme të popullsisë, veçanërisht nga zonat rurale. Kjo përzgjedhje e ngushtë e mostrës mund të ndikojë në përfaqësueshmërinë e rezultateve, pasi perceptimet dhe përvojat e qytetarëve nga zonat rurale mund të jenë të ndryshme nga ato të qytetarëve urbanë. Për më tepër, kufizimi në një kontekst gjeografik specifik i cili përfaqëson një pjesë të caktuar të vendit, mund të kufizojë mundësinë e përgjithësimin të rezultateve për të gjitha zonat e vendit.

Një kufizim tjetër lidhet me instrumentet e përdorura për mbledhjen e të dhënave. Pyetësorët dhe intervistat e strukturuar janë krijuar për të kapur perceptimet dhe emocionet e respondentëve, por natyra e pyetjeve të fiksuara mund të mos lejojë shprehjen e plotë të nuancave individuale. Në disa raste, format e strukturuar të pyetjeve kanë kufizuar diskutimin e detajuar mbi aspekte të caktuara të temës, duke sjellë një përmbledhje të përgjithshme që mund të mos kapë kompleksitetin e vërtetë të përvojave personale. Kjo e bën të vështirë integrimin e disa dimensioneve të rëndësishme të perceptimit publik në rezultatet e studimit.

Një tjetër aspekt i rëndësishëm është përdorimi i metodave të analizës statistikore dhe diskursive. Edhe pse studimi ka përfshirë të dhëna sasiore dhe cilësore, integrimi midis këtyre metodave ka qenë sfidues. Analiza statistikore ofron një pamje të përgjithshme, por shpesh nuk kap nuancat që mund të shfaqen në interpretimet e thella të të dhënave cilësore. Nga ana tjetër, analizat diskursive janë të pasura me informacione kontekstuale, por interpretimi i tyre është më subjektiv dhe i ndikuar nga përvojat personale të analistëve. Këto kufizime metodologjike, ndërkohë që kontribuojnë në një analizë të plotë, duhet të merren në konsideratë kur interpretohen rezultatet e studimit.

Ndikimi i faktorëve kontekstualë dhe historikë gjithashtu paraqet një kufizim të rëndësishëm. Studimi ynë është kryer në një periudhë specifike socio-politike, ku trashëgimia e tranzicionit politik dhe sfidat aktuale kanë krijuar një klimë të caktuar të zhgënjimit dhe skepticizmit ndaj institucioneve. Faktorë të tillë historikë, si përvoja e dështimeve institucionale të mëparshme dhe ndikimet e

politikave të tranzicionit, nuk mund të kontrollohen në mënyrë eksperimentale, dhe prandaj ndikimi i tyre mbi rezultatet është i papërshtueshëm në mënyrë të plotë. Kjo e bën që rezultatet e studimit të jenë të lidhura ngushtë me kontekstin aktual dhe të kufizohen në atë skenë specifike.

Një kufizim tjetër lidhet me burimet e të dhënave të jashtme. Edhe pse kemi përdorur të dhëna nga anketat dhe intervistat, disa burime të dhënash, si raportet kombëtare dhe sondazhet, mund të mos jenë të përditësuara ose të kenë një saktësi të kufizuar. Kjo mund të ndikojë në mënyrën se si interpretohen rezultatet, duke krijuar boshllëqe në informimin e përgjithshëm të studimit.

Një tjetër kufizim është edhe ndikimi i mjedisit dixhital në shpërndarjen e mesazheve. Në epokën e sotme, algoritmet e mediave sociale kanë një ndikim të madh në përhapjen e informacionit dhe mund të ndikojnë në mënyrën se si qytetarët marrin dhe interpretojnë mesazhet retorike. Kjo sfidë e mjedisit dixhital, që nuk mund të kontrollohet plotësisht nga metodologjia jonë, krijon një varësi të madhe nga variablat që lidhen me përdorimin e rrjeteve sociale dhe shpërndarjen virale të mesazheve. Kjo kufizon aftësinë për të ndarë efektet e thjeshta të retorikës nga ato të ndikimit dixhital, duke e bërë të vështirë analizën e thelluar të ndikimit të mesazheve në përvojën reale të qytetarëve.

Gjithashtu, duhet të theksohet se interpretimi i të dhënave diskursive është i ndikuar nga subjektiviteti i analistëve. Edhe pse kemi përpjekur të përdorim një metodologji të strukturuar për kodimin e mesazheve, interpretimi i termave, metaforave dhe simboleve është një proces që gjithmonë mbart një shkallë të caktuar subjektiviteti. Kjo sfidë metodologjike është një kufizim i njohur në studimet diskursive dhe kërkon që rezultatet të interpretohen me kujdes dhe me një qasje kritike që mban në konsideratë ndikimet e mundshme të interpretimit personal.

Së pesti, ky studim nuk përjashton ekzistencën e interpretimeve alternative të ndikimit të retorikës populiste mbi proceset demokratike. Një hipotezë alternative që mund të merret në konsideratë është se, në disa raste dhe kontekste të caktuara, retorika populiste nuk sjell domosdoshmërisht erozion të besimit, por përkundrazi mund të veprojë si katalizator për rritjen e ndërgjegjësimit politik apo mobilizimin qytetar. Megjithatë, të dhënat e këtij studimi – si ato sasiore ashtu edhe ato cilësore – mbështesin me forcë hipotezën fillestare që lidh retorikën populiste me një rënie të qëndrueshme të besimit në institucionet demokratike. Kjo ndodh përmes mekanizmave të polarizimit social, diskreditimit të elitave dhe përforcimit të përfytyrimeve bardh-e-zi mbi realitetin politik. Duke pasur parasysh këto gjetje, hipoteza kryesore mbetet më e përshtatshme dhe teorikisht më e fortë për të shpjeguar fenomenin në fjalë.

Në përmbledhje, studimi ynë përballon disa kufizime të rëndësishme që lidhen me përzgjedhjen e mostrës, instrumentet metodologjike, integrimin e analizave statistikore dhe diskursive, ndikimin e faktorëve kontekstualë dhe historikë, disponueshmërinë e burimeve të të dhënave, ndikimin e mjedisit dixhital dhe interpretimin subjektiv të të dhënave. Këto kufizime janë të pashmangshme, por

përpjekjet tona për të ndërthurur analiza të ndryshme metodologjike synojnë të minimizojnë ndikimin e tyre në rezultatet përfundimtare.

Është e rëndësishme të theksohet se, ndërsa këto kufizime ndikojnë në mënyrën e interpretimit të rezultateve, ato gjithashtu ofrojnë një mundësi për studime të ardhshme. Në këtë drejtim, kërkimet e ardhshme mund të përfshijnë mostrave më të gjera dhe më të ndryshme gjeografikisht, përdorimin e instrumenteve më fleksibël për mbledhjen e të dhënave cilësore dhe sasimore, dhe integrimin më të thellë të analizave dixhitale për të kuptuar më mirë ndikimin e retorikës populiste në besimin në institucionet demokratike.

Në fund, seksioni i kufizimeve nuk synon të nënvlerësojë rëndësinë e rezultateve të studimit tonë, por të vendosë një kontekst të qartë për interpretimin e tyre. Duke njohur këto kufizime, ne ofrojmë një pamje të balancuar dhe të transparencës metodologjike që shërben si një bazë për përmirësime të mundshme në kërkimet e ardhshme dhe si një udhëzim për interpretimin e rezultateve në një kontekst më të gjerë socio-politik.

Ky reflektim kritik mbi kufizimet e studimit është vendosur për të informuar lexuesin se rezultatet nuk mund të konsiderohen të përgjithshme për të gjitha kontekstet, por janë specifike për metodologjinë dhe kontekstin aktual të kërkimit. Në këtë mënyrë, njohja dhe diskutimi i kufizimeve është një hap i domosdoshëm drejt një prezantimi të plotë dhe të besueshëm akademik, duke kontribuar në dialogun e vazhdueshëm për përmirësimin e strukturave metodologjike dhe teorike në studimet e pop-ulizmit dhe ndikimit të tij në institucionet demokratike.

Kapitulli 6. Konkluzione

Ky disertacion ka ofruar një analizë të thellë të ndikimit të gjerë të retorikës populiste mbi qeverisjen demokratike, besimin në institucione dhe kohezionin shoqëror. Përmes analizës së fjalimeve, reformave institucionale dhe reagimeve publike, hulumtimi ka zbuluar mekanizmat kryesorë me anë të të cilëve liderët populistë rimodelojnë peizazhin politik. Duke u pozicionuar si përfaqësues të vetëm të “popullit,” këta liderë ndërtojnë një narrativë dyshueshmërie që kundërvë ndjekësit e tyre ndaj elitave të perceptuara dhe kërcënimeve të jashtme. Kjo retorikë nxit polarizimin, minon integritetin institucional dhe rindërton rolin e qytetarëve në sistemet demokratike, duke e zhvendosur fokusin nga vendimmarrja kolektive te qeverisja e personalizuar.

Një nga gjetjet kryesore të këtij studimi është efikasiteti i theksuar i thirrjeve emocionale në retorikën populiste, të cilat shërbejnë si një gur themeli për mobilizimin e mbështetjes dhe për rimodelimin e peizazheve politike. Liderët populistë si Viktor Orbán, Donald Trump dhe Jair Bolsonaro kanë përdorur mjeshtërisht tema të viktimizimit, frikës dhe nostalgjisë për të krijuar narrativa tërheqëse që rezonojnë me audiencat e tyre. Këto tema nuk janë të rastësishme; ato janë krijuar me kujdes për të nxitur reagime të forta emocionale, veçanërisht tek grupet që përjetojnë

pasiguri ekonomike ose kulturore. Trajtimi i Orbán i politikave të Bashkimit Evropian si kërcënime ekzistenciale për sovranitetin hungarez përdor frikën nga kontrolli i jashtëm dhe erozioni kulturor, duke pozicionuar liderhipin e tij si një mbrojtje të nevojshme kundër këtyre rreziqeve të perceptuara. Po ashtu, portretizimi i Trump i emigrantëve si kërcënime për sigurinë kombëtare shfrytëzon ankthin e thellë mbi konkurrencën ekonomike dhe stabilitetin shoqëror, duke e paraqitur politikën e tij si mbrojtëse në vend që ndarëse.

Këto narrative të ngarkuara emocionalisht rezonojnë më fuqishëm me grupe të caktuara demografike, veçanërisht ato që ndihen të marginalizuara ose të lëna pas nga ndryshimet shoqërore dhe ekonomike të shpejta. Individët në komunitete të disavantazuara ekonomikisht ose kulturisht konservatore shpesh e perceptojnë këtë narrativë si një adresim të drejtpërdrejtë të ankesave të tyre, duke krijuar një ndjenjë urgjence që justifikon masa politike të jashtëzakonshme. Nostalgjia, një temë e zakonshme në retorikën populiste, luan një rol të rëndësishëm në këtë dinamikë. Duke evokuar një të kaluar të idealizuar, liderë si Trump dhe Orbán bëjnë thirrje për kujtime kolektive të stabilitetit dhe prosperitetit të perceptuar, duke nxitur dëshirën për “të rikthyer” këto kushte. Kjo strategji retorike jo vetëm që mobilizon mbështetje, por gjithashtu largon vëmendjen nga kompleksiteti i sfidave bashkëkohore duke ofruar zgjidhje të thjeshtuara të mbështetura në thirrje emocionale.

Studimi gjithashtu ka demonstruar se retorika populiste gërryen sistematikisht besimin në institucionet demokratike, një fenomen me pasoja të largëta për qeverisjen dhe kohezionin shoqëror. Duke paraqitur institucione si gjykatat, mediat dhe legjislaturën si të pasinqerta, të korruptuara ose të paefektshme, liderët populistë drejojnë besimin publik larg këtyre shtyllave kritike të demokracisë dhe të autoriteti të tyre. Kjo narrativë jo vetëm që konsolidon pushtetin e tyre, por gjithashtu minon mekanizmat e përgjegjshmërisë që janë krijuar për të kontrolluar kalimin e kufijve të ekzekutivit. Sulmet e Bolsonaro ndaj sistemit të votimit elektronik në Brazil ofrojnë një shembull të qartë të këtij taktiku. Duke vënë në dyshim besueshmërinë e sistemit, ai krijoi një narrativë që i lejoi atij të sfidonte rezultatet e pabukura zgjedhore, duke destabilizuar besimin publik në procesin demokratik dhe hapur rrugën për trazira politike.

Hulumtimi gjithashtu përfshiu një anketë gjithëpërfshirëse për të kuptuar më mirë marrëdhënien mes ekspozimit ndaj retorikës populiste dhe besimit publik në institucionet demokratike. Kjo anketë, e zhvilluar, teston perceptimet e afërsisht 1,000 pjesëmarrësve që përfaqësojnë grupe të ndryshme demografike dhe socio-ekonomike. Anketa analizoi se si nivelet e ndryshme të arsimit ndikojnë në pranimin e narrativave populiste dhe ndikimin e tyre në perceptimin e institucioneve kryesore demokratike, si gjykatat, mediat dhe sistemet zgjedhore.

Rezultatet e anketës zbuluan modele tërheqëse që lidhin nivelet më të ulëta të arsimit me një predispozitë më të madhe ndaj retorikës populiste. Pjesëmarrësit me arsim të shkollës së mesme ose më pak ishin dukshëm më të prirur të pajtoheshin me deklaratat që përputheshin me temat populiste,

si pesimizmi ndaj drejtësisë institucionale ose narrative që paraqesin elitën si të shkëputur nga nevojat e njerëzve të zakonshëm. Në kontrast, pjesëmarrësit me arsimin universitar ose më lart kishin një prirje më të madhe për të vlerësuar kritikisht pretendimet populiste dhe shprehën më shumë besim në proceset institucionale. Këto gjetje nënvizojnë rolin kritik të arsimit në formimin e qëndrueshmërisë ndaj retorikës polarizuese dhe emocionale.

Intervistat cilësore të zhvilluara me tetë pjesëmarrës nga Shqipëria dhe disa të tjerë nga disa vënde të Bashkimit Europian, ofruan një thellim më të madh të gjetjeve statistikore duke shqyrtuar dimensionet psikologjike dhe emocionale të narrativave populiste. Këto intervista kishin për qëllim të zbulojnë se si individët perceptojnë dhe reagojnë ndaj retorikës populiste, veçanërisht në një kontekst ku institucionet demokratike ende janë duke u zhvilluar. Pjesëmarrësit shpesh përshkruanin ndjenja të alienimit, frustrimit dhe zhgënjimit ndaj elitave dhe institucioneve tradicionale politike. Kjo përputhet me gjetjet më të gjera të studimit, duke demonstruar se si liderët populistë kanalisojnë këto emocione në mbështetje politike duke u pozicionuar si përfaqësues të vetmit të popullit.

Në mënyrë interesante, intervistat gjithashtu zbuluan dallime në predispozitën ndaj retorikës populiste në bazë të arsimit të pjesëmarrësve. Pjesëmarrësit me nivele më të larta arsimi ishin më të prirur të kritikojnë zgjidhjet e thjeshtuara që ofrohen në narrativat populiste, duke i parë ato si manipuluese emocionalisht në vend që të jenë substancialisht të realizueshme. Nga ana tjetër, pjesëmarrësit me nivele më të ulëta arsimi kishin një lidhje më të fortë me theksin populist mbi krenarinë kombëtare dhe anti-elitizmin, duke i gjetur këto tema të lidhura dhe fuqizuese. Këto të dhëna rikonfirmojnë gjetjet kuantitative të studimit, të cilat identifikuan arsimin si një faktor kyç që ndikon në predispozitën ndaj retorikës populiste.

Një analizë tematike e të dhënave të intervistave e theksoi më tej se si retorika populiste shfrytëzon thirrjet identitare për të nxitur besnikërinë dhe besimin mes mbështetësve. Në Brazil, intervistuesit që ishin të alignuar me Bolsonaro theksuan mbrojtjen e tij të vlerave tradicionale dhe sovranitetit kombëtar, duke e paraqitur atë si një bastion kundër ideologjive progresiste dhe globaliste. Kjo lidhje e identitetit personal me retorikën politike thekson rezonancën emocionale të fuqishme të narrativave populiste dhe aftësinë e tyre për të mobilizuar mbështetje duke prekur besimet dhe shqetësimet e thella.

Implikimet më të gjera të këtyre gjetjeve janë të thella, duke theksuar pasojat e gjera të retorikës populiste mbi qeverisjen demokratike dhe kohezionin shoqëror. Erozioni i besimit në institucionet demokratike, i nxitur nga narrativat populiste të vazhdueshme, minon parimet themelore që mbajnë demokracinë. Ky destabilizim jo vetëm që dobëson strukturat e qeverisjes, por gjithashtu krijon ndarje shoqërore që janë gjithnjë e më të vështira për t'u riparuar. Duke theksuar një përkufizim të ngushtë dhe përjashtues të identitetit kombëtar, liderët populistë marginalizojnë grupe që nuk përputhen me vizionin e tyre të ndërtuar të autencitetit. Këto grupe, shpesh grupe pakicash ose ata me pikëpamje

kundërshtuese, sistematikisht alienohen, duke çuar në tensione shoqërore të rritura, një prishje të respektit reciprok dhe erozion të barazisë.

Natyrisht përjashtueshmëria e retorikës populiste krijon një mjedis ku komunitetet e marginalizuara përjashtohen nga pjesëmarrja e rëndësishme në jetën publike. Kjo mungesë përfshirje thellon ndarjet shoqërore, pasi ata që ndihen të alienuar nuk ndihen të lidhur me proceset e vendimmarrjes që formësojnë të ardhmen e tyre. Me kalimin e kohës, këto dinamika mund të eskalojnë në paqëndrueshmëri shoqërore më të gjerë, pasi ata që janë përjashtuar mund të kthehen në kanale alternative për të shprehur ankesat e tyre, çka mund të çojë në radikalizim ose pasiguri politike. Për shembull, siç tregohet në këtë studim, retorika e përdorur nga liderë si Viktor Orbán në Hungari ose Jair Bolsonaro në Brazil jo vetëm që konsolidon pushtetin por gjithashtu përkeqëson mosbesimin dhe ndarjet brenda shoqërive të tyre. Ky polarizim përfundimisht destabilizon peizazhin politik, duke e bërë atë më të ndjeshëm ndaj tendencave autoritarizmi dhe erozionit më të madh të normave demokratike.

Për t'iu përgjigjur këtyre sfidave, kërkohet një qasje shumëdimensionale dhe e qëndrueshme. Një nga hapat më të rëndësishëm është forcimi i pavarësisë dhe transparencës së institucioneve demokratike. Pavarësia gjyqësore duhet të ruhet për të siguruar vendimmarrje të drejtë dhe të paanshme, të lira nga ndërhyrjet politike. Po ashtu, mbrojtja e lirisë së medias është jetike, pasi media shërben si një mbikëqyrës i rëndësishëm dhe një platformë për një diskurs të balancuar. Integriteti i legjislaturës duhet gjithashtu të forcohet për të kundërshtuar narrative populiste që i paraqesin institucionet demokratike si kundërshtarë ose të korruptuara. Pa institucione të forta dhe transparente, hendeku i besimit i shkaktuar nga retorika populiste do të vazhdojë, duke e lënë demokracinë gjithnjë e më të brishtë.

Promovimi i angazhimit qytetar del si një tjetër shtyllë kryesore e qëndrueshmërisë kundër retorikës populiste. Ky studim ka treguar se si liderët populistë shpesh shfrytëzojnë shikëputjen dhe zhgënjimin e qytetarëve për të amplifikuar narrativat e tyre. Për t'u kundërvënë këtij fenomeni, kërkohen iniciativa arsimore të synuara dhe programe komunitare që synojnë të krijojnë një elektorat më të informuar dhe më aktiv. Për shembull, përfshirja e edukatës qytetare në kurikulat shkollore dhe mbështetja e organizatave bazë mund të fuqizojnë qytetarët për të vlerësuar në mënyrë kritike retorikën politike dhe për të marrë pjesë në proceset demokratike në mënyrë konstruktive. Qytetarët të angazhuar kanë më shumë mundësi të mbajnë përgjegjësinë udhëheqësit dhe të rezistojnë ndaj narrativave manipulative që synojnë të polarizojnë shoqërinë.

Po ashtu, zhvillimi i kundër-narrativave efektive është po kaq i rëndësishëm. Retorika populiste zhvillohet mbi ndarjen dhe thjeshtësimin, duke e bërë të domosdoshme për politikanët, mediat dhe shoqërinë civile që të promovojnë mesazhe përfshirëse dhe të mbështetura në fakte. Këto kundër-narrativa duhet të theksojnë vlerat e përbashkëta, përfitimet e pluralizmit dhe historitë e suksesit të

qeverisjes kolektive. Përshtatja e shembujve të qëndrueshmërisë demokratike – siç janë rastet ku disa shtete kanë kundërshtuar shtrirjen e tepruar të populizmit – mund të frymëzojë besim në institucionet dhe proceset demokratike. Fushatat për alfabetizmin mediatic janë veçanërisht të rëndësishme në këtë drejtim, duke u dhënë qytetarëve mjetet për të vlerësuar në mënyrë kritike informacionin dhe për të reduktuar ndjeshmërinë ndaj dezinformacionit. Një publik më i vëmendshëm mund të zbutë efektet ndarëse të retorikës populiste duke prioritetizuar diskursin të mbështetur në prova mbi manipulimin emocional.

Pavarësisht se ky studim ka kontribuar në kuptimin e ndikimit të retorikës populiste, ai nuk është pa kufizime. Hulumtimi është përqendruar kryesisht në një grup të përzgjedhur liderësh dhe shtetesh, gjë që mund të kufizojë mundësinë e përgjithësimit të rezultateve të tij. Populizmi shfaqet në mënyra të ndryshme në kontekste kulturore dhe politike të ndryshme, dhe hulumtimet e ardhshme duhet të zgjerorin fushën e tyre për të përfshirë një gamë më të gjerë shembujsh. Kjo do të ofronte një kuptim më të plotë të mënyrës sesi strategjitë populiste përshtaten në mjedise të ndryshme dhe si efektet e tyre ndryshojnë nëpër korniza institucionale të ndryshme. Për më tepër, mbështetja e këtij studimi në të dhëna të vetë-raportuara, siç janë anketat që masin besimin në institucione, paraqet mundësi për paragjykiye të mundshme, përfshirë efektet e dëshirueshmërisë sociale. Këto paragjykiye mund të kenë ndikuar në përgjigjet, duke theksuar nevojën për diversifikim metodologjik në hulumtimet e ardhshme.

Një kufizim tjetër qëndron në natyrën që po evoluon të lëvizjeve populiste. Peizazhi politik është dinamik, me liderë të rinj dhe strategji retorike që shfaqen vazhdimisht. Ky studim ofron një pasqyrë të ndikimit të retorikës populiste gjatë një periudhe specifike, por kërkohet një analizë e vazhdueshme për të kapur pasojat e saj afatgjata. Studimet longitudinale që ndjekin ndikimin e qëndrueshëm të retorikës populiste në besimin në institucionet demokratike dhe kohezionin shoqëror do të ofronin informacion të paçmuar. Këto kërkime gjithashtu mund të shqyrtojnë si perceptimet e qytetarëve ndryshojnë pasi liderët populistë largohet nga pushteti dhe nëse besimi në institucione mund të rikupërohet efektivisht.

Gjetjet e këtij disertacioni gjithashtu hapin mundësi për hulumtime të ardhshme. Studimet krahasuese që shqyrtojnë qëndrueshmërinë e demokracive të ndryshme ndaj retorikës populiste mund të identifikojnë struktura institucionale dhe faktorë kulturorë që mbrojnë kundër efekteve të saj ndarëse. Për shembull, shqyrtimi i mënyrës sesi shtete si Gjermania kanë ruajtur stabilitetin demokratik përkundër rritjes së lëvizjeve populiste mund të ofrojë informacion të vlefshëm. Gjithashtu, hetimi i rolit të mediave digjitale dhe sociale në amplifikimin e retorikës populiste dhe ndërveprimi i saj me mediat tradicionale mund të informojë strategjitë për rregullimin e ekosistemeve të informacionit dhe promovimin e diskursit të balancuar.

Në përfundim, ky hulumtim ka ndriçuar ndërveprimin e ndërlikuar midis retorikës populiste dhe qeverisjes demokratike. Duke nxitur polarizimin, minuar besimin në institucione dhe promovuar një model qeverisjeje të orientuar nga liderët, liderët populistë paraqesin sfida të mëdha për sistemet demokratike. Megjithatë, këto sfida nuk janë të pakapërcyeshme. Përmes forcimit të institucioneve, angazhimit qytetar aktiv dhe kundër-narativave efektive, shoqëritë demokratike mund të zbutin ndikimin e retorikës populiste dhe të ruajnë parimet thelbësore të përfshirjes dhe qeverisjes kolektive. Ndërsa populizmi vazhdon të formësojë peizazhet politike në mbarë botën, kërkimet e vazhdueshme dhe masat proaktive janë thelbësore për të mbrojtur vlerat demokratike dhe për të siguruar qëndrueshmërinë e sistemeve të qeverisjes përballë këtyre forcave ndarëse.

Bibliografia:

1. Aars, J., Christensen, D.A. 2020. Education and political participation: the impact of educational environments. *Acta Polit* 55, 86–102. <https://doi.org/10.1057/s41269-018-0101-5>
2. Academics, S. B. (2023). Hindu and Hindutva Ideology in Indian Polity: Examining Modi's Administration. *Strategic Studies*, 43(2), 80-96. <https://doi.org/10.53532/ss.043.02.00301>
3. Ágh, A. 2022. The Orbán regime as the 'perfect autocracy': The emergence of the 'zombie democracy' in Hungary. *Politics in Central Europe*, 18(1), 1-25. <https://doi.org/10.2478/pce-2022-0001>
4. Agustín, Ó. G. 2020. Why Left-Wing Populism?. In *Left-Wing Populism* (pp. 1-12). Emerald Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/978-1-83909-203-920201002>
5. Aiolfi, T. 2022. Populism as a transgressive style. *Global Studies Quarterly*, 2(1), ksac006. <https://doi.org/10.1093/isagsq/ksac006>
6. Akhtar, R. (2024). 'Development Has Gone Crazy': The Gujarat Model of 'Unequal' Development through Neoliberalism and Hindutva. *South Asia: Journal of South Asian Studies*, 1-20. <https://doi.org/10.1080/00856401.2024.2350889>
7. Al Jazeera. (2024). *'Infiltrators': Modi accused of anti-Muslim hate speech amid India election*. Retrieved from <https://www.aljazeera.com/news/2024/4/22/infiltrators-modi-accused-of-anti-muslim-hate-speech-amid-india-election>
8. Alarcon, A., Cruzada, C., Comillo, J. A., Dingle, M., Galang, S. D., Pabuna, E. B., & Santos, J. (2022). Behind the Bars: Public Opinion Towards the International Criminal Court's Investigation on President Duterte's War on Drugs. Available at SSRN 4504244. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4504244>
9. Aras, Ü. E. (2023). "Never trust the West:" understanding anti-Westernism (s) in Turkish media (Doctoral dissertation, Bilkent University). "Never trust the West:" understanding anti-Westernism(s) in Turkish media
10. Axford, B., & Steger, M. B. 2020. The Globalization of Populism. *Protosociology: An International Journal of Interdisciplinary Research*, 37. <https://doi.org/10.5840/protosociology2020371>
11. Barreto, A. A., & Maldonado, D. 2024. Race and populism on the left: political rhetoric in Hugo Chávez's Venezuela. *Latin American and Caribbean Ethnic Studies*, 1-16. <https://doi.org/10.1080/17442222.2024.2393506>
12. Bartels, L. M. 2023. Democracy erodes from the top: Leaders, citizens, and the challenge of populism in Europe. <http://digital.casalini.it/9780691244518>

13. BBC. 2014. Farage: Migration has made parts of UK 'unrecognisable' - BBC News
14. Beauregard, P. 2022. The Passion of International Leadership: How Emotions Shape Transatlantic Cooperation. University of Michigan Press. <https://doi.org/10.3998/mpub.12308316>
15. Benkler, Y., Tilton, C., Etling, B., Roberts, H., Clark, J., Faris, R., ... & Schmitt, C. 2020. Mail-in voter fraud: Anatomy of a disinformation campaign. Berkman Center Research Publication, (2020-6). <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3703701>
16. Berman, S. 2021. The causes of populism in the West. *Annual Review of Political Science*, 24(1), 71-88. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-041719-102503>
17. Bláha, P. 2023. Populism and social capital in structurally disadvantaged regions and the 2023 Czech presidential election: making democracy work again?. *Journal of Contemporary European Studies*, 1-14. <https://doi.org/10.1080/14782804.2023.2293778>
18. Blokker, P., & Mazzoleni, O. 2020. Judicial Populism: the Rule of the People against the Rule of Law. *Partecipazione e Conflitto*, 13(3), 1411-1416. <http://dx.doi.org/10.1285/i20356609v13i3p1411>
19. Bitzer, L. F. (1968). The rhetorical situation. *Philosophy & Rhetoric*, 1(1), 1–14.
20. Böhmelt, T. 2021. Populism and environmental performance. *Global Environmental Politics*, 21(3), 97-123. https://doi.org/10.1162/glep_a_00606
21. Borah, A., & Singh, S. R. 2022. Investigating political polarization in India through the lens of Twitter. *Social Network Analysis and Mining*, 12(1), 97. <https://doi.org/10.1007/s13278-022-00939-z>
22. Broockman, D. E., Kalla, J. L., & Westwood, S. J. 2023. Does affective polarization undermine democratic norms or accountability? Maybe not. *American Journal of Political Science*, 67(3), 808-828. <https://doi.org/10.1111/ajps.12719>
23. Brum, S. I. 2021. The Presidency of Evo Morales: An Archetype of Latin American Populism? (Master's thesis, Universidade Catolica Portuguesa (Portugal)). <http://hdl.handle.net/10400.14/37573>
24. Burton, M. (2021). *From Broke to Brexit: Britain's Lost Decade*. Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-81889-0>
25. Butkus, C. M. 2023. *Social Media, Marginalised Identity and Liminal Publics* (Doctoral dissertation). <http://hdl.handle.net/10453/173479>
26. Buzogány, A., & Mohamad-Klotzbach, C. 2021. Populism and nature—the nature of populism: New perspectives on the relationship between populism, climate change, and nature protection. *Zeitschrift für Vergleichende Politikwissenschaft*, 15(2), 155-164. <https://doi.org/10.1007/s12286-021-00492-7>

27. Cagaptay, S. (2019). *Erdogan's empire: Turkey and the politics of the Middle East*. Bloomsbury Publishing. *Erdogan's Empire: Turkey and the Politics of the Middle East*: Soner Cagaptay: I.B. Tauris
28. Canveren, O., & Kaiser, A. (2024). Exploring Populism in Erdogan's Discourse on Turkey–European Union Relations. *Czech Journal of International Relations*. <https://doi.org/10.32422/cjir.822>
29. Casagrande, R., & Pira, F. 2024. Fake News and Populism: New Threats to Public Trust. *Società Mutamento Politica*. <https://doi.org/10.36253/smp-15456>
30. Casiraghi, M. C. 2021. 'You're a populist! No, you are a populist!': The rhetorical analysis of a popular insult in the United Kingdom, 1970–2018. *The British Journal of Politics and International Relations*, 23(4), 555-575. <https://doi.org/10.1177/1369148120978646>
31. Cassell, K. J. 2023. The populist communication strategy in comparative perspective. *The International Journal of Press/Politics*, 28(4), 725-746. <https://doi.org/10.1177/19401612211055695>
32. Castells, M. (2013). *Communication power*. Oxford University Press.
33. Chadwick, A. (2017). *The hybrid media system: Politics and power*. Oxford University Press.
34. Charteris-Black, J. (2004). *Politicians and rhetoric: The persuasive power of metaphor*. Palgrave Macmillan.
35. Çinar, I., Stokes, S., & Uribe, A. 2020. Presidential rhetoric and populism. *Presidential Studies Quarterly*, 50(2), 240-263. <https://doi.org/10.1111/psq.12656>
36. De Cleen, B., & Glynos, J. 2021. Beyond populism studies. *Journal of Language and Politics*, 20(1), 178-195. <https://doi.org/10.1075/jlp.20044.dec>
37. De la Torre, C. (2020). Hugo Chávez and the diffusion of Bolivarianism. In *Authoritarian Diffusion and Cooperation* (pp. 37-54). Routledge. <https://doi.org/10.1080/13510347.2017.1307825>
38. Denisova, A. 2021. 'Viral journalism', is it a thing? Adapting quality reporting to shifting social media algorithms and wavering audiences. In *The Routledge Companion to Political Journalism* (pp. 271-278). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429284571>
39. Devinney, T. M., & Hartwell, C. A. 2020. Varieties of populism. *Global Strategy Journal*, 10(1), 32-66. <https://doi.org/10.1002/gsj.1373>
40. Ditto, P. H., & Rodriguez, C. G. 2021. Populism and the social psychology of grievance 1. In *The Psychology of Populism* (pp. 23-41). Routledge. Populism and the Social Psychology of Grievance

55. <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=110306>. Remarks Announcing Candidacy for President in New York City- June 16, 2015.
56. <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=116597>. Remarks at the AIPAC Policy Conference in Washington, DC-March 21, 2016.
57. <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=117790>. Remarks at Trump SoHo in New York City-June 22, 2016.
58. <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=117813>. Remarks on Foreign Policy at the National Press Club in Washington, DC-April 27, 2016.
59. <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=119503>. Remarks at Youngstown State University in Youngstown, Ohio-August 15, 2016.
60. <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=123197>. Remarks at the Summit Sports and Ice Complex in Dimondale, Michigan -August 19, 2016.
61. <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=123199>. Remarks at the KI Convention Center in Green Bay, Wisconsin-August 5, 2016.
62. <https://thehill.com/blogs/pundits-blog/presidential-campaign/291498-full-transcript-donald-trump-addresses-radical>. Donald Trump Addresses Radical Islamic Terrorism- The Hill, August 15, 2016.
63. Hungarian Conservative. (2023). Two major polls show Fidesz's lead: Nézőpont and Medián.
https://www.hungarianconservative.com/articles/current/two_major_polls_fidesz_lead_ne_zopont_median/
64. Hunger, S., & Paxton, F. 2022. What's in a buzzword? A systematic review of the state of populism research in political science. *Political Science Research and Methods*, 10(3), 617-633. <https://doi.org/10.1017/psrm.2021.44>
65. Hussain, H., Al Tajir, K., Habib, R., Abboud, S., & Fadel, S. 2023. The effects of political polarization on financial decision making. *Fusion of Multidisciplinary Research, An International Journal*, 4(1), 420-431. <https://fusionproceedings.com/fmr/1/issue/view/9>
66. Inglehart, R. F., & Norris, P. 2016. Trump, Brexit, and the rise of populism: Economic have-nots and cultural backlash. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2818659>
67. Irwin, D. A. 2020. Trade policy in American economic history. *Annual Review of Economics*, 12(1), 23-44. <https://doi.org/10.1146/annurev-economics-070119-024409>
68. Jaffrelot, C. (2021). *Modi's India: Hindu nationalism and the rise of ethnic democracy*. Modi's India : Hindu Nationalism and the Rise of Ethnic Democracy - Princeton University Press - Torrossa

69. Jenne, E. K., Hawkins, K. A., & Silva, B. C. 2021. Mapping populism and nationalism in leader rhetoric across North America and Europe. *Studies in Comparative International Development*, 56(2), 170-196.
<https://doi.org/10.1007/s12116-021-09334-9>
70. Jetten, J., & Mols, F. 2021. Support for populist parties: Economic deprivation, cultural backlash, or status anxiety?. In *The psychology of political polarization* (pp. 97-111). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003042433>
71. Junquera, N. 2015. Ciudadanos atrapa el voto joven y el de Podemos cae en picado. Elecciones Generales 2015: Ciudadanos atrapa el voto joven y el de Podemos cae en picado | Política | EL PAÍS
72. Just, M., & Crigler, A. 2020. Populism: The Achilles heel of democracy. In *Perspectives on Populism and the Media* (pp. 125-144). Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG. <https://doi.org/10.5771/9783845297392>
73. Jylhä, K. M., & Hellmer, K. 2020. Right-wing populism and climate change denial: The roles of exclusionary and anti-egalitarian preferences, conservative ideology, and antiestablishment attitudes. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 20(1), 315-335. <https://doi.org/10.1111/asap.12203>
74. Kaufmann, E. 2017. Why values, not economics, hold the key to the populist right-and to crafting new migration narratives. *Migration Research Leaders' Syndicate*, 183. [migration_research_leaders_syndicate.pdf](https://doi.org/10.5771/9783845297392)
75. Kırpıklı, S. (2023). Brexit and beyond: instrumental use of racialization of turkish-speaking communities in the uk through a right-wing populist discourse (Master's thesis, Middle East Technical University). <https://hdl.handle.net/11511/107740>
76. Koxha, K., & Heinisch, R. 2024. In the Political Mainstream: Populism in Albania. In *Perspectives on Populism* (pp. 221-248). Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG. <http://dx.doi.org/10.5771/9783748917281-221>
77. Krugman, P. 2022. When Trade Becomes a Weapon. *International New York Times*, NA-NA. [When Trade Becomes a Weapon. - Document - Gale Academic OneFile](https://doi.org/10.5771/9783748917281-221)
78. Krzyżanowski, M., & Ekström, M. 2022. The normalization of far-right populism and nativist authoritarianism: Discursive practices in media, journalism and the wider public sphere/s. *Discourse & Society*, 33(6), 719-729. <https://doi.org/10.1177/09579265221095406>
79. Lacatus, C. 2021. Populism and President Trump's approach to foreign policy: An analysis of tweets and rally speeches. *Politics*, 41(1), 31-47. <https://doi.org/10.1177/0263395720935380>

80. Lacatus, C., & Meibauer, G. 2023. Crisis, Rhetoric and Right-Wing Populist Incumbency: An Analysis of Donald Trump's Tweets and Press Briefings. *Government and Opposition*, 58(2), 249-267. <https://doi.org/10.1017/gov.2021.34>
81. Lackey, J. 2021. Echo chambers, fake news, and social epistemology. *The epistemology of fake news*, 206-227. <https://doi.org/10.1093/oso/9780198863977.003.0010>
82. Laclau, E. 2005. On populist reason. [laclau2005-populist-reason.pdf \(wordpress.com\)](#)
83. Lakoff, G. (2004). *Don't think of an elephant! Know your values and frame the debate*. Chelsea Green Publishing.
84. Levitsky, S., & Ziblatt, D. 2020. The Crisis of American Democracy. *American Educator*, 44(3), 6. [The Crisis of American Democracy](#)
85. Loch, D. 2021. Conceptualising the relationship between populism and the radical right. In *Political Populism* (pp. 79-92). Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG. <https://doi.org/10.5771/9783748907510>
86. Lukas F. Stoetzer, Johannes Giesecke & Heike Klüver. 2023. How does income inequality affect the support for populist parties?, *Journal of European Public Policy*, 30:1, 1-20. <https://doi.org/10.1080/13501763.2021.1981981>
87. Manevich, D. 2016. [British crave more autonomy from EU as Brexit vote nears | Pew Research Center](#)
88. Martelli, J. T., & Jumle, V. (2023). Populism à la Carte: The paradoxical political communication of Narendra Modi on Twitter. *Global Policy*, 14(5), 899-911. <https://doi.org/10.1111/1758-5899.13173>
89. Mastropaolo, A. 2023. Cleavage Theory and Populism: Rediscovering a Forgotten Cleavage?. *Global Populisms*, 91. <https://doi.org/10.1163/9789004679016>
90. Matthews, R., & Ross, E. 2010. *Research methods: A practical guide for the social sciences*. Pearson Education Ltd. https://drive.google.com/file/d/13cV1Dp1oQVsBmldeNr_YOm_YAwFnaGe/view?usp=sharing
91. McCall-Smith, K., Birdsall, A., & Adam, E. C. (Eds.). 2020. *Human rights in times of transition: liberal democracies and challenges of national security*. Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781789909890>
92. McKeever, A. 2020. Immigration policy and right-wing populism in Western Europe. Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-41761-1>
93. Meijers, M. J., & Zaslove, A. 2021. Measuring populism in political parties: Appraisal of a new approach. *Comparative political studies*, 54(2), 372-407. <https://doi.org/10.1177/0010414020938081>

94. Mendes Motta, F., & Hauber, G. 2023. Anti-environmentalism and proto-authoritarian populism in Brazil: Bolsonaro and the defence of global agri-business. *Environmental Politics*, 32(4), 642-662. <https://doi.org/10.1080/09644016.2022.2123993>
95. Mosca, L., & Tronconi, F. 2021. Beyond left and right: the eclectic populism of the Five Star Movement. In *Varieties of Populism in Europe in Times of Crises* (pp. 118-143). Routledge. <https://doi.org/10.1080/01402382.2019.1596691>
96. Mozolevska, A. 2023. Performing the people: Discourses and performances of Pablo Iglesias and Volodymyr Zelensky. *Performing Left Populism: Performance, Politics and the People*, 97. <http://digital.casalini.it/9781350347069>
97. Mudde, C. 2004. The populist zeitgeist. *Government and Opposition* 39, 541–563. <https://www.jstor.org/stable/44483088>
98. Mudde, C., & Kaltwasser, C. R. 2013. Exclusionary vs. inclusionary populism: Comparing contemporary Europe and Latin America. *Government and opposition*, 48(2), 147-174. <https://doi.org/10.1017/gov.2012.11>
99. Müller, J. W. 2022. What, if anything, do populism and conspiracy theories have to do with each other?. *Social Research: An International Quarterly*, 89(3), 607-625. <https://doi.org/10.1353/sor.2022.0050>
100. Müller, P., & Schulz, A. 2021. Alternative media for a populist audience? Exploring political and media use predictors of exposure to Breitbart, Sputnik, and Co. *Information, Communication & Society*, 24(2), 277-293. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2019.1646778>
101. Nadeau, R., Bélanger, É., & Didier, T. 2013. The Chávez vote and the national economy in Venezuela. *Electoral studies*, 32(3), 482-488. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2013.05.008>
102. Neerdaels, J., Tröster, C., Van Quaquebeke, N., & Licata, L. 2024. Absolved from the neoliberal burden of responsibility: The effect of populist victim rhetoric on leader support. *Political Psychology*, 45(3), 475-492. <https://doi.org/10.1111/pops.12932>
103. Németh, R. 2023. A scoping review on the use of natural language processing in research on political polarization: trends and research prospects. *Journal of computational social science*, 6(1), 289-313. <https://doi.org/10.1007/s42001-022-00196-2>
104. Neuteboom, S. 2021. *The Politics of Algorithms*. <http://hdl.handle.net/2105/57150>
105. Nézőpont Institute. (2021). Fidesz stands to win at the end of 2021. <https://nezopont.hu/en/what-we-do/political-poll/fidesz-stands-to-win-at-the-end-of-2021>

106. Nézőpont Institute. (2023). The image of Hungary in the international press: Presentation of the 2023 analysis. <https://nezopont.hu/en/what-we-do/press-releases/magyarorszag-kep-a-nemzetkozi-sajtoban-2023-elemzes-bemutatasa>
107. Olivas Osuna, J. J. 2021. From chasing populists to deconstructing populism: A new multidimensional approach to understanding and comparing populism. *European Journal of Political Research*, 60(4), 829-853. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12428>
108. Oudraad, L. J. M. 2021. Podemos and immigration left-wing populism in Europe (Bachelor's thesis). <https://studenttheses.uu.nl/handle/20.500.12932/40467>
109. Parra Saiani, P., Ivaldi, E., Ciacci, A. et al. 2024. Broken Trust. Confidence Gaps and Distrust in Latin America. *Soc Indic Res* 173, 269–281. <https://doi.org/10.1007/s11205-021-02796-3>
110. Prinz, J. 2021. Emotion and political polarization. The politics of emotional shockwaves, 1-25. https://doi.org/10.1007/978-3-030-56021-8_1
111. PW Only IAS. (2023). *Pew Survey 2023: Current Affairs*. <https://pwnonlyias.com/current-affairs/pew-survey-2023.com>
112. Perelman, C., & Olbrechts-Tyteca, L. (1969). The new rhetoric: A treatise on argumentation. University of Notre Dame Press.
113. Raveau, M. P., Fuentes-Bravo, C., Fernández, M. Á., Couyoumdjian, J. P., & Del Solar, M. J. 2024. "It's not the what but (also) the how": characterizing left-wing populism in political texts. *Frontiers in Political Science*, 6, 1435712. <https://doi.org/10.3389/fpos.2024.1435712>
114. Reuters. (2024). Hungary's opposition Tisza party ahead of PM Orbán's Fidesz in second poll. <https://www.reuters.com/world/europe/hungarys-opposition-tisza-party-ahead-pm-orbans-fidesz-second-poll-2024-10-24/>
115. Rewizorski, M. 2021. Backlash against globalisation and the shadow of Phobos. *Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences*, 14(1), 123-141. <https://doi.org/10.1007/s40647-020-00308-0>
116. Rhodes-Purdy, M., Navarre, R., & Utych, S. M. 2021. Populist psychology: economics, culture, and emotions. *The Journal of Politics*, 83(4), 1559-1572. <https://doi.org/10.1086/715168>
117. Rigby, B. 2023. 'Take back control' is an easy slogan to create but fiendishly hard to implement - and Sunak knows it | Beth Rigby | Politics News | Sky News
118. Rodríguez-Pose, A., Terrero-Dávila, J., & Lee, N. 2023. Left-behind versus unequal places: interpersonal inequality, economic decline and the rise of populism in the USA and

- Europe. Journal of Economic Geography, 23(5), 951-977.
<https://doi.org/10.1093/jeg/lbad005>
119. Rodrik, D. 2017. Populism and the economics of globalization (No. w23559). National Bureau of Economic Research. <https://doi.org/10.1057/s42214-018-0001-4>
 120. Rogenhofer, J. M. (2018). Antidemocratic populism in Turkey after the July 2016 coup attempt. *Populism*, 1(2), 116-145. Antidemocratic Populism in Turkey after the July 2016 Coup Attempt in: *Populism Volume 1 Issue 2* (2018)
 121. Rohac, D. 2023. Transitions, populism, and democratic decline: Evidence from Hungary and the Czech Republic. *European Politics and Society*, 24(2), 169-187. <https://doi.org/10.1080/23745118.2021.1973213>
 122. Rosanvallon, P. 2021. The populist century: history, theory, critique. John Wiley & Sons. [The Populist Century: History, Theory, Critique | Wiley](https://doi.org/10.1002/9781119451111)
 123. Rovamo, H., & Sakki, I. 2024. Mobilization of shared victimhood in the radical right populist Finns Party supporters' identity work: A narrative–discursive approach to populist support. *European Journal of Social Psychology*, 54(2), 495-512. <https://doi.org/10.1002/ejsp.3021>
 124. Rueda, D. 2021. Is populism a political strategy? A critique of an enduring approach. *Political studies*, 69(2), 167-184. <https://doi.org/10.1177/0032321720962355>
 125. Sager, T. 2020. Populists and planners: ‘We are the people. Who are you?’. *Planning Theory*, 19(1), 80-103. <https://doi.org/10.1017/gov.2021.33>
 126. Sakki, I., & Martikainen, J. 2021. Mobilizing collective hatred through humour: Affective–discursive production and reception of populist rhetoric. *British Journal of Social Psychology*, 60(2), 610-634. <https://doi.org/10.1111/bjso.12419>
 127. Samiei Esfahani, A., & Farahmand, S. (2022). Erdoğanism; Populism as a. *Journal of Political Sociology of Islamic World*, 10(21), 167-196. <https://doi.org/10.22070/iws.2023.16456.2213>
 128. Sarsfield, R. 2024. Populist rhetoric and affective polarization. In *The Ideational Approach to Populism, Volume II* (pp. 97-117). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003489993>
 129. Scholtz, H. 2024. Polarization and Partitioning Representation: How an Overlooked Aspect of Contemporary Democracy Leads to Polarizing Societies. *Sociology Compass*, 18(10), e70008. <https://doi.org/10.1111/soc4.70008>
 130. Schroeder, R. 2020. The dangerous myth of populism as a thin ideology. *Populism*, 3(1), 13-28. <https://doi.org/10.1163/25888072-02021042>

131. Schumacher, G., Rooduijn, M., & Bakker, B. N. 2022. Hot populism? Affective responses to antiestablishment rhetoric. *Political Psychology*, 43(5), 851-871. <https://doi.org/10.1111/pops.12832>
132. Scott, J. A. 2022. 'There Is No Alternative'? The role of depoliticisation in the emergence of populism. *Politics*, 42(3), 325-339. <https://doi.org/10.1177/0263395721990279>
133. Sinha, S. (2021). 'Strong leaders', authoritarian populism and Indian developmentalism: The Modi moment in historical context. *Geoforum*, 124, 320-333. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2021.02.019>
134. Soares, R., Malafaia, C., & Ferreira, P. D. 2024. Which Dimensions Are Related to Populist Attitudes: An Educational View Based on a Systematic Literature Review. *Societies*, 14(9), 191. <https://doi.org/10.3390/soc14090191>
135. Social Weather Stations. (2021). *Net satisfaction ratings of Philippine presidents: Comparative overview*. https://web.archive.org/web/20211019144223im_/https://www.sws.org.ph/visuals/2021/pr20210924/pr20210924_vis03.JPG
136. Soffer, D. 2022. The use of collective memory in the populist messaging of Marine Le Pen. *Journal of European Studies*, 52(1), 69-78. <https://doi.org/10.1177/00472441211072619>
137. Sprick, D. 2021. From Populism to Professionalism: The Media and Criminal Justice in China. <https://doi.org/10.1017/9781108973984.010>
138. Tarragoni, F. 2024. Populism, an ideology without history? A new genetic approach. *Journal of Political Ideologies*, 29(1), 42-63. <https://doi.org/10.1080/13569317.2021.1979130>
139. Taş, H. (2022). The formulation and implementation of populist foreign policy: Turkey in the Eastern Mediterranean. *Mediterranean Politics*, 27(5), 563-587. <https://doi.org/10.1080/13629395.2020.1833160>
140. Telex.hu. (2020). Csökkent a Fidesz támogatottsága, de a szavazói aktívak. <https://telex.hu/belfold/2020/10/22/zavec-z-research-2020-oktober-partpreferenciak>
141. Tepe, S. 2022. Populist party's challenge to democracy: Institutional capture, performance and religion. *Party Politics*, 28(4), 651-665. <https://doi.org/10.1177/13540688211002478>
142. Tepe, S., & Chekirova, A. (2022). Faith in nations: The populist discourse of Erdogan, Modi, and Putin. *Religions*, 13(5), 445. <https://doi.org/10.3390/rel13050445>

143. Tyler, M., & Iyengar, S. 2023. Learning to dislike your opponents: Political socialization in the era of polarization. *American Political Science Review*, 117(1), 347-354. <https://doi.org/10.1017/S000305542200048X>
144. van Slageren, J., & Rooduijn, M. 2023. The Education Divide and Support for Populists. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780197539484.013.48>
145. Vittorini, S. (2022). Modi à la mode: Narendra Modi's fashion and the performance of populist leadership. *Commonwealth & Comparative Politics*, 60(3), 276-297. <https://doi.org/10.1080/14662043.2022.2066383>
146. van Dijk, T. A. (1998). *Ideology: A multidisciplinary approach*. Sage.
147. Walker, K. 2023. "Undoing progress": reactionary rhetoric and appeals to rhetorical liberalism (Doctoral dissertation). <https://doi.org/10.26153/tsw/50040>
148. Westcott, N. 2020 Sovereignty and Brexit: control of what exactly? - UK in a changing Europe
149. Weyland, K. 2020. Populism's threat to democracy: Comparative lessons for the United States. *Perspectives on Politics*, 18(2), 389-406. <https://doi.org/10.1017/S1537592719003955>
150. Weyland, K. 2024. Why Democracy Survives Populism. *Journal of Democracy*, 35(1), 43-58. <https://dx.doi.org/10.1353/jod.2024.a915348>
151. Yilmaz, I., & Morieson, N. 2022. Civilizational Populism: Definition, Literature, Theory, and Practice. *Religions*, 13(11), 1026. <https://doi.org/10.3390/rel13111026>
152. Zulianello, M. 2020. Varieties of populist parties and party systems in Europe: From state-of-the-art to the application of a novel classification scheme to 66 parties in 33 countries. *Government and Opposition*, 55(2), 327-347. <https://doi.org/10.1017/gov.2019.21>
153. Zulianello, M., & Larsen, E. G. 2024. Blurred positions: The ideological ambiguity of valence populist parties. *Party Politics*, 30(1), 190-199. <https://doi.org/10.1177/13540688231161205>

Shtojca

Shtojca 1. Pyetjet e anketes

Anketa mbi Perceptimin e Populizmit dhe Demokracisë

UDHËZIME: Kjo ankete ka për qëllim të analizojë perceptimet e qytetarëve mbi populizmin, lidhshypin populist dhe ndikimin e tij në institucionet demokratike. Të dhënat do të përdoren vetëm për qëllime akademike dhe do të trajtohen në mënyrë konfidenciale.

SEKSIONI 1: INFORMACION DEMOGRAFIK

1. Cila është grupmosha juaj?

- ☐ 18-24 vjeç
- ☐ 25-34 vjeç
- ☐ 35-44 vjeç
- ☐ 45-54 vjeç
- ☐ 55+ vjeç

2. Gjinia juaj:

- ☐ Mashkull
- ☐ Femër
- ☐ Tjetër

3. Cili është niveli juaj i arsimimit?

- ☐ Pa diplomë
- ☐ Shkollë e mesme
- ☐ Universitet
- ☐ Master
- ☐ Doktoratë

4. Vendbanimi juaj:

- ☐ Urban
- ☐ Rural
- ☐ Përzier

5. Si e identifikoni orientimin tuaj politik?

- ☐ E majtë

- E djathtë
 - Qendrore
 - Nuk kam preferencë
-

6. Sa pajtoheni me deklaratat e mëposhtme? (Likert 1-5: Aspak – Plotësisht)

- Politikanët tradicionalë nuk përfaqësojnë vullnetin e popullit.
- Vetëm një lider i fuqishëm mund të bëjë ndryshime të mëdha në politikë.
- Elitat politike janë të shkëputura nga nevojat e njerëzve të zakonshëm.
- Demokracia funksionon më mirë kur një lider merr vendime pa shumë ndërhyrje.

7. Cila prej pohimeve të mëposhtme rreth udhëheqësve politikë i pranoni?

- Është e nevojshme një udhëheqës i fortë për të rivendosur rendin, edhe nëse ai shkel ligjin.
- Politikanët duhet të zbatojnë vullnetin e popullit, edhe nëse kjo nënkupton shmangien e disa normave demokratike.
- Premtimet nga udhëheqësit politikë për ndryshim të shpejtë zakonisht nuk çojnë në rezultate afatgjata.
- Normat demokratike duhet gjithmonë të mbrohen, edhe nëse kjo ngadalëson progresin.

8. Kur dëgjoni një lider politik që përdor gjuhë kundër elitave dhe flet për "popullin", cili është reagimi juaj?

- Pajtohem plotësisht me të.
 - Më bën të ndihem skeptik ndaj institucioneve demokratike.
 - Nuk më ndikon.
 - E shoh si një taktikë politike të zakonshme.
-

8. A mendoni se lidërshipi populist është i nevojshëm për të sjellë ndryshime të duhura në sistemin politik?

- Po, është i vetmi që mund të sjellë ndryshime.
- Po, por me disa kufizime dhe rregulla.
- Jo, sistemi duhet të reformohet ndryshe.
- Jo, populizmi është një kërcënim për demokracinë.
- Nuk e di.

9. Sa besim keni në institucionet e mëposhtme? (Likert 1-5: Aspak – Shumë)

- Parlamenti/Kongresi
 - Gjykatat
 - Mediat
 - Policia
 - Partitë Politike
 - Organizatat Ndërkombëtare (OKB, BE)
-

10. Si informoheni kryesisht për çështjet politike? (Mund të zgjidhen më shumë opsione)

- Televizion tradicional
- Media sociale (Facebook, Twitter, TikTok)
- Gazeta online
- Debate televizive
- Podcast-e politike

11. A jeni të prirur të votoni kur ka zgjedhje?

- Po, gjithmonë.
- Vetëm nëse kandidati më përfaqëson.
- Jo, nuk kam besim në zgjedhje.
- Nuk e di.

12. Sa shpesh debaton për çështje politike me familjen ose miqtë?

- Shumë shpesh.
- Ndonjëherë.
- Rrallë.
- Asnjëherë.

13. Si e përshkruani gjendjen politike në vendin tuaj?

- Shumë e polarizuar.
- Mjaft e polarizuar.

- Normalisht e ndarë.
 - Nuk është polarizuar.
-

14. Sa besueshmëri kanë për ju burimet e mëposhtme të informacionit politik? (Likert 1-5: Aspak – Shumë)

- Mediat tradicionale (TV, gazeta)
- Media sociale (Facebook, Twitter, TikTok)
- Politikanët dhe fjalimet e tyre
- Ekspertët dhe akademikët
- Informacionet nga familja dhe miqtë

15. A mendoni se mediat janë të anshme ndaj politikanëve populistë?

- Po, janë kundër populizmit.
 - Po, ndihmojnë populizmin të përhapet.
 - Jo, raportojnë në mënyrë të paanshme.
 - Nuk e di.
-

16. A keni ndjerë ndonjë ndikim personal nga politikat e liderëve populistë në vendin tuaj?

- Po, kanë ndikuar pozitivisht.
- Po, kanë ndikuar negativisht.
- Jo, nuk kam ndjerë ndikim.
- Nuk e di.

17. A mendoni se retorika populiste e forcon ndjenjën e ndarjes mes grupeve shoqërore?

- Po, krijon ndarje të mëdha.
 - Po, por ndarjet kanë ekzistuar gjithmonë.
 - Jo, ndihmon që njerëzit të angazhohen më shumë në politikë.
 - Nuk e di.
-

FALEMINDERIT PËR PJESËMARRJEN TUAJ!

Shtojcë 2. Transkriptimi i Intervistave

P1: Si e perceptoni retorikën e liderëve populistë që flasin në mbrojtje të vlerave kombëtare dhe sovranitetit? A e gjeni këtë qasje bindëse?

P2: A ndjeni se bota moderne përbën një kërcënim për identitetin kulturor dhe a mund liderët populistë të ndihmojnë në ruajtjen e këtyre vlerave?

P3: A mendoni se retorika e sovranitetit kombëtar dhe mbrojtjes së vlerave tradicionale do të ndihmojë në ruajtjen e mënyrës së jetesës së brezave të vjetër?

P4: Si ndikon përdorimi i diskursit populist në perceptimin e institucioneve demokratike? A mendoni se ai forcon besimin e qytetarëve në qeverisje apo e minon atë duke krijuar një ndarje të thelluar mes elitës dhe popullit?

P5: A konsideroni se retorika populiste për mbrojtjen e vlerave kombëtare është një përgjigje e sinqertë ndaj shqetësimeve të shoqërisë, apo një mjet politik për të ruajtur mbështetjen elektorale?

P6: A mendoni se diskursi populist mbi mbrojtjen e identitetit kombëtar ndikon realisht në forcimin e lidhjes qytetar-shtet apo është një mënyrë për të devijuar vëmendjen nga problemet kryesore ekonomike dhe sociale?

P7: Në çfarë mënyre ndikon populizmi në krijimin e ndasive brenda shoqërisë? A është ai një faktor që nxit bashkimin kombëtar apo një mekanizëm që thellon ndarjet dhe antagonizmat socialë?

P8: A mendoni se një qasje më e moderuar ndaj mbrojtjes së identitetit kombëtar do të ishte më efektive sesa një retorikë e fortë populiste?

Appendix 2. Interview Transcript

Interviewer: What do you think about the rhetoric of populist leaders who speak out in defense of national values and sovereignty? Do you find this approach convincing?

P1: I see that many people in Albania support this rhetoric, but in my opinion it does not solve the main problems. Yes, national values are important, but populist leaders often use them as an excuse to avoid real action to improve living conditions.

P2: Defending national values is a positive thing, especially in our country, where we often feel external pressure. But I am skeptical about the promises of populists; they say a lot, but will anything actually change?

P3: I am critical of such promises, especially when leaders talk about "protecting" culture. This only distracts people from the real economic and social problems that need to be solved.

P4: I support the idea of protecting our identity. We in Albania have fought for independence for a long time, and populist leaders are the only ones who really protect our culture from Western influence.

P5: Protecting traditional values may be important, but populism in our country often becomes just a tool to gain support. I maintain a balance between development and preserving culture.

P6: Albania has always been influenced by others, so I like the idea of preserving our identity. But I doubt that populist leaders will actually do it effectively.

P7: Populism often plays on our national feelings, but I don't see much benefit in it. Such leaders can distract people from the real changes needed to join the EU.

P8: They only use patriotic slogans for manipulation. Protecting national values is important, but it should not be a tool to justify the failures of the state.

Interviewer: Do you feel that the modern world is a threat to cultural identity, and can populist leaders preserve these values?

P1: I don't think the modern world is a threat. On the contrary, we can integrate into the EU and preserve our identity. The question is how we adapt, not whether we should resist.

P2: There is a threat, especially when you see how young people are increasingly attracted to Western values. Populist leaders can help preserve our identity, but they lack real action.

P3: My opinion is that culture should evolve. Populist leaders manipulate the idea of preserving identity to gather support around themselves.

P4: Yes, I see a threat. Globalization is changing our culture, and we have to protect it. Populist leaders are the only ones who are really talking about it.

P5: The threat is exaggerated. EU integration does not mean losing culture, and I think it is just rhetoric to attract attention.

P6: I think we have to adapt to the modern world, but also not forget who we are. Populist leaders use this fear to gain popularity.

P7: Culture has always changed, and that is normal. Populism uses fear, but we should focus on real problems, such as reforms and improving life.

P8: The modern world does not threaten our culture, but populism tries to make us believe that. They manipulate society for their own interests.

Interviewer: Do you think the rhetoric of national sovereignty and the protection of traditional values will help to preserve the way of life of older generations?

P1: It may be important for some, but I don't think it has a long-term effect. We should develop as a nation, not remain in the past.

P2: Yes, I think it will help older people feel protected. But will it really improve their lives? Rather, it creates an illusion.

P3: I think this approach can harm society because it hinders progress. We should look forward, not try to preserve the past.

P4: It is important for older generations. They want to preserve theirs, and populist leaders promise them this. Whether they will keep their promises is another question.

P5: It may help older people feel more secure, but that does not mean that the rhetoric of populism really helps society.

P6: This is just a way to appease the older generation. But will it bring real change? Unlikely.

P7: I think this rhetoric gives people a sense of stability, but it does not solve the underlying problems. Real change requires reform.

P8: Populism offers the illusion of protecting traditions, but it does not contribute to the development of society. We should see change as progress.